

BUDGET 2024
**FÖR ETT GRÖNT, LEVANDE
OCH TRYGGT STOCKHOLM**

Centerpartiet

STOCKHOLM

Centerpartiets förslag till budget 2024 för Stockholms stad

Inledning

Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser 1

Nämnder och styrelser utom rotelindelning

Kommunstyrelsen m.m. 20

Revisorskollegiet 30

Valnämnden 31

Stadsdelsnämnder

Stadsdelsnämnder uppgifter 32

Förskoleverksamhet 36

Barn, kultur och fritid 38

Äldreomsorg 40

Stör och service till personer med funktionsnedsättning 44

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri 45

Stadsmiljöverksamhet 48

Ekonomiskt bistånd 52

Arbetsmarknadsåtgärder 54

Facknämnder

Arbetsmarknadsnämnden 56

Avfallsnämnden 60

Exploateringsnämnden 61

Fastighetsnämnden 69

Förskolenämnden 72

Idrottsnämnden 74

Kulturnämnden: Kulturförvaltningen 79

Kulturnämnden: Stadsarkivet 84

Kyrkogårdsnämnden 85

Miljö- och hälsoskyddsnämnden 86

Servicenämnden 92

Socialnämnden 94

Stadsbyggnadsnämnden 100

Trafiknämnden 106

Utbildningsnämnden 114

Äldrenämnden 120

Överförmyndarnämnden	124
Central medelsreserv	125
Finansförvaltning	127
Bolag inom Stockholms Stadshus AB	
Koncernen Stockholms Stadshus	132
Bostadsbolagen: AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem	134
Micasa Fastigheter i Stockholm AB	140
Bostadsförmedlingen i Stockholm AB	142
Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB	144
Stockholm Vatten och Avfall AB	145
Stockholms Hamn AB	147
AB Stokab	149
Stockholms Stads Parkerings AB	150
Kulturhuset Stadsteatern AB	152
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	153
Stockholm Business Region AB	154
S:t Erik Försäkrings AB	156
S:t Erik Markutveckling AB	157
Mässfastigheter i Stockholm AB	158
Intressebolag i Stockholms Stadshus ab	
Stockholms Exergi Holding AB	159
Stockholms Stads Organisering i Kommunalförbund	
Storstockholms brandförsvaret (SSBF)	160
Stockholms Stads kommunala stiftelser	
SHIS Bostäder – Stiftelse hotellhem i Stockholm	161
Bilagor	
Ekonomiska tabeller	162
CESAM-bilaga	163
Investeringsstrategi	194

För ett modernt, frihetligt, tryggt och hållbart Stockholm

Våra partier – Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna – har varit med och styrt Stockholm framgångsrikt tre av de fyra senaste mandatperioderna. Vi förenas av en gemensam vision för framtidens Stockholm, som bejakar stadens styrkor och särart, och framförallt passionerat tror på stockholmarnas potential och möjligheter att var och en och tillsammans forma sina egen framtid och förverkliga sina drömmar. Detta förord till våra budgetförslag utgör vår långsiktiga vision för Stockholms utveckling – ett modernt, frihetligt, tryggt och hållbart Stockholm.

Vår vision för Stockholm är en modern, öppen, trygg, hållbar, tillåtande och framtidsinriktad stad där det finns en mångfald av människor, företag och föreningar. I vårt Stockholm bemöts utmaningar genom samarbeten mellan staden, företagen, akademien och det civila samhället. Hit ska forskare, turister, investerare och studenter från hela världen söka sig. Stockholm ska vara en stad för alla – barn och unga, vuxna och äldre, inflyttade och de som bott här hela livet, företagare och anställda. Här ska det vara lika enkelt att vara singel som att bilda familj och åldras. Vi tror på stockholmarnas förmåga och rätt att bestämma över sina egna liv och därför är det också viktigt att alla stockholmare är en del av samhällsbygget och både vill och kan bygga sig en bättre framtid. Stockholm ska fortsätta utvecklas i takt med vad stockholmarna önskar, behöver och drömmer om.

Vi står på stockholmarnas sida och har en tydlig målsättning med vår politik, att lösa de problem som stockholmarna upplever. Det är inte ett löfte om att politiken kan lösa alla problem. Men det är ett löfte om att vi ska lösa de problem som bara kan lösas genom politiska beslut.

Service till stockholmarna är utgångspunkten i stadens verksamheter. Målsättningen är att Stockholm ska vara en stad som det är lätt att leva i. Det handlar om att hämta på förskolan, att ta sig till och från arbetet, att leva klimatsmart, att hinna till barnens fritidsaktiviteter, handla eller träffa vänner. Oavsett vilken service det handlar om har stockholmarna rätt att förvänta sig att allt fungerar så att vardagen går ihop. Stadens verksamheter och medborgarservice ska kontinuerligt utvecklas för att underlätta för människor, företag och föreningar att vara verksamma i Stockholm. Stadens regelverk ska vara transparent, enkelt och tillåtande för att främja hållbara innovationer och initiativ på marknaden och inom civilsamhället.

Ordning och reda i stadens ekonomi är en förutsättning för att alla verksamheter i staden ska fungera. Låg skatt är en fråga om egenmakt och därigenom självbestämmande, så länge välfärdens kärna värnas. Att människor känner delaktighet i samhället är en grund för att skapa sig ett gott liv och utveckla sin fulla potential. Skolan ska präglas av kunskap och höga förväntningar. Vi vill bryta segregationen och bygga en stad där människor med olika bakgrund, livssituationer och åldrar möts i gemenskap. Tillit skapar trygghet, vilket ska vara vägledande för det växande Stockholm. Stockholms stadsmiljöer ska vara trygga, gröna, levande och välskötta i hela staden.

Vi ska värna och utveckla Stockholms unika karaktär och skönhet. Staden ska fortsätta utvecklas och växa, men alltid med varsamhet och samförstånd med de som bor här. Vi accepterar inte att människor i Stockholm får sin frihet begränsad på grund av diskriminering, rasism, antisemitism eller otrygghet. Vi arbetar därför målmedvetet för ökad frihet genom kraftfulla insatser mot den brottslighet som idag orsakar svåra problem i delar av staden och som begränsar människors frihet.

(C)
Inl:2

Det är så vi skapar ett modernt, frihetligt och hållbart Stockholm. Vi står alltid på stockholmarnas sida.

Christofer Fjellner
Moderaterna

Jan Jönsson
Liberalerna

Jonas Naddebo
Centerpartiet

Nike Örbrink
Kristdemokraterna

En grön levande stad

Stockholm är en av världens mest dynamiska regioner med en innovationskraft och företagsamhet som omvärlden ser på med avund. Genom handel, kommunikationer, digitalisering och möjligheter att flytta till Stockholm för att jobba, studera och söka sin lycka förblir Stockholm öppet mot omvärlden. En attraktiv och internationell magnet helt enkelt. Som Sveriges största universitetsstad med ledande forskning och där världens mest firade vetenskapspris har sin hemvist, är vi en stad i världen och världen är ständigt närvarande i alla delar av vår stad.

Klimatet är en ödesfråga som kräver kraftfulla åtgärder och hållbara reformer. Runt om i världen ser vi redan den globala uppvärmningens konsekvenser. Det är helt nödvändigt att minska de klimatpåverkande utsläppen. Det kräver att politiken tar modiga beslut, prioriterar det som verkligen ger resultat och sätter miljöfrågan högst på agendan. Stockholmare älskar sina grönområden både för rekreation och för motion. Centerpartiet vill förena storstadens puls med gröna, rofyllda miljöer. Därför vill vi slå vakt om grönområden och den stadsnära naturen. Stockholm ska vara en stad som är ett levande ekosystem.

Stockholm har också stora utmaningar och en hel del växtvärk. Det är svårt att hitta bostad, det är brist på både förskollärare och förskoleplatser och vi kämpar med att hinna bygga skolor i den takt vi behöver. Stockholms skolor är dessutom hårt pressade av en stram ekonomi vilket fått stora konsekvenser – därför har Centerpartiet gjort nödvändiga satsningar för att stoppa nedskärningarna inom skolan i vår budget.

En annan utmaning är att utanförskapet på vissa platser är stort, kriminaliteten växer och Stockholm och Sverige befinner sig i en eskalerande våldsspiral orsakad av kriminella nätverk. Människor känner sig rädda för att de själva eller någon de känner ska råka ut för våld. Gängen måste bort från Stockholms gator.

Vi har fortfarande skillnader mellan kvinnors och mäns upplevda och verkliga trygghet och möjlighet att fritt forma sina liv. Centerpartiet ser denna verklighet, känner människors oro och ilska, gör något åt problemen och vill att rättssamhället står på stockholmarnas sida oavsett om det är små eller stora övergrepp som stockholmarna utsätts för, och oavsett i vilken stadsdel du bor.

Då flera av de här utmaningarna är särskilt stora i ytterstaden vill Centerpartiet under nästa mandatperiod genomföra en nödvändig satsning på ytterstaden, om 10 miljarder kronor under hela mandatperioden. Genom att satsa på ytterstaden vill vi bygga ihop staden, rusta upp eftersatta bostadsområden och se till att alla i Stockholm känner att de bor i en stadsdel som prioriteras av staden. Vi vill bygga ut kollektivtrafiken, bygga fler bostäder och satsa på fler parker och tillgängliga grönområden. Vi vill säkerställa skolans kvalitet och att det finns lokala företag och jobb. Vi vill öka tryggheten i ytterstaden genom att satsa på samarbeten med civilsamhället och mellan skola, socialtjänst och polis. Vi vill utöka det förebyggande arbetet. Samhället ska ge tidigt stöd till både barn och föräldrar. Vi vill också satsa på kultur, idrott och fritid för att alla barn ska ha en meningsfull och aktiv fritid. Vi vill också öka städning och skötseln av stadsmiljön för att skapa välskötta, levande och trygga stadsdelar. Så bygger vi bort segregation och skapar en stad där alla upplever att alla stadsdelar behandlas likvärdigt.

Centerpartiet vill staka ut en hoppfull väg framåt för ett Stockholm som håller ihop. Det är vår politik som ger de bästa förutsättningarna att göra visionen om det öppna, företagsamma, gröna, trygga och innovativa Stockholm till verklighet.

Inriktningsmål:

1. En öppen, trygg och attraktiv storstad med möjligheter och valfrihet för alla
2. En hållbart växande och dynamisk storstad
3. En innovativ stad med ansvarsfull och hållbar ekonomi

En öppen, trygg och attraktiv storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Alla människors lika rätt och värde är grunden för Centerpartiets politik. Vi tror på alla människors förmåga att själva forma sin egen framtid. Stockholm ska vara en stad där alla, oavsett var du eller dina föräldrar är födda, både kan och förväntas bygga sin tillvaro och få egenmakt att forma sina liv oberoende av postnummer, bakgrund eller kön. Politikens uppgift är att riva hinder och ge kraft åt varje människa.

Stockholm ska vara en öppen stad med plats för nya stockholmare. Att människor från olika delar av världen ska få bosätta sig i Stockholm är en självklarhet för Centerpartiet, oavsett om det handlar om att fly undan konflikter och förtryck eller att söka lycka, familj och arbete. Fler personer i egen försörjning innebär alltid fler som bidrar till Stockholms tillväxt och vår gemensamma välfärd och utveckling. Stockholm ska också vara en tolerant stad där alla får vara vem de vill, älska vem de vill och fritt få välja hur de vill leva sina liv.

Dessvärre har det öppna och fria Stockholm hamnat i gängvåldets hänsynslösa skugga. Otryggheten ökar vilken inskränker stockholmarnas frihet att leva sina liv som de önskar. Därför behövs både hårda och mjuka reformer direkt kopplade till trygghetsfrågor. Som ytterligare och tidigare insatser från socialtjänsten, fler ordningsvakter och satsningar på föreningsliv och andra ideella krafter för att möta den eskalerande gängkriminaliteten.

I vår vision är Stockholm mer än en stad att bo i – det är en stad att leva i. En rolig stad som ger plats åt nöjesliv, kultur och idrott. En stad som gör plats för de människor som bor här med fler levande kvarter och gröna parker och fler centrumkärnor. En levande stad är en trygg stad när människor är i rörelse, när det är upplyst och när aktiviteter sker i alla stadsdelar under hela dygnet, året om.

Stockholm har potential att bli en än mer attraktiv storstad där kultur, idrott och nöje kan ta mer plats. En roligare stad helt enkelt som lockar människor från när och fjärran. Centerpartiet föreslår därför en rad åtgärder för att stärka Stockholm i denna riktning. Bland annat genom att förenkla för kulturaktörer som vill etablera och utveckla kultur- och nattlivet i staden. Målet är att minst tio nya kulturverksamheter etableras årligen i staden med fokus på evenemang, livescener och scenkonst.

Vi behöver också göra egna investeringar och låta privata aktörer få möjlighet att bidra till ett ökat antal idrottsanläggningar i Stockholm. Både mindre anläggningar för föreningslivet och spontanidrott men också fler arenor och idrottskluster. Därtill driver vi på för en reformering av de nationella regelverken kring buller. De är både trubbiga och i många fall alltför restriktiva, i synnerhet när det gäller ljud från konserter eller ljudet av barn som idrottar. En skev maktbalans råder idag där ett fåtal närboende kan stoppa det starka allmänintresse som finns om en levande och attraktiv stad. En storstad måste få leva och låta även på natten. Vi vill skapa zoner i områden där högre ljudnivåer kan tillåtas under hela dygnet.

En levande stad ger plats för alla föreningar, kulturskapare, entreprenörer och andra som vill vara med och bidra till ett stort utbud av aktiviteter och sevärheter. Kreativa näringar har en enorm betydelse för Stockholms attraktivitet och Stockholms föreningsliv är stadens största fritidsgård. Vi vill att Stockholm ska vara en stad som utmärker sig bland andra storstäder i Europa och som attraherar besökare och företag från olika delar av världen.

En hållbart växande och grön storstad

Klimatet är en ödesfråga som kräver kraftfulla åtgärder och hållbara reformer. Runt om i världen ser vi redan den globala uppvärmningens konsekvenser. Men vi får inte låta larmrapporterna förlama oss. Nu krävs politisk handlingskraft och ledarskap. Med teknologiska framsteg och ekonomisk tillväxt finns stora möjligheter att snabbare ställa om till ett hållbart samhälle. Centerpartiet vill visa att ekonomisk tillväxt och fler jobb kan kombineras med minskade utsläpp.

Centerpartiet är ett parti med rötterna i landsbygden så vi vet att stad och land måste gå hand i hand. Vi vet att landsbygden mår bra av att städerna växer och att städer mår bra om landsbygden får blomstra. De gröna näringarna förser staden med mat, förnybar energi och byggnadsmaterial. Centerpartiet kämpar för hållbar mat som är sund och säker. Vi vill att Stockholms stad serverar en ökad andel närproducerad och ekologisk mat som är fri från skadliga kemikalier och tillsatser på våra skolor och till våra äldre.

Staden har som mål att Stockholm ska vara en klimatpositiv stad senast 2030 och en fossilbränslefri stad senast 2035. Som viktiga delmål är att staden ska vara en fossilfri organisation senast 2030 samt att trafiken i Stockholms innerstad vara utsläppsfri senast år 2030. För att målen ska kunna nås behöver staden jobba på flera fronter samtidigt, dels med ny teknik genom bolaget Stockholm Exergi som kan fånga in och lagra koldioxid, dels fasa ut fossila bränslen genom kraftfulla incitament, beteendeförändringar och energieffektiviseringar. Det kommer inte att räcka att förlita sig på att enbart tekniken med minusutsläpp ska göra Stockholm till en klimatpositiv stad 2030, utfasning av fossila bränslen behöver ske parallellt och kraftfullt. För att nå dit behövs fler eldrivna transporter, ökad andel resor med cykel och kollektivtrafik och ökad produktion av solenergi i Stockholm. Centerpartiet vill också omvandla fler bilvägar till stadsgator. Det ger butiker och restauranger mer utrymme och bidrar till en levande stad. Det ska vara lätt och gynnsamt att välja fossilfria och hållbara alternativ.

Centerpartiet vill förena storstadens puls med gröna, rofyllda miljöer. Därför vill vi slå vakt om grönområden och den stadsnära naturen. Vi vill anlägga fler parker och grönytor och öka resurserna till såväl renhållning som underhåll ytterligare.

Hushållens och företagens energibehov ska tryggas även under den kallaste vintern. För det krävs satsningar på förnybar energi, lagring av energi, omställning till eldrift och att vi fångar in växthusgaser, både i staden och i hela stockholmsregionen.

En innovativ stad med ansvarsfull och hållbar ekonomi

Stockholm har och ska fortsatt ha en stabil ekonomi med en budget i balans. För att det ska vara möjligt behöver vi fler jobb, fler företag och en hållbar tillväxt. Då krävs att regelkrångel och byråkrati som hämmar produktiviteten i samhället minskar. För Centerpartiet är det också viktigt att människor ska få bestämma mer över de pengar de själva arbetat ihop. Det ska märkas i plånboken att man jobbar och det ska alltid löna sig att gå från bidrag till arbete och att fortsätta arbeta högre upp i åldrarna. När fler personer arbetar fler timmar förstärks Stockholms ekonomi långsiktigt.

Samtidigt måste vi se till att Stockholm har råd att genomföra viktiga reformer i välfärden och investeringar i miljö och klimat. Stockholms stad ska använda sina pengar på ett sätt där varje skattekrona används effektivt och genomtänkt. Därför måste den kommunala förvaltningen alltid arbeta för att effektiviseras och onödig byråkrati måste minimeras. Det är viktigt att Stockholms stad har en långsiktigt hållbar ekonomi som klarar framtidens stora investeringsbehov men också klarar framtida kriser och lågkonjunkturer. En stabil ekonomi är grunden för att säkerställa att vår gemensamma välfärd som förskola, skola, äldreomsorg och socialtjänst, inte ska behöva utsättas för stora nedskärningar, samtidigt som stockholmarna får behålla mer av den lön de tjänat ihop. Inte minst med tanke på den pågående lågkonjunktur som förväntas bestå under 2024.

Stadens verksamheter har under en tid mött högre priser på grund av inflationen, och det offentliga välfärdsåtagandet växer i och med den demografiska utvecklingen. Det gör att alla stadens verksamheter kommer behöva prioritera inom sina uppdrag och kontinuerligt arbeta för att frigöra resurser för prioriterad verksamhet. Under svåra ekonomiska tider är det viktigt att värna stabilitet och långsiktighet i ekonomin.

Nämnder och bolagsstyrelser ska, ständigt och oavsett konjunkturläge, föreslå och genomföra nödvändiga strukturella förändringar för att möta ökade kostnader för välfärdsuppdraget, innovationer som ändrar förutsättningarna för sitt arbete eller förändrade behov hos stockholmarna. Digitalisering innebär stora möjligheter att göra just detta men måste alltid ske utifrån verksamhetens förutsättningar och stockholmarnas behov. Genom att samarbeta med näringsliv, civilsamhälle och medborgare som vill bidra till en effektivare förvaltning kan stadens egen innovationskraft stärkas. Styrningen av stadens verksamheter ska baseras på tillit till stadens medarbetare och öppenhet för nya idéer, med decentralisering som ledstjärna. Stadens alla verksamheter ska med respekt för stockholmarnas skattepengar alltid arbeta kostnadseffektivt med fokus på kärnverksamheten.

Staden har högt ställda mål för bostadsbyggande, nödvändiga investeringar i infrastruktur samt ett behov av att bygga ikapp samhällsservice under kommande år. Utdelningarna från bolagskoncernen bör därför begränsas för att istället bidra till finansieringen av långsiktigt hållbara investeringar.

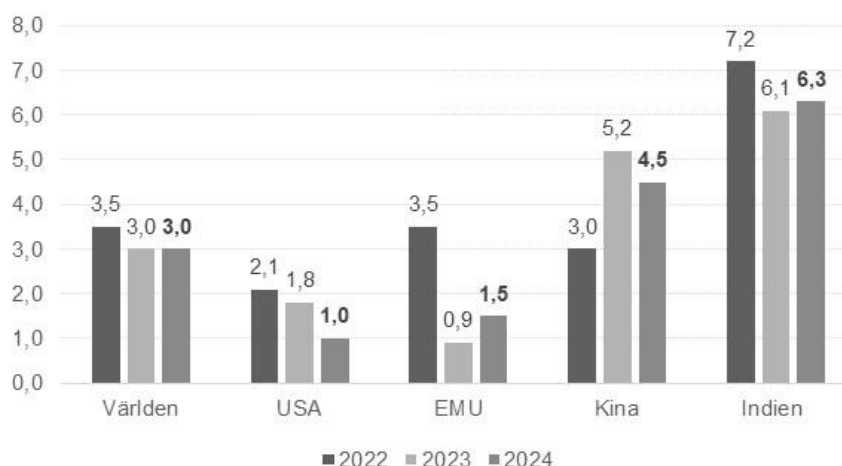
Förutsättningar

Samhällsekonomiska förutsättningar

Svag global tillväxt 2023

Tillväxten i världsekonomin har saktat in och väntas bli lägre under år 2023 jämfört med 2022. Flera faktorer som hög inflation, stigande räntor och det ryska kriget i Ukraina ligger bakom nedgången. Internationella valutafonden, IMF, bedömer i prognosen från juli 2023 att den globala tillväxten blir 3,0 procent 2023 att jämföra med 3,5 procent 2022 och 6,3 procent 2021. Även under år 2024 väntas tillväxten hamna på cirka 3,0 procent, vilket är lägre än det historiska genomsnittet på drygt 3,4 procent.

IMF bedömer att den globala inflationen kommer att falla från 8,7 procent 2022 till 6,8 procent 2023 och 5,2 procent 2024. Kärninflationen väntas dock ligga kvar långt över centralbankens målnivåer och kampen mot inflationen är ännu inte över enligt IMF, men räntetoppen kan snart vara nådd.

IMF:s prognoser: BNP-tillväxt (procent)

Källa: IMF World Economic Outlook juli 2023

Svensk ekonomi går in i en lågkonjunktur som består 2024

Den svenska ekonomin bedöms gå in i en lågkonjunktur år 2023 som består även år 2024. Under andra kvartalet 2023 minskade Sveriges BNP med 1 procent, jämfört med andra kvartalet 2022. Nedgången förklaras framför allt av minskad varuexport och lagerinvesteringar, men även av minskad hushållskonsumtion. Hög inflation och höjda räntor har slagit hårt mot de svenska hushållen som dragit ned på konsumtionen. Det är också tydligt att efterfrågan på bostäder minskat kraftigt. Preliminär statistik från SCB visar att 14 550 lägenheter började byggas under första halvåret 2023. Det är en minskning med 57 procent jämfört med samma period 2022, då 33 805 lägenheter påbörjades. Tillsammans med en vikande omvärldsefterfrågan gör detta att Konjunkturinstitutet beräknar att BNP minskar med nära 1 procent i år. Detta ligger även i linje med Finansdepartementets bedömning från augusti. Lågkonjunktoren har ännu inte slagit igenom på arbetsmarknaden, men antalet sysselsatta väntas minska de närmaste kvartalen och arbetslösheten öka till 8,4 procent nästa år. KPIF-inflationen fortsätter att minska framöver och under det andra halvåret 2024 förväntas den ligga tydligt under Riksbankens inflationsmål.

Utvalda nyckeltal, årlig procentuell förändring resp. procent, KI augusti

	Genomsnitt 1994-2021	2022	2023	2024
BNP	2,6	2,8	-0,9	1,2
Sysselsättning	0,8	2,7	1,4	-0,3
Arbetslöshet 15-74 år	8,0	7,5	7,7	8,4
KPIF (inflation)	1,6	7,7	6,1	1,8
Styrränta*	2,2	2,5	4,0	2,8
Offentligt finansiellt sparande**	-0,4	0,8	-0,2	-1,2

Källa: Konjunkturuppdatering augusti 2023, Konjunkturinstitutet

Förklaring: *Vid årets slut, **Procent av BNP

Konjunkturläget i Stockholm är fortsatt svagt

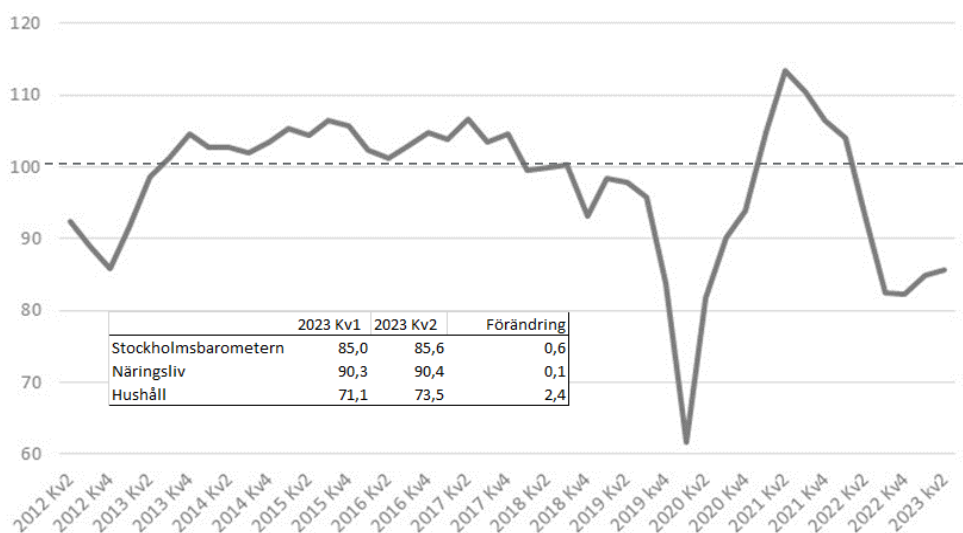
Även konjunkturläget i Stockholm är svagt. Handelskammarens Stockholmsbarometer som mäter både hushållens och näringslivets syn på ekonomin ökade något under det

andra kvartalet 2023, från 85,0 till 85,6. Ökningen är dock marginell och stämmningsläget i Stockholmsekonomi är fortsatt mycket svagare än det historiska genomsnittet på 100.

Konfidensindikatorn för näringslivet var i princip oförändrad under det andra kvartalet 2023, med en helt marginell uppgång från 90,3 till 90,4. Stämmningsläget i näringslivet är därmed fortsatt sämre än normalt. Handeln (med undantag för livsmedelshandeln) är den bransch som går svagast. Konfidensindikatorn för byggbranschen sjönk något från 91,5 till 89,4 till följd av en svag orderingång, färre nya byggprojekt än tidigare och fallande nyproduktion. Stämmningsläget hos hushållen är fortsatt mycket pessimistiskt och historiskt lågt, trots att hushållens konfidensindikator ökade något till 73,5. Stockholmsarna är högt belånade och räntehöjningarna märks i familjernas ekonomi.

Stockholmsbarometern, 2012 till och med andra kvartalet 2023

Stockholmsbarometern nedan visar hur hushåll och företag bedömer det ekonomiska läget. Värdet runt 100 betyder att konjunkturläget är normalt.

Källa: Stockholms Handelskammare i samarbete med Konjunkturinstitutet.

Arbetsmarknaden väntas försvagas något

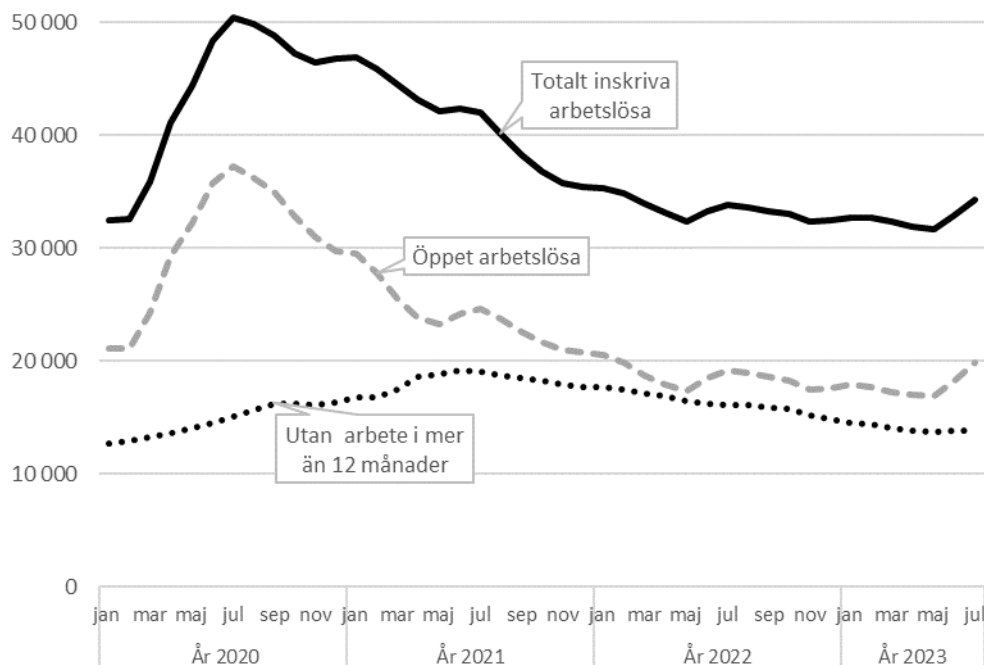
Trots det osäkra omvärldsläget har läget på arbetsmarknaden varit stabilt fram till hösten 2023. Sedan sommaren 2020 har arbetsmarknaden återhämtat sig efter pandemin och den öppna arbetslösheten var i juni 2023 på den lägsta nivån sedan mars 2009. Arbetsförmedlingens senaste bedömning är dock att arbetslösheten kommer att öka under andra halvan av 2023 och under första halvåret 2024, men att bristen på personal i många branscher väntas bestå. Utvecklingen på arbetsmarknaden varierar dock mellan regioner. I norra Sverige har arbetslösheten minskat mest från redan låga nivåer jämfört med i fjol, bland annat till följd av de stora industrisatsningarna. I Stockholms län liksom södra Sverige är nedgången i arbetslösheten betydligt mindre. Här finns en stor privat tjänstesektor som är mer känslig för minskad konsumtion.

Andelen arbetslösa (16-65 år) som andel av arbetskraften var 6,0 procent i Stockholms stad under det andra kvartalet 2023, vilket är en minskning med 0,3 procentenheter jämfört med motsvarande period 2022. I Sverige som helhet var arbetslösheten 6,2 procent andra kvartalet 2023.

Arbetslösheten bland unga har minskat under 2023. I juli var cirka 2 800 ungdomar (18-24 år) i Stockholms stad inskrivna som arbetslösa. Det motsvarar en arbetslöshet på

6,6 procent. I juli för ett år sedan var arbetslösheten bland unga 7,1 procent.

Utveckling av arbetslösheten i Stockholms stad

Källa: Arbetsförmedlingen

Långtidsarbetslösheten är en fortsatt utmaning

Långtidsarbetslöshet är en stor utmaning på Stockholms arbetsmarknad liksom i hela Sverige och andelen långtidsarbetslösa ökade under pandemin. Under det andra kvartalet 2023 utgjorde de som varit utan arbete i minst 12 månader nästan hälften av det totala antalet inskrivna arbetslösa i Stockholms stad. Under 2023 har dock antalet arbetslösa i 12 månader eller mer minskat med drygt 2 000 personer till knappt 14 000. Trots minskningen bedömer Arbetsförmedlingen att det finns en stor risk för att den höga andelen långtidsarbetslösa biter sig fast och att den kan öka igen om arbetslösheten ökar generellt. Av de arbetslösa saknar varje fjärde person gymnasieutbildning och drygt hälften är utrikesfödda.

Långtidsarbetslösheten påverkar stadens verksamheter och ekonomi på flera sätt. Dels påverkas skatteunderlaget genom lägre skatteintäkter och dels påverkas kostnaderna för ekonomiskt bistånd. Samtidigt är bristen på arbetskraft en utmaning för tillväxten i Stockholm. Personer med kort utbildning behöver studera vidare för att stärka sin position på arbetsmarknaden och fler behöver utbilda sig inom bristyrken. Det är också viktigt att fler av Stockholms unga fullföljer en gymnasieutbildning. Erfarenheten visar att de som inte klarar sina gymnasiestudier, riskerar att långvarigt hamna utanför arbetsmarknaden och har svårt att ta sig tillbaka till utbildning.

Sysselsättningen ökade

Antalet sysselsatta i åldern 15–74 år uppgick till 569 000 personer i Stockholms stad andra kvartalet 2023. Det är en ökning med 8 000 personer jämfört med föregående kvartal. Sysselsättningsgraden ökade med 1 procentenhet och uppgick till 75,8 procent, vilket kan jämföras med snittet i riket som ligger på 68 procent. Bland kvinnor ökade

sysselsättningsgraden i Stockholms stad med 1,2 procentenheter till 74,5 procent och för män ökade den med 0,9 procentenheter till 77,1 procent.

Budgetens finansiering

Skatteunderlagsutvecklingen

Stadens finansiering bygger till övervägande del på skatteintäkter. Storleken på dessa beror i sin tur på såväl stadens som rikets skatteunderlag och på det kommunala utjämningsystemet. Prognosen för stadens finansiering baseras på Sveriges kommuner och regioners (SKR) skatteunderlagsprognos. I tabellen nedan redovisas SKR:s skatteunderlagsprognos från den 24 augusti och regeringens prognos från budgetpropositionen.

Olika skatteunderlagsprognoser

Procentuell förändring

	2022	2023	2024	2025	2026	2022–2026
SKR aug 2023	5,7	4,9	3,8	5,0	4,8	26,6
BP sep 2023	5,7	4,6	3,3	4,2	5,0	25,0

Källa: Regeringen, Sveriges Kommuner och Regioner.

Arbetsmarknaden har utvecklats starkt under det första halvåret 2023 och likaså lönesumman. SKR bedömer att skatteunderlaget växer snabbt i nominella termer under perioden 2023–2026, i genomsnitt med 4,6 procent per år. SKR:s prognos visar en högre skatteunderlagstillväxt än den prognos regeringen presenterar i budgetpropositionen för år 2024. Framst på grund av att regeringen prognostiserar en svagare utveckling av antalet arbetade timmar.

Trots den goda nominella utvecklingen urholkas kommunernas köpkraft, det vill säga det reala skatteunderlaget, drastiskt enligt SKR:s beräkningar. I år beräknas det minska med 2 procent, och under perioden 2023–2026 växer skatteunderlaget med 1,3 procent per år i reala termer, att jämföra med de senaste tio årens genomsnitt på 1,6 procent.

Förutom att priser och löner stiger och därigenom påverkar kostnaderna för verksamheten ökar pensionskostnaderna, främst till följd av prisbasbeloppets förändring.

Det reala skatteunderlaget minskar

Procentuell förändring

	2022	2023	2024	2025	2026
Nominellt skatteunderlag	5,7	4,9	3,8	5,0	4,8
Prisökning	4,4	6,9	3,7	0,3	2,2
Realt skatteunderlag	1,7	-2,0	0,1	4,7	2,5

Källa: Skatteverket och Sveriges Kommuner och Regioner.

Skatteunderlagets utveckling under kommande år kan inte förväntas räcka till att finansiera en ökande kommunal verksamhetsvolym i samma utsträckning som under den senaste tioårsperioden.

Budgetpropositionen 2024

I regeringens budgetproposition finns förslag om reformer på 39 miljarder kronor. Tyngdpunkten ligger på att bekämpa inflationen och att stötta hushållen och välfärden. Viktigast för kommunerna är förslaget om en permanent ökning av de generella statsbidragen till kommuner och regioner med 10 miljarder kronor årligen, varav 7 miljarder kronor går till kommunerna och 3 miljarder kronor till regionerna. För Stockholms stad innebär det ett tillskott på cirka 656 miljoner kronor. Enligt SKR kommer tillskotten

dock inte att täcka de beräknade underskotten i kommuner och regioner år 2024 till följd av den höga inflationen.

Inom skolans område läggs förslag om riktade statsbidrag till bland annat till fler platser i yrkesvux, bättre arbetsmiljö och arbetsvillkor för lärare i skolor med socioekonomiska utmaningar och åtgärder som stärker kunskapsutvecklingen inom förskoleklass, grundskola och fritidshem. Budgetpropositionen innehåller även förlängningar av tidigare satsningar som berör kommunerna, vilket innebär fortsatt riktade statsbidrag till vård, omsorg och skola. Inom klimatområdet görs satsningar för att främja en ökad elektrifiering samtidigt som skatten på bensin och diesel sänks och även reduktionsplikten. Utsläppsökningen som väntas med regeringens nuvarande politik påverkar Stockholms stads möjligheter att nå uppsatta miljömål.

Kommunkoncernens investeringar

Det osäkra ekonomiska läget i omvärlden och den kraftiga kostnadsutvecklingen innebär att staden tydligt behöver prioritera investeringsprojekt som måste genomföras medan övriga projekt behöver avvakta ett stabilare läge. Därutöver behöver staden prioritera hårt bland investeringarna för att upprätthålla en hög grad av egenfinansiering över de närmste åren för att begränsa kommunkoncernens skuldökning. Ökade verksamhetsresultat, inkomster från försäljning av mark i stadsutvecklingsområden och avyttringar av icke strategiska tillgångar som inte behövs för stadens verksamhet är ytterligare medel för att möjliggöra en fortsatt hög investeringstakt med en hållbar egenfinansieringsgrad.

Stockholm har en målsättning om att bli en klimatpositiv stad till år 2030 och stadens höga ambitioner om en hållbar tillväxt måste beaktas i all stadsutveckling.

En viktig förutsättning för att stockholmarna ska kunna bli fler är att nya bostäder och arbetsplatser byggs samt att infrastrukturen underhålls och utvecklas. Stadens höga ambitioner utmanas av det ekonomiska läget med hög inflation och ökade räntenivåer.

Det långsiktiga målet i Stockholms stad är att skapa förutsättningar för att 140 000 bostäder byggs till år 2035. En konsekvens av bostadsutvecklingen och stadens tillväxt är investeringar i gator, parker, natur, idrottsanläggningar förskolor, skolor, gruppboenden och äldreboenden. Därtill ska investeringar i energieffektiviseringar, lösningar som minskar stadens klimatpåverkan och klimatanpassningsåtgärder samt reinvesteringar i befintliga anläggningar och fastigheter genomföras.

Staden har stora åtaganden för medfinansiering av ett antal statliga infrastrukturprojekt med syfte att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm. Det är ett led i stadens långsiktiga planering för samhällsutvecklingen som innebär att Stockholm ska bli tätare och mer sammankopplat.

Framtida investeringar och investeringsstrategi

De stora investeringsvolymerna, det rådande omvärldsläget med påföljande kostnadsutveckling samt förändringar i befolkningsprognosen kräver tydligare prioriteringar av respektive nämnd och bolagsstyrelse samt en utvecklad kostnadsstyrning i projekten i syfte att begränsa investeringsutgifterna och öka lönsamheten så mycket som möjligt. En hårdare prioritering i tid, ambition och omfattning av stadens investeringsprojekt kan bli nödvändig eftersom de finansiella resurserna under planperioden är begränsade samtidigt som kostnadsläget riskerar vara högt. En kommunkoncernövergripande samordning av prioriteringsarbetet för investeringsprojekt ska vidare utvecklas av berörda nämnder och bolagsstyrelser.

Den av kommunfullmäktige fastställda investeringsstrategin (bilaga 3 i budget 2023) har legat till grund för nämndernas och bolagsstyrelsernas 5-åriga investeringsplaner inför budget 2024. Nämndernas planerade investeringsprojekt över 50 mnkr har samlats, kategoriserats och prioriterats utifrån beslutskriterier som måluppfyllelse, lönsamhets- och/eller resultatpåverkan, driftskostnadskonsekvenser, projektrisk, projektberoenden samt prioritering i tid. En hårdare prioritering kan innebära att vissa projekt behöver senareläggas och att prioritering inom och mellan projekt kommer behövas i syfte att dels hålla beslutad investeringsbudget för respektive nämnd/bolagsstyrelses samlade projektportfölj och dels beslutade projektbudgetar för respektive projekt. Fattade genomförandebeslut ska hållas. Därutöver kan verksamhetskritiska åtgärder behöva prövas för att motverka förskjutningar och kostnadsökningar. Som exempel kan nämnas samordning av upphandlingar, och viss lagerhållning av insatsvaror. En ökad samverkan mellan kompetenser i projekt- och inköpsprocessen i vissa strategiska upphandlingar kan bidra till detta, liksom ett starkare samarbete mellan förvaltningar och bolag.

En hållbar investeringstakt beror både på storleken på investeringsutgifterna, och tidplanen för genomförandet och när utgifter respektive inkomster faller ut samt i vilken grad investeringarna finansieras med egna eller lånade medel. Därför är det viktigt att tidigt i projektprocessen, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma lönsamhetspotentialen i investeringsprojekten. Lönsamheten i stadens exploateringsprojekt är avgörande för hur många icke lönsamma projekt staden kan genomföra.

Staden bör prioritera områden för bostadsexploatering där det finns eller investeras i infrastrukturåtgärder och service. Detta innebär en god ekonomisk hushållning, eftersom redan gjorda investeringar i väg- och ledningsnät, kommunikationer och till viss del även anläggningar för social- och kommunal service kan nyttjas av flera Stockholmare.

Finansieringsstrategi

Det investeringsutrymme som investeringsstrategin tar sin utgångspunkt i är det långsiktiga ekonomiska utrymme som medges utan att befintlig verksamhet och utveckling utifrån angelägna behov ska behöva begränsas. Syftet med en finansieringsstrategi är bland annat att ange riktlinjer för hur investeringsverksamhetens ekonomiska konsekvenser ska styras och följas upp utifrån målsättningen om en god ekonomisk hushållning.

En viktig förutsättning för att Stockholm ska kunna genomföra investeringsplanen med god finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansiering och upplåning. Investeringar och reinvesteringar i till exempel trafikinfrastruktur, idrottsanläggningar och verksamhetsfastigheter genererar inga direkta intäkter för staden, men däremot ökade drift- och kapitalkostnader. Sådana investeringar ska därför i huvudsak vara egenfinansierade. Stadens ersättningsinvesteringar ska finansieras med egna medel för att stadens ekonomi inte belastas av ökade räntekostnader. Målsättningen för investeringsverksamheten i staden är 100 procent egenfinansiering.

Investeringar som kräver nyupplåning har en långsiktig påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet. I och med att stadens kreditbetyg, upplåningskostnad, och på sikt låneutrymme, är beroende av att staden kan uppvisa starka finansiella nyckeltal kan det därför vara nödvändigt att prioritera även bland lönsamma investeringar. Det kan innebära att även lönsamma investeringar i vissa fall kan behöva senareläggas för att bibehålla finansiell stabilitet. Lånefinansierade investeringar som genererar intäkter som täcker kostnaderna för drift, avskrivningar och ränta belastar resultaträkningen under genomförandet men inte över längre tid. Staden ska kontinuerligt fortsätta pröva hur

finansieringen av investeringar kan ske mest ändamålsenligt i syfte att få bästa möjliga kreditvillkor.

Nämndernas investeringar

Merparten av stadens investeringar avser beredande av mark och infrastruktur som gör det möjligt att bygga bostäder. Nämndernas planerade investeringsprojekt är grunden till nämndernas totala investeringsplan som fastställs i denna budget (se bilaga 3). Exploateringsnämnden, fastighetsnämnden och trafiknämnden visar fortsatt höga investeringsnivåer, bland annat för att skapa förutsättningar för att uppnå kommunfullmäktiges bostadsmål om 140 000 bostäder som ska byggas mellan 2010 och 2030. Prioriteringar, förstärkt samverkan, god projektstyrning och hög kostnadsmedvetenhet i investeringsverksamheten är avgörande för budgethållning och ekonomisk stabilitet i genomförande samt långsiktig drift och förvaltning. Inkomsterna från markförsäljningar i samband med exploatering är betydelsefulla för stadens investeringsverksamhet och bedöms uppgå till betydande belopp. Behovet av ersättningsinvesteringar i stadens byggnader och anläggningar är stort och flera reinvesteringsprogram med syfte att säkerställa funktionen i stadens infrastruktur pågår. Cirka en fjärdedel bedöms utgöra ersättningsinvesteringar och resten strategiska investeringar. Det finansiella läget och kostnadsutvecklingen innebär att ett samordnat arbete med prioriteringar måste utvecklas och förstärkas.

Bolagens investeringar

Bolagskoncernens investeringsverksamhet är koncentrerad till fastigheter och infrastruktur. Under de närmsta åren består investeringarna främst av nyproduktion av bostäder, investeringar i pedagogiska lokaler och investeringar hos Stockholm Vatten och Avfall AB. Bolagskoncernen planerar för investeringar om totalt cirka 40 mdkr under den närmsta treårsperioden. De stora investeringsvolymerna kräver noggrann styrning och uppföljning av projekten. God ekonomistyrning är en förutsättning för ekonomisk stabilitet och att planerade projekt genomförs med rimliga avkastningskrav. Nödvändiga ersättningsinvesteringar får inte trängas ut av nyproduktionsprojekt.

Den höga investeringsvolymen förutsätter en rimlig och långsiktig avkastning. Ett starkt resultat tillsammans med optimerat driftnetto bidrar till detta. Det innebär också att självfinansieringsgraden på sikt ökar, vilket är nödvändigt för en långsiktigt hållbar ekonomi.

Stockholm Vatten och Avfall AB:s projekt SFA, Stockholms Framtida Avloppsrening, är det enskilt största projektet. Stockholm Vatten och Avfall AB har även ett flertal större investeringar inom andra områden, bland annat i ny sorteringsanläggning, befintligt ledningsnät och i utbyggnad av exploateringsområden.

Medfinansiering

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansierad i ett antal stora statliga och regionala infrastrukturprojekt. Medfinansiering av nya projekt ska endast ske i undantagsfall. Ansvarig huvudman ska bära sina egna investeringar. Kvarvarande beslutade åtaganden för staden uppgår sammanlagt till cirka 11 mdkr exklusive framtida återbetalningar. Inkluderade återbetalningar av förskotterade bidrag uppgår de totala åtagandena till 6 mdkr netto fram till år 2035. Utbetalningarna till dessa minskar det kassaflöde som finns tillgängligt för finansiering av stadens egna investeringar. En finansiell förutsättning för medfinansiering av statlig och regional infrastruktur är att den kan ske med egna medel.

Utbetalningarna till medfinansiering beräknas under perioden 2024-2028 uppgå till cirka 9,5 mdkr, varav drygt hälften avser medfinansiering och förskottering för utbyggnad av tunnelbanan inom ramen för Stockholmsförhandlingen. I beloppet ingår även

utbetalningar för kollektivtrafikobjekten i Sverigeförhandlingen; Tunnelbanan Älvsjö-Fridhemsplan, Roslagsbanan till City och Spårväg syd. Övriga stora projekt är Tvärbana Norr Kistagrenen och bussterminalen vid Slussen.

Ytterligare avsättning om cirka 600 mnkr kvarstår avseende förstärkning och förnyelse av elnätet i Stockholmsregionen inom projekt Stockholms Ström.

Extern finansiering

Stockholm har, efter ansökan, valts ut som en av 100 klimatstäder i EU:s satsning på Klimatneutrala städer till 2030. Det innebär en möjlighet att teckna ett klimatkontrakt med EU-kommissionen som ger ökade möjligheter att genomföra stadens klimathandlingsplan samt ökade möjligheter till samarbeten med andra utvalda städer, innovation och finansiering. Staden ska aktivt söka extern finansiering genom bidrag från staten och EU. I den gröna omställningen ges möjligheter till statlig finansiering genom återstartsarbetet och Klimatkontrakt 2030. I de stora infrastrukturprojekt som syftar till ett klimatneutralt Europa år 2050 kan större EU-finansiering sökas inom ramen för bland annat European Green Deal Call och Climate City Contract. Innan investeringsmedel beviljas från staden ska möjliga alternativa finansieringskällor från staten respektive EU prövas.

Krav på god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning

Sedan 1992 års kommunallag trädde ikraft har kommuner haft krav på sig att verksamheten ska bedrivas enligt god ekonomisk hushållning. Under år 2000 tillkom balanskravet och under 2013 infördes en möjlighet att använda en resultatutjämningsreserv. Samtliga delar av regelverket ska årligen följas upp i årsredovisningens förvaltningsberättelse. Regeringen gav i april 2022 en parlamentarisk kommitté i uppdrag att göra en bred översyn av det kommunalekonomiska utjämningsystemet. I maj 2023 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen utifrån förslagen i betänkandet *En god kommunal hushållning (SOU 2021:75)*. Det föreslås att kommunallagens reglering om god ekonomisk hushållning bibehålls, vilket innebär att långsiktiga riktlinjer och finansiella mål kvarstår. Enligt förslaget avvecklas resultatutjämningsreserv och resultatreserv införs. Det ger möjlighet för kommunerna att reservera medel för att uppnå en god ekonomisk hushållning. Resultatreserven får uppgå till högst fem procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Budgeten ska även innehålla en redogörelse för ekonomin under budgetåret i de kommunala koncernföretagen.

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige gör bedömningen att stadens riktlinjer för god ekonomisk hushållning utgörs av kommunfullmäktiges mål, indikatorer samt ett flertal dokument i kommunfullmäktiges budget, bland andra *Regler för ekonomisk förvaltning* (bilaga 8) samt *Stockholms stads investeringsstrategi* (bilaga 9). Stadens konjunkturärende utgör därutöver underlag för den långsiktiga planeringen.

Finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning

Stockholms stad står de kommande åren inför utmaningar som en hög nivå på investeringarna och kraftigt ökade behov till följd av befolkningsförändringar. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare ställer på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar för att klara behovet av bland annat vård, skola och omsorg. Därför innehåller

budgeten mål för verksamhet och ekonomi samt riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Målen för verksamhet och ekonomi anges i budgetens inledning. Vidare har staden fastställt fem finansiella mål för 2024 som redogörs nedan.

Årets ekonomiska resultat

Årets ekonomiska resultat är det mål som tydligast sammanfattar det ekonomiska läget. Årets resultat kan mätas exklusive jämförelsestörande poster och/eller enligt det kommunala balanskravet. Målet är att stadens ekonomiska resultat enligt balanskravet för år 2024 ska uppgå till minst 0,1 mnkr.

Stadens nettokostnader i förhållande till skatteintäkter

Detta mål visar hur stor del av stadens löpande nettokostnader som finansieras med skatteintäkter. Om nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkter överstiger 100 procent kan staden tvingas använda det egna kapitalet till den löpande driftverksamheten. Det långsiktigt hållbara målet är att andelen av stadens löpande driftkostnader som finansieras med skatteintäkter inte ska överstiga 100 procent. På kort sikt kan finansieringen vid särskilda satsningar även ske med ändliga resurser, det vill säga stadens positiva finansnetto och utdelning från bolagskoncernen. Målet är dock att nettokostnaderna inte ska överstiga skatteintäkterna inklusive finansiellt resultat och utdelning.

Stadens soliditet

Soliditet definieras som det egna kapitalet i relation till tillgångarna. Om soliditeten är hög, har tillgångarna i hög grad finansierats av egna medel och graden av lånefinansiering är låg. Ett mål för soliditeten finns både för staden och för kommunkoncernen. För att få en samlad och komplett bild ska detta mål redovisas inklusive samtliga stadens pensionsåtaganden. Soliditeten ska varken för staden eller för kommunkoncernen understiga 34 procent på lång sikt och 30 procent på kort sikt. Soliditeten kan enskilda år understiga 34 procent. Under planeringsperioden kan dock soliditeten kortsiktigt komma att minska på grund av stora åtaganden för byggnation av bostäder och infrastruktur.

Budgetföljsamhet

En god budgetföljsamhet är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten.

Budgetföljsamheten mäts som avvikelse i procent, mellan årets prognoser och utfall, inklusive resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. För nämnderna görs uppföljningen totalt för driftbudgeten inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Målet för budgetföljsamheten är att den före och efter tekniska justeringar inte får överskrida 100 procent.

Prognossäkerhet

Prognossäkerhet beskriver förmågan att bedöma avvikelser under året och att vidta åtgärder för att hålla givna budget. Prognossäkerheten mäts som avvikelse mellan årets prognoser och utfall, inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar.

Målet är att prognossäkerheten i tertialrapport 2, jämfört med utfallet på helår, ska vara högst +/- 1 procent.

Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

- hög beredskap i händelse av kris eller krig ska råda i alla verksamhetsområden genom förvaltnings- och bolagsövergripande arbete
- verka för att uppnå FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling och beakta Agenda 2030 i stadens verksamheter
- säkerställa att barns rättigheter synliggörs i stadens verksamheter vid beslutsfattande, planering och utförande av verksamhet
- säkerställa att hbtqi-personers rättigheter och att de nationella minoriteternas rättigheter efterlevs i stadens verksamheter
- säkerställa att alla oavsett funktionsförmåga kan vara delaktiga i samhället och ha tillgång till skydd, stöd och service på jämlika villkor
- delta i stadens sektorsorganisation för civil beredskap
- säkerställa Stockholms roll som en internationellt inriktad storstad som samarbetar och handlar med omvärlden
- säkerställa att gällande sanktionsförfordningar till följd av kriget i Ukraina efterlevs
- arbeta utifrån målsättningen att Stockholm ska vara klimatpositivt till år 2030
- arbeta för att uppnå målen i Stockholms stads miljöprogram 2020-2023
- arbeta för en fossilbränslefri stad senast 2035 och en fossilbränslefri organisation senast 2030 genom teknikutveckling, elektrifiering, utfasning av fossila bränslen, upphandlingskrav, digitalisering och samverkan med näringslivet
- arbeta med energieffektiviserande åtgärder för att minska energiförbrukningen i stadens verksamheter samt möjliggöra för externa aktörer att göra detsamma
- arbeta för att användningen av plast ska vara hållbar och genom upphandling och inköp minska andelen plastprodukter och plastförpackningar i stadens verksamheter
- säkerställa att stadens alla verksamheter strävar mot målen om hållbart resande och miljöeffektiva transporter
- arbeta för minskade koldioxidutsläpp från vägtrafiken genom elektrifiering, biodrivmedel, minskad biltrafik i innerstaden och ett transporteffektivt samhälle
- arbeta för ett resurssmart Stockholm i enlighet med EU:s avfallshierarki med fokus på att förebygga och minimera avfall och att främja återvinning samt återbruk
- vid upphandling arbeta enligt det stadsövergripande målet om hundra procent svenskt vid matupphandling där så är möjligt
- utifrån stadens näringslivspolitik arbeta för ökad tillväxt och företagsamhet enligt målet om att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat senast 2025
- bidra till att säkra kompetensförsörjningen i Stockholm
- arbeta i enlighet med stadens framkomlighetsstrategi för stärkt framkomlighet i Stockholm
- säkerställa att näringslivets behov tas med i tidigt skede i stadsutvecklingen
- arbeta genom styrmedel som gör att alla parkeringsplatser i staden förses med laddinfrastruktur senast år 2030
- bedriva ett systematiskt arbete med att utveckla friskfaktorer i den egna verksamheten
- prioritera arbetet med att nå målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad
- sprida kunskap och utbyta goda exempel i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet

- vidareutveckla samverkan med polisen i trygghets- och säkerhetsarbetet samt fördjupa samarbetet med näringsliv, civilsamhälle och andra externa aktörer i trygghets- och säkerhetsarbetet
- genomföra brottspreventiva och trygghetsskapande investeringar i den fysiska miljön inom det egna ansvarsområdet
- genom renhållning och skötsel bidra till en ren, attraktiv och trygg stadsmiljö
- genom kontroll och uppföljning säkerställa att ekonomiska bidrag eller tillgång till lokaler inte går till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män
- bidra till arbetet för att stoppa sexuella trakasserier och övergrepp
- bidra till aktivitetsinsatser som sänker trösklar till jobb och underlättar inträde på arbetsmarknaden och tillgängliggöra praktikplatser och arbetstillfällen i alla stadens verksamheter
- arbeta i enlighet med stadens investeringsstrategi och fastighets- och lokalpolicy i syfte att tillhandahålla resurseffektiva och ändamålsenliga lokaler
- förstärka arbetet för en äldrevänlig stad
- arbeta i enlighet med stadens kulturstrategiska program och därmed säkerställa att kulturens infrastruktur planeras in tidigt när staden växer
- i syfte att återstarta Stockholms lokala näringsliv efter pandemin permanenta många av de lättnader som infördes under pandemin
- tillgängliggöra arbetsplatser genom sociala krav i stadens upphandlingar
- implementera och arbeta enligt de program, strategier, handlingsplaner, policys och övriga styrdokument som antogs 2019-2022

Skattesats

För år 2023 föreslås att en kommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17,74 per skattekrona.

För år 2023 föreslås en utdebitering av begravningsavgiften med 6,5 öre per skattekrona.

Resultatbudget

Mnkr	Förslag till budget 2023 KS	Förslag till budget 2023 (C)	Avvikelse mellan förslagen
Verksamhetens intäkter	9 037,1	8 986,6	-50,5
Verksamhetens kostnader (-)	-58 223,8	-57 814,2	409,6
Avskrivningar (-)	-2 057,1	-2 057,1	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-731,0	-777,3	-46,3
Prestationsreserv	-657,5	-622,5	35,0
Pensionsavgifter (-)	-1 523,4	-1 523,4	0,0
Verksamhetens nettokostnader	-54 155,7	-53 807,9	347,8
Skatter	59 336,4	59 336,4	0,0
Begravningsavgift	218,0	218,0	0,0
Inkomstutjämning	-6 706,6	-6 706,6	0,0
Kostnadsutjämning	-907,9	-907,9	0,0
Regleringspost	1 895,4	1 895,4	0,0
Fastighetsavgift	1 358,3	1 358,3	0,0
LSS-utjämning	-1 878,9	-1 878,9	0,0
Verksamhetens resultat	-841,0	-493,2	347,8
Finansiellt resultat (inkl. avgifter bank och pg)	-589,4	-589,4	0,0
Utdelning Stockholm Stadshus AB	1 440,0	1 100,0	-340,0
Disposition/avsättning begravningsfond	-9,5	-17,3	-7,8
Resultat efter finansiella poster	0,1	0,1	0,0
Förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,1	0,0

Investeringsplan

Mnkr	Förslag till budget 2023 KS	Förslag till budget 2023 (C)	Avvikelse mellan förslagen
Utgifter (-)	-7 859,6	-8 147,6	- 288,0
Inkomster	1 330,0	2 130,0	800,0
Centralt redovisade investeringsmedel (-)	- 500,0	- 520,0	- 20,0
Nettoinvesteringar (-)	-7 029,6	-6 537,6	492,0
Finansiering investeringsplan			
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	0,0
Avskrivningar	2 057,1	2 057,1	0,0
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	0,0
upplåningsbehov	4 772,4	4 280,4	- 492,0
Summa finansiering investeringsplan	7 029,6	6 537,6	- 492,0
Netto	0,0	0,0	0,0

Investeringsvolymen för 2023 har i enlighet med investeringsstrategin tagits fram med utgångspunkt i de finansiella förutsättningarna. Stockholms stad har under en längre period haft en hög investeringsnivå vilket lett till växande skuldsättning. För att begränsa skuldökningen behöver staden välja att prioritera hårdare. Investeringsutrymmet för staden under planperioden utgår från en egenfinansieringsgrad om 100 procent i syfte säkerställa en långsiktigt hållbar investeringsnivå. I egenfinansieringsgraden inkluderas stadens prognostiserade intäkter från exploatering och fastighetsförsäljning.

Kommunstyrelsen m.m.

Kommunstyrelsen har ett strategiskt ansvar att, tillsammans med koncernledningen för Stockholms Stadshus AB, leda och samordna stadens angelägenheter och ge nämnder och bolagsstyrelser goda förutsättningar att fullgöra kommunfullmäktiges mål. Kommunstyrelsen ska leda stadens arbete med att utveckla styrning och ansvarsfördelning så att stadens verksamheter upprätthåller en hög innovationstakt och genomför ständiga kvalitetsförbättringar.

Samhällets institutioner måste säkra att möjligheter, skyldigheter och rättigheter är för alla. Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för att säkerställa att beslut fattas så nära de människor som berörs som möjligt och att lokalsamhället stärks genom att onödig centralisering, även inom stadens verksamheter, motverkas.

Nämndens uppgifter

Kommunstyrelsen m.m. omfattar kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, stadsledningskontoret samt ersättningar till utomstående organisationer och föreningar.

Under kommunstyrelsen finns borgarrådsberedning, ekonomi- och trygghetsutskott, personal- och jämställdhetsutskott, digitaliseringsutskott, råd för Agenda 2030, råd för funktionshinderfrågor, pensionärsråd, funktionshinderombudsman, barnombudsman och äldreombudsman.

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för uppföljning av kommunfullmäktiges budget i sin helhet och arbetar med samtliga av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsåret. Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsiktsplikt över nämndernas verksamhet samt kommunens bolagsstyrelser. Inom ramen för uppsiktsplikten ska kommunstyrelsen kontinuerligt följa den ekonomiska förvaltningen i stadens nämnder och skyndsamt uppmana till vidtagande av verk samma åtgärder vid behov.

Stadsledningskontoret är kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens förvaltning. Uppdrag och ansvarsområden framgår av kommunallagen, reglemente för kommunstyrelsen, stadsledningskontorets instruktion samt denna budget. Stadsledningskontorets huvudsakliga ansvar omfattar:

- styrning, utveckling och uppföljning av verksamhet, ekonomi och finansstrategi
- strategiska kvalitetsutvecklingsfrågor, innovationsarbete och digitalisering
- strategiska personal-, ledarskaps- och arbetsgivarfrågor
- strategiska välfärdsfrågor
- strategiska stadsutvecklingsfrågor och näringslivsfrågor
- bostadsbyggande och strategisk infrastrukturplanering
- stadens miljö- och klimatarbete samt stadens arbete med klimatbudget
- styrning, utveckling och uppföljning av stadens arbete med FN:s Agenda 2030 och dess globala mål för hållbar utveckling
- strategiskt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete, inklusive övergripande samverkan med polisen, arbete mot välfärdsbrottslighet och mot våldsbekämpande extremism
- stadens säkerhetsarbete, inklusive krisberedskaps- och totalförsvarsfrågor
- strategisk fastighets- och markutveckling samt hyres- och lokalfrågor inklusive strategisk lokal försörjning och processer för en övergripande lokalresursplanering med kontroll och styrning av fastighetshanteringen och lokalutnyttjandet

- strategiska inköpsfrågor i kommunkoncernen inklusive kategoristyrning, gemensamma processer och system
- stadsövergripande, strategisk kommunikation och information gentemot stadens medarbetare, invånare, företagare och besökare
- juridisk rådgivning till stadens nämnder, förvaltningar, bolag, stiftelser och kommunalförbund
- strategiskt arbete med evenemang i staden
- stadsövergripande internationella relationer och besök
- service åt kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, dess utskott, beredningar
- och råd samt rotlar och partikanslier
- drift, förvaltning och utveckling av koncerngemensamma system och plattformar
- strategiskt arbete med digitalisering, IT-säkerhet och informationssäkerhet
- kommunkoncernens gemensamma inköpskategori IT-konsulter och uppbyggnad av egen kompetens inom IT-utveckling och beställning av IT-tjänster
- stadsgemensam visselblåsarfunktion

För år 2023 budgeteras följande för rotlar och partikanslier (tkr):

Socialdemokratiska arbetarpartiet	47 575
Vänsterpartiet	25 378
Moderata samlingspartiet	16 957
Miljöpartiet de gröna	15 814
Liberalerna	8 779
Centerpartiet	8 458
Sverigedemokraterna	6 561
Kristdemokraterna	3 440
SUMMA	132 962

Kostnaderna avser främst arvoden till förtroendevalda, omkostnader i den politiska organisationen, och viss representation. Partiernas budgetmedel används fritt inom kommunallagens ram. Över- eller underskott som uppstår ett år, överförs till kommande år. De partier som har överskott i sina budgetar vid utgången av föregående mandatperiod, får överföra detta överskott till den nya mandatperioden.

Partistödet beräknas enligt följande per år (tkr):

Grundstöd per parti	599
Partistöd per mandat	434

Partierna ska senast den 30 juni redovisa hur partistödet har använts under föregående år.

Bidrag till information och utbildning av nämndemän

De nämndemannaföreningar som organiserar nämndemän utsedda av Stockholms stad kan få bidrag för nödvändig utbildning av nämndemän. Bidraget ska beräknas på antalet nämndemän inom föreningen som utsetts av Stockholms stad och per mandatperiod. Det ska vara på samma nivå för alla nämndemannaföreningar. Bidraget är maximalt 1 000 kronor per nämndeman och mandatperiod.

Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar

Under kommunstyrelsen m.m. finns anslag för ersättningar till utomstående organisationer och föreningar. Samtliga anslag ska vara knutna till avtal med tydliga och gemensamma mål. Avtalen ska vara ettåriga. Ersättningarna fördelar sig enligt tabellen nedan.

Bidrag till näringslivsfrämjande åtgärder	(tkr)
-STING	4 000
Bidrag till akademien	(tkr)
-Handelshögskolan i Stockholm	2 000
-Professur i stadshistoria	380
-Stockholms Akademiska Forum, StAF	2 600
Övriga ersättningar	(tkr)
-Sveriges Tonsättares Internationella Musikbyrå, STIM	3 300
-Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation, SAMI	260
-Tyresta Nationalpark	500
-Föreningen Spårvagnsstäder	100
-Nordic Ukraine Forum	100
Summa	13 240

Ersättningar till stadsinterna organisationer och föreningar samt organisationer och föreningar inom offentlig sektor

Under kommunstyrelsen m.m. finns anslag för ersättningar till stadsinterna organisationer och föreningar samt organisationer och föreningar inom offentlig sektor. Även ersättningar till samarbeten mellan staden, akademien och näringslivet ingår. Samtliga anslag ska vara knutna till avtal med tydliga och gemensamma mål. Ersättningarna fördelar sig enligt tabellen nedan.

Bidrag till näringslivsfrämjande åtgärder	(tkr)
-Stockholm Business Region AB	112 000
-Stiftelsen Electrum	7 500
-Urban ICT Arena	1 400
Medlemsavgifter	(tkr)
-Counter-Terrorism Preparedness Network	850
-ECCAR	23
-Förbundsavgift Sveriges Kommuner och Regioner, SKR	25 390
-Medlemsavgift Storsthlm	19 316
-Stockholmsregionens Europaförening	2 600
-Eurocities	230
-Medlemsavgift till Storstockholms brandförsvaret, SSBF	442 382
-Medlemsavgift ICLEI	35
-POLIS Cities and Regions for Transport innovation	100
-CNCA Carbon Neutral Cities Alliance	100
-Medlemsavgift Samverkan Stockholmsregionen	1 500
Samarbeten med akademien	(tkr)
-Vetenskapsstaden	2 600
-Openlab	2 800
-Digital Futures	500
-Samverkan Kungliga Tekniska Högskolan	5 000

Övriga ersättningar	(tkr)
-Partistöd med mera	49 225
-Livräntor, S:t Eriksveteranerna, Stadshusets konstförening, SKIMF, Eldkvarns IF, Föreningen Stockholms förvaltningschefer	1 470
-Pris till Katarina Taikons minne	100
Summa	675 121

Stockholm Business Region AB och dess verksamhet finansieras via ersättning från stadens budget med totalt 110 mnkr 2023, vilka är avsatta under kommunstyrelsen m.m. Ett marknadsföringsstöd ska rymmas inom en årlig ram om 6 mnkr. Bolagets styrelse beslutar om marknadsföring av evenemang och bolaget hanterar utbetalningar för detta. Bolaget handlägger även entreprenörstöd som ska rymmas inom en ram om 12 mnkr år 2023. Bolaget leder och administrerar stadens medlemskap i Stockholm Business Alliance enligt avtal för innevarande period. Stadens årliga medlemsavgift till Stockholm Business Alliance är 7,5 mnkr.

Kommunförsäkring

Stadens nämnder får genom S:t Erik Försäkrings AB en kommunförsäkring som omfattar försäkringsskydd för lös egendom, utställningar, entreprenad, terrorism, ansvar, tjänsteresor, VD- och styrelseansvar, förmögenhetsbrott samt olycksfall för volontärer. Premien för år 2023 är 21,8 mnkr för stadens samtliga nämnder och finansieras av medel avsatta under kommunstyrelsen m.m.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Klimatet är en ödesfråga som kräver kraftfulla åtgärder och hållbara reformer. Arbetet för miljö och klimat ska göra tydliga avtryck inom alla politikområden och stadens egna verksamheter ska gå före för att visa vägen i arbetet för en klimatsmart och hållbar stad. Kommunstyrelsen ska leda och samordna insatserna för att Stockholm ska vara världsledande i förverkligandet av Parisavtalets målsättningar. Staden har som mål att Stockholm ska vara en klimatpositiv stad senast 2030 och en fossilbränslefri stad senast 2035. Som viktiga delmål är att staden ska vara en fossilfri organisation senast 2030 samt att trafiken i Stockholms innerstad vara utsläppsfri senast år 2030. Kommunstyrelsen ska säkerställa en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning utifrån ett stadsövergripande perspektiv på kraftfrågor, eleffekt, behov, klimatpåverkan och klimatförändringar.

För att målen ska kunna nås behöver staden jobba på flera fronter samtidigt, dels med ny teknik genom bolaget Stockholm Exergi som kan fånga in och lagra koldioxid, dels fasa ut fossila bränslen genom kraftfulla incitament, beteendeförändringar och energi-effektiviseringar. Det kommer inte att räcka att förlita sig på att enbart tekniken med minusutsläpp ska göra Stockholm till en klimatpositiv stad 2030, utfasning av fossila bränslen behöver ske parallellt och kraftfullt. En klimatbudget fördelas utifrån åtgärder och utsläppsbing och kommunstyrelsen ansvarar för den löpande uppföljningen. Innovation och samverkan ska stärkas och staden ska vara en internationell förebild i det globala miljö- och klimatarbetet. Kommunstyrelsen leder det stadsövergripande arbetet med klimatanpassning.

Näringslivspolicyn anger riktning och mål för stadens näringslivsarbete, där en central del av kommunstyrelsens ansvar är att utveckla arbets- och synsätt i syfte att främja innovation, utveckling och tillväxt på bästa sätt. Kommunstyrelsen ska säkerställa att stadens organisation, styrning och processer genomsyras av näringslivsfrämjande pro-

cesser och att förståelsen för näringslivets förutsättningar och behov är hög inom stadens verksamheter. Staden ska bli bättre på att ha en god dialog med Stockholms företagare och kommunstyrelsen ska leda det stadsövergripande arbetet och bevaka att stadens myndighetsutövning utvecklas i syfte att erbjuda goda förutsättningar för näringsverksamhet och minimera regelbördan för företagen. Kommunstyrelsen ska skapa goda förutsättningar för näringsverksamhet. I årets ranking av företagsklimatet i olika kommuner har Stockholm tappat och ligger nu på plats 93. Sämsta delkategorier är tyvärr sådant som ”kommunens service och bemötande”, tjänstepersoners och lokalpolitikerns ”inställning till företagande”, samt information och dialog med företagare från kommunen. Kommunstyrelsen ska leda arbetet med att vända trenden med målet att Stockholm år 2025 ska ha Sveriges bästa företagsklimat. Utbildning, forskning, digitalisering, innovationer och entreprenörskap är avgörande för Stockholms konkurrenskraft, framtidsvillkor och nya arbetstillfällen.

Att människor är trygga där de bor är en av samhällets viktigaste uppgifter och inget begränsar människors frihet så som otrygghet. Kommunstyrelsen leder och koordinerar stadens trygghets- och brottsförebyggande arbete genom att öka kunskap och bidra till utveckling inom stadens verksamheter med väl underbyggda arbetssätt och åtgärder. Stadens trygghetsarbete ska ske i samarbete med civilsamhället, som gör stora insatser för att skapa trygghet. Kommunstyrelsen ska säkerställa att stadsdelsnämnder och andra berörda nämnder har erforderliga resurser och befogenheter för att samverka med polis och andra myndigheter för att arbeta här och nu med akuta insatser för att stoppa kriminalitet och samtidigt arbeta förebyggande och säkerställa ett långsiktigt strategiskt arbete för att motverka framtida kriminalitet. Kommunstyrelsen ska därför leda arbetet med att dubblera antalet ordningsvakter i staden för att se till att öka tryggheten på gator, torg och idrottsplatser. Det är dessutom viktigt att kommunstyrelsen tillser att arbetet mot rasism, antisemitism, homofobi och andra former av hat eller hets samordnas och fortlöper på ett välfungerande sätt i stadens olika verksamheter. Inga skattepengar ska gå till att hålla kriminella under armarna – kommunstyrelsen ska bidra till arbetet med att strypa finansieringen till den organiserade brottsligheten genom att ta krafttag mot välfärdsbrott. Kommunstyrelsen ska därför tillse att samtliga nämnder arbetar effektivt för att förhindra, upptäcka och beivra felaktiga utbetalningar. Kommunstyrelsen ska därutöver genomföra en genomlysning av upphandlade placeringar inom ramen för stadens verksamhet för att säkerställa att företag som tar emot placerade individer inte har koppling till kriminalitet eller organiserad brottslighet. Samtidigt behöver samhället lägga stort fokus på våldet och otryggheten som drabbar kvinnor. År efter år blir kvinnor trakasserade, hotade, misshandlade, våldtagna och mördade. Att stoppa detta är den viktigaste jämställdhetsfrågan.

Kommunstyrelsen har ett samordningsansvar för Stockholms utveckling, strategiska stadsutvecklingsprocesser samt samordningen gentemot externa parter avseende nationella och regionala infrastrukturfrågor. Staden ska nå en överenskommelse med Region Stockholm, staten och Lidingö stad om byggstart för Spårväg City till Ropsten under mandatperioden. Staden ska verka för att tvärbanan förlängs från Kista till Vällingby för att bygga ihop västerort och möjliggöra stadsutveckling på Järva. Slussen måste färdigställas med både kostnadskontroll och utan att göra avkall på viktiga infrastrukturmål för samtliga transportslag. Dessa projekt som Region Stockholm är huvudman för är prioriterade för staden. Kommunstyrelsen ska bevaka stadens intressen avseende ekonomi och fysisk planering i genomförande av infrastrukturprojekt som ingår i statliga och regionala förhandlingar, som till exempel Sverigeförhandlingen och 2013 års Stockholmsförhandling. Staden ska aktivt bidra i en ny Huvudstadsförhandling som regionen har aviserat ska ske under mandatperioden.

Samhället behöver kunna hantera många olika kriser. Det har både storskaliga skyfall med översvämningar och pandemin visat i närtid. Rysslands invasionskrig i Ukraina visar att militära konflikter inte bara tillhör historien, utan också är en del av Europas och vår egen samtid. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas och som huvudstad är Stockholm särskilt utsatt. Stockholm ska vara en stad som kan förebygga och hantera många olika fredstida kriser och händelser, men också militära hot, cyberhot och hybridhot. I planeringen av stadens verksamheter ska ett totalförsvarsperspektiv finnas med och sårbarheter ska kartläggas och minskas. Oavsett vad som händer ska Stockholm stad vara berett och kunna agera, beredskapsplaner ska vara uppdaterade och övade i stadens förvaltningar och bolag såväl som i den politiska ledningen. Kommunstyrelsen leder, samordnar och prioriterar stadens arbete för en sammanhållen och stärkt krisberedskap och förmåga i civilt försvar, bland annat genom att ge strategisk inriktning och stöd till nämnder och bolagsstyrelser i övergripande beredskapsfrågor samt genom att leda implementeringen av en sektorsorganisation för civil beredskap. Ett nära samarbete med bland annat Storstockholms brandförsvar och andra relevanta aktörer, inklusive civilsamhället, är avgörande för framgång i dessa frågor. Kommunstyrelsen leder också arbetet för stadens beredskap mot terror, inklusive terrorhinder i stadsmiljön, samt övrigt samarbete inom SSR och tillsammans med andra myndigheter för att stärka säkerheten inom Stockholm.

Oavsett vad som händer ska stadens förskolor, skolor, LSS-verksamheter och äldreboendestäder ha tillgång till mat och vatten under minst tre månaders tid, och det ska finnas både evakueringsplaner och en organisation som vid behov kan iordningsställa och försörja stadens skyddsrum. I den har både räddningstjänsten och en organiserad frivillighet (FRG eller frivilliga försvarsorganisationer) en viktig roll. Genom frivilligörelsen kan fler stockholmare bidra till ett uthålligt försvar av staden och kommunstyrelsen ska stödja deras arbete.

Stadens internationella relationer och engagemang i internationella organisationer leds av kommunstyrelsen. Mot bakgrund av rådande säkerhetsläge i Europa ska särskilt Kiev och andra ukrainska städer stödjas av staden med såväl strategiska som operativa och finansiella insatser. I detta kan även lärdomar dras för stadens eget beredskapsarbete. Vänortssamarbeten bör påbörjas med fler städer i Ukraina.

Ett högt bostadsbyggande är prioriterat och kommunstyrelsen leder den övergripande planeringen för att nå bostadsmålen. När vår stad växer är det viktigt att den växer långsiktigt hållbart och att vi i det nya lägger grunden för en hållbar och miljövänlig livsstil. Vi behöver planera staden inte enbart för att få rum med så många bostäder som möjligt utan också för att bostadsområdena som växer fram ska ha god tillgång på förskolor, idrottsytor, grönområden och rum för kultur och möten. Stockholm måste vara en stad där alla kan bo och särskilt viktigt är det att människor med samhällsviktiga jobb som polis, sjuksköterska eller lärare kan bo och leva i Stockholm. Fler överkomliga bostäder ska byggas, bland annat genom att pressa kostnaderna i nybyggnation och öronmärka vissa markanvisningar med lägre markpris i utbyte mot bostäder som fler har råd med. Stockholm byggs hållbart genom att blanda olika boendeformer. I vår stad ska alla få plats och människor med olika erfarenheter ska kunna träffas i sin vardag. Alla bostadsområden ska ha en blandning av bostadsstorlekar och upplåtelseformer och stadens bostadsbestånd ska kompletteras med fler upplåtelseformer såsom ägarlägenheter och kooperativa boendeformer. Målet måste vara att bostadsmålet fortsatt ska uppnås och kommunstyrelsen ska leda hårt arbete för att ta igen det förlorade året när det kommer till planerade och påbörjade bostäder. Bostadsbolagen har ett viktigt ansvar i detta.

Under mandatperioden ska kommunstyrelsen leda arbetet med en särskild satsning på stadsmiljö, bostadsbyggande och infrastruktur i ytterstaden. Stockholm ska vara

världens bästa stad att bo och leva i, oavsett vilken stadsdel man bor i. Satsningarna ska ske i nära samarbete med övriga initiativ och löpande arbete för att stärka tryggheten, förbättra skolresultaten och ett bättre näringslivsklimat i hela staden, särskilt kopplat till arbetet att Stockholm inte ska något utsatt eller särskilt utsatt område. I detta arbete ingår att fördela en fördubbling av medel för sociala investeringar. En viktig del är därutöver att staden ska revidera översiktsplanen. Järva Stadspark är en särskild satsning på Järva för fler bostäder, bättre kopplingar mellan stadsdelsområden, en upprustning av stadsmiljön, som inkluderar bättre städning, cykel- och gångvägar och belysning och mer kultur- och idrottsanläggningar.

Kommunstyrelsen ska inom ramen för de strategiska välfärdsfrågorna analysera befolkningsutvecklingen och de ökade kostnaderna för stadens verksamheter över tid, med fokus på förutsättningar, utmaningar och möjligheter. Kommunstyrelsen bidrar till en ändamålsenlig och effektiv verksamhet hos nämnderna genom utvecklad samordning av frågor som berör både stadsdelsnämnderna och facknämnder.

Kommunstyrelsen ansvarar för central samordning och tydlig målstyrning för att säkerställa god måluppfyllelse och optimering av stadens resurser. Staden ska ha så få, tydliga och mätbara mål som möjligt och organisera sitt arbete därefter för att uppnå bästa möjliga styrning av staden. Styrdokument och styrprocesser ska vara samordnade och främja kostnadseffektivitet och verksamhetsutveckling. Kommunstyrelsen ska vidare främja en innovativ och lärande organisation, som drar nytta av digitaliseringens möjligheter utifrån verksamhetens och användarnas behov.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska kommunstyrelsen:

- prioritera, samordna och leda stadens arbete för en sammanhållen och stärkt krisberedskap och förmåga i det civila försvaret
- leda stadens sektorsorganisation för civil beredskap
- fortsätta utreda förutsättningar för och bistå servicenämnden i att inrätta ett beredskapslager inklusive centralt omsättningslager för medicinskt skydds- och förbrukningsmateriel, livsmedel samt vissa förbrukningsmateriel
- tillsammans med berörda nämnder ta fram en livsmedelsstrategi för fredstida kriser och höjd beredskap, som innehåller lager av nödvändiga varor en organisation för nödvattenförsörjning under minst tre månaders tid
- säkerställa stadens möjlighet att agera under höjd beredskap även om vitala funktioner är krigsplacerade på annat håll, samt säkerställa kommunstyrelsens möjligheter till ledning under höjd beredskap och krig
- utveckla en organisation för evakuering och iordningsställande av skyddsrum som inkluderar både räddningstjänst och organiserade frivilliga
- samverka med och uppdra åt ideella föreningar och frivilliga försvarsorganisationer att öka kunskapen bland allmänheten hur de kan klara sin egen försörjning av mat, vatten och värme under sju dagar
- i samarbete med civilsamhället och näringslivet utveckla kunskapshöjande insatser om civil beredskap samt förberedelser för samverkan i höjd beredskap och kris
- samordna berörda nämnders och bolagsstyrelsers samt SHIS arbete med att tillgodose genomgångsbostäder för nyanlända utifrån en långsiktig planering och söka resurs- och kostnadseffektiva lösningar för genomgångsbostäder
- leda och koordinera stadens trygghetsatsning och brottsförebyggande arbete genom att utveckla metoder, arbetssätt och verktyg för ett ändamålsenligt och verkningsfullt trygghetsskapande arbete centralt och lokalt, samt sprida och kommunicera dessa i staden

- leda och samordna arbetet för att staden inte ska ha några särskilt utsatta eller utsatta områden
- genomföra en genomlysning av upphandlade placeringar inom ramen för stadens verksamhet för att säkerställa att företag som tar emot placerade individer inte har koppling till kriminalitet eller organiserad brottslighet.
- i samråd med kulturnämnden och utbildningsnämnden samordna stadens deltagande i 250-årsjubileet för Judiskt liv i Sverige och gå in som samverkande-partner i firandet i Stockholm år 2025
- i samråd med kommunstyrelsen undersöka möjligheten till samarbete med Forum för levande historia och ge stöd till en öppen minnestund på Förintelsens minnesdag
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och Stockholms Stadshus AB säkerställa att samtliga nämnder och bolagsstyrelser bidrar i arbetet med att tillhandahålla arbetsplatser i enlighet med stadens mål
- fortsätta och utveckla samverkan med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Region Stockholm genom Samordningsförbundet Stockholms stad (Fin-sam)
- stärka möjligheterna för personer med olika funktionsnedsättningar att få arbete inom staden
- leda stadens strategiska näringslivsarbete och ha ett helhetsansvar över att näringslivsarbetet utvecklas i rätt riktning
- inrätta en lots för att företag/personer som vill använda Stockholms stads data för att vidareutveckla tjänster ska ha en väg in
- ansvara för övergripande strategiska trafikinfrastrukturfrågor och för att leda och samordna förhandlingar och avtal för trafikinfrastrukturprojekt med externa parter
- ansvara för att hålla ihop stadens genomförande av projekt inom Sverigeför-handlingen – Storstad Stockholm, och 2013 års Stockholmsförhandling
- verka för att EU, regering och riksdag möjliggör för att staden ska kunna nå målet om en klimatpositiv stad senast 2030
- öka andelen nyproducerad regional vindkraft i den elmix som staden köper om det kan ske kostnadsneutralt
- tillsammans med stadsdelsnämnderna och berörda nämnder anlägga fler strandbad, badbryggor, bastuflostrar och liknande i hela Stockholm och fördela investeringsmedel till stadsdelsnämnder och berörda facknämnder för detta ändamål
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser delta i arbetet med att implementera handlingsplanen för inrättandet av fler badplatser i staden och öka takten i arbetet
- avskaffa det generella badförbudet i stadens ordningsföreskrifter
- bistå miljö- och hälsoskydds-nämnden i arbetet med en stadsövergripande vattenamiral med ett samlat ansvar för allt som rör stadens vatten
- öka takten i stadens arbete med klimatanpassning
- säkerställa att prioriterade skyfallsåtgärder genomförs, samt att skapa incitament för fastighetsägare att genomföra skyfallsåtgärder
- styra och följa upp stadens verksamheter för att säkra en långsiktig balans i ekonomin och för att varje skattekrona ska användas effektivt och genomtänkt
- stödja nämnder och bolagsstyrelser att genomföra nödvändiga strukturella förändringar för att möta ökade kostnader för välfärdsuppdraget och de ökade investeringsvolymerna som den växande staden kräver
- med berörda nämnder säkerställa kvalitativa prognoser för framtida lokalbehov
- fortsätta att utarbeta och genomföra insatser för att säkra stadens chefs- och kompetensförsörjning inklusive ledarutveckling

- utveckla innovationsarbetet genom bland annat Stockholm lab och Openlab för att stödja, stimulera och inspirera medarbetare att arbeta med innovationer samt uppmuntra till tvärspektoriella samarbeten och prova nya metoder som kan spridas och skalas upp för att lösa stadens utmaningar
- utarbeta rutiner för stadens ärendehantering så att hyperlänkar till i första hand tidigare beslut och ärenden blir standard i beslutsunderlag i fullmäktige och när så är möjligt inkludera hyperlänkar till fullständiga remissvar
- säkerställa att stadens medborgare och aktörer som verkar inom staden är informerade om viktiga förändringar i stadens service och målsättningar, exempelvis målet om fossilfri innerstad 2030
- förtydliga och förenkla för stadens nämnder och bolag att ingå samarbeten – genom IOP, upphandling eller med externa aktörer och i detta arbete särskilt utgå ifrån civilsamhällets förutsättningar
- tillsammans med berörda nämnder leda arbetet med en storsatsning på bättre stadsmiljö, renovering, bostäder och infrastruktur i ytterstaden, med särskilt fokus på satsningen Järva stadspark
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser i möjligaste mån minska regelkrånglet, öka servicen och införa lättnader för näringslivet, med fokus på långsiktiga effekter av pandemin samt kommande års utmaningar
- säkerställa att OSA-anställningar kan placeras utanför stadens verksamheter, särskilt inom civilsamhälle och den sociala företagssektorn
- leda arbetet med att stödja Ukraina och dess städer genom särskilda insatser i ukrainska städer bidra till återuppbyggnaden av det ukrainska samhället, samt genom samarbetsavtalet med Kiev
- verka för fler vänortsavtal med ukrainska städer
- tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall särskilt bidra till en återuppbyggd och fungerande samhällsviktig infrastruktur i ukrainska städer
- samarbeta med inkubatorer, särskilt de som finansieras med offentliga medel, för att lösa problem i offentlig sektor
- tillsammans med berörda nämnder ta fram en handlingsplan för att öka energilagringen och/eller värmelagring i stadens egna fastigheter samt i privata aktörers fastigheter
- arbeta för en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning genom mer sol- och vindkraft i Stockholmsregionen med målet att tredubbla solenergiproduktionen i Stockholm senast 2026
- driva på utbyggnaden av vindkraft till havs och på land i Stockholmsområdet
- ta fram en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor
- arbeta för att polismyndigheten förlägger fler områdespolisering till Stockholm
- bidra till stärkt livsmedelsproduktion i hela länet och samverka med regionens livsmedelskluster
- bidra till arbetet med satsningen Matstaden Stockholm för att stötta näringslivet, öka möjligheterna till smakupplevelser samt sprida kunskap kring livsmedel, klimatsmartare val och självförsörjning

Digitalisering av stadens verksamheter är oundviklig och till stor nytta för stockholmarna. Men det är viktigt att detta sker med stor respekt för skattebetalarnas pengar och med största möjliga kvalitetsutveckling. Användning av öppen källkod ska som huvudregel vara ett krav för IT-leverantörer till stadens nämnder och bolag, inte minst för att gynna ett mer innovativt och robust ekosystem av inhemsk och europeisk IT-industri. Stadens egna data ska så långt som möjligt vara öppna och gå att nå via öppna API för att gynna utvecklare av nya applikationer. Staden ska undvika leverantörsberoende upplägg i upphandlingar av IT-tjänster och IT-utveckling.

Ett nytt digitaliseringsutskott inrättas under kommunstyrelsen. Digitaliseringsutskottet har övergripande ansvar för stadens digitalisering och samlar frågor och beslut gällande IT-leverans till staden, löpande analys av digitaliseringen inom stadens verksamheter, samt utvecklingsfrågor kopplade till stadens egen IT-kapacitet. Under 2023 ska en genomlysning av stadens upphandlade IT-tjänster och IT-utveckling ske i syfte att identifiera avtal och upplägg som riskerar att staden blir leverantörsberoende, att identifiera möjligheter till en större stadsgemensam IT-utveckling i egen regi, en ändamålsenlig organisation för IT-frågor och säkerställa att användare får den kvalitet på digitala tjänster som de bör förvänta sig. Med genomlysningen som grund kan staden stärka digitaliseringens bidrag till kvalitet i stadens verksamheter och på sikt innebära effektiviseringar av ineffektiva IT-avtal. Staden ska ha Sveriges bästa digitaliseringsklimat genom att peka ut en riktning för offentliga IT-tjänster som är hållbar för framtiden.

Digitaliseringsutskottets uppdrag och kommunfullmäktiges inriktning för detta område består främst i att:

- främja en kostnadseffektiv och kvalitativ utveckling genom att leda, stödja och samordna stadens arbete med digitalisering och nyttjande av ny teknik
- säkerställa att fokus alltid är på användarna av digitala tjänster, med involvering av dem i IT-projekts initiala skede
- verka för att offentliga data inom staden så långt som möjligt ska vara öppna och gå att nå via öppna API för att gynna utvecklare av nya applikationer
- säkerställa att användning av öppen källkod som huvudregel är ett krav för IT-leverantörer till stadens nämnder och bolag
- säkerställa att staden vid alla förhandlingar med extern part har som huvudprincip att staden ska ha tillgång till användardata, åtminstone på anonymiserad, aggregerad nivå, för att den ska kunna bli offentlig och komma fler verksamheter till gagn
- genomföra en genomlysning av stadens upphandlade IT-tjänster och IT-utveckling ske i syfte att identifiera avtal och upplägg som riskerar att staden blir leverantörsberoende, att identifiera möjligheter till en större stadsgemensam IT-utveckling i egen regi och säkerställa att användare får den kvalitet på digitala tjänster som de bör förvänta sig
- utveckla stadens egen kompetens och operativa arbete inom digitalisering

Revisorskollegiet

Stadsrevisionens uppgifter

Stadsrevisionens huvudsakliga ansvar omfattar:

- att granska all kommunal verksamhet som bedrivs av staden, inklusive bolag och stiftelser med mera, i den omfattning som följer av god kommunal revisionsledning

I stadsrevisionens revisionsplan beskrivs stadsrevisionens mål, uppdrag och arbetsätt samt nämnd- och bolagsgranskningen. I revisionsplanen beskrivs även de större revisionsprojekt som planeras genomföras under revisionsåret.

Valnämnden

Utgångspunkten för nämndens arbete ska vara att alla röstberättigade ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta. Nämnden ska därför planera för att valen kan organiseras och genomföras på ett sådant sätt att alla röstberättigade ges goda förutsättningar att rösta. I detta avseende ska nämnden särskilt beakta förutsättningarna att rösta i områden med historiskt lågt valdeltagande samt behovet av tillgängliga och trygga vallokaler. Nämnden ska prioritera åtgärder för att värna valhemligheten och motverka alla former av otillbörligt verkande vid röstning.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- organisation och genomförande av val till riksdagen samt val till regionfullmäktige och kommunfullmäktige
- val till Europaparlamentet.
- organisation och genomförande av eventuella extraval och folkomröstningar

I juni genomförs val till Europaparlamentet. Alla röstberättigade ska ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta. I detta syfte ska nämnden samverka med andra berörda nämnder och styrelser för att öka tillgängligheten till vallokaler.

Stadsdelsnämnder

Stockholm utgörs av lokalsamhällen. Vi måste värna dessa och skapa stadsdelar med egna identiteter, levande centrum och kvarter. Oavsett om man är Tenstabö, söderböna eller östermalmare ska man vara stolt över att vara stockholmare och känna delaktighet och gemenskap med såväl hela staden som med sin egen stadsdel. För att skapa den gemenskapen behövs fler informella mötesplatser – på våra torg, i våra parker, på caféer och restauranger, hos frisören – så att medborgare får fler chanser att bygga en lokal gemenskap och kan känna sig som en del av sitt område.

Levande lokalsamhällen skapas inte av byråkrater utan av människorna som bor i dem. Stadsdelsnämnderna måste bli bättre på att involvera medborgare i arbetet med att utveckla staden. Dialogen måste bli starkare och medborgarna ges ett större inflytande över såväl samhällsplaneringen som stadsutvecklingen och lokala aktiviteter. Personer med funktionsnedsättning ska kunna vara fullt delaktiga i alla delar i samhället och ett funktionshindersperspektiv ska integreras i alla stadens verksamheter. Medborgarinitiativ ska väga tyngre och stockholmarna ska inte bara inneha utan också utöva sitt medborgarskap med alla de rättigheter, skyldigheter och möjligheter det för med sig. Beslut ska fattas så nära människor som möjligt. När människor känner sig delaktiga och har möjlighet att påverka sin vardag skapas en större tillit, förtroende för samhället och tryggare platser.

Stadsdelsnämnderna har en central roll i stadens trygghetsarbete och ska prioritera och lokalt leda arbetet med att nå målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad. Stödinsatser till barn och unga ska komma in direkt när det finns misstanke om att de riskerar att hamna i kriminalitet och stöd till föräldrarna ska erbjudas. Det ska finnas lokala förebilder och attraktiva alternativ till kriminalitet. En kombination av akuta insatser som stoppar det dödliga våldet nu och långsiktiga systemförändrande utvecklingsprocesser är avgörande för att få bukt med de problem som finns. Arbetet måste vara uthålligt och sträcka sig längre än en mandatperiod.

Under de senaste åren har det blivit uppenbart att organiserad kriminalitet utnyttjar våra sociala skyddsnet genom att utverka felaktiga utbetalningar och stöd på ett systematiserat sätt från dem. Detta måste mötas med rutiner och arbetssätt för att förhindra, upptäcka och beivra felaktiga utbetalningar. Varje stadsdel bör av denna anledning ha en informationsplikt gentemot övriga relevanta förvaltningar om man skulle upptäcka felaktigheter i egna utbetalningar. Varje stadsdel bör också ha minst en särskild handläggare för att utreda och motverka felaktiga utbetalningar och välfärdsbrottslighet. Detta arbete är självfinansierande.

Varenda unge i Stockholm ska ha en trygg uppväxt. Unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver stadsdelsnämnderna tillsammans med övriga delar av staden göra mer för att skapa trygga boendemiljöer, se till att unga klara skolan och alla barn ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen.

I en tid när klyftan mellan stad och landsbygd växer finns ett behov av att stärka dessa band. Civilsamhället har i alla tider varit en stark kraft i vårt land och borde få chansen att även inom detta område vara med och bidra. Före millennieskiftet fick stockholmarnas möjlighet att bo hos familjer bosatta utanför staden under en del av sommarlovet. Dels för att inte behöva vara ensamma medan föräldrarna arbetade, dels för att byta miljö och komma ut och andas lantluft. Likt stadens kollektivitet kan ett återinförande av sommarbarn hos trygga familjer ge nya upplevelser och gemenskaper för våra

unga, och öka förståelsen kring hur stadens och landsbygdens beroende av varandra ser ut. Samtidigt skulle det ge barn i socialt utsatta områden en möjlighet till ett miljöombyte när skolan är stängd och det behövs som mest. Förhoppningsvis kan det innebära att nya band knyts och fler framtidsdrömmar tänds hos barn. För att ge fler unga en chans till ett mer värdefullt sommarlov bör staden därför genomföra en sommarbarnspilot.

Hela Stockholm ska leva. Vi måste skapa en mer blandad stad och mer blandade kvarter, snarare än att bygga antingen bostäder eller kontor. En mix skapar mer liv och rörelse. Idag ses ytterstaden ofta främst som platser där människor endast bor. Vi vill istället skapa fler möjligheter för människor att bo nära sitt jobb, till exempel genom fler kontorsytor i ytterstaden. Arbetsplatser och kulturupplevelser skapar liv och rörelse hela dygnet och leder till fler företag som restauranger, butiker och frisörer är med och skapar levande och trygga centrum som gynnar hela området.

Barn och ungdomar ska ha en meningsfull fritid oavsett var i Stockholm de bor. Forskning visar att barn från hushåll med låg inkomst är föreningsaktiva i mindre omfattning än barn från hushåll med högre inkomster. 2022 deltog 72 procent av andelen ungdomar på Kungsholmen i föreningslivet. I Rinkeby-Kista var motsvarande siffra 41 procent. Stadsdelarna behöver samarbeta tätt med lokala föreningar för att sänka trösklarna till deltagande i föreningslivet.

Det ska vara en självklarhet för alla i Stockholm att här bestämmer kvinnor över sina egna liv och sina egna kroppar. Här väljer kvinnor själva vad de vill jobba med, vad de vill ha på sig, vem de vill leva med eller hur de vill bo. Det är rättigheter som gäller alla i hela Stockholm. Oavsett vem du är eller var i staden du bor ska du ha samma möjligheter, samma trygghet och samma service. De som lever i en våldsam relation måste få bättre stöd att kunna lämna sådana situationer, oavsett om detta kan ske på den reguljära bostadsmarknaden eller inte. Stadsdelsnämnderna måste därför arbeta uppsökande och riktat mot dessa individer som i alltför stor utsträckning hamnar i hemlöshet.

Stockholm ska vara en öppen stad med plats för nya stockholmare. Att människor från olika delar av världen ska få bosätta sig i Stockholm är en självklarhet, oavsett om det handlar om att fly undan konflikter och förtryck eller att söka lycka, familj och arbete. Stadsdelsnämnderna har genom medborgarkontoren och lokala föreningar ett viktigt ansvar för integration.

Stockholm ska vara ett nationellt och internationellt föredöme för snabb etablering av nyanlända på arbetsmarknaden. Vägen till arbete och kunskaper i svenska vara kort så att människor snabbt kommer in i egen försörjning. Både civilsamhället och näringslivet har under lång tid saknats i Sveriges integrationspolitik. Under den gångna mandatperioden har Integrationspakten haft som mål att staden ska samarbeta med föreningar, företag och andra som vill bidra till bättre integration. Det är dags att gå längre och ge mer ansvar för integrationspolitiken till de som vill och kan vara en brygga in i det svenska samhället. Integrationsprojekt ska involvera både utrikesfödda och etablerade stockholmare.

Stadsdelsnämndernas uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- kommunal förskoleverksamhet
- äldreomsorg
- stöd och service till personer med funktionsnedsättning
- individ- och familjeomsorg

- socialpsykiatri
- barn, kultur och fritid
- ekonomiskt bistånd
- samverkan med jobbtorg, civilsamhälle och näringsliv
- mottagande och integration av nyanlända i samverkan med civilsamhället, Etableringscentrum, Intro Stockholm
- stadsmiljöarbete
- lokalt näringslivsarbete samt lokalt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i samverkan med berörda aktörer
- lokalt säkerhets- och krisberedskapsarbete
- lokalt demokrati- och utvecklingsarbete
- medborgarkontor
- konsumentvägledning
- bostadsanpassning för bostäder enligt SoL och LSS
- omhändertagande och stöd till drabbade och allmänhet vid allvarliga händelser och kriser

Ett antal stadsdelsnämnder tillhandahåller kommunövergripande verksamheter som återfinns inom verksamhetsområdena förskola, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg samt äldreomsorg. Syftet är bland annat att kunna erbjuda verksamheter till personer med särskilda behov, vilket gör att flera av verksamheterna är av unik karaktär. Karakteristiskt för stadens kommunövergripande verksamheter är att de är tillgängliga för invånarna i stadens samtliga stadsdelsnämnder. Kommunövergripande verksamheter återfinns inom stadsdelsnämnderna Järva, Bromma, Kungsholmen, Norra innerstaden, Södermalm, Skarpnäck och Enskede-Årsta-Vantör. Stadsdelsnämndernas presidium ska bestå av en ordförande och en vice ordförande.

Kommunfullmäktiges inriktning för stadsdelsnämnderna

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska Stadsdelsnämnderna

- fortsätta arbetet med lokala samverkansöverenskommelser med Polisen och i högre grad involvera fastighetsägare, företagareföreningar, civilsamhället, skolan och fler relevanta aktörer med syfte att lokalsamhället och boende ska ha en direkt kontaktyta gentemot polisen och kommunen
- tillsammans med kommunstyrelsen tillsätta strategiska ledningsgrupper som leder arbetet med att få bort stadsdelar som är klassade som utsatta eller särskilt utsatta från Polisens lista. Arbetet leds av respektive stadsdelsnämnd och ledningen ska bestå av representanter för stadsdelsnämnden, andra relevanta aktörer samt representanter för det lokala civilsamhället. Arbetet ska bygga på lokal delaktighet och vara långsiktigt.
- tillsammans med medborgarna genomföra trygghetsvandringar i hela staden för att identifiera otrygga platser och utifrån dem ta fram en åtgärdsplan för att öka tryggheten
- stärka och stötta civilsamhället som gör stora insatser för att skapa trygghet, exempelvis nattvandrande föräldrar
- fortsatt utveckla och intensiviera arbetet med platssamverkan och platsaktivering på prioriterade platser eller områden och vara sammankallande part i samverkan
- tillsammans med berörda nämnder fortsätta och utvidga arbetet med Trefas
- öka fokus på att förhindra rekrytering till kriminella nätverk
- utöka samarbetet med avhopparverksamheter och Kriminalvården

- arbeta förebyggande mot hot och våld samt säkerställa kompetens för att kunna tillhandahålla såväl akut som långsiktigt stöd till personal som utsatts för hot och våld i sitt arbete
- tillse informationsinsatser kring stöd och hjälp riktat mot hemlösa och individer drabbade av våld i nära relationer
- tillsammans med stadsledningskontoret, socialnämnden och äldrenämnden upprätta rutiner för att förhindra, upptäcka och beivra felaktiga utbetalningar
- erbjuda kort- och långsiktigt krisstöd vid incidenter, exempelvis skjutningar och sprängningar
- tillsammans med kommunstyrelsen och andra berörda nämnder jobba med trygghetsinvesteringar i den fysiska miljön
- aktivt samverka med lokalt näringsliv för att gemensamt skapa en attraktiv och trygg närmiljö samt föra dialog med medborgare och lokalsamhälle
- för att göra verklighet av fler medborgarförslag, söka medel från kommunstyrelsens särskilt avsatta medel för förverkligande av medborgarförslag
- införa Näringslivsråd i samtliga stadsdelar för att förstärka dialogen med företagen
- säkerställa att varje stadsdel har en upphandlingsansvarig som har en dialog med företagen lokalt och se till att upphandlingens innehåll utgår ifrån verksamhetens behov och styr av ansvarig chef för verksamheten
- stärka trygghet och attraktivitet för det lokala näringslivet tillsammans med berörda nämnder och bolag
- prioritera arbetet med att stödja barns och ungdomars skolgång, med fokus på skolnärvaro och kunskapsresultaten
- aktivt delta i samhällsvägledningens utvecklingsarbete, med fokus på bostadsvägledningen, som leds av arbetsmarknadsnämnden tillsammans med SHIS Bostäder
- aktivt arbeta för att barnfamiljer inom SHIS genomgångsbostäder får bostadsvägledning och insatser som leder till en stabil bostadssituation och varaktig försörjning
- prioritera kvinnors etablering på arbetsmarknaden, till exempel genom uppsökande arbete, information och lotsning till arbetsmarknadsinsatser
- synliggöra de nationella minoriteterna och främja de nationella minoritetsspråken i nämndens verksamhet
- tillgängliggöra natur- och kulturresevat
- fortsätta arbetet med klimatanpassning och energieffektiviserande åtgärder
- samverka både inom staden och externt med näringsliv och civilsamhälle för att nyanlända ska etableras snabbt på arbetsmarknaden
- bidra till ökad tillit till myndigheter och att fler nås av samhällets insatser genom samarbete med civilsamhället och uppsökande arbete, bland annat genom stadsdelsmammor
- samarbeta med civilsamhällesorganisationer samt stödja arbetsmarknadsnämndens verksamheter och aktiviteter i arbetet med nyanländas etablering och inkludering i samhället
- ge civilsamhället möjlighet att ta över den obligatoriska samhällsorienteringen
- tillsammans med civilsamhället skapa aktiviteter där människor med olika bakgrund och livssituation kan mötas i syfte att bygga tillit mellan människor
- underlätta för nya organisationer och nätverk att starta upp och etablera sig, samt få tillgång till kommunalt stöd
- arbeta uppsökande gentemot det civila samhället för att fånga upp små aktörer samt idéer och initiativ från medborgarna

- genom samarbete med stadsdelsmammor öka andelen inskrivna barn i förskola i områden där inskrivningsgraden är låg, med fokus på områden som är mindre socioekonomiskt gynnsamma
- genomföra en sommarbarnspilot i minst en av stadens ytterstadsdelar för att främja integration, öka barns möjligheter i socialt utsatta områden samt öka kunskapen om lantbruk, natur, livsmedel och självförsörjning
- vidareutveckla mottagandet av och arbetssätten kring kvotflyktingar
- tillsammans med berörda nämnder möjliggöra för fler aktiviteter i alla stadsdelar under hela dygnet, året runt
- tillsammans med lokalt föreningsliv, näringsliv och berörda nämnder möjliggöra för fler festivaler och evenemang vintertid
- bidra till arbetet med satsningen Matstaden Stockholm för att stötta näringslivet, öka möjligheterna till smakupplevelser samt sprida kunskap kring livsmedel, klimatsmartare val och självförsörjning
- underlätta för närvaron av kultur i det offentliga rummet, med fokus på ytterstaden
- anlägga en skatepark i Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd
- öka antalet arbetsplatser i ytterstaden tillsammans med berörda nämnder
- delta i det av kommunstyrelsen ledda arbetet med en storsatsning på ytterstaden, med särskilt fokus på satsningen Järva stadspark
- tillsammans med berörda nämnder bevara och rusta upp existerande parker samt verka för att anlägga fler parker
- anlägga fler parker och grönytor på Stockholms gråa områden tillsammans med berörda nämnder
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och Norra innerstadens stadsdelsnämnd utreda och genomföra en upprustning av Valhallavägen och Narvavägen för tryggare och säkrare gång- och cykelvägar, gräva ned parkeringsplatser samt fylla gaturummet med mer kultur, spontanidrott, odling och pop-up verksamheter och caféer i alléerna
- anlägga tre trafiklekplatser i Stockholm, t.ex. på Järvafältet eller Årstafältet
- tillsammans med berörda nämnder öka barns möjligheter att cykla till skolan och fritidsaktiviteter
- samverka med och uppdra åt ideella föreningar och frivilliga försvarsorganisationer att öka kunskapen bland allmänheten hur de kan klara sin egen försörjning av mat, vatten och värme under sju dagar
- utveckla samverkan med högkvalitativa och innovativa externa utförare för att säkerställa valfrihet och ett brett och varierat utbud för stockholmarna samt hög kvalitet i välfärdens kärnverksamheter
- minst två gånger under året servera viltkött på stadens förskolor och äldreboenden

Förskoleverksamhet

Förskolan ska lägga grunden för framtiden, språkutveckling och kommande skolresultat och ge föräldrar trygghet i att barnen tas om hand på bästa sätt medan de arbetar eller studerar. Det måste finnas en stor valfrihet i barnomsorgen och bra information om valmöjligheterna så att det blir lättare att välja den förskola som passar familjen och barnet bäst.

Varje förälder ska känna sig trygg med att lämna sitt barn till förskolan varje morgon. Förskolorna i Stockholm ska hålla en hög pedagogisk kvalitet och ge trygghet och omsorg i en för barnen stimulerande och trygg miljö. Barngrupperna ska inte vara för stora för att alla barn ska bli sedda och få den individuella utveckling de behöver.

De barn som gynnas mest av en god förskola är de barn som har de svåraste förutsättningarna, till exempel barn i socioekonomiskt utsatta eller nyanlända familjer. Samtidigt är det dessa barn som förskolan ofta inte når ut till. Staden ska arbeta mer uppsökande och aktivt vid kontakt med föräldrar för att öka inskrivningen på förskolan i områden där inskrivningsgraden idag är låg. Förskolan har också en viktig funktion för språkutvecklingen, för tidigt förebyggande arbete och för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa eller som är i behov av särskilt stöd. Arbetet med att ge barnen en god tidig språkutveckling ska stärkas och personalens egen språkliga kompetens i svenska, om den brister, ska fortsätta utvecklas.

Samarbetet mellan förskola och socialtjänst ska stärkas för att nå fler familjer i ett tidigt skede och samarbetet mellan fristående förskolor och socialtjänsten ska utökas. Övergången mellan förskola och förskoleklass ska vara tydlig och gynna barnets trygghet och pedagogiska utveckling, oavsett verksamheternas respektive huvudman. Det är dessutom viktigt att övergången mellan förskola och förskoleklass medför att relevant information kan delas mellan dessa aktörer för att kontinuerligt kunna arbeta för att alla barn får de stöd och förutsättningar de behöver för att kunna fortsätta utvecklas.

Våra förskolor ska självklart vara giftfria miljöer och arbetet med att ersätta material som har kända och farliga egenskaper ska fortsätta. Det är viktigt att förskolebarn har tillgång till en stimulerande utemiljö. Samtidigt är det många förskolor i innerstaden som saknar gröna lektytor för barnen. Det positiva sambandet mellan kost, rörelse och hälsa grundläggs redan i förskoleåldern. Alla barn ska lära sig kopplingen från jord till bord genom att alla förskolor har tillgång till odlingslotter och stadens parker ska tillgängliggöras bättre för barn i förskoleåldern. Genom enkla åtgärder som till exempel inhägnader kan tryggheten för alla barn öka.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- att driva och utveckla kommunala förskolor, pedagogisk omsorg, flerfamiljs-system, öppen förskola, introduktionsförskola och allmän förskola
- att alla barn som bor i stadsdelsnämndsområdet har tillgång till förskoleverksamhet
- att stadens platsgaranti uppfylls och att ramöppettiderna hålls

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska stadsdelsnämnderna:

- arbeta för att minska barngrupperna i förskolan, särskilt där behoven är som störst
- säkerställa att alla förskolor är giftfria miljöer
- möjliggöra för alla förskolor att ha tillgång till egna odlingslotter för att lära barnen om matens väg från jord till bord
- servera mer viltkött i samtliga förskolor, med målet att köttet ska ha ett så lokalt ursprung som möjligt
- öka andelen närproducerad mat
- öka andelen tid i förskollärlärd undervisning
- verka för att förskolepersonal får påverka utformningen av förskolegårdar

- ta fram en strategi för mer rörelse under förskoledagen
- tillgängliggöra stadens parker för förskolebarn
- erbjuda barnskötare möjlighet till vidareutbildning till förskollärare
- säkerställa att alla stadens förskolor har tillgång till social- och specialpedagogisk kompetens
- ge barn i behov av stöd eller som far illa stöd och hjälp genom stärkt samarbete mellan förskola och socialtjänst
- samarbeta med Origo för att tidigt upptäcka och motverka hedersrelaterat våld och förtryck
- säkerställa att all personal inom förskolan får utbildning för att lättare upptäcka personer som lever under hedersförtryck
- tillsammans med förskolenämnden och utbildningsnämnden införa syskon-förtur till förskolan så att syskon till elever i grundskolan har förtur till tillhörande förskola
- inrätta och utveckla fler introduktionsförskolor som når nyanlända barn och barn som idag inte går i förskolan. Arbetet ska ske i nära samverkan med SFI-utbildningar och stadsdelsmammorna. Medel för detta finns i central medelsreserv och utökas för 2024
- prioritera barnens språkutveckling, särskilt i de stadsdelsnämndsområden där många barn har ett annat modersmål än svenska, samt stödja flerspråkighet hos barn med annat modersmål än svenska
- uppmuntra till fler föräldralediga pappor genom exempelvis riktad verksamhet inom öppen förskola, särskilt i ytterstaden
- informera alla föräldrar om vikten av att aktivt välja skola inför förskoleklass, med fokus på utsatta områden där andel aktiva skolval är lägre
- i samverkan med utbildningsnämnden utveckla arbetet med barnens övergång mellan förskolans och skolans verksamheter i syfte att skapa goda förutsättningar för trygghet och pedagogisk kontinuitet
- säkerställa att digitaliseringsarbetet främjar förskolans uppdrag och minskar den administrativa bördan för förskolans personal
- samverka med stadens centrala utvecklingssatsningar för digitala tjänster till vårdnadshavare för sammanhållna tjänster som underlättar familjers planering, särskilt då de har barn i olika skolformer parallellt
- genomföra en övergång till ur- och skurinspirerad verksamhet i minst en av stadens förskolor
- Södermalms stadsdelsnämnd ska i samarbete med kommunstyrelsen och förskolenämnden fortsätta arbetet med att informera om och utveckla förskola på samiska och meänkieli

Barn, kultur och fritid

Alla barn och unga ska ha rätt till en meningsfull fritid som är rolig, utvecklande och social. En meningsfull fritid, för alla åldrar, är hälsofrämjande och en viktig pusselbit i att skapa lokal gemenskap och trygga, attraktiva stadsdelar. Stadsdelsnämnderna ska tillgängliggöra mötesplatser, fritidsverksamheter och aktiviteter och som är anpassade efter befolkningssammansättningen och svarar mot olika behov hos barn och unga. Särskild fokus ska ligga på grupper som inte nås av dagens verksamheter.

Unga i alla stadsdelsområden ska ha tillgång till trygga fritids- och ungdomsgårdar med ett brett utbud av kvalitativ, strukturerad programverksamhet som bidrar till ungas personliga och sociala utveckling till ett självständigt liv. Fritidsgårdarna fångar upp ungas idéer och intressen och arbetar med ungas delaktighet för unga ska känna inflytande och

vilja delta i det demokratiska samhället. Speciellt för äldre ungdomar ska verksamheten bygga på förväntningar och stöd för att öka ungas färdigheter och stimulera ungas kapacitet för att lyckas med studier och ett framtida arbete. Fritidsgårdarna ska, oberoende av organisationsform, aktivt samarbeta med andra verksamheter inom kommunen, civilsamhället, myndigheter och arbetslivet.

Stadens parklekar och lekparkar bidrar till en aktiv och meningsfull fritid för barn och unga och skapar möten mellan olika grupper och individer. Stockholm ska i stadsplaneringen identifiera platser för fler parklekar och lekparkar som erbjuder lekfulla, stimulerande och utvecklande miljöer. Parklekarna ska utveckla en strukturerad samverkan med varandra, med relevanta nämnder, närliggande skolor och civilsamhället för att fylla parkleksverksamheten med ett ändamålsenligt och attraktivt innehåll. För ett mer effektivt nyttjande av resurser ska parklekslokalerna utformas så att de kan tillgängliggöras för föreningar, kulturliv och nattvandrande föräldrar utanför parklekens öppettider. För att nå målet om att barns cyklande ska öka ska staden etablera trafiklekplatser där barn och ungdomar genom lek blir duktiga och säkra cyklister.

Fristående kultur- och föreningsverksamheter ska uppmuntras och ha gynnsamma och förutsägbara villkor att verka på i hela staden. Det ideella engagemanget i föreningslivet har stor betydelse för ett levande civilsamhälle. Stadsdelsnämnderna ska bidra till förutsättningarna för att ett levande kultur- och föreningsliv bland stockholmarna har en lokal förankring. Ideella föreningar och andra fristående aktörer i civilsamhället som får stöd av staden ska aktivt arbeta för att motverka all form av diskriminering, mobbing, kränkande behandling och kriminell verksamhet. Föreningar med odemokratiska värderingar eller kopplingar till våldsbejakande extremism ska inte få föreningsbidrag och nämnderna ska följa de av kommunfullmäktige antagna riktlinjerna om demokrativillkor. Ansökningsförfarandet för föreningsbidrag ska vara enkelt och likvärdigt för de föreningar som uppfyller stadens riktlinjer.

Föräldrastödsprogram ska utvecklas i syfte att stärka barns och föräldrars samspel för att skapa jämlika förutsättningar för en god uppväxt för alla barn.

Alla stadsdelsnämnder ska ha utsedda kulturkoordinatorer eller -sekreterare som verkar för att fler barn genom kulanpremien kommer i kontakt med kulturverksamheter samt arbetar för att möjliggöra kulturupplevelser för äldre.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- tillhandahålla fritidsverksamhet för barn och ungdomar
- upplåtelse av allmänna samlingslokaler
- lokal kulturverksamhet
- bidragsgivning till föreningar
- sommarkoloniverksamhet
- konsumentrådgivning
- medborgarkontor
- lokalt demokrati- och utvecklingsarbete

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska stadsdelsnämnderna:

- i samverkan med kulturnämnden och idrottsnämnden verka för att fler barn och unga nås av fritidsaktiviteter

- vidareutveckla mobil och digital verksamhet vid stadens öppna mötesplatser och fritidsverksamheter för att möta barn och unga där de befinner sig
- öka barns inflytande i verksamheterna i enlighet med barnkonventionen
- fortsätta att stärka samverkan mellan fritidsverksamhet, skola, förskola, socialtjänst och polis med fokus på det förebyggande arbetet för att nå fler barn och familjer i riskzon
- stödja och uppmuntra för att fler nattvandrande föräldrar ska arbeta för att skapa trygghet, samt utveckla samverkan med fältassistenter
- utveckla fritidsgårdarnas ledarledda och återkommande aktiviteter för att höja kvaliteten och öka intresset för fritidsgårdarnas verksamhet i enlighet med fritidsgårdsstrategin
- samarbeta med berörda nämnder för att öka samnyttjandet av lokaler och tillgängliggöra till exempel skollokaler och parklekslokaler till det lokala förenings- och kulturlivet, nattvandrande föräldrar och andra aktörer i civilsamhället
- implementera stadens strategi för parklekar samt i samverkan med kulturnämnden ansvarar för löpande uppföljning av strategin i syfte att utveckla parkleksverksamheten
- verka för fler parklekar med djurhållning och stadsodling genom brukaravtal eller i samarbete med externa aktörer och lokala föreningar
- tillsammans med idrottsnämnden och föreningslivet verka för ökad vattenvana vid plaskdammar
- initiera och stödja aktiviteter för unga nyanlända stockholmare för att möjliggöra kontaktnät och inkludering i samhället
- utveckla stadens sommarkolloverksamhet så att fler barn från grupper som idag är underrepresenterade, exempelvis i ytterstaden, söker till sommarkollo, genom bland annat riktade informationsinsatser, prova på-kollo och familjekollo
- i relevanta stadsdelar samverka med civilsamhället för en mer likvärdig tillgång till samhällsinformation på exempelvis medborgarkontor
- hantera medborgarförslag och särskilt uppmuntra till och omhänderta förslag från barn och unga
- tillsammans med SHIS Bostäder utveckla samarbetet mellan medborgarkontor och genomgångsbostäder för nyanlända
- tillsammans med berörda nämnder arbeta uppsökande mot nyanlända för att få dem aktiva i föreningslivet
- tillsammans med idrottsnämnden utveckla samarbetet kring fritidsbibliotek och tillsammans med Fritidsbanken inrätta fler fritidsbibliotek i hela staden
- tillsammans med trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden identifiera platser för och etablera tre trafiklekplatser i Stockholm, förslagsvis i Järvaområdet, Vårberg och Årstafältet
- Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ska tillsammans med kulturnämnden och i nära samarbete med aktörer verka i området stödja och vidareutveckla en levande kulturplats i Snösätra

Äldreomsorg

Stockholm har under lång tid blivit en bättre stad, där fler lever längre och friskare liv. Samtidigt har detta inneburit att gruppen äldre blivit mer heterogen och idag inkluderar människor i ett brett åldersspann och personer med olika bakgrund, utbildning, intressen, färdigheter, kultur och boendemiljö. Det är därför viktigt att vi värnar om valfriheten inom omsorgen och den mångfald av stöd och service som ska finnas till gagn för

äldre. Det ska vara lätt att utveckla sina intressen, leva ett gott liv och umgås med vänner och bekanta i Stockholm, även i hög ålder.

Med stigande ålder försämras dock hälsan med varierande grad av funktionsnedsättningar och sjukdomar, vilket för med sig att behovet av omsorg och vård ökar kraftigt. Därtill upplever också allt fler sig som ensamma och uppfattar det som ett lidande - en ofrivillig ensamhet. Här måste samhället finnas för att alla ska känna en trygghet vid åldrandet.

Under pandemin har mycket ljus riktats mot äldreomsorgen. Även om pandemin blottat brister i äldreomsorgen så har den också visat på de fantastiska insatser personalen som jobbar med äldre gör och att Stockholm snabbt lyckades ta svåra men viktiga beslut. Lärdomar från pandemins utmaningar ska bidra till att omsorgen utvecklas och personalen stärks. När äldreomsorg väl behövs ska den vara av god kvalitet med respekt för varje individs enskilda behov och önskemål. Inte minst ska ingen äldre berövas sin integritet och värdighet i livets sista delar.

För att säkerställa kompetensförsörjningen i takt med en ökande andel äldre i Stockholm behöver staden arbeta på flera fronter. Det handlar bland annat om att öka karriärmöjligheter för dem som arbetar inom omsorgen, både för att fler ska stanna kvar och för att locka fler till yrket. Det gäller också att se till att de som trivs och vill utvecklas har möjlighet att validera sina kunskaper och uppmuntras till att vidareutbilda sig.

Många av de insatser och det stöd som staden tillhandahåller är biståndsbedömda. I dessa processer ska den enskilde stå i centrum och dennes behov och önsknings ha stort inflytande. För att detta ska vara möjligt krävs bland annat att all information om vilket stöd som finns ska vara lättillgänglig och lättbegriplig. Det krävs därför att vi stärker språkkompetenserna i äldreården, bland annat genom att stärka det svenska språket i äldreomsorgen, varför vi vill se en sådan riktad satsning för anställda inom äldreomsorg och hemtjänst. I fall där anhöriga finns ska dessa få möjlighet att delge sin upplevelse av den äldres behov, speciellt i fall där det finns tecken på demens eller annan kognitiv svikt. Anhöriga bär ofta ett stort ansvar för den äldre och de behöver stöd och information om vilka insatser som finns för avlastning. Biståndsbedömningen måste också ha sådan kvalitet att den bedöms som rättssäker och rättvis – oavsett var bedömningen sker.

Maten som serveras på vård- och omsorgsboenden och som levereras av hemtjänsten ska i största möjliga mån vara producerad i Sverige och andelen viltkött i förhållande till annat kött ska öka. Mat och måltider är viktiga både av sociala och fysiska skäl och Stockholms verksamheter ska vara med och driva på för att öka andelen närodlat mat. I fall där importerade råvaror med lätthet kan bytas ut mot svenska alternativ ska detta ske.

Både för äldre som är i behov av biståndsbedömda insatser och de som klarar sig på egen hand är det viktigt att staden möjliggör ett rikt socialt liv och aktivt arbetar med att minska ofrivillig ensamhet. De satsningar som gjorts under benämningen *Kultur för äldre* bör fortsätta och utvecklas för att nå fler, då forskningen tydligt visar att kulturaktiviteter oavsett form är bra för hälsan. Genom samarbeten och stöd till civilsamhället ska Stockholm fortsätta erbjuda ett stort utbud av samlingsplatser och aktiviteter som riktar sig till äldre. Här krävs att utbudet tillgängliggörs och att förfarandet förenklas. Det senare gäller även de kulturarbetare som önskar bidra med exempelvis musik och teater, så att dessa enkelt kan medverka. Dessutom ska initiativ att arrangera aktiviteter vid högtider och som når dem med hemtjänst lyftas. De upphandlade sociala besöken ska fortsätta och i de fall det handlar om ungdomar ska dessa erbjudas utbildning och

inspirationskvällar för att få information om karriärmöjligheterna inom äldreomsorgen och vilka utbildningsvägar som finns.

information

I ett alltmer digitaliserat samhälle är det lätt hänt att gruppen äldre hamnar utanför. Att kunna ta del av information, förstå och delta i beslut som berör en själv och ta del av aktiviteter är avgörande för ens välbefinnande. Gruppen äldre får inte lämnas utanför utan måste få hjälp att nyttja fördelarna med digitaliseringen. Det är också väsentligt att underlätta för äldre att kunna ta del av de demokratiska beslutsprocesserna eller själv vara aktiva politiskt eller själva vara aktiva politiskt även i de fall man har funktionsnedsättning. För en positiv utveckling av äldreomsorgen bör staden också utveckla samarbetet med forskningsinstitutioner, inklusive Äldrecentrum, så att exempelvis man snabbare når fram till tillämpbara evidensbaserade metoder.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- äldreomsorg och den kommunala hälso- och sjukvården för personer över 65 år
- biståndsbedömning
- särskilt boende för äldre samt hemtjänst och dagverksamhet
- förebyggande och uppsökande arbete riktat mot äldre

Utöver nämndens ovan nämnda uppdrag bedrivs även ett strategiskt utvecklingsarbete med främsta fokus på:

- en värdig omsorg med hög kvalitet med den enskilde i centrum
- kompetensförsörjning och kompetensutveckling samt goda arbetsförhållanden.
- säkerställa grunduppdraget
- ändamålsenlig styrning och organisation, i samverkan med äldrenämnden och andra stadsdelsnämnder

En god bemanning med rätt kompetenser och arbetsförhållanden är grunden för att de på vård- och omsorgsboenden och de med hemtjänstinsatser ska må bra och trivas. Därutöver behöver arbetet med aktiviteter, sociala besök, utomhusvistelser och hälsofrämjande insatser utvecklas och goda exempel delas mellan boenden och stadsdelar. Den enskildes självbestämmande behöver få ta plats och då krävs det att tillräckliga resurser finns till för att anpassa insatserna utefter individens önskemål.

Att säkerställa kompetensförsörjningen och uppmuntra till vidareutbildning och validering inom vård- och omsorg är ett arbete som behöver genomsyra verksamheten och berörda i alla led. De som behöver komplettera sina kunskaper och de som visar engagemang att vidareutbilda sig ska fångas upp och erbjudas utbildning. Kompetensstegen ska vidareutvecklas så att det tydliggörs att det finns karriärvägar inom omsorgen. Insatser för att säkerställa goda arbetsförhållanden och vägar för vidareutbildning är viktigt för att behålla personal, samtidigt som fler behöver lockas till yrket för att klara den demografiska utvecklingen framåt.

Inom den årliga Äldreboendeplanen tar stadsdelsnämnder, tillsammans med Äldrenämnden och andra berörda nämnder, befolknings- och behovsprognoser i beaktning och denna ska ligga till grund för planeringen av nya boenden. Planen är i behov av utveckling samt behöver ges större tyngd i planeringen av staden, i synnerhet när befolkningsprognoserna pekar mot ett kraftigt ökande antal äldre över åldrarna 80 och 90 år. Beståndet är redan i dagsläget för litet och behovet av att korta och förenkla planprocessen är stor. Stadsplaneringen ska vara sådan stadsplanering att äldre lätt och tryggt kan ta sig runt i staden,

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska stadsdelsnämnderna:

- verka för att äldre ska kunna leva sitt liv med självbestämmande, respekt och värdighet, även högre upp i åren. Stockholms äldreomsorg ska präglas av kvalitet, valfrihet och värdigt bemötande
- vid biståndsbedömning ta särskild hänsyn till hög ålder, oro och ensamhet.
- fortsatt säkerställa att de äldre kan påverka sin omsorg genom att kunna välja innehåll och utförare
- servera mer viltkött på samtliga vård- och omsorgsboenden, med målet att öka andelen närproducerad mat
- bidra till att fler känner till och nyttjar kultur för äldre
- säkerställa att mötesplatser och aktivitetscenter för äldre finns tillgängligt över hela staden
- samverka lokalt med civilsamhället för att se till att alla äldre har goda möjligheter att känna till och delta i aktiviteter i sitt närområde
- dra lärdom av pandemin för att se över vilka digitala hjälpmedel som kan öka delaktigheten i samhället och minska den sociala isoleringen för de äldre
- förtydliga information till anhöriga om vilket stöd de själva och den äldre kan få och hur biståndsprocessen går till
- verka för att de äldre får större inflytande över och förståelse för biståndsprocessen och vilken hjälp de behöver
- föra en aktiv dialog med primärvården för att säkerställa att äldre har god tillgång till vård och att samarbetet mellan vården och kommunens biståndsbedömda insatser fungerar väl
- äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med att införa ramtid fullt ut
- fortsätta digitalisera äldreomsorgen för ökad trygghet, valfrihet och delaktighet
- prioritera att hitta ny och behålla kompetens i alla led inom omsorgen samt göra möjligheten till fortlöpande utbildning lättillgänglig
- aktivt arbeta med att tillsvidareanställning och heltid är norm för de som uppfyller kompetenskraven och att inte fler än för verksamheten nödvändigt är timanställda
- i samarbete med äldrenämnden arbeta strategiskt med insatser för en god kompetensförsörjning
- där det är möjligt skilja på omsorgs- och serviceuppgifter inom hemtjänsten så att medarbetare får arbeta på toppen av sin kompetens
- i samarbete med äldrenämnden och arbetsmarknadsnämnden utveckla och tillgängliggöra utbildning och validering av svenskkunskaper för anställda inom äldreomsorg och hemtjänst
- bidra till äldrenämndens kunskapsbank med goda exempel på hur livskvaliteten för de äldre kan öka genom mat, utomhusvistelser och aktiviteter. Goda exempel ska spridas mellan boenden och stadsdelar
- erbjuda korta utbildningar och inspirationskvällar för de unga som sommarjobbade eller som genom ungdomsbesök jobbat inom äldreomsorgen, med syfte att locka fler att utbilda sig inom omsorgsyrken
- samverka för att staden tar ett samlat grepp för ökat byggande av äldrebostäder genom att förkorta och förenkla planprocessen, tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser
- i samarbete med servicenämnden och äldrenämnden initiera och genomföra stadsövergripande upphandlingar
- verka för att staden i högre grad behåller erfaren och äldre personal

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Alla stockholmare oavsett funktionsförmåga ska tillförsäkras integritet, självbestämmande och möjlighet att kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. En förutsättning för demokratisk delaktighet är att staden är tillgänglig för alla och en funktionsnedsättning ska aldrig vara hinder för att någon ska kunna utvecklas och leva det liv som den önskar. Så långt som möjligt ska var och en, utifrån sina förutsättningar och önskemål, kunna leva ett självständigt liv och ha en sysselsättning, ett arbete att gå till eller studera. För att säkerställa att de former av stöd som erbjuds ska stadsdelsnämnderna utveckla modeller för löpande brukardialog. Samhället ska vara tillgängligt för alla och en funktionsnedsättning ska inte vara ett hinder för människor i vardagen. Stadsdelsnämnderna ska identifiera och systematiskt avlägsna det som motverkar delaktighet i samhället och ett självständigt liv. Även stadens gröns- och friluftsområden ska tillgängliggöras.

För att kunna tillgodose den enskildes behov och rätten till ett självständigt liv behöver utbyggnadstakten av boenden inom SoL och LSS öka. Därför behöver fler aktörer bli en del av valfrihetssystemet och ansluta sig till stadens LOV-system. Samtliga stadsdelsnämnder i Stockholm har ett stort ansvar att se till att det finns ett utbud som möter efterfrågan i dessa boendeformer. Köerna till grupp- och serviceboenden måste bli kortare.

Familjer som har barn med stora behov ska inte känna att en av de största kamperna är att försöka få sina rättigheter tillgodosedda av staden. Stockholm måste ha en större helhetssyn med människan i fokus, vilket kräver ett ökat samarbete mellan socialtjänst och LSS, samt bättre samverkan med regionen för att undvika att människor hamnar i kläm mellan olika instanser.

Stockholms stad ska fortsätta komplettera den kommunalt drivna dagliga verksamheten med privata och idéburna organisationer. På det sättet stimuleras konkurrensen och driver på såväl metodutveckling och kvalitet som nyskapande.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar

- personlig assistans
- ledsagarservice
- kontaktperson
- avlösarservice
- korttidsvistelse utanför det egna hemmet
- korttidstillsyn för skolungdom över 12 år
- boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar
- bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna
- daglig verksamhet
- hemtjänst
- bostad med särskild service
- korttidsboende
- boendestöd
- heminstruktörer för synskadade och hörselskadade

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna:

- arbeta för att brukarperspektivet genomsyrar alla insatser som görs för målgruppen och att den enskildes inflytande ökar genom att utveckla modeller för löpande brukardialog
- fortsätta att utveckla barnrättsperspektivet, både vad gäller barn med olika funktionsnedsättningar och barn till vuxna som ansöker om stöd
- säkerställa kompetenser för att förebygga, uppmärksamma och motverka målgruppens utsatthet för våld och kränkning och ge anpassat stöd och skydd till de som är i behov av det
- samarbeta med organisationer och föreningar som företräder personer med funktionsnedsättning och som arbetar med tillgänglighetsfrågor, inklusive de organisationer som företräder barn och unga med funktionsnedsättning
- tillse att rekryteringen av uppdragstagare sker utifrån individens behov och att den enskilde ges möjlighet att tidigt kunna påverka vem som utses som exempelvis ledsagare, avlösare och kontaktperson eller kontaktfamilj
- underlätta individens övergång till arbete på den ordinarie arbetsmarknaden
- arbeta för att verksamheten för personer med funktionsnedsättningar ska bli mer innovativ och utveckla användandet av digitalisering och välfärdsteknik
- utbyggnadstakten av boende inom SoL och LSS ska öka, bland annat genom att fler aktörer blir en del av valfrihetssystemet
- motverka skillnader i tillgången till boende med särskild service mellan stadsdelsnämnderna
- generösare tillämpning av bostadsanpassning i hemmet för större möjlighet att bo hemma och minska trycket på anhöriga
- ökat samarbete mellan stadsdelarnas socialtjänst och LSS-enhet
- stärka samverkan mellan staden och regionen i relevanta verksamheter

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Socialtjänsten ska uppmärksamma alla barn och vuxna som kan behöva stöd och erbjuda en modern, rättssäker och evidensbaserad socialtjänst vid ett så tidigt skede som möjligt. Alla barn har rätt till goda uppväxtvillkor och inget barn ska behöva uppleva våld eller förtryck. Det förebyggande arbetet är av stor vikt och sker mellan många olika aktörer.

Stödinsatser till barn och unga ska komma in direkt när det finns misstanke om att de riskerar att hamna i kriminalitet och stöd till föräldrarna ska erbjudas i samband med detta. En snabb reaktion från samhället ger ökade möjligheter att förhindra fortsatt kriminella handlingar och ett större förtroende från oroliga föräldrar. Staden ska fortsätta och stärka stödet till föräldrar genom föräldrastödsprogram, föräldrarådgivning, hembesöksprogram och familjecentraler, samt arbeta med förtroendeskapande åtgärder för att skapa en bättre relation mellan socialtjänsten och föräldrar, framförallt föräldrar i Stockholms utsatta områden.

Att klara skolan är det bästa skyddet mot att dras in i kriminalitet eller drabbas av annan social utsatthet och utanförskap. Det är viktigt att lärare och annan personal på skolan har kompetens att tidigt identifiera barn i riskzon och följa upp orosanmälningar. Det ska också vara enkelt att få hjälp i skolan genom elevhälsan med mer fokus på psykiskt mående för att tidigt fånga upp barn som riskerar att må, eller redan mår, dåligt. Socialtjänsten ska göra fler och tidigare insatser och på så sätt vara en del av första linjens försvar mot framtida riskbeteende och kriminalitet.

För att öka tryggheten i staden krävs ett bra samarbete mellan alla delar i samhället, såsom myndigheter och civilsamhälle. Det behövs fler poliser och ordningsvakter, men också nattvandrande föräldrar och ett engagerat föreningsliv. Stockholm ska arbeta evidensbaserat och lära sig av andra städer som har hittat framgångsrika arbetssätt mot våldet och kriminaliteten. Stadsdelsnämnderna ska arbeta övergripande kring trygghetsfrågorna och lära av varandras goda exempel. Därtill ska stadsdelarna utveckla en modell för sociala utfallskontrakt, där flera aktörer, privata som offentliga, involveras för att gemensamt arbeta mot vissa bestämda målsättningar med möjlighet till finansiering både från stadsdelsnämnderna samt andra aktörer.

Kommunen har det yttersta ansvaret för att personer med missbruksproblem får den hjälp och vård som de behöver för att komma ifrån missbruket. Ett tryggt boende, ett eget hem, är ofta en förutsättning för återhämtning och ökad livskvalitet för den som lever i missbruk och hemlöshet. Barn, unga och personer med missbruksproblematik ska systematiskt få stöd efter avslutad tvångsvård. För att motverka hemlöshet är det vråkningsförebyggande arbetet i samverkan med övriga aktörer även viktigt.

Personer med psykisk funktionsnedsättning ska få stöd med att utifrån sina förutsättningar delta i samhällets gemenskap samt ha ett arbete att gå till. Samverkan med psykiatri är viktig för att på bästa sätt tillgodose den enskildes behov av stöd och insatser. Därför ska det pågående utvecklingsarbetet med Region Stockholm och Storsthlm utifrån Lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård fortsätta.

Stockholms ska vara en jämställd stad. Våld i nära relationer kan se olika ut men oftast är det kvinnor som drabbas. Stockholms stad ska se till att göra det så enkelt som möjligt att lämna en våldsamt relation genom akut skydd på kvinnojourer, förtur i bostadskön och att varje människa få det stöd den behöver för att starta om sitt liv. Kommunen har en skyldighet att stötta brottsutsatta, och då särskilt vuxna och barn som är eller har varit utsatta för våld av närstående eller övergrepp i rättssak. Att förstå skillnaden mellan hedersvåld och annat våld i nära relationer är centralt för att nå resultat. För att öka kunskapen krävs att vi ger utbildning till all personal som jobbar med barn och unga så att de kan upptäcka personer som lever i hedersrelaterat förtryck, samt att alla förskolor, grund- och gymnasieskolor upprättar handlingsplaner mot hedersförtryck.

Förekomsten av hot, hat och otillåten påverkan mot anställda inom socialtjänsten har eskalerat. Det skapar oacceptabla arbetsförhållanden för medarbetarna och försvårar både rekrytering och utveckling av innehållet i verksamheten. Kompetensförsörjning och socionomernas arbetsvillkor och karriärmöjligheter är avgörande för ett kvalitetslyft i socialtjänsten. Socionomyrket behöver bli mer attraktivt och arbetsmiljön tryggare. Det är en förutsättning för att stärka det förebyggande arbetet riktat mot barn och familjer och socialtjänstens samverkan med vård, skola, elevhälsa och polis. Staden ska fortsätta förstärka och utöka säkerhetsarbetet för socialsekreterare i alla stadsdelar.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- insatser för vuxna med missbruksproblematik
- insatser för barn och unga
- insatser för personer med psykisk funktionsnedsättning
- insatser för personer i hemlöshet
- insatser för personer utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck
- insatser för personer som är på väg att radikaliseras till eller är en del av våldsbejakande miljöer samt personer som drabbats av extremism

- kris- och katastrofberedskap samt beredskap för psykosocialt omhändertagande vid kris

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska stadsdelsnämnderna

- säkerställa att personer som blivit utsatta för våld i nära relation får förtur i bostadskön och erbjuds stöd och hjälp
- tillsammans med SHIS Bostäder och stadsdelsnämnderna utveckla arbetet med att kunna tillgodose behovet av genomgångsbostäder för målgruppen våldsutsatta som tvingas flytta
- alltid utreda vad som gått fel när ett barn mördas, förs utomlands mot sin vilja eller vid suicid
- erbjuda stödsamtal till barn vars föräldrar erhåller insatser från socialtjänsten
- tillsammans med socialnämnden möjliggöra att samlokalisera socialsekreterare och polis i alla stadens lokalpolisområden
- erbjuda föräldrastödsprogram, föräldrarådgivning, hembesöksprogram, familjecentraler och familjebehandling. Alla som vill gå ett familjestödsprogram ska erbjudas det
- erbjuda föräldrastöd som tar sikte på att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck
- stärka kompetensen kring barn som misstänks ha förts utomlands
- följa upp rutiner och kompetens för anmälan om utreseförbud för barn som riskerar att föras utomlands i syfte att ingå barnäktenskap eller utsättas för könsstympning
- erbjuda stöd och hjälp till personer som har blivit utsatta för all typ av våld
- tillsammans med socialnämnden och utbildningsnämnden fortsätta att stärka samverkan mellan socialtjänsten och förskolan, med fokus på förebyggande insatser, tidig identifiering av barn i riskzonen och uthållig kontakt med hjälpbehövande familjer
- stärka arbetet med skolsociala team under samordning av socialnämnden och utbildningsnämnden och utveckla samverkan mellan socialtjänsten och de fristående skolorna så att alla skolor inom Stockholms gränser har fungerande skolsociala team
- säkerhetsställa att det finns tillräckligt med familje- och jourhem
- i samverkan med socialnämnden verka för att fler barn och unga får ta del av insatsen behandlingsfamilj som alternativ till institutionsvård
- stärka kompetensen kring och utveckla insatser riktade mot barn och unga som blivit indragna i våldsbejakande extremistiska miljöer
- ge stöd och råd till anhöriga och andra närstående till personer i, eller på väg in i, våldsbejakande extremistiska miljöer
- stödja och uppmuntra för att fler nattvandrande föräldrar ska arbeta för att skapa trygghet
- utveckla samverkan mellan skola och elevhälsa, fritidsverksamhet, föreningsliv, socialtjänst och polis i det förebyggande och uppsökande arbetet för att minska ungdomars narkotikaanvändning
- i det vråkningsförebyggande arbetet särskilt uppmärksamma barnfamiljers och äldres situation
- prioritera långsiktiga alternativ till placeringar på akutboenden, sänka trösklarna för att få en fast bostad och säkerställa en likvärdig tillämpning av tak över huvudet-garantin
- använda skolan som främsta skyddsfaktor genom samverkan mellan socialtjänsten, förskola och skola, och genom nätverket av barnrättssamordnare

- i enlighet med den framtagna sekretesshandboken arbeta för att underlätta samverkan mellan myndigheterna
- öka samverkan mellan kommuner, civilsamhälle, föreningsliv och näringsliv för att erbjuda en värdefull fritid samt en tillgänglig arbetsmarknad för unga
- tillsammans med civilsamhället skapa aktiviteter där människor med olika bakgrund och livssituation kan mötas i syfte att bygga tillit mellan människor
- öka tryggheten såväl på arbetsplatsen samt utanför den för anställda inom ramen för stadsdelens verksamhet
- stärka kompetensutvecklingen för anställda inom ramen för stadsdelens socialtjänst
- inleda försök med sociala utfallskontrakt där fler aktörer involveras inom ramen för stadsdelsnämndens socialtjänst

Stadsmiljöverksamhet

I Stockholm ska storstadens puls förenas med gröna, rofyllda miljöer. Staden ska slå vakt om grönområden och den stadsnära naturen. Stockholm ska vara en stad som är ett levande ekosystem. En grönare stad med många träd bidrar till att förbättra luftkvaliteten, reglerar temperaturen, dämpar buller och ljud, förbättrar avrinningen vid kraftig nederbörd och stärker förutsättningar för bin och andra livsviktiga pollinatörer.

Stockholmarna älskar sina grönområden både för rekreation och för motion. Städer med en hög andel stadsnära grönska har generellt sett bättre folkhälsa och en positiv effekt på psykisk ohälsa och stress. Ingen stockholmare ska ha långt till grönområden. Stockholm ska följa den nya 3-30-300-regeln som innebär att alla stockholmare ska kunna se minst tre träd från sitt hem, sin skola och sin arbetsplats, stads kvarter ska ha minst 30% trädkröntäckningsgrad, och stockholmarna ska ha som längst 300 meter till ett grönområde.

Stockholms parker är en viktig resurs som behöver vårdas väl. Nedskräpning är tyvärr ett återkommande problem i parker med ett stort antal besökare. Nedskräpning skapar otrygghet och minskad trivsel, men framförallt leder det till fler mikroplaster i naturen, i vattnet och slutligen i oss människor. Det ska bli lättare för den som besöker parker och naturområden att hålla rent genom fler smarta och solcellsdrivna papperskorgar. Resurserna till renhållning och underhåll ökas ytterligare. Staden ska möjliggöra för en kommunal nedskräpningsavgift så att personal från staden kunna bötfälla de som skräpar ner. Parker och andra grönområden utvecklas för att stärka den biologiska mångfalden. Staden ska skapa fler ängsplanteringar med pollinatorsvänliga växter och ha fler tätortsnära betande djur.

Tyvärr finns det fortfarande grå och slitna ytor i Stockholm som inte används men som har stor potential. Det kan röra sig om områden under broar och motorvägar men även öppna asfalterade ytor. Här finns goda möjligheter till förgröning. Miniparker på bara ett fåtal kvadratmeter gör stor skillnad. Murar och bullerplank ska kläs i grönt och minska de gråa inslagen i stadsbilden. Fler av stadens husväggar och tak ska bli grönare.

Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att den gemensamma stadsmiljön är välskött, tillgänglig och trygg i hela Stockholm och ger alla stockholmare möjligheter till möten och rekreation. Att arbeta för parker, natur- och kulturresevat och naturområden med hög kvalitet och förbättrade förutsättningar för vistelse, gående och cyklister är särskilt prioriterat. I takt med att staden växer ökar användning av grönområden och parker, vilket ställer högre krav på stadsdelsnämndernas skötsel och underhåll. Stadsdelsnämnderna ska bistå trafiknämnden i underhållet av gång- och cykelbanor, bland annat genom att

röja sly och buskar med god marginal till cykelbanor för att förbättra trafiksäkerheten och kunna minska röjningsfrekvensen och därmed få ner driftkostnaderna.

En ren och snygg stad skapar trygghet. Stadsdelsnämnderna ska arbeta för ökad trygghet i det offentliga rummet genom god renhållning i offentliga miljöer och förebyggande arbete mot klotter, skadegörelse och nedskräpning. Kriminalitet och otrygghet ska motverkas tillsammans med kommunstyrelsen och andra berörda nämnder genom åtgärder som fysiskt bygger in trygghet i stadsmiljön. Belysning på mörka platser ska utökas där otryggheten på kvällstid minskar stockholmarnas frihet. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med andra berörda nämnder, bolagsstyrelser, fastighetsägare och privata aktörer genomföra platssamverkan för att tillsammans med boende utveckla attraktiva och trygga stadsdelar. För lokala satsningar på utegym, torg, förbättrad säkerhet för gående och cyklister samt upprustning av parker och andra lokala satsningar finns medel avsatta i central medelsreserv.

Prioritering och fördelning av stadsdelsnämndernas investeringsbudget inom stadsmiljöområdet sker fortsatt i samarbete mellan trafiknämnden och stadsdelsnämnderna. Samordningsgruppen under ledning av stadsträdgårdsmästaren arbetar med stadens strategiska satsning på grönområden i enlighet med översiktsplanen. Berörda stadsdelsnämnder ska vara delaktiga i trafiknämndens arbete med det utökade investeringsuppdraget i parker och gröna stråk i ytterstaden. Stadsdelsnämnderna ska delta i arbetet utifrån sin kunskap om lokala förhållanden och kontakt med invånarna i respektive stadsdel.

Uppgifter

Stadsdelsnämnderna hanterar investeringar samt drift och underhåll av parker, parkvägar och grönområden, i den mån det inte avser investeringar som utgör en del av en exploatering.

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- dagvattenhantering
- drift och underhåll av parker, parkvägar och grönområden, inklusive barmarksrenhållning och vinterväghållning
- naturområden
- naturreservat
- strandbad

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska stadsdelsnämnderna:

- delta i det av kommunstyrelsen ledda arbetet med en storsatsning på ytterstaden, med särskilt fokus på satsningen Järva Stadspark
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser säkerställa att promenadstråk är upplysta på kvällar och nätter, samt investera i bättre och mer belysning i stadens parker i syfte att skapa mer trygghet och trivsel
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser använda ytor som är öde under vinterhalvåret till pop-up ytor, vinteraktiviteter och evenemang
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser omvandla delar av stadens gräsmattor till små odlingslotter samt öronmärka ytor för stadsodling och innovativa odlingslösningar, samt tillgängliggöra stadens parker för förskolebarn samt tillse att alla förskolor ska ha tillgång till egna odlingslotter för att lära barnen om från jord till bord, samt möjliggöra mer stadsodling i parker, på

kvartersgårdar, tak, kolonilotter och gågator, samt utreda möjligheterna till utveckling av Stockholms stadsmiljöer genom exempelvis brukaravtal för skötsel av parklekar eller stadsodling

- med berörda nämnder och bolagsstyrelser omvandla Skeppsbron till en attraktiv och välkomnande mötesplats för fotgängare och cyklister, med promenadstråk som knyter an till Slussbron och nya Slussenområdet, tillföra mer grönska, lokaler, flytbryggor och bryggplatser för restaurangbåtar och fiskebåtar, marknadsplatser för tillfälliga evenemang och lokala näringsidkare, en levande kaj, samt göra Skeppsbron till en av Stockholms sommargångator och minska utrymmet för bilar och parkeringsplatser
- samtliga papperskorgar i ytterstaden ska bytas ut mot innovativa, kapacitetsstarka, komprimerade och solcellsdrivna sopkärl
- skapa fler levande och attraktiva torgmiljöer i Bromma, likt Nockeby torg
- skapa ett mer levande torg med inspiration från Italien och Frankrike vid korsningen Disponentgatan och Strålgatan
- anlägga ett permanent utegym på Lilla Essingen
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser tillse att det finns minst en bastu med möjlighet till kallbad i varje stadsdel, verka för fler badbryggor, badstegar och klippbad, göra räddningsstegar även till badstegar samt anlägga fler strandbad i hela Stockholm
- tillsammans med berörda nämnder anlägga Zinkens stadsskog i nordvästra ändan av Ringvägen
- för att göra verklighet av fler medborgarförslag, särskilt inom den fysiska stadsmiljön, söka medel från kommunstyrelsens särskilt avsatta medel för förverkligande av medborgarförslag
- tillsammans med berörda nämnder och bolag skapa en kajakförvaringsplats i Norra Djurgårdsstaden, i första hand längs Husarviken
- göra Storängstorget till ett nytt sommartorg och stänga av delen av Lövängsgatan längs torget från biltrafik sommartid
- rusta upp och anlägga små parker, så kallade pocket parks, under Kungsholmens broar
- skapa en ny parkmiljö på Södermalm i den västra delen av det nedlagda spårområdet som är belägen nedanför Södersjukhuset och längs Årstaviken. I arbetet ska Södermalms stadsdelsnämnd samarbeta med det lokala civilsamhället och det lokala näringslivet, samt relevanta nämnder, bolagsstyrelser, myndigheter och aktörer, samt främja aktiviteter och lokalt företagande
- arbeta med kostnadseffektiva trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder utifrån lokala lägesbilder med särskilt fokus på stadens otrygga och utsatta områden
- fortsätta utveckla och intensifiera arbetet med en aktiv platssamverkan och platsaktivering tillsammans med berörda nämnder, bolagsstyrelser och privata aktörer utveckla den lokala stadsmiljön för att skapa en trygg och attraktiv närmiljö, samt starta upp platssamverkan och platsaktivering på fler platser i Stockholm
- utveckla arbetet med behovsstyrt renhållningsarbete istället för enbart jämna intervaller
- höja ambitionen i renhållningsrelaterade investeringar, samt utveckla och värna värden i stadsdelarnas parker
- utöka, utveckla och höja ambitionsnivån på renhållning, städning, skötsel och slyröjning av stadens parker i syfte att skapa ökad trygghet och trivsel
- utveckla och höja ambitionsnivån på skötseln av naturreservat

- bibehålla en hög efterlevnad av 24-timmars städgaranti för en renare stad. Städning och tömning av offentliga papperskorgar samt klottersanering ska efter behov ske inom 24 timmar efter anmälan
- delta i det av trafiknämnden ledda stadsövergripande arbetet med att samordna, upprätthålla och innovativt utveckla stadens arbete med skadedjursbekämpning
- främja livskvalitet för stockholmare i alla åldrar genom att underlätta för sociala aktiviteter, utomhusvistelse och vardagsmotion
- i samarbete med idrottsnämnden samt miljö- och hälsoskyddsnämnden arbeta med att tillgängliggöra stadens naturreservat med rekreativa värden, samt tillgängliggöra naturreservaten för personer med funktionsnedsättning
- tillsammans med trafiknämnden fortsatt verka för tydligare vägvisning i närheten av naturreservat i syfte att underlätta för besökare att hitta till naturreservaten
- tillgänglighetsanpassa badplatser, lekparker, parkvägar och parkbänkar, samt undanröja fysiska hinder i stadsmiljön
- genomföra ny- och reinvesteringar i spontanidrottsytor samt vid planering av spontanidrottsytor ta jämställdhetsperspektiv i beaktning och möjliggöra en mångfald av spontanidrotter tillsammans med idrottsnämnden, berörda myndigheter och lokala föreningar
- i samarbete med idrottsnämnden utreda och anlägga konstgräs på befintliga grusytor på parkmark och göra utvalda tider bokningsbara
- i samarbete med kulturnämnden och trafiknämnden verka och underlätta för fler historiska skyltar, bilder och konstnärlig utsmyckning i stadsmiljön
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser införa 3-30-300-regeln som norm i Stockholms stadsplanering för att alla stockholmare ska ha nära till träd och grönområden
- tillsammans med andra berörda nämnder och bolagsstyrelser se till att antalet träd i Stockholm ska fördubblas och varje fällt träd ska ersättas med minst två nya
- bistå trafiknämnden i arbetet med att skapa fullvärdiga cykelpendlingsstråk och bidra till att anpassa stadsmiljöerna för att minska konfliktytor mellan gående och cyklister
- fortsätta arbetet med Grönare Stockholm där fokus är att stärka arbetet med grön infrastruktur och mångfunktionalitet i stadens parker och grönområden samt stärka gröna svaga samband enligt översiktsplanen
- bistå trafiknämnden med att lokalisera platser för fler sommargångator i ytterstaden
- vidareutveckla och stärka ekologiska värden i stadens parker, naturområden och naturreservat med utgångspunkt i handlingsplanen för biologisk mångfald, framförallt genom att öka andelen perenna rabatter som främjar pollinatörer och verka för fler tätortsnära betesdjur som ekosystemtjänst i syfte att minska kostnaderna för manuell slyröjning, stärka den biologiska mångfalden och förbättra stockholmarnas stadsmiljö
- genomför åtgärderna för biologisk mångfald i de stadsdelsvisa åtgärdsprogrammen
- utveckla samverkan med trafiknämnden, exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden kring den ekologiska grönytekomensationen
- utveckla arbetet med klimatanpassning med fokus på skyfallsåtgärder och motverkande av värmeöar utifrån värmekarteringen med prioritet på platser med störst behov. Nämnden ska utgöra stöd för stadens samlade skyfallsarbete genom nämndens skyfallsfunktion. Asfalterad mark ska brytas upp för att tillföra mer grönska och hantera skyfall

- i samarbete med berörda nämnder och bolagsstyrelser successivt sätta upp dricksvattenfontäner i hela staden, särskilt i de områden som pekats ut som riskområden för värmeöffekter
- planera för att successivt fasa ut det egna såväl som upphandlade beståndet av arbetsfordon och maskiner drivna av fossila bränslen i syfte att minska miljöpåverkan och buller i stadsmiljön
- med stöd av miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden, arbeta med innovativa lösningar för bullerskydd, i synnerhet gröna bullerskydd
- i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden utvärdera och revidera de gröna parkeringstalen i syfte att göra det mer attraktivt med hållbara mobilitetstjänster så som elbilpooler före parkeringsplatser vid nybyggnation
- tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden intensifiera arbetet med att rena stadens vattendrag- och botten genom bland annat ökad samordning med civilsamhället
- investera i åtgärder som stärker friluftslivet, såsom upprustning och belysning av motionsspår och löparbanor, bättre skyltning om exempelvis sportfiske och andra friluftaktiviteter samt tillgänglighetsanpassningar
- öka vistelsevärden på platser vid vatten genom exempelvis bryggor och attraktiv möblering vid vatten samt levandegöra ytor nära vatten i syfte att öka dessas trivsel, trygghet, tillgänglighet och nyttjandegrad. Medel avsätts i central medelsreserv för medfinansiering med halva investeringen
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser fortsätta arbetet med kartläggning av stadens totala grönyta och ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO) för att kunna följa deras utveckling över tid
- i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden samt stadsbyggnadsnämnden fortsätta utreda lämpliga biotopskyddsområden i staden
- Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med exploateringsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna, Stockholm Stadshus AB och Stockholm Exergi inventera hur mycket biokol som staden har behov av samt ta fram en plan för att etablera en storskalig anläggning för produktion av biokol som ska etableras senast år 2025

Ekonomiskt bistånd

Om livet förändras och människor hamnar i svåra situationer ska samhället finnas där och hjälpa både i stunden och för att komma vidare till en hållbar livssituation. Även om det personliga ansvaret för individens situation alltid är stort, ska stödet finnas där för den som behöver samhällets hjälp, särskilt om behovet är mycket stort. Ekonomiskt bistånd är en rättighet och ingen ska avstå från att söka det för att det är för komplicerat eller anses vara stigmatiserande. Felaktiga utbetalningar ska minimeras och förebyggas, bland annat genom att skapa förutsättningar för de sökande att göra rätt. Det ska finnas funktioner för att säkerställa att utbetalat ekonomiskt bistånd har skett på korrekt grund och för att bättre säkerställa återbetalning av felaktiga utbetalningar, bland annat genom handläggare för felaktig utbetalning.

Stadsdelsnämnderna ska genom individuellt utformade insatser ge personer med ekonomiskt bistånd stöd att bli självförsörjande. Insatserna ska syfta till att hjälpa personer att snabbt nå egen försörjning för att undvika långvarigt behov av bistånd. All utredning inom ekonomiskt bistånd, liksom bedömning och tillgång till insatser, ska ske med hög rättssäkerhet och utifrån likabehandlingsprincipen. För att förebygga långvarigt utanförskap och motverka utsatthet ska personer som uppbär ekonomiskt bistånd få stöd och

hjälp med att så fort som möjligt bli självförsörjande. Varje person som går från bidrag till ett arbete är en vinst, både för individen och för samhället. Arbetet ska ske i nära samarbete med stadens Jobbtorg och för den enskilde ska upplevelsen vara sömlös mellan stadsdelsnämndernas och arbetsmarknadsnämndens verksamheter.

Ett tryggt boende, ett eget hem, är ofta en förutsättning för återhämtning och ökad livskvalitet för den som exempelvis lever i missbruk och hemlöshet. Stadsdelsnämnderna ska arbeta för att motverka hemlöshet och särskilt viktigt är det att staden hjälper barnfamiljer utan bostad så att barn får ett tryggt boende. Bostadslösa barnfamiljer ska inte placeras på vandrarhem eller hotell utan erbjuds trygga och långsiktiga boendialternativ.

Det är extra allvarligt när barn far illa. Oavsett om det handlar om misshandel, psykisk ohälsa, försummelse eller ekonomiska svårigheter ska samhället finnas där för att fånga upp de barn som på olika sätt behöver stöd. Samhället måste också bli bättre på att förebygga att barn hamnar i utsatthet. Stockholms stad har alltid det yttersta ansvaret för de personer som bor i Stockholm och byråkrati och bristande helhetssyn ska aldrig ge negativa konsekvenser för den enskilda. Oavsett vem du är eller var i staden du bor ska du ha samma möjligheter, samma trygghet och samma service.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- myndighetsutövning gentemot enskilda som ansöker om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen
- insatser för att den enskilde ska bli självförsörjande

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska stadsdelsnämnderna

- ställa krav på dem som mottar ekonomiskt bistånd att stå till arbetsmarknadens förfogande
- ha funktioner för att säkerställa att utbetalat ekonomiskt bistånd har skett på korrekt grund och bättre säkerställa återbetalning av felaktiga utbetalningar, vid behov genom handläggare för felaktig utbetalning
- samarbeta med kommunstyrelsens strategiska samordnare mot välfärdsbrott
- särskilt prioritera utvecklingen av arbetssätt för sjukskrivna och personer med sociala/medicinska skäl för att sänka trösklarna till arbete
- utveckla och stärka samverkan mellan socialtjänstens olika verksamheter för att hushåll med osäkra boendeförhållanden, särskilt barnfamiljer, ska hitta en varaktig bostad
- utgå från ett tydligt barnperspektiv och särskilt beakta barns behov när vuxna söker ekonomiskt bistånd
- säkerställa att handläggning av biståndsansökningar går snabbt, är rättssäkra och bidrar till att biståndstagare får en plan för egen försörjning på kortast möjliga tid
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden bidra till en digital och automatiserad ansökningsprocess för ekonomiskt bistånd
- verka för att vägen till arbete och kunskaper i svenska är kort så att nyanlända snabbt kommer in i egen försörjning

Arbetsmarknadsåtgärder

Försörjning genom eget arbete är avgörande för att människor ska få möjlighet att leva självständiga liv och förverkliga sina livsdrömmar. För att förebygga långvarigt utanförskap och motverka utsatthet ska personer som uppbär ekonomiskt bistånd få stöd och hjälp med att så fort som möjligt bli självförsörjande. Varje person som går från bidrag till ett arbete är en vinst, både för individen och för samhället. Arbetet ska ske i enlighet med stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser och i nära samarbete med stadens Jobbtorg och för den enskilde ska upplevelsen vara sömlös mellan stadsdelsnämndernas och arbetsmarknadsnämndens verksamheter. Feriejobben är viktiga för att tidigt ge fler unga en första arbetslivserfarenhet och för kompetensförsörjningen till stadens verksamheter. Varje ungdom som väljer en annan väg än den kriminella är en seger för samhället. Vi har tidigare sagt att Stockholms stad ska vara i framkant i Europa när det gäller att lotsa unga från utanförskap till arbete. Därför bör stadens feriejobb utökas till en bredare målgrupp och erbjudas till stadens ungdomar ner till 13 års ålder och att dessa särskilt ska gå till prioriteringsgruppen med sociala skäl.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- att utreda behov av förberedande eller parallellt stöd för personer som tar del av arbetsmarknadsinsats inom Jobbtorg Stockholm
- stödinsatser i form av lönebidrags- och OSA-anställningar (offentligt skyddat arbete)
- rekrytering och anställning av feriearbetande ungdomar

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska stadsdelsnämnderna:

- utöka det uppsökande arbetet med stadsdelsmammor
- ge långtidsarbetslösa kompletterande stöd för att snabbt komma i arbete
- erbjuda ungdomar feriejobb under sommar-, höst- och vinterlov
- se till att feriejobbare har meningsfulla arbetsuppgifter som förbereder för arbetslivet
- verka för att fler feriejobb inriktas mot skötsel och kvalitetshöjning av stadens parker och offentliga miljöer
- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden säkerställa att fler ungdomar ges möjlighet att feriejobba i ett annat stadsdelsområde än där de bor
- prioritera ungdomar med funktionsnedsättning, med sociala skäl, som avbrutit gymnasiestudier eller bedöms ha behov av språkstödande insats vid fördelning av feriejobb
- i samarbete med arbetsmarknadsnämnden genomföra ett pilotprojekt med sommarjobb till åldersgruppen 13–15 år i ytterstaden (EÅV, Farsta, Hässelby-Vällingby, Järva, Skarpnäck, Skärholmen) och beakta ordinarie prioriteringsgrunder i detta
- stärka möjligheterna att tillgodose olika gruppers behov av insatser regionalt genom samverkan med andra stadsdelsnämnder
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och berörda nämnder samverka inom ramen för samordningsförbundet Stockholm stad kring förrehabiliterande insatser som syftar till att överbygga glapp mellan parternas ansvar och kompetensområden
- bidra till att Stockholmsjobb som tillsätts av arbetsmarknadsnämnden kan genomföras på ett ändamålsenligt sätt genom att individen får relevant holistiskt stöd

- säkerställa att OSA-anställningar kan placeras utanför stadens verksamheter, särskilt inom civilsamhälle och den sociala företagssektorn
- säkerställa att nyanlända informeras om rätten till föräldraledighet och pappamånader i syfte att fler utrikes födda kvinnor ska närma sig arbetsmarknaden

Arbetsmarknadsnämnden

Försörjning genom eget arbete är avgörande för att människor ska få möjlighet att leva självständiga liv och förverkliga sina livsdrömmar. Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat 2025 och det krävs för att fler stockholmare ska kunna komma i arbete.

Arbetsmarknadsnämnden ska kontinuerligt anpassa sin verksamhet utifrån konjunkturläget och Arbetsförmedlingens prioriteringar för att säkerställa att stockholmare snabbt når egen försörjning. Arbetsmarknadsnämnden ska också som en del av sitt uppdrag samverka med näringslivet samt aktivt delta i stadens övergripande arbete att skapa ett gott företagsklimat i Stockholm. Ett särskilt fokus ska läggas på de individer som står långt ifrån den reguljära arbetsmarknaden. Dessa ska få stöd för att snabbt komma i arbete och vid behov erbjudas att läsa in gymnasiekompetens eller en arbetsplatsnära yrkesutbildning i ett bristyrke.

Utbudet av vuxenutbildning ska snabbt anpassas efter efterfrågan samt i linje med arbetsmarknadens behov. Genom nämndens utbildningar och insatser erbjuder staden flera möjligheter för den enskilde att etablera sig på arbetsmarknaden. Innovation inom alla nämndens verksamheter ska främjas genom eget utvecklingsarbete och tillsammans med fristående aktörer och ideell sektor. Stadens arbetsmarknadsinsatser ska vara meningsfulla och syfta till att öka förutsättningar för hållbar arbetsmarknadsetablering för nämndens målgrupper.

Rekryteringsbehovet till välfärdsyrken och särskilt äldreomsorgen är stort under kommande år. Under pandemin ökade söktrycket till utbildningar i vård och omsorg men fler måste söka sig till en karriär i framtidens välfärd. Arbetsmarknadsnämnden bidrar med flexibla utbildningar, så att äldreomsorgens befintliga personal kan kompetensutveckla sig och ta nästa steg i karriären, och rätt insatser för att fler ska söka och klara utbildningar till välfärdens yrken.

Vi behöver också se till att Stockholms företag har tillgång till rätt yrkeskunskap. Idag är det ett problem att flera branscher inte har tillgång till den kompetens de behöver för att växa och flera av dem behöver högkvalificerad arbetskraft från hela världen. Nämnden ska bidra till arbetet för att underlätta för talangattraktion. Samtidigt ska nämnden bistå skolformer för unga och i sin egen verksamhet locka fler till yrken som idag har svårt att hitta personer att anställa genom att elever tidigt får information om vilka branscher som erbjuder stora möjligheter till jobb och att de vid prao eller praktik får möjlighet att prova på dessa.

Det behövs också fler lärlingsplatser och lärlingsprogram och elever ska få information om att dessa finns. Bristyrkesutbildningar ska prioriteras och utvecklas i nära samarbete med berörda branscher och företag och detta gäller både inom vuxenutbildningen och nämndens övriga verksamhet. Stockholm är ett internationellt centrum för innovation och entreprenörskap där stadens unga och äldre elever bidrar till Stockholms tillväxt i växande branscher. Stockholm ska vara i framkant i Europa på att lotsa unga från utanförskap till nya jobb.

Unga som lider av psykisk ohälsa eller av annat skäl inte genomför eller slutför sin utbildning ska sökas upp av nämnden i syfte att öka antalet som studerar och tar examen eller arbetar. I detta arbete ska digitala arbetsätt och möjligheten att jobba på distans nyttjas och utvecklas. Personer med funktionsnedsättning ska inte fastna i åtgärder utan ges möjlighet att nå egen försörjning. För att nå dit måste personen kunna få individuell stöd som utgår från den enskildes behov. Vi måste utgå från människors vilja att arbeta

och ge företag möjlighet att ta emot individer med funktionsnedsättning utan att tidskrävande utredningar behöver göras innan mottagandet sker.

Vi vill att ansvaret för rekrytering och anställning för Stockholmsjobb flyttas till stadens Jobbtorg, som har helhetsansvaret för arbetsmarknadsinsatser för stadens målgrupper. Alla nämnder och bolag har ett ansvar för att ta fram arbetsplatser för personer med Stockholmsjobb eller andra insatser i form av anställningar och praktikplatser.

Stockholm ska vara ett nationellt och internationellt föredöme för snabb etablering av nyanlända på arbetsmarknaden. Vägen till arbete och kunskaper i svenska ska vara kort så att människor snabbt kommer in i egen försörjning. Både civilsamhället och näringslivet har under lång tid saknats i Sveriges integrationspolitik. Under den gångna mandatperioden har Integrationspakten haft som mål att staden ska samarbeta med föreningar, företag och andra som vill bidra till bättre integration. Det är dags att gå längre och ge mer ansvar för integrationspolitiken till de som vill och kan vara en brygga in i det svenska samhället.

Civilsamhället ska få möjlighet att bedriva den lagstadgade samhällsorienteringen och staden ska se till att den kompletteras i både tid och innehåll på ett sätt som gynnar deltagande, förståelse för det svenska samhället och fortsatt engagemang i det lokala samhället. Deltagande i samhällsorientering för nyanlända ska vara ett krav för att få försörjningsstöd och jobbcoachning i Stockholms stad. Alla integrationsprojekt som staden finansierar ska involvera både utrikes födda och etablerade stockholmare.

Språket är grunden för att integreras. När man kommer som ny till Stockholm ska man ha möjligheten att studera svenska från dag ett. Dagens sfi, svenska för invandrare, behöver bli bättre. Nämnden ska säkerställa att sfi är ändamålsenlig, ger goda kunskaper i svenska och utgår från de förutsättningar som individer har. sfi-elever ska få studera i sammanhållna grupper, med intag som mest var femte vecka, och kunna studera i fler paket som kombinerar yrkesstudier med sfi. Antalet studiecoacher och handledare som stöttar elever i sitt lärande ska öka även på studieväg 2 inom sfi och studie- och yrkesvägledningen ska utvecklas inom hela komvux, men särskilt på sfi för att tydliggöra kopplingen mellan studier i svenska och vägen till ett arbete.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- verksamheten vid stadens jobbtorg
- rekrytering, anställning och samordning av Stockholmsjobb och liknande insatser
- samordning och utveckling av feriejobb för ungdomar, samt anskaffning av handledning
- det kommunala aktivitetsansvaret för 16–19-åringar
- samordningsansvar för stadens samverkan med Arbetsförmedlingen
- vuxenutbildning inklusive svenska för invandrare (sfi)
- lagstadgad samhällsorientering för nyanlända
- samordning av stadens arbete med mottagande och etablering av nyanlända
- avtal för förmedlingstjänster avseende ställföreträdare samt stadens förvaltar-enhet

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska nämnden:

- med hjälp av digitala arbetssätt arbeta mer aktivt med att nå unga hemmasittare
- i samarbete med berörda stadsdelsnämnder genomföra ett pilotprojekt med sommarjobb till åldersgruppen 13–15 år i ytterstaden (EÅV, Farsta, Hässelby-Vällingby, Järva, Skarpnäck, Skärholmen) och beakta ordinarie prioriteringsgrunder i detta
- utveckla feriejobb för yngre målgrupper och utbilda handledare särskilt för detta ändamål
- utvärdera pilotprojekt med sommarjobb för yngre med målet att utveckla och införa projektet permanent från 2025
- samarbeta med socialnämnden, stadsdelsnämnderna och kriminalvården och andra myndigheter för att unga i riskzon eller som lämnar kriminalitet, exempelvis genom avhopparprogram eller sociala insatsgrupper, ska erbjudas insatser som leder till arbete
- personer med funktionsnedsättning ska få stöd att nå egenförsörjning genom individuella insatser och staden ska bidra till att bredda rekryteringen på arbetsmarknaden.
- bidra till att stadens nämnder arbetar målinriktat med inkluderande rekrytering
- bistå stadens alla nämnder och bolag i att se över vilka arbetsuppgifter som kan erbjudas serviceassistenter
- bidra till att sociala samarbeten vid upphandlingar är norm, inte undantag
- ge civilsamhället möjlighet att bedriva den obligatoriska samhällsorienteringen.
- inför kommande avtalsperiod säkerställa en ökad reformtakt inom sfi med sammanhållna grupper, fler yrkespaket, utvecklad studie- och yrkesvägledning, samt utökad tillgång till handledare hos alla utbildningsanordnare
- tillsammans med berörda nämnder säkerställa att alla integrationsprojekt som Stockholms stad stödjer ska involvera både utrikes födda och etablerade stockholmare
- tillsammans med kommunstyrelsen verka för att det öppnas ett ankomstboende för asylsökande i Stockholm för att få en fungerande integrationskedja
- fortsätta att stärka kopplingen till arbetsmarknaden inom sfi genom aktiviteter som arbetslivsorientering, praktik och matchning, särskilt med hjälp av integrationspaktens partnerskap
- utveckla vuxenutbildningen och studie- och yrkesvägledningen för att stärka möjligheterna till omställning på en arbetsmarknad med föränderliga behov
- utveckla samarbetet med länets kommuner och Region Stockholm kring vuxenutbildningen för att stockholmare ska mötas av ett bredare utbud av utbildningar
- fortsätta utveckla sfi för föräldralediga, med fördel på introduktionsförskolorna, och komplettera med integrations- och arbetsfrämjande insatser
- arbeta uppsökande mot unga som varken arbetar eller studerar och mot nyanlända kvinnor som står utanför arbetsmarknaden
- i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta med insatser för de ungdomar som nås genom sociala insatsgrupperna, både målgrupperna 12–18 år samt 19–29 år
- genom vuxenutbildningen erbjuda möjligheter för fler av stadens medarbetare att bli behöriga inom sina yrken och har tillräckliga kunskaper i svenska språket
- i samverkan med kommunstyrelsen utveckla vuxenutbildningen som strategisk aktör inom stadens egen kompetensförsörjning
- stärka verksamhets- och avtalsuppföljningen inom vuxenutbildningen i syfte att säkerställa hög kvalitet

(C)
AmN:4

- utveckla integrationspakten och höja målen för förmedlade anställningar och praktikplatser hos partnerföretagen
- mer av arbetsmarknadsinsatserna ska bedrivas med eller av civilsamhället och sociala företag
- dra nytta av Stockholms dynamiska arbetsmarknad och växande branscher för att lotsa unga till framtidens jobb
- samarbeta med arbetsgivare för att erbjuda sfi kopplat i direkt anslutning till arbetsplatser eller inför en anställning
- vara pådrivande i arbetet för att förbättra och påskynda etablering och inkludering i samhället för nyanlända, särskilt boende i stadens genomgångsbostäder, genom samarbete med civilsamhälle, näringsliv samt arbetsförmedlingen och andra statliga myndigheter
- genom Welcome House samla stadens verksamheter och andra aktörer som möter nyanlända
- stärka samverkan mellan Welcome House och Integrationspakten för att fler nyanlända så tidigt som möjligt ska komma i kontakt med stadens civilsamhälle och föreningsliv
- bidra till arbetet för att underlätta för talangattraktion och genom ett International House och tillsammans med statliga myndigheter se till att arbetskraftsinvandring till Stockholm är enkelt och attraktivt
- bidra till akademisk arbetsmarknadspolitisk forskning och utvärdering för att säkerställa evidensbaserat arbete i nämndens verksamheter
- bidra till att fler brukare inom daglig verksamhet kan delta på den ordinarie arbetsmarknaden
- tillsammans med berörda nämnder stärka stadens arbete för att säkra kompetensförsörjningen i såväl näringsliv som offentliga verksamheter, bland annat genom utvecklad internationell talangattraktion och nämndens ansvar för International House
- införa en klimatprofil på stadens yrkeshögskola Frans Schartau
- starta en YH-utbildning för chefer i välfärdsverksamheter vid Frans Schartau
- bidra till att skapa fler avlastande och enkla instegsjobb inom vård och omsorg samt inom näringslivet
- tillsammans med stadsdelsnämnderna och stadsdelsmammorna utöka uppsökandet av kvinnor som står långt från arbetsmarknaden och utveckla insatser som kortar vägen till arbete för dessa
- säkerställa att nyanlända informeras om rätten till föräldraledighet och pappamånader i syfte att fler utrikes födda kvinnor ska närma sig arbetsmarknaden

Avfallsnämnden

Omfattningen av nämndens uppgifter är därmed reglerad i lag och författning. Utförandet av den faktiska avfallsverksamheten åligger Stockholms Stadshus AB:s dotterbolag Stockholm Vatten och Avfall AB. Verksamheten bedrivs inom dess dotterbolag Stockholm Avfall AB. Nämndens ledamöter utgör genom personunion även styrelse för Stockholm Avfall AB. Budget för nämndens verksamhet upprättas därför inom Stockholm Avfall AB.

Avfallsnämndens verksamhetsplanering upprättas genom nämnda personunion av styrelsen för Stockholm Avfall AB. Styrning av verksamheten sker därmed genom ägar-direktiv till bolaget inom Stockholms Stadshus AB

Nämndens uppgifter

- Avfallsnämnden har verksamhetsansvaret för de uppgifter som enligt miljöbalken eller andra författningar åligger staden i fråga om avfallshantering
- upprättande av förslag till renhållningsordning
- upprättande av förslag till avfallsplan
- upprättande av förslag till taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall

Exploateringsnämnden

En växande och attraktiv stad

Stockholm ska vara en växande och attraktiv stad som lockar människor, företag och besökare från hela världen. Stockholm ska bli ännu bättre på att få fram tillräckligt många bostäder och överkomliga bostäder i olika prisnivåer. Stockholm ska vara en stad med utbud av såväl exklusiva våningar som billiga första boenden och allt där emellan.

Stockholm ska byggas attraktivt, hållbart och tätt och vara en levande och socialt hållbar stad. Alla stadsdelar ska utvecklas med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, natur, kultur, idrottsytor, skolor och förskolor. Stadsutveckling som verktyg för en hållbar utveckling ska tas tillvara. Staden ska utvecklas i dialog med de boende för ökad attraktivitet och trygghet i hela Stockholm.

Bostadsbristen drabbar unga som ska flytta hemifrån och barnfamiljer som delar på sig med hotar också både Stockholms företagsklimat och utvecklingen som storstad. Bostadsmarknaden behöver mer rörlighet, fler och nya upplåtelseformer, bättre utnyttjande av de bostäder som redan finns och en stor nybyggnation. Miljömässig och social hållbarhet ska vara fundament i ett långsiktigt hållbart byggande där människor trivs och känner sig trygga i sitt bostadsområde.

En stad med fler överkomliga bostäder

Stockholms stad har ett ansvar att möta upp rätten till bostad för kommunens invånare. Kostnaden för att bygga nya bostäder ökar och stora grupper som inte har råd att efterfråga nyproducerade lägenheter. Därför ska staden hitta sätt att erbjuda fler lägenheter med lägre hyra för att klara bostadsförsörjningen för alla.

Staden behöver rikta andel av bostäderna till resurssvaga hushåll genom behovsprövning. Ett viktigt verktyg är att ställa villkor på en andel öronmärkta billigare bostäder när mark upplåts för att bygga nya bostäder. Stockholms stad ska samarbeta i tidigt skede med privata byggherrar som vill bidra till fler överkomliga bostäder. Vid nybyggnation ska bostäder riktade till resurssvaga hushåll integreras med andra former av byggelse för att minska segregationen. Stockholms stad ska vara mer flexibel med finansieringsprincipen för enskilda bostadsprojekt och istället se till nyttan för hela staden, inklusive målet om en hållbar bostadsförsörjning, när stadsutveckling genomförs.

Byggnormer ska ses över i samverkan med berörda myndigheter och de som inte är ändamålsenliga ska plockas bort. Det kan till exempel handla om att studentbostäder inte ska behöva ha samma krav på parkeringsplatser men också att det byggs lägenheter med något enklare standard som fler kan ha råd med. Även regelverk kring riksintressen, strandskydd eller kulturskydd fördyrar eller sätter käppar i hjulet för nybyggnation. Staden ska verka för en översyn av de riksintressen som påverkar bostadsbyggande i Stockholm och även pröva ifall bostäder kan vara ett eget riksintresse. Kulturskyddet bevarar många viktiga värden men är inte alltid ändamålsenligt. Staden ska verka för att kulturskydden blir till ett enhetligt skydd som är lättare att tillämpa.

En stad med ökat bostadsutbud och större rörlighet

Förutom fler överkomliga bostäder som sänker tröskeln in på Stockholms bostadsmarknad finns det också ett stort behov av att tillgängliggöra fler bostäder och göra det möjligt för människor att lättare byta boende om deras bostadsbehov ändras. Stockholm behöver alltså inte bara fler bostäder i olika prisnivåer, det behövs också bostäder för de som snabbt behöver en bostad men kanske under en mer begränsad tid.

(C) ExpIN:2

Ett vanligt första steg in i ett boende är en hyresrätt. Tyvärr motsvarar tillgången på hyresrätter långt ifrån den efterfrågan som finns. För att få ett förstahandskontrakt krävs ofta ett decennielångt köande. Bristen på hyresrätter blir inte bara ett problem för dem som behöver någonstans att bo, det blir också ett problem för tillväxt och utveckling i Stockholm eftersom människor som vill komma hit för att jobba eller forska hindras att göra det. Staden ska därför bygga fler hyresrätter.

Hyresrätter och bostadsrätter ska kompletteras med fler upplåtelseformer såsom ägarlägenheter, hyrköp och kooperativa boendeformer där en hyresrättsförening kan äga fastigheten där hyreslägenheterna finns. Hyrköp är en modell som sänker trösklarna in på bostadsmarknaden för unga och andra som inte hunnit eller kunnat spara ihop till hela kontantinsatsen. Ett annat sätt att öka utbudet av bostäder är att fortsätta arbetet med att underlätta för villaägare att ordna med en uthyrningsdel av fastigheten eller att bygga ett attefallshus på tomten. Stockholm ska se bortom hyresrätten och bostadsrätten. Arbetet med bland annat kollektivboenden, ägarlägenheter, talangbostäder och moderna student- och seniorboenden ska fortsätta och växlas upp.

Staden ska samla ihop flera mindre detaljplaneområden och därigenom kunna korta processen genom att större markanvisningar kan ske samtidigt till ett antal mindre byggaktörer. På detta sätt kan också konkurrensen förbättras och fler aktörer bidra till Stockholms byggtakt.

En stad med blandade bostadsområden

Allt fler människor väljer att flytta till Stockholm och antalet stockholmare växer. När staden växer är det viktigt att den växer långsiktigt hållbart och att grunden läggs för en hållbar och miljövänlig livsstil. Staden ska planeras inte enbart för att få rum med så många bostäder som möjligt utan också för att bostadsområdena som växer fram ska ha god tillgång på förskolor, idrottsytor, grönområden och rum för kultur och möten.

Stockholm byggs hållbart genom att blanda olika boendeformer. Alla ska få plats i Stockholm och människor med olika erfarenheter ska kunna träffas i sin vardag. Staden ska verka för en blandning av upplåtelseformer och bostadsstorlekar i alla bostadsområden. Att blanda boendeformer är lika viktigt i ytterstaden som i innerstaden.

Dessutom brådskar behovet av att utveckla Stockholms miljonprogramsområden om vi på allvar ska kunna utmana segregationen. Via detaljplaner och byggrätter ska staden säkerställa olika boendeformer som ger blandade områden. Staden ska också uppmuntra till subventionerade egnahemsköp och strategiska ombildningar. Staden ska aktivt överbrygga segregeringande barriärer och bygga ihop olika stadsdelar med olika socioekonomiska grupper. Så bygger vi Stockholm långsiktigt starkt.

Exploateringsnämndens roll i förhållande till dessa mål

Exploateringsnämnden ska säkerställa ett hållbart samhällsbyggande och uppfylla stadens bostadsmål om 140 000 bostäder till 2030 med tillhörande infrastruktur och samhällsservice. Nämnden ska utveckla och förvalta stadens markinnehav så att en hållbar utbyggnad av staden säkerställs.

Exploateringsnämnden ska arbeta för att staden tidigt i utvecklingen säkerställer goda möjligheter för offentlig service, olika boendetyper, näringsliv, föreningsliv, kultur, idrott och rekreation i hela staden. Stockholmare ska involveras i arbetet för att nämnden ska kunna ta hänsyn till åsikter, synpunkter och behov, särskilt när det gäller att utveckla den fysiska miljön utifrån ett medborgarperspektiv och ökad trygghet. För att skapa ett levande, attraktivt och tryggt Stockholm i stadens alla områden ska nämnden arbeta för en blandning av arbetsplatser, service och bostäder. Nämnden ska bidra till att skapa

fysiska strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt och som minskar transporter. Nämnden ska särskilt prioritera fotgängare, cyklister och kollektivtrafik vid planeringen av trafikmiljöer. Gång- och cykelbron mellan Gamla stan och Slussen ska byggas inklusive rampen från nedre brofästet för att skapa kopplingar till Söder Mälarstrand och Stadsgårdsleden.

Behovet av fler bostäder har hög prioritet och exploateringsnämnden ska vara drivande för en hög bostadsbyggnadstakt på både kort och lång sikt i en föränderlig konjunktur. Nämnden ska arbeta för att nå stadens mål om att 10 000 klimatsmarta bostäder byggs per år till 2025 med en blandning av upplåtelseformer, boendetyper och bostadsstorlekar i hela staden. Näringslivsperspektivet ska stärkas. Nämnden ska ha en tydlig organisation och strategiskt, proaktivt och systematiskt arbeta för fler näringslivetableringar, fler externa utförare och byggare av samhällsfastigheter. Nämnden har ett helhetsansvar vid exploatering och ska samverka med övriga nämnder, bolagsstyrelser och byggaktörer för att nå stadens mål gällande samhällsfunktioner, näringsliv, miljö- och klimatarbete och grönområden av hög kvalitet.

Nämnden ska främja en klimatsmart och resurseffektiv stadsutveckling och ansvara för arbetet med att utveckla stadens områden med hållbarhetsprofil. Metoder för markanvisningar ska väljas för att bidra till social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet.

Exploateringsnämnden ska vara drivande i stadens arbete med Agenda 2030:s mål 11 Hållbara städer och samhällen (tillsammans med stadsbyggnadsnämnden) och mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald (tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden).

Nämnden ska säkerställa det ekonomiska utrymmet för angelägna investeringar genom ökade krav på lönsamhet, ökade försäljningsinkomster och en utvecklad projektstyrning. Genom utvecklad prioriteringsförmåga och genom att utgå ifrån ett hållbart investerings- och driftsekonomiskt perspektiv ska nämnden möjliggöra långsiktigt hållbara investeringar. Åtaganden staden gjort inom ramen för 2013-års Stockholmsförhandling och Sverigeförhandlingens Storstad Stockholm har hög prioritet.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- markförvaltning och markexploatering inom stadens gräns
- mark som staden äger utanför stadens gräns som ska exploateras eller avyttras
- frågor om förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av fastigheter, tomträtter och andra nyttjanderätter
- genomförande av detaljplaner för gator, vägar, torg, parker och andra allmänna platser på stadens mark och på annan mark som nämnden förvaltar
- arbete som bidrar till en socialt och ekologiskt hållbar stad
- myndighetsutövning i hamnfrågor

Markförvaltningen genererar betydelsefulla intäkter för staden, varav huvuddelen utgörs av tomträttsintäkter.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska nämnden

- delta i det av kommunstyrelsen ledda arbetet med en storsatsning på ytterstaden, med särskilt fokus på satsningen Järva stadspark
- tillsammans med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden andra berörda aktörer verka för fler bostäder, kontor och parkytor samt en ny tunnelbanestation i Marieberg

(C)
ExpIN:4

- tillsammans med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och stadsdelsnämnderna genomföra en storsatsning på bättre stadsmiljö, renovering, bostäder och infrastruktur, med särskilt fokus på satsningen Järva Stadspark
- verka för att tvärbanan förlängs med en ny sträckning från Kista, genom Tensta och Rinkeby, och slutligen till Vällingby, i samarbete med Region Stockholm och andra berörda aktörer
- verka för bevarandet av existerande parker samt verka för att anlägga fler parker
- tillsammans med kommunstyrelsen revidera markanvisningspolicyn i syfte att markanvisa en andel bostäder för billigare boende och i samband med detta ta ut lägre pris för byggrätterna
- tillsammans med trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden omvandla ett antal strategiska vägar i inner- och ytterstaden till stadsgator för att binda ihop staden
- tillsammans med trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden arbeta fram en överdäckningsstrategi i syfte att överdäcka stadens spår- och trafikleder med bostäder
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden arbeta fram en strategi i syfte att verka för högre byggnader, och att i samband med detta föreslå regelförenklningar som möjliggör högre byggnader
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden ta fram en träbyggnadsstrategi för att stimulera klimatsmart byggande
- i samarbete berörda nämnder och myndigheter beakta totalförsvarets krav i all sin verksamhet och planera för beredskap och skyddsrum i stadsbyggnadsprocessen
- tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden ta fram en stadsövergripande strategi för stadsnära odling
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, Norrmalms stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd utreda och genomföra en upprustning av Valhallavägen och Narvavägen för tryggare och säkrare gång- och cykelvägar, gräva ned parkeringsplatser samt fylla gaturummet med mer kultur, spontanidrott, odling och pop-up verksamheter och caféer i alléer
- tillsammans med idrottsnämnden, stadsdelsnämnden och Östermalms stadsdelsnämnd verka för en vinterpark på Gärdets sportfält med isbana och mobila isrinkar
- tillsammans med kommunstyrelsen, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden verka för att Spårväg City dras vidare via Oxenstiernsgatan och Frihamnen till Ropsten, tillsammans med Region Stockholm, Lidingö Stad och andra berörda aktörer
- tillsammans med idrottsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och stadsdelsnämnderna tillse att det finns minst en bastuflotte i varje stadsdel, verka för fler badstegar och klippbad, göra räddningsstegar även till badstegar samt anlägga fler strandbad i hela Stockholm
- tillsammans med trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden koppla ihop olika stadsdelar genom gångstråk, cykelvägar och kollektivtrafik
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och idrottsnämnden arbeta fram en idrottsnorm som styr dimensioneringen av idrottsytor vid exploateringsprojekt
- bevara Herrängsskogen
- genomföra en markanvisning för ett kvinnofridshus
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och idrottsnämnden samarbeta med Fryshuset och berörda aktörer för att möjliggöra världens största fastighet för ungdomsverksamhet i Hammarby Sjöstad

- verka för enklare byggnormer och översyn av riksintresse, strandskydd och kulturskydd
- verka för fler och mer ändamålsenliga studentbostäder, tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser
- med ett samlat grepp verka för ökat byggande av äldreboende genom att förkorta och förenkla planprocessen, tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser
- göra om sju-spelsplanen i Östra Hagastaden till en 11-spelsplan
- göra om sju-spelsplanen i Bellevueparken till en 11-spelsplan, tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser
- i stadsplaneringen arbeta för offentliga miljöer som är trygga, inkluderande och säkra, bland annat genom att skapa mer folkliv och levande gatumiljöer samt verka för målet att Stockholms stad inte ska ha några särskilt utsatta eller utsatta områden
- tillsammans med andra berörda nämnder, bolagsstyrelser och privata aktörer delta i stadens arbete med platssamverkan i syfte att skapa en trygg, säker och levande stad genom exempelvis platsaktivering och kulturverksamheter
- i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser säkerställa att staden på ett tidigt stadium planerar och drift-optimerar för näringsliv, samhällsservice, boenden för personer med funktionsnedsättning, senior- och äldreboenden, idrott, kultur, föreningsliv och grön infrastruktur i hela staden
- säkerställa att organisation och arbetssätt är näringslivsfrämjande och att medarbetare har god kunskap om företagens vardag och behov
- tillsammans med Stockholm Business Region AB leda och samordna stadens etableringsservice för att underlätta för fler företag att välja Stockholm som etableringsort, bidra till försörjningen av samhällsfastigheter utifrån stadens behov samt möjliggöra för fler externa utförare i stadens verksamheter
- tillsammans med berörda nämnder och bolag intensifiera det strategiska arbetet för att öka antalet arbetsplatser, särskilt i stadens södra delar, översiktsplanens fokusområden och verksamhetsområden samt i områden som domineras av bostäder samt tillsammans med stadsbyggnadsnämnden prioritera arbetsplatsetableringar i enlighet med identifierad arbetsplatspotential och i syfte att optimera genomförbarheten, och under året anvisa mark för arbetsplatsetableringar motsvarande 10 000 arbetsplatser varav hälften ska lokaliseras i stadens södra delar
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnden för Hägersten-Älvsjö-Liljeholmen och Stockholmsmässan AB intensifiera arbetet med stadsutvecklingsprojektet Älvsjö-Örby för att säkerställa att den långsiktiga potentialen i samband med utbyggnaden av tunnelbana, regionaltåg och spårväg kan tillvaratas, samt planera för ett nytt fotbollskluster på Sjöängen
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd och Stockholm Business Region AB stärka förutsättningarna för framförallt arbetsplatser och företagande inom Järva bidra i arbetet med att stärka förutsättningarna för arbetsplatser och företagande inom ramen för Växla upp Stockholm
- bejaka privata initiativ som syftar till att tillskapa talangbostäder som underlättar för näringslivets rekryteringar
- säkerställa en hållbar bostadsförsörjning genom en hög bostadsbyggnadstakt genom konjunkturcykler, planera bostäder för de grupper som kommunen har ett särskilt ansvar för och genom att tillskapa fler bostäder med rimliga boendekostnader
- främja en blandning av bostadsstorlekar och upplåtelseformer i hela staden där målet för nyproduktion är att det ska råda en balans med lika delar hyresrätter

(C)
ExpIN:6

och bostadsrätter/äganderätter och arbeta för alternativa boendeformer så som kooperativ hyresrätt, coliving, byggemaskiner, hyrköp/köpooption och kollektivhus

- tillsammans med kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden genomföra den särskilda satsningen hyresrättspush genom byggandet av fler privata hyresrätter
- stimulera innovation och affärsmodeller för fler bostäder med rimliga boendekostnader, i syfte att bland annat nå grupper med svag ställning på bostadsmarknaden
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och bostadsbolagen fortsätta utveckla arbetet med Stockholmshus och utreda privata aktörers möjlighet att bygga motsvarande alternativ
- säkerställa platser för och möjliggöra lämpliga akuta boendelösningar i mottagandet av nyanlända och i samverkan med kommunstyrelsen driva arbetet med att hitta platser för nya modulbostäder och platser dit modulbostäder kan flyttas för fortsatt användning efter att tidsbegränsade bygglov löpt ut
- öka insatserna för fler genomgångsbostäder med flexibel användning för prioriterade grupper, även hos privata fastighetsägare, i samarbete med SHIS och socialnämnden
- i ett tidigt skede beakta behovet av och stadens mål för seniorbostäder, särskilt inom ramarna för större projekt och i markanvisningsprocessen utgå ifrån behovet i äldreboendepåren, samt verka för att öka antalet seniorbostäder som byggs av externa aktörer
- verka för att minska antalet återkommande arbeten på en och samma gata genom att samarbeta med trafiknämnden och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser avseende schakt- och anläggningsarbeten för gatuarbete när respektive part upphandlar entreprenadramavtal
- bidra till att skapa förutsättningar för hållbara transporter genom utbyggd gång-, cykel- och kollektivtrafikinfrastruktur, infrastruktur för elektrifiering och bilpooler samt tillämpa gröna och flexibla parkeringstal
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden stärka samverkan med näringslivet, fastighetsägare och övriga aktörer i stadsutvecklingen i syfte att nå en transporteffektiv, hållbar och framkomlig stad
- med stöd av miljö- och hälsoskyddsnämnden kvalitetsgranska energiuppföljning av nybyggnation i staden
- verka för en fossilfri organisation 2030 och fasa ut fossila bränslen i upphandlingar av transporter och entreprenader/arbetsmaskiner och i samarbete med trafiknämnden i kommande upphandlingar av entreprenader och transporter säkerställa avtalsvillkor som möjliggör uppföljning och redovisning av använd fossil och förnybar energi
- i samarbete med berörda nämnder fortsätta arbetet med livscykelanalyser i byggprocessen och utreda kravnivå för byggmaterials klimatpåverkan
- arbeta med att säkerställa en starkt biologisk mångfald och utveckla och tydliggöra den ekologiska kompensationen som verktyg samt utarbeta metoder för hur relevant ekologisk kompensation kan finansieras och genomföras i rätt tid
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna och miljö- och hälsoskyddsnämnden arbeta med att stärka gröna svaga samband enligt översiktsplanen
- tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden inrätta ett naturreservat i Kyrkhamn/Riddersvik, utreda och inrätta naturreservat i Ålstensskogen/Storskogen, Majrosskogen och Fagersjöskogen, inrätta fem nya biotopskyddsområden och utreda ytterligare fem
- vid nybyggnation ska möjligheten att återställa eller skapa våtmarker särskilt beaktas

- i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden fortsätta utveckla arbetet kring växtsanering av förorenad mark
- i samråd med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden projektera bussterminaler vid Brommaplan och Gullmarsplan så att dessa projekt med Region Stockholm som huvudman kan sättas igång mellan åren 2025 och 2027
- tillsammans med trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden tillskapa en piazza i kvarteret Yxan 4:s östra spets där Heleneborgsgatan och Högalidsgatan möts
- beställa en ändring av detaljplanen för Snösätra för att möjliggöra inrättandet av en permanent kulturplats med fokus på graffiti
- ansvara för stadens samlade koordinering för att genomföra uppförandet av nytt kraftvärmeverk i Lövsta där förutsättning för en exploatering förutsätter skyfallsåtgärder finansieras dessa inom exploateringsprojektet. Exploateringsnämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB ska gemensamt utreda gränssnitt mot dagvattenlösning samt möjliga externa finansieringskällor och verka för ersättningsytor för bad och båtplats i Lövsta
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Hamn AB fortsätta utreda möjlig exploatering av Masthamnen med hänsyn till sjöfartens fortsatta behov och verksamhet samt utveckling av Stadsgårdskajen från Slussen till Fotografiska i syfte att skapa en levande stadsmiljö
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden verka och förenkla för att externa aktörer kan anlägga bad- och poolanläggningar vid stadens kajer
- genomföra en markanvisning för minst ett kallbadhus
- arbeta för att möjliggöra fler uteserveringar på vatten och delta i arbetet med att levandegöra stadens kajer och vattennära platser tillsammans med andra berörda nämnder
- tillsammans med idrottsnämnden främja småbåtslivet genom att skapa förutsättningar för fler småbåtshamnar, gästhamnar och daghamnar
- tillsammans med övriga berörda nämnder och aktörer driva utvecklingen av Stockholm Entertainment District inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden
- idrottsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden göra Kristineberg till ett idrottscenter med tre nya idrottshallar och en upprustad idrottsplats, samt tillsammans med fastighetsnämnden, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden anlägga en 11-spelsplan på Kristinebergs BP
- tillsammans med andra berörda nämnder och utifrån behovet i boendeplanen för bostäder med särskild service aktivt arbeta för att få fram fler bostäder med särskild service LSS/SoL, i såväl ordinarie stadsutvecklingsprocess som vid markanvisningar för fristående bostäder med särskild service LSS/SoL
- verka för fler bostäder i city, förenligt med ett levande nattliv
- tillsammans med Stockholms Hamn AB och Stockholm Business Region AB utveckla Frihamnspiren för kryssningsfartyg, företagande och innovation
- tillsammans med idrottsnämnden ta fram en ersättningsyta för Nytorps Gärde bollplan
- tillsammans med idrottsnämnden, fastighetsnämnden och stadsbyggnadsnämnden tidigt planera för tillkommande idrottsytor och säkerställa att dessa optimeras ur såväl ett ekonomiskt som tidsmässigt perspektiv
- kontinuerligt genomföra försäljning av icke strategiskt bestånd, för en långsiktigt hållbar ekonomi
- tillsammans med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden och övriga berörda nämnder bistå idrottsnämnden med att utreda och genomföra fler privata

(C)
ExpIN:8

nyinvesteringar och reinvesteringar i idrottsanläggningar, där Gubbängen, Västertorps sim- och idrottshall och Brännkyrkahallen är prioriterade

- idrottsmark eller -anläggning ska inte ianspråkta vid planering av exploatering. I det fall det ligger utanför stadens rådighet att så ändå sker ska nämnden samverka med fastighetsnämnden och idrottsnämnden för att identifiera behov av och kostnader för kompenserande åtgärder. Den del av kostnaderna som avser ersättning av befintlig funktion ska som regel kunna täckas av exploateringsprojektet. Ersättning av idrottsfunktionen finansieras som en kompensatorisk investering via fastighetsnämndens budget för idrottsinvesteringar
- i prioriteringen av investeringsprojekt särskilt beakta de åtaganden staden gjort inom ramen för statliga infrastrukturförhandlingar. För att säkerställa stadens åtagande inom 2013-års Stockholmsförhandling ska nämnden tillse att planeringen inom Farsta, Hammarbyhöjden-Björkhagen, Bagarmossen-Skarpnäck, Hagsätra och Sköndal prioriteras och att framtagna planprogram realiserar
- främja innovationer och ny teknik
- markanvisa ny idrottsmark i Söderort som möjliggör att föreningslivet och elitfotbollen kan utveckla sin verksamhet
- Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med exploateringsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna, Stockholm Stadshus AB och Stockholm Exergi inventera hur mycket biokol som staden har behov av samt ta fram en plan för att etablera en storskalig anläggning för produktion av biokol som ska etableras senast år 2024
- bistå stadsbyggnadsnämnden, kulturnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden i att utreda möjligheterna att identifiera zoner i områden där högre ljudnivåer kan tillåtas för ett levande nattliv

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens uppdrag är i första hand att förvalta lokaler för stadens egna behov och interna hyresgäster. Nämnden ska ha fokus på att stadens lokalkostnader för de egna verksamheterna hålls nere genom effektiv fastighetsförvaltning med låga administrativa kostnader och med driftoptimeringar och energieffektiva lösningar.

Nämnden ska bedriva en aktiv fastighetsförvaltning i enlighet med stadens fastighets- och lokalpolicy. Detta innebär både strategiska försäljningar och förvärv av fastigheter, liksom att inför nya investeringar pröva en ökad andel inhyrda lokaler. Nämnden ska äga och utveckla byggnader som långsiktigt behövs för stadens olika verksamheter, eller som är av strategiskt intresse för stadens uppdrag. Andra byggnader ska prövas att avyttras. Fastighetsnämnden ska ha ett renodlat fastighetsbestånd.

Nämnden ska samarbeta tätt med idrottsnämnden, idrottsförbund och föreningar i frågor som rör idrottsanläggningar såväl vid nybyggnation och renovering som i den dagliga verksamheten. Anläggningsstrategin ska uppnås till 2030. Nämnden ska delta på anläggningsråd för att direkt kunna ta emot synpunkter och besvara frågor från föreningar.

Nämnden tillhandahåller även lokaler för kulturaktörer och delar av civilsamhället. Det är viktigt att nämnder arbetar proaktivt med lokaler för dessa aktörer och värnar dessa vid nybyggnation och renovering.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- tillhandahålla och förvalta egna och inhyrda lokaler primärt för stadens egna verksamheter, i vissa fall även med externa hyresgäster
- planera för en långsiktigt effektiv användning av lokalresurser inom nämndens bestånd utifrån verksamheternas behov och med utgångspunkt från invånarnas intressen och behov
- aktiv fastighetsförvaltning och kontinuerlig översyn av lokalbeståndet i enlighet med stadens fastighets- och lokalpolicy
- ärenden om tvångsförvaltning

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden:

- bygga fler idrottsanläggningar så att alla barn och unga som vill idrotta kan idrotta
- arbeta tätt tillsammans med idrottsnämnden och medverka på anläggningsråd med idrottsföreningar och i dialoger med idrottsförbunden för att öka föreningarnas inflytande över idrottsanläggningar
- tidigt föra dialog med berörda föreningar och idrottsförbund kring nya anläggningar, funktioner och i samband med renovering. Förbunden och föreningarna ska involveras under hela processen och deras önskemål ska tillgodoses så långt det är möjligt
- tillsammans med idrottsnämnden bygga föreningslokaler i anslutning till idrottsplatser där det skulle öka tryggheten och stärka föreningslivet
- tillsammans med berörda nämnder tidigt planera för tillkommande idrottsytor
- ha en god samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser i externa aktörers etableringsprocess för de som vill bygga eller utföra verksamhet inom idrottsområdet tillsammans med idrottsnämnden öka den externa medverkan

vid byggnation av idrottsanläggningar för att långsiktigt säkerställa stadens förmåga att tillhandahålla lokaler för stadens idrottsutbud

- tillsammans med berörda nämnder införa en idrottsnorm som styr dimensioneringen av idrottsytor vid exploateringsprojekt
- tillsammans med idrottsnämnden säkerställa att mindre idrotter finns med när nya idrottsanläggningar eller större renoveringar planeras
- tillsammans med idrottsnämnden verka för att alla sim- och idrottsanläggningar ska vara trygga och välkomnande samt genomföra preventiva trygghetsåtgärder
- tillsammans med idrottsnämnden utreda om fler föreningar kan ta över hallvärdskap och driften av anläggningar
- tillsammans med idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna bygga utegym anpassade för äldre och funktionsnedsatta
- säkerställa att befintliga idrottsytor inte exploateras
- tillsammans med idrottsnämnden prioritera att starta byggnationen av friidrottsanläggningen på Bällsta IP
- tillsammans med idrottsnämnden lägga konstgräs vid Norra Latin, Karlbergs skola, Tullgårdsskolans bollplan, Södra Latin, Bergsgruvan/Rosenlundsgatan, Herrängens BP, Bergholms BP, Skarpnäck BP och Sätra BP
- tillsammans med idrottsnämnden, utbildningsnämnden och SISAB öppna upp de 35 skolidrottslokaler som idag inte är bokningsbara via stadens bokningssystem
- tillsammans med idrottsnämnden utveckla Knutby bollplan med bland annat en klubbstuga, nytt konstgräs, tillgänglighetsanpassade toaletter, en kiosk samt bättre omklädningsrum och läktare
- tillsammans med idrottsnämnden utreda möjligheterna till att bygga en 7-spelsplan intill den befintliga planen på Knutby bollplan
- tillsammans med idrottsnämnden anlägga värmeslingor under Rinkeby BP eller bygga tält över planen för att möjliggöra vinterträning
- tillsammans med idrottsnämnden bygga en fotbollsplan på Gubbängsfältet för Hammarbys elitlag
- tillsammans med idrottsnämnden utreda möjligheten att bygga fler läktarplatser på Kanalplan och Kristinebergs IP för att skapa bättre förutsättningar för damfotbollen
- tillsammans med idrottsnämnden anlägga en 11-spelsplan vid byggandet av östra Hagastaden
- tillsammans med idrottsnämnden anlägga en 11-spelsplan på Bellevue BP
- tillsammans med idrottsnämnden bygga en fotbollsplan på Sjöängen i Älvsjö med fem 11-spelsplaner och en 7-spelsplan samt ytor för friidrott
- tillsammans med idrottsnämnden anlägga elva nya 11-spelsplaner varav fem på Sjöängen
- anlägga konstgräs på befintliga grusytor på parkmark och göra utvalda tider bokningsbara
- tillsammans med berörda nämnder och bolag anlägga två fotbollsplaner på vatten
- tillsammans med idrottsnämnden anlägga en vinterpark på Gärdets sportfält med isbana och mobila isrinkar
- tillsammans med idrottsnämnden påbörja planeringen för att ersätta Zinkensdamm ishall med en permanent ishall
- tillsammans med idrottsnämnden anlägga en ny idrottshall i Järva/Kista
- tillsammans med idrottsnämnden lägga kyl- eller värmeslingor under fler bollplaner för att möjliggöra ett ökat nyttjande året om genom skridskoåkning eller fotbollsspel

- tillsammans med idrottsnämnden öka tillgången till toaletter och omklädningsrum vid fotbollsplaner
- tillsammans med berörda nämnder, privata aktörer och idrottsrörelsen utreda och påbörja arbetet för en idrotts- och evenemangshall med en publikkapacitet om cirka 5 000 personer
- tillsammans med berörda nämnder fortsätta arbetet med privat finansiering av Brännkyrkahallen
- tillsammans med berörda nämnder fortsätta arbetet med att identifiera möjliga alternativa och kreativa nya idrottsytor såsom tak, berggrum och vatten
- tillsammans med idrottsnämnden utveckla den regionala samverkan kring idrottsanläggningar
- tillsammans med berörda nämnder delta i stadens arbete med platsamverkan i syfte att skapa en trygg, säker och levande stad genom exempelvis platsaktivering och kulturverksamheter
- tillse löpande underhåll av de skyddsrum som nämnden har i sitt bestånd
- möjliggöra för fler evenemang på Stadshusets borgargård
- permanenta en uteservering på borgargården likt den som arrangerades under Stadshusets jubileum
- stödja trafiknämnden i det stadsövergripande arbetet med skadedjursbekämpning och klotter i syfte att få en renare och tryggare stad öka stadens produktion av förnybar energi, såsom solenergi, exempelvis på idrottshallar och i arbetet beakta teknologisk utveckling såsom energilagring av överskottsel från den egna elproduktionen i syfte att nå ett hållbart och energieffektivt bestånd
- ta hand om och utveckla stadens parklekar tillsammans med berörda nämnder och i dialog med lokalt civilsamhälle
- aktivt söka hyresgäster som kan skapa levande bottenvåningar
- införa en kulturhyra för den grupp av lokaler inom nämndens bestånd som används av professionella kulturaktörer och viktiga delar av civilsamhället
- påbörja och genomföra försäljning av Vanadisbadet med syfte att behålla badet öppet för allmänheten och att utveckla platsen till att bli mer levande och attraktiv
- påbörja och genomföra försäljning av Landbyska verket
- genomföra nyproduktion, ombyggnationer och renoveringar på ett sätt som undviker fördyringar
- tillsammans med berörda nämnder anlägg tre trafiklekplatser i Stockholm t.ex. på Järnafältet eller Årstafältet

Förskolenämnden

Förskolan ska lägga grunden för framtiden, språkutveckling och kommande skolresultat och ge föräldrar trygghet i att barnen tas om hand på bästa sätt medan de arbetar eller studerar. Förskolenämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna fortsätta att stärka och utveckla det systematiska kvalitetsarbetet på alla nivåer i verksamheterna med inriktningen färre och tydligare mål som ska uppnås. Nämnden ska stötta stadsdelsnämnderna och fristående huvudmän i sitt kvalitetsarbete med utgångspunkt i förskolans läroplan och samordna de stadsövergripande frågor och konsekvenser som följer av de nya lagar inom förskoleområdet som träder i kraft under det kommande året.

Det måste finnas en stor valfrihet i barnomsorgen och bra information om valmöjligheterna så att det blir lättare att välja en förskola som passar familjen och barnet bäst. Varje förälder ska känna sig trygg med att lämna sitt barn till förskolan varje morgon. Förskolorna i Stockholm ska hålla en hög pedagogisk kvalitet och ge trygghet och omsorg i en för barnen stimulerande och trygg miljö. Utbildningsnämnden ska stötta kommunala och fristående förskoleaktörer i sitt arbete och särskilt verka för att mindre huvudmän kan fortsätta sin verksamhet.

Förskolorna i Stockholm ska hålla en hög pedagogisk kvalitet och ge trygghet och omsorg i en för barnen stimulerande och trygg miljö. Barngrupperna ska inte vara för stora för att alla barn ska bli sedda och få den individuella utveckling de behöver. Staden ska arbeta för att stärka pedagogers arbete med att ge barnen en god tidig språkutveckling och fortsätta utveckla personalens egen språkliga kompetens i svenska om den brister.

De barn som gynnas mest av en god förskola är de barn som har de svåraste förutsättningarna, till exempel barn i socioekonomiskt utsatta eller nyanlända familjer. Samtidigt är det dessa barn som förskolan ofta inte når ut till. Stadsdelsnämnderna ska jobba mer uppsökande och aktivt vid kontakt med föräldrar för att öka inskrivningen på förskolan i områden där inskrivningsgraden idag är låg. Nämnden har ett samordnande uppdrag för att öka andelen inskrivna barn i förskolor i områden där inskrivningsgraden är låg. Samarbetet mellan förskola och socialtjänst ska stärkas för att nå fler familjer i ett tidigt skede.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- att samordna den stadsövergripande utvecklingen av förskoleverksamheten, i nära samverkan med stadsdelsnämnderna och i dialog med fristående förskolor
- att i samarbete med stadsdelsnämnderna samordna frågor som är gemensamma för öppen förskola och introduktionsförskolor
- att godkänna och utöva tillsyn av fristående förskolor och pedagogisk omsorg
- att i samverkan med utbildningsnämnden ansvara för omsorg på kvällar, nätter och helger för barn fram till vårterminen då de fyller tretton år, inklusive hantering av ansökningar
- tillståndsprövning för och insyn i fristående verksamhetsutövare av barnomsorg på obekvämt arbetstid
- verksamhetsförlagd utbildning i förskola
- att i samråd med kommunstyrelsen och i samverkan med utbildningsnämnden söka statsbidrag som gäller förskolans verksamhet
- framtagande av årlig stadsövergripande rapport för förskola
- kösystem för kommunala och fristående förskolor

Under det gångna året skapades en ny förskolenämnd dit det samordnande och övergripande ansvaret för stadens förskolefrågor flyttas från utbildningsnämnden. Även om flytten nu är genomförd finns det skäl till särskild nära samverkan mellan förskolenämnden och utbildningsnämnden för en effektiv och ändamålsenlig administration och goda förutsättningar för övergångar mellan skolformer, särskilt från förskola till förskoleklass.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden:

- stötta fristående förskolor och pedagogisk omsorg för att stärka valfrihet i barnomsorgen och bra information om valmöjligheterna
- kartlägga behov av utbildningsinsatser och ta fram en samlad strategi för kompetensförsörjningen inom förskolan i Stockholms stad
- utreda möjligheten till en central rekryteringsfunktion för stadsdelsnämndernas kompetensförsörjning inom förskolan för att motverka onödig konkurrens om personal inom stadens verksamhet och inventera spetskompetenser
- särskilt arbeta för ökad tillgång till specialpedagoger inom stadens förskolor
- öka antalet platser för vidareutbildning från barnskötare till förskolelärare
- i samarbete med utbildningsnämnden införa syskonförtur till förskolan så att syskon till elever i grundskolan har förtur till tillhörande förskola
- stötta stadsdelsnämnderna i arbetet med att öka inskrivningsgraden i förskolan
- stärka språkutvecklingen i förskolan och skolan för barn med bristande språkkunskaper där modersmålet bör ses som en resurs
- verka för förbättrad luftkvalitet och låga bullernivåer förskolorna
- säkerställa att reformer tas fram och utvecklas i samarbete med förskollärare och rektorer för att vara förankrade och fungera i förskolorna
- verka för att tillsammans med relevanta myndigheter genomföra satsningar som syftar till att bland barn och unga bygga förtroende för blåljusmyndigheter som polis, brandkår och ambulans, samt andra myndigheter, så som socialtjänsten
- utveckla samordningen vid övergång från förskola till grundskola i syfte att skapa goda förutsättningar för trygghet och pedagogisk kontinuitet
- tillsammans med stadsdelsnämnderna genom vidareutbildning säkerställa att all pedagogisk personal kan utföra yrket på ett tryggt, säkert och professionellt sätt med tillräckliga språkkunskaper
- tillsammans med stadsdelsnämnderna samarbeta med stadens nyinrättade enhet mot hedersrelaterat våld och förtryck för att tidigt upptäcka och motverka hedersrelaterat våld och förtryck
- bidra till målet att servera mer viltkött i samlig pedagogisk verksamhet, med målet att köttet ska ha ett så lokalt ursprung som möjligt
- i samverkan med berörda nämnder verka för att fler barn i förskolan genom kulanpremien kommer i kontakt med kulturverksamheter anpassade efter deltagarnas behov.
- bistå stadsdelsnämnderna med att genomföra en övergång till ur- och skurinspirerad verksamhet i minst en av stadens förskolor
- i samarbete med andra relevanta styrelser och nämnder inleda ett arbete för att utveckla stadens tjänst för att hitta och jämföra förskola i syfte underlätta för vårdnadshavare att göra informerade val av förskola.
- fortsätta arbetet med att informera om och utveckla förskola på samiska och meänkieli

Idrottsnämnden

Stockholm ska fortsätta utvecklingen mot en levande, inkluderande, öppen och modern idrotts- och evenemangsstad. Idrott och friluftsliv bidrar till en aktiv fritid och har en positiv inverkan på människors hälsa och välmående. Idrottsnämnden ska arbeta för att alla stockholmare har möjlighet att vara fysiskt aktiva och upptäcka friluftaktiviteter utifrån sina egna förutsättningar. Idrott är en viktig del av civilsamhället och nämnden ska arbeta nära Stockholms idrottsrörelse. Idrottsnämnden finns till för idrottsrörelsen och det är viktigt att nämnden för en tät dialog med berörda förbund och föreningar i samband med nybyggnation av anläggningar samt renoveringar. Dialogen ska pågå från att projekteringen startar till att projektet är i mål och idrottsrörelsens behov ska tillgodoses så långt det är möjligt. Idrotts- och fritidsytor i form av idrottsanläggningar, utomhusgym, motionsspår, badplatser och skidspår ger stockholmare utökade möjligheter till motion och rörelse i sin närmiljö. Stadens mål är att det till 2030 ska finnas åtminstone en konstfrusen isbana för spontan skridskoåkning per stadsdelsområde.

Många barn och ungdomar rör på sig för lite eller är fysiskt inaktiva. Skillnaderna är också stora mellan var i staden man bor eller vilket kön man har. Möjligheten till att idrotta kan ha en avgörande roll för vad våra barn väljer att göra på sin fritid. Idrotten är en del av stadens trygghetsarbete och kan vara ett kraftfullt verktyg för att motverka att våra barn och ungdomar dras in i kriminalitet. Genom motion och rörelse kan vi skapa en trygg plats med närvaro av ansvarfulla vuxna och en bra, socialt klimat. Men då måste idrotten få rätt förutsättningar. För att alla ska få tillgång till motion och föreningsidrott behöver vi ge stöd till föreningslivet så att de kan erbjuda drop-in verksamhet och att hålla nere kostnaden för att idrotta. Det pågående arbetet där idrottsnämnden stödjer föreningar som bedriver idrottsaktiviteter på skolor i anslutning till skoldagen ska utökas med målet att alla skolor i Stockholm ska erbjuda idrott i föreningslivet i anslutning till skoldagen. För de som inte är aktiva i föreningslivet måste goda möjligheter till spontanidrott finnas. För att nå grupper vi idag har svårt att nå måste Stockholms stad bli bättre på att föra en dialog med dessa grupper för att se vilken typ av aktiviteter och idrottsanläggningar som efterfrågas. Idrottsnämnden ska även verka för att främja äldres hälsa och välbefinnande samt bryta äldres isolering.

För att uppnå målen i anläggningsstrategin måste vi fortsätta att öka takten i byggandet av nya idrottsanläggningar. Stockholm har ett stort underskott av idrottsanläggningar och för att kunna bygga ikapp behöver vi bygga enklare och funktionella idrottsbyggnader. Idrottsytor ska planeras in tidigt när staden växer och en idrottsnorm bör styra dimensioneringen av idrottsytor vid exploateringsprojekt. Prioriteringarna ska ske i nära samarbete med idrottsrörelsen. Vi ska också bygga, eller vara ett aktivt stöd till byggnation av idrottsanläggningar för nya idrotter och idrotter som tidigare bara använt egna lokaler. Detta för att säkerställa att föreningars lokalhyror inte leder till höga medlemsavgifter och för att det ska finnas en mångfald av idrotter i Stockholm.

Stockholm behöver också bli bättre på att ta hand om och utveckla de idrottsanläggningar vi har idag. Vi måste fortsätta arbetet för att göra våra idrottsanläggningar tryggare genom belysning, ordningsvakter och framför allt genom att skapa platser där många människor rör sig. Vi vet att många flickor väljer bort att idrotta om de inte känner sig trygga, så att skapa trygga idrottsplatser är viktigt för att få fler flickor att vara aktiva. Vi vet också att tillgång till toaletter och omklädningsrum är mer betydande för flickor än pojkar, därför bör utgångspunkter vara att Stockholms idrottsanläggningar har tillgång till detta. Vi vill fortsätta det arbete vi påbörjat med fler föreningslokaler i anslutning till idrottsanläggningar och samlokalisera flera idrotter och spontanidrottsy-

tor. Vi vill också ha fler läxrum i våra idrottsanläggningar där barn och unga kan kombinera idrottande med läxläsning i en lugn miljö. I samarbete med civilsamhället kan där också erbjudas läxhjälp. Vi måste också se till att inga skolidrottslokaler står outnyttjade efter skoltid. De skolidrottslokaler som idag inte är bokningsbara via stadens bokningssystem ska tillgängliggöras. Bättre långsiktighet för att kunna boka idrottsanläggningar både inomhus och utomhus behövs.

Satsningar på simkunnighet ska fortsatt vara en prioriterad uppgift för nämnden. Alla barn i Stockholm ska lära sig simma och insatserna behöver särskilt riktas mot ytterstaden där simkunnigheten och vattenvanan bland barnen är lägre. För att nå de barnen som riskerar att inte bli simkunniga bör satsningar på vattenvana och simkunnighet riktas mot förskoleklasser där alla barn nås. Föreningslivet sitter på ovärderlig kompetens när det kommer till simundervisningen och bör därför tillsammans med staden ta fram strategier för ökad simkunnighet och ges ökad möjlighet att bedriva simskola. Ekonomiska subventioner måste riktas på ett sätt så att de når familjer som väljer bort simskola på grund av höga kostnader. Idrottsnämnden får därför i uppdrag att utreda effektiva riktade insatser för att öka simkunnigheten i Stockholm.

Ett starkt och levande föreningsliv är grunden för idrotten i Stockholm. Vi behöver bli bättre på att se idrottens betydelse i fler dimensioner. Centerpartiet vill värna breddidrotten, det ideella arbetet och att Stockholm ska rymma en mångfald av föreningar. Mer av stadens egen verksamhet ska bedrivas av föreningslivet eller andra privata aktörer.

Idrotten i Stockholm ska generera trygghet, respekt och vara en trivsamt del av vår stad. Det ska vara ett gott och tryggt klimat för utövare, funktionärer, domare och publik på våra idrottsplatser. Ingen som är en del av stadens idrottsverksamheter ska behöva utsättas för hat, hot eller våld. Föreningarna ska vara drivna av demokratiska och öppna normer helt utan diskriminering.

Stockholm ska vara en stad för såväl breddidrott som elitidrott. Att barn och ungdomar tränar i samma föreningar och på samma anläggningar och planer som sina största idoler är någonting fint som vi ska värna. Stockholm ska hålla en hög konkurrenskraft och duktiga idrottare ska inte behöva flytta från staden för att förverkliga sina drömmar och tävla på högsta nivå.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- främja stockholmarnas hälsa och bidra till en levande stad genom att skapa förutsättningar för idrott, föreningsliv och friluftsliv
- ansvara för bidragsgivning och stöd till idrottsföreningar och andra sammanslutningar
- vara stadens kontaktyta gentemot friluftslivet, båtklubbar och fritidsfiske
- vara den primära samtalspartnern med alla idrottsföreningar och regionala idrottsförbund, i såväl bredd- som elitidrottsfrågor
- ansvara för ärenden som rör taxor och subventioner för upplåtelse av anläggningar för idrottsverksamhet
- anordna fritidsverksamhet för barn och unga med funktionsnedsättning
- ansvara för fiskevård inom stadens vatten samt för båtplatser och friluftsverksamhet
- ansvara för att prioritera och planera för stadens nytillskott av idrottsanläggningar
- genom bokningssystemet ansvara för uthyrning av skolidrottshallar och skollokaler

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden:

- bygga fler idrottsanläggningar så att alla barn och unga som vill idrotta kan idrotta
- skapa förutsättningar för en mångfald av idrotter och se till att sänka de ekonomiska trösklarna för barn och unga att idrotta
- utveckla samarbetet kring fritidsbibliotek och tillsammans med Fritidsbanken inrätta fler fritidsbibliotek i hela staden
- arbeta uppsökande mot nyanlända inom ramen för Welcome House och Integrationspakten för att fler nyanlända så tidigt som möjligt ska komma i kontakt med stadens föreningsliv
- utveckla arbetet med att främja den psykiska hälsan hos barn och unga genom fysisk aktivitet
- göra personer över 65 år till en prioriterad målgrupp, samt utöka målgruppen ungdomar med låg socioekonomisk status till yngre åldrar ner till lågstadiet
- tillsammans med berörda nämnder arbeta uppsökande mot nyanlända för att få dem aktiva i föreningslivet
- årligen utarbeta en rapport med analys om idrottande och fördelning av tider ur ett jämställdhetsperspektiv
- tillsammans med fastighetsnämnden verka för att alla sim- och idrottsanläggningar ska vara trygga och välkomnande samt genomföra preventiva trygghetsåtgärder
- ta fram ett nytt bidragsstöd till föreningar verksamma i ytterstaden, som t.ex. möjliggör att bedriva nattfotboll
- utveckla arbetet med nattfotboll tillsammans med externa aktörer
- ta ett samordningsansvar och utarbeta en handlingsplan för att skapa en positivare supporterkultur i staden
- arbeta för att alla skolor erbjuder idrottsaktiviteter i anslutning till skoldagen i samarbete med lokala föreningar
- stötta föreningar för att kunna avlöna unga ledare som kan träna med barn direkt efter skolan, så att träningstid frigörs på kvällarna och jobb skapas för unga
- motverka hot, hat och våld mot idrottsutövare, ledare, domare och funktionärer
- stödja föreningar i deras arbete mot matchfixning och annan korruption inom idrotten
- öka andelen av stadens simskoleundervisning som bedrivs av föreningslivet
- fortsätta insatserna tillsammans med utbildningsnämnden för ökad simkunnighet i samverkan med skolor och föreningsliv, med särskilt fokus på de elever som inte klarar godkänt i ämnet ”idrott och hälsa”
- tillsammans med utbildningsnämnden erbjuda alla förskoleklasser i staden vattenvaneträning och förberedande simskola
- tillsammans med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna lägga fram en stadsövergripande strategi för ökad simkunnighet
- utbilda personal vid stadsdelsnämnderna i vattenvaneträning och erbjuda vattenvaneträning vid våra plaskdammar
- stärka informationen om vattensäkerhet och vikten av simkunnighet till nyanlända tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser
- stödja och samordna stadsdelsnämnderna i arbetet med att möjliggöra simskola på stadens strandbad tillsammans med externa aktörer
- tillsammans med de stadsdelsnämnder som ansvarar för strandbad arbeta med att strandvärdar utbildade av Svenska Livräddningssällskapet i hjärt- och lungräddning ronderar strandbaden

- tillsammans med fastighetsnämnden öka den externa medverkan vid byggnation av idrottsanläggningar för att långsiktigt säkerställa stadens förmåga att tillhandahålla lokaler för stadens idrottsutbud
- tillsammans med berörda nämnder införa en idrottsnorm som styr dimensioneringen av idrottsytor vid exploateringsprojekt
- tillsammans med berörda nämnder säkerställa att befintliga idrottsytor inte exploateras
- tillsammans med fastighetsnämnden säkerställa att mindre idrotter finns med när nya idrottsanläggningar eller större renoveringar planeras
- tillsammans med berörda nämnder anlägga fler strandbad i hela Stockholm
- bistå exploateringsnämnden i utformningen av ett kallbadhus efter markanvisning
- främja småbåtslivet genom att arbeta strategiskt med båtlivsfrågor samt skapa förutsättningar för fler småbåtshamnar, gästhamnar och daghamnar
- tillsammans med berörda nämnder och bolag delta i stadens arbete med att få en bredd av hållbara evenemang till Stockholm där evenemang som inspirerar till ökat idrottande och fysisk aktivitet ska prioriteras
- tillsammans med berörda nämnder fortsätta arbetet med att identifiera möjliga alternativa och kreativa nya idrottsytor såsom tak, bergrum och vatten
- tidigt föra dialog med berörda föreningar och idrottsförbund kring nya anläggningar samt i samband med renovering av befintliga anläggningar. Förbunden och föreningarna ska involveras under hela processen och deras önskemål ska tillgodoses så långt det är möjligt
- utveckla och intensifiera samarbetet i anläggningsråden för att öka föreningarnas inflytande över idrottsanläggningar
- inrätta en idrottslots som stödjer och hjälper föreningslivet, så som scouterna och kampsporten, med bland annat lokaler och stöd
- tillsammans med fastighetsnämnden bygga föreningslokaler i anslutning till idrottsplatser där det skulle öka tryggheten och stärka föreningslivet
- låta samtliga fotbollsplaner i staden vara upplysta till minst kl. 22.00
- utreda säkerhetseffekterna av mer kameraövervakning på idrottsplatser likt de som redan finns på Spånga IP och Grimsta IP
- öka antalet besök på stadens idrottsplatser av mobila ordningsvakter
- tillsammans med fastighetsnämnden öka tillgången till toaletter och omklädningsrum vid fotbollsplaner
- tillsammans med berörda nämnder, privata aktörer och idrottsrörelsen utreda och påbörja arbetet för en idrotts- och evenemangshall med en publikkapacitet om cirka 5 000 personer
- anlägg tre trafiklekplatser i Stockholm t.ex. på Järvafältet eller Årstafältet
- utveckla den regionala samverkan kring idrottsanläggningar
- satsa på kvinnliga ledare genom utbildning och mentorskapsprogram
- kartlägga vilka delar av stadens idrottsverksamhet som kan bedrivas av fristående aktörer
- tillsammans med berörda nämnder märka ut fler motions slingor både i friluftsområden och i stadsmiljön
- tillsammans med fastighetsnämnden och stadsdelsnämnderna bygga utegym anpassade för äldre och funktionsnedsatta
- tillsammans med fastighetsnämnden prioritera att starta byggnationen av friidrottsanläggningen på Bällsta IP
- tillsammans med fastighetsnämnden lägga konstgräs vid Norra Latin, Karlbergs skola, Tullgårdsskolans bollplan, Södra Latin, Bergsgruvan/Rosenlundsgatan, Herrängens BP, Bergholms BP, Skarpnäck BP och Sätra BP

- tillsammans med fastighetsnämnden, utbildningsnämnden och SISAB öppna upp de 35 skolidrottslokaler som idag inte är bokningsbara via stadens bokningssystem
- höj ersättningen per upplåtelse tillfälle till de skolor som hyr ut sina skolidrottslokaler till föreningslivet
- tillsammans med fastighetsnämnden utveckla Knutby bollplan med bland annat en klubbstuga, nytt konstgräs, tillgänglighetsanpassade toaletter, en kiosk samt bättre omklädningsrum och läktare
- tillsammans med fastighetsnämnden utreda möjligheterna till att bygga en 7-spelsplan intill den befintliga planen på Knutby bollplan
- tillsammans med fastighetsnämnden anlägga värmeslingor under Rinkeby BP eller bygga tält över planen för att möjliggöra vinterträning
- tillsammans med fastighetsnämnden bygga en fotbollsanläggning på Gubbängsfältet för Hammarbys elitlag
- tillsammans med fastighetsnämnden utreda möjligheten att bygga fler läktarplatser på Kanalplan och Kristinebergs IP för att skapa bättre förutsättningar för damfotbollen
- tillsammans med fastighetsnämnden anlägga en 11-spelsplan vid byggandet av östra Hagastaden
- tillsammans med fastighetsnämnden anlägga en 11-spelsplan på Bellevue BP
- tillsammans med fastighetsnämnden bygga en fotbollsanläggning på Sjöängen i Älvsjö med fem 11-spelsplaner och en 7-spelsplan samt ytor för friidrott
- tillsammans med fastighetsnämnden anlägga elva nya 11-spelsplaner varav fem på Sjöängen
- tillsammans med fastighetsnämnden anlägga konstgräs på befintliga grusytor på parkmark och göra utvalda tider bokningsbara
- tillsammans med berörda nämnder och bolag anlägga två fotbollspaner på vatten
- tillsammans med fastighetsnämnden anlägga en vinterpark på Gärdets sportfält med isbana och mobila isrinkar
- tillsammans med fastighetsnämnden påbörja planeringen för att ersätta Zinkensdamm ishall med en permanent ishall
- tillsammans med fastighetsnämnden anlägga en ny idrottshall i Järva/Kista
- tillsammans med berörda nämnder fortsätta arbetet med privat finansiering av Brännkyrkahallen
- förlänga Ågesta konstsnöspår till 5 kilometer
- tillsammans med fastighetsnämnden lägga kyl- eller värmeslingor under fler bollplaner för att möjliggöra ett ökat nyttjande året om genom skridskoåkning eller fotbollsspel
- snöröja fler fotbollspaner på vintern för att möjliggöra fotbollsspel året om
- tillsammans med fastighetsnämnden utreda om fler föreningar kan ta över hallvärdskap och driften av anläggningar

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Stockholm ska vara en internationellt konkurrenskraftig kultur- och evenemangsstad där tillgång till kultur ska finnas i hela staden. Kulturnämnden har en viktig roll i att skapa goda förutsättningar för ett rikt kulturliv där aktiviteter för barn och unga ska prioriteras.

Konst, kultur och kreativa näringar är viktiga förklaringar till varför människor, talanger och företag väljer att besöka och etablera sig i Stockholm. Alltför ofta har kulturen hamnat på efterkälken när staden byggs. Detta har delvis ändrats de senaste åren men arbetet behöver intensifieras för att kulturen ska ta den plats som behövs för ett attraktivt Stockholm, exempelvis i form av scener, konstlokaler och klubblokaler. Konkret innebär det att kulturen ska in tidigt i det stadsövergripande arbetet när Stockholm växer. Stadens kulturstrategiska program ska utgöra en bärande del i hur stadens nämnder och bolag ska ta ett ökat gemensamt ansvar för utvecklingen av denna livsviktiga infrastruktur för kulturlivet.

Nämnden ska i samarbete med berörda nämnder och bolag, i enlighet med stadens strategi för nattklubbar och livescener, värna befintliga livescener samt verka för att fler små och medelstora livescener kan etableras i Stockholm. De senaste åren har det tillkommit flera scener i närförort, bland annat i Slakthusområdet, och fler scener är på gång, exempelvis Gasklockan i Norra Djurgårdsstaden. När staden växer förskjuts också gränserna för vad som uppfattas som "innerstaden" vilket är ett viktigt perspektiv när Stockholm jämförs med andra kulturstäder i världsklass. Det är hur Stockholm växer och utvecklas som kulturstad i sin helhet som är viktigast i hur staden sedan 2018 målmedvetet arbetar med att utveckla och säkra fler livescener i staden. Staden har numera en strategi för nattklubbar och livescener som riktar sig till stadens nämnder och bolag för att de ska göra det enklare för nattklubbs- och kulturarrangörer att etablera sig i Stockholm och driva verksamhet. Det handlar bland annat om tydliga, samordnade och proaktiva tillstånds- och tillsynsprocesser där stadens byråkrati inte ska upplevas som snårig eller tids- och resurskrävande där arrangörer bollas runt. Staden ska ge effektiv service genom att internt samordna tillståndsprocessen. Därtill ska nattklubbs- och livescensverksamhet uppmuntras i stadens egna lokaler och på stadens egen mark. Många fastighetsägare har insett värdet av kultur under de senaste åren. Exempelvis vet vi att kulturverksamheter är det som drar folk och ökar omsättningen mer än de flesta branscher.

Ett hinder för ett växande kultur- och nattliv är de nationella regelverken kring buller. De är både trubbiga och i många fall alltför restriktiva, i synnerhet när det gäller ljud från konserter. Staden har numera en bullervägledning för musikverksamheter med målet att antalet störda grannar ska minska utan att verksamheterna ska behöva bli färre. Men det kommer inte att räcka om inte regelverken också reformeras i syfte att underlätta för konsertverksamhet. I många rättsfall har vi sett en skev maktbalans, där ett fåtal närboende kan stoppa viktiga och populära musikanläggningar. Riktvärden, föreskrifter och lagstiftning har förstås ett välvilligt syfte att skydda människors hälsa, men idag har vi fått en maktförskjutning som missgynnar Stockholm som kulturstad i allmänhet och livekonserter i synnerhet. Att ett fåtal grannar upplever att de störs måste kunna vägas mot en levande stad som kan få fyllas med högljudd kultur under rimliga tider. Därför ska nämnden arbeta för att regelverken och myndigheternas bedömning utformas mer efter det allmänna intresset som finns om en levande stad.

Det kulturstrategiska arbetet ska fortsätta med fokus på hur lokaler kan samnyttjas mer effektivt, inte minst inom skolor, samt hur kulturperspektiven ska vara en integrerad del

(C)
KuN:2

i Stockholms stadsutveckling där kulturlivet görs mer tillgängligt i det offentliga rummet. Stadens kulturstrategiska program ska också vägleda hur externa aktörer kan bidra till kulturens plats i stadsutvecklingen.

Ett öppet samhälle behöver litteratur, konst och andra kulturella uttryck som provocerar och utmanar. Nämnden ska arbeta utifrån den liberala kulturpolitikens utgångspunkt om att inte styra kulturens innehåll. Fokus ska vara på att förbättra förutsättningarna för det konstnärliga skapandet där alla former av kulturstöd ska ledas av principen om arm-längds avstånd mellan politiken och kulturskapare. Därtill ska alla stöd delas ut enligt tydliga och transparenta principer som gynnar självständighet och en mångfald av verksamheter, varken positiv eller negativ särbehandling ska förekomma. Detta är synnerligen viktigt i en tid när krafter vill ställa upp ramar och villkor för konsten och det fria ordet. Då ska Stockholms kulturpolitik värna den konstnärliga friheten samt yttrandefriheten.

Fristående kultur- och föreningsverksamheter ska uppmuntras och ha gynnsamma förutsättningar och villkor att verka på. Förenkling av regelverk för att frigöra kraften inom stadens kulturliv ska fortsätta, exempelvis för kulturevenemang, gatukonst och alternativ kultur. Möjligheten att kunna påverka sin närmiljö genom kreativa idéer ska stärkas. Inom kulturområdet kan det handla om att utnyttja tomma lokaler till gallerier och scener, eller att ogästvänliga ytor rustas för att kännas välkomnande och kunna utnyttjas som mötesplatser och scener.

Samarbeten med externa aktörer och näringsliv ska uppmuntras i syfte att bredda kulturens uttryck och hitta kreativa finansieringslösningar. Nämnden ska se potentialen i att verksamheterna tätt samarbetar med det omgivande samhället samt verka för ett öppet och inbjudande förhållningssätt till företag och kommersiella verksamheter som kan bidra till mer kultur i Stockholm.

Alla barn och unga som växer upp i Stockholm ska ha likvärdig tillgång till professionell kultur och till eget skapande. Skolan har en viktig roll för att se till att alla barn nås av kulturevenemang. Denna roll bör stärkas då vi på det sättet kan säkerställa att alla barn nås av kultur. I samverkan med det fria kulturlivet ska barn i förskolor och skolor nås av kultur genom kulanpremien. Därtill utgör Kulturskolan en central verksamhet för barn och ungdomars möjlighet att själva skapa kultur. Genom Kulturskolans verksamhet El Sistema nås grupper i stadsdelar där deltagandet i ordinarie kulturskola hittills varit begränsat. Barn och unga kan därigenom få tillgång till nya förebilder och bli bekanta med ett professionellt kulturliv.

Biblioteken ska utvecklas och fungera som öppna och trygga verksamheter som gynnar demokrati, gemenskap och bidrar till bildning, kunskap och läslust. Biblioteken ska vara trygga, rofyllda och inbjudande miljöer för alla oavsett var i staden man är. Målet är att skapa spännande och nytänkande biblioteksverksamheter där organisationsstrukturerna inbjuder medarbetarna till delaktighet och där det går snabbt från idé till handling. Aktiviteter som gynnar demokrati, språkutveckling och fler öppna samtal ska vara en naturlig del av bibliotekens verksamhet. Biblioteken ska finnas på attraktiva platser där stockholmarna rör sig och nya bibliotek ska öppnas i takt med att staden växer.

Fram till år 2030 kommer antalet personer över 80 år att öka kraftigt. Stockholms stads åldrande befolkning gör äldres tillgång till kultur till en allt viktigare fråga för nämnden. Att ge stadens äldre invånare möjlighet att möta kultur av hög kvalitet är en del i stadens mål i att uppnå en äldrevänlig stad, samt i arbetet med att bryta äldres ofrivilliga ensamhet. Det gäller inom nämndens samtliga områden, exempelvis inom biblioteksverksamheterna som ska ta hänsyn till äldres behov av exempelvis böcker med stor stil eller

Ljudböcker. Nämnden ska därtill fortsätta med arbetet med kultur för de äldre inom äldreomsorgen bland annat genom kulturturnéer på vård- och omsorgsboenden.

Nämndens kultur- och evenemangslotsar ska fortsatt stödja och lotsa kulturaktörer som vill etablera och utveckla kultur- och nattelivet i staden. Syftet är mer kultur i Stockholm, vilket har egenvärde i sig, men också för att bidra till målet att göra Stockholm till en internationellt konkurrenskraftig kultur- och evenemangsstad där tillgång till kultur ska finnas i hela staden. En väsentlig del i lotsfunktionens arbete är rådgivning och att matcha fastighetsägare med kulturproducerande aktörer som behöver hitta nya eller utveckla sina befintliga lokaler. Kulturlotsen ska delta aktivt i civilsamhällets arbete med goda förutsättningar för stadens nattliv, exempelvis genom funktioner som nattlivsråd eller nattborgmästare. Under det gångna året har vi sett hur aktörer som åtar sig av staden efterfrågade nöjes- och kulturetableringar bollats eller hamnat i kläm mellan stadens olika förvaltningar. Aktörer som matchats med en fastighet och fått kulturstöd för att utveckla och levandegöra en plats får avslag och sanktioner från andra håll i staden. Kulturlotsen ska därför sammankalla en arbetsgrupp med representanter från miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, fastighetsnämnden och andra relevanta instanser för att skapa en enhetlig och tydlig väg till in till kultur- och evenemangslotsning som hjälper aktörer genom tillstånds-, planerings- och bygglovsprocesser.

Staden ser filmens betydelse för Stockholmsregionen som en jobbskapande sektor inom kultur- och näringsliv. Staden och Region Stockholm har enats om nya former för främjandet av film- och tv-produktion och bildade 2021 Film Stockholm AB. Nämnden ska fortsatt arbeta utifrån denna struktur för att främja utvecklingen av film- och tv-produktion som en viktig del inom de kulturella och kreativa näringarna i staden när jobb och uppdrag skapas inom kulturens ekosystem. Ett system präglad av ett nära utbyte och finansiering via offentliga institutioner, privata aktörer och ideellt drivna verksamheter. Här fyller fler film- och TV-inspelningar i Stockholm en synnerligen viktig funktion.

Samlingslokalerna i staden utgör en viktig del i den kulturella infrastrukturen. Lokalerna och verksamheterna möter stockholmarnas behov av mötesplatser och har potential att ge fler möjlighet till eget skapande och möta lokal och professionell kultur. Också civilsamhällets och folkbildningens behov av samlingslokaler är en viktig del i Stockholms kulturdrivna utveckling. Inte minst är folkbildningen genom studieförbunden en viktig arena för amatörkulturen där kulturlivet i stort gynnas och på så sätt en viktig motor i kulturens ekosystem.

Fler samlingslokaler behöver på sikt förstärka sin ekonomi för att möta ökade lokalhyror. Stockholm växer och samlingslokalerna bör även vara strategiskt belägna utifrån ett geografiskt perspektiv.

Stadens samlingslokaler inhyser en rad verksamheter som får stöd av nämnden. En ny modell för hur nolltaxeföreningars verksamhet bedrivs behöver utvecklas. Dagens system för nolltaxa är ett svagt incitament för samlingslokalerna att upplåta sina lokaler, ersättningen är låg, riktlinjerna otydliga och uppföljningen behöver utvecklas. Rimligtvis bör denna viktiga verksamhet stödjas inom ramen för socialnämndens struktur. Socialnämnden ska därför i samverkan med kulturnämnden reformera stadens stöd till AA-verksamheterna i syfte att socialnämnden fångar upp målgruppen genom adekvata stöd.

Från och med 2021 har kulturnämnden ansvar för den stadsövergripande samordningen av verksamhetsområdet Barn, kultur och fritid. Detta gör att insatser för att skapa en

meningsfull fritid för stadens barn och unga utgör en växande del av nämndens verksamhet. Inte minst gäller det stadens fritids- och ungdomsgårdar där utvecklingen ska fortsätta genom kontinuerlig kompetenshöjning av personal och ett ökat antal samverkansprojekt mellan fritidsgårdarna och nämndens egna verksamheter, exempelvis Kulturskolan och biblioteken. Detta ligger i linje med den strategi för stadens fritidsgårdar som numera finns. Målet är ett ökat deltagande, ökad jämlikhet och fler aktiviteter i verksamheterna.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- ansvar för huvuddelen av stadens kulturverksamhet, vilket inbegriper Stadsmuseet med Medeltidsmuseumet samt Stockholmsforskningen, Stockholms stadsbibliotek, Liljevalchs konsthall, Stockholm konst, Kulturskolan Stockholm samt vissa evenemang
- skapa goda förutsättningar för stadens institutioner och det fria kulturlivet i syfte att erbjuda kulturupplevelser av hög kvalitet och bredd
- främja utvecklingen av kulturlivet i staden och inom sitt verksamhetsområde ansvara för stadens stöd till kulturell verksamhet samt stödet till de allmänna samlingslokalerna
- bevara, levandegöra och pedagogiskt förmedla stadens kulturhistoriska värden till dagens och framtidens stockholmare och besökare
- utgöra stadens kompetens i arkeologiska och bygghistoriska frågor
- i samverkan med stadsdelsnämnder och idrottsnämnden ansvara för samordning av stadens arbete inom verksamhetsområdet barn, kultur och fritid inklusive stadens sommarkolloverksamhet

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- arbeta för regelförenklningar i kontakten med kultursektorn samt tillåta nyttjandet av fler platser i staden för kulturella ändamål i samarbete med berörda nämnder och bolag
- tillsammans med berörda nämnder och bolag leda arbetet med att Stockholm växer med kultur enligt stadens kulturstrategiska program och därmed säkerställa att kulturens infrastruktur planeras in tidigt när staden växer
- främja utvecklingen av kulturlivet i staden genom stöd till kulturell verksamhet baserat på principen om armlängds avstånd mellan politiken och kulturskapare samt utdelas enligt tydliga och transparenta principer
- utveckla digitala metoder, kompetens och verktyg i syfte att nå fler barn och unga inom Kulturskolan och nämndens övriga verksamheter
- använda AI för att skapa interaktiva och målgruppsanpassade upplevelser och verktyg
- uppmuntra till samverkan med näringsliv och externa aktörer för att bidra till stadens kulturliv samt vidga intäktskällorna genom fler externa samarbeten
- ansvara för stadens deltagande i konstfestivalen WallStreet Stockholm 2025 i samarbete med berörda nämnder och bolag
- i samverkan med det fria kulturlivet verka för att fler barn i förskolor och skolor genom kulanpremien kommer i kontakt med kultur
- utveckla Kulturskolan och El Sistema i syfte att nå fler barn och unga inom underrepresenterade målgrupper genom bland annat avgiftsfri prova-på-verksamhet

- biblioteken ska utveckla tillgängligheten genom innovativa bibliotekstjänster samt olika former av öppethållande, bland annat genom fler meröppna bibliotek och förtroendeöppet genom samverkan med civilsamhället
- planera för en etablering av ett nytt nodbibliotek i Liljeholmen
- tillsammans med berörda nämnder förbereda för att biblioteken och samlingslokaler kan användas som informationspunkter för invånarna i kris och i händelse av längre el- eller kommunikationsavbrott
- förenkla för äldre inom äldreboenden att möta kultur samt fortsätta med kulturturnéer på vård- och omsorgsboenden
- tillsammans med berörda nämnder, bolag och privata aktörer delta i stadens arbete med platssamverkan i syfte att skapa en trygg, säker och levande stad
- värna kultur- och samlingslokaler långsiktighet i staden genom hållbara ekonomiska stödformer
- stärka kulturlotsfunktionen i syfte att etablera och säkerställa lokaler för konstnärlig produktion, underlätta genomförandet av arrangemang samt stötta nya etableringar av live- och kulturscener med målet att minst 15 nya kulturverksamheter etableras årligen i staden med fokus på evenemang, livescener och scenkonst
- sammankalla och tillsammans med berörda nämnder delta i en arbetsgrupp som utgör en väg in och hjälper nattlivs-, nöjes- och kulturaktörer genom tillstånd-, planerings- och bygglovsprocesser
- tillsammans med berörda nämnder utreda möjligheterna till zoner i områden där högre ljudnivåer kan tillåtas för ett levande nattliv samt möjliggöra för 24-timmarstillstånd i dessa utpekade zoner
- verka för att regelverken kring buller och konsertverksamhet utformas mer efter allmänintresset om en levande stad
- främja utvecklingen av film- och tv-produktion som en viktig del inom de kulturella och kreativa näringarna
- samordna utvecklandet av trygga fritidsgårdar med kvalitet i fokus
- tillsammans med stadsdelsnämnderna följa upp och utvärdera stadens strategi för parklekar som syftar till att utveckla verksamheterna genom samverkan, metoduppföljning och kompetens
- stärka och underlätta för civilsamhällets bidrag och delaktighet i stadens kulturliv, samt öka civilsamhällets och näringslivets delaktighet i stadens evenemang, liksom kulturnattsmodellen
- utveckla stadens sommarkolloverksamhet så att fler barn deltar från underrepresenterade grupper
- i samverkan med socialnämnden reformera stadens stöd till AA-verksamheterna i syfte att flytta ansvaret från kulturnämnden till socialnämnden under 2024

Kulturnämnden: stadsarkivet

Kulturnämnden: stadsarkivet är en central resurs i stadens informationsförsörjning och en av förutsättningarna för att offentlighetsprincipen ska fungera. Stadsarkivet har en viktig roll i arbetet med att utveckla stadens informationshantering. Tillgång till arkivinformation ger dagens och framtidens stockholmare insyn i de offentliga beslutsprocesserna och stadsarkivet ska underlätta för forskning kopplat till materialet. Tillgängligheten till stadsarkivets material och kunskap ska på bästa sätt komma alla stockholmarna till del. E-arkiv Stockholm är stadens gemensamma digitala arkiv. Stockholms stadsarkiv spelar en viktig roll i att belysa stockholmarnas liv genom historien. För att tillgängliggöra stadens historiska källmaterial ska Stadsarkivet fortsätta arbetet med digitalisering av arkiverat material.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- arkivmyndighet och ansvar för Stockholms Stadsarkiv
- systemägarskap för stadens gemensamma e-arkiv samt ärendehanteringssystemen eDok och Diabas

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- utveckla stadsarkivets publika verksamheter så att material och kunskap är tillgängliga för stockholmare och forskare
- fortsätta att förstärka stadsarkivets karaktär av öppen publik institution med särskilt fokus på att nå nya grupper som idag sällan använder arkivets resurser
- fortsätta att utveckla stadsarkivets digitaliserings- och publiceringsarbete för att öka tillgången till arkiven och nå en bredare publik
- utveckla metoder för ökad användbarhet och digitalisering där civilsamhälle, medborgare, akademi och näringsliv enklare kan bidra till arkiven till exempel genom crowdsourcing
- fortsätta arbeta för att nå barn och unga
- arbeta för att synliggöra kvinnor genom historien
- centralt ansvara för stadens arkivfunktioner och bidra till andra nämnders verksamhet genom tillsyn, expertkunskap och rådgivning
- stödja stadens verksamheter i att hantera sin information på så sätt som underlättar tillgången och upprätthåller offentlighetsprincipen och andra lagkrav inom informationsområdet
- öka nyttjandegraden av stadsarkivet lokaler av stadens förvaltningar och bolag samt externa parter

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden har en viktig roll för att erbjuda stockholmarna vackra och rofyllda begravningsplatser som är stämningsfullt ljussatta och miljömässigt hållbara. Stadens begravningsplatser ska vara trygga och säkra mötesplatser för anhöriga.

På stadens begravningsplatser och vid ceremonilokaler ska möjlighet och utrymme ges för olika begravningstraditioner så att alla oavsett livsåskådning kan få den begravningsceremoni som önskas.

Stadens begravningsplatser är en del av kulturarvet, men fyller samtidigt en funktion som park- och naturmiljö. Dessa kvaliteter ska bevaras och utvecklas.

Nämndens uppgifter

Kyrkogårdsnämnden ansvarar för förvaltning av begravningsplatser. Verksamheten är finansierad via begravningsavgiften.

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- stadens egna begravningsplatser
- åt staden upplåtna begravningsplatser
- frågor som rör begravningsverksamheten enligt begravningslagen

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden:

- ge möjlighet och utrymme för olika begravningstraditioner på stadens begravningsplatser och vid nämndens ceremonilokaler
- förvalta kulturarvet vid stadens begravningsplatser
- fortsätta arbetet med att uppföra en konfessionslös ceremonilokal vid Strandkyrkogården
- verka för att stadens begravningsplatser ska upplevas som tillgängliga, trygga och säkra samt säkerställa att de är väl belysta, hela och rena
- fortsätta trygghetsarbetet på stadens begravningsplatser, bland annat med olika tekniska lösningar
- fortsätta tillhandahålla platser för feriearbetare
- energieffektivisera byggnader och belysning
- främja den biologiska mångfalden
- genomföra nödvändiga fastighetsunderhåll och renoweringar

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Staden har som mål att Stockholm ska vara en klimatpositiv stad senast 2030 och en fossilbränslefri stad senast 2035. Som viktiga delmål är att staden ska vara en fossilfri organisation senast 2030 samt att trafiken i Stockholms innerstad ska vara utsläppsfri senast år 2030. För att målen ska kunna nås behöver staden jobba på flera fronter samtidigt, dels med ny teknik genom bolaget Stockholm Exergi som kan fånga in och lagra koldioxid, dels med att fasa ut fossila bränslen genom kraftfulla incitament, beteendeförändringar och energieffektiviseringar. Det kommer inte att räcka att förlita sig på att enbart tekniken med minusutsläpp ska göra Stockholm till en klimatpositiv stad 2030 – utfasning av fossila bränslen behöver ske parallellt och kraftfullt. Miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet utgör en central kugge i detta arbete som hänger ihop med målet att Stockholm ska vara världsledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets målsättningar. Klimatmiljarden kvarstår även under denna mandatperiod i syfte att medfinansiera utsläppsminskande åtgärder.

Nämnden ska bidra med att näringslivet och stadens alla verksamheter medverkar i Stockholms ambition i att vara en internationell förebild i det globala miljö- och klimatarbetet. Genom tydliga och ambitiösa miljömål släpper vi loss den kraft som finns hos företag, offentlig sektor och stockholmarna för att klimatinvestera för framtiden. Mål som näringslivet idag både efterfrågar och kräver för att skapa internationella konkurrensfördelar för ekonomisk utveckling och nya jobb. Nämnden ska vara pådrivande i att staden vågar satsa på ny teknik för att möta klimatkrisen. Exempelvis genom bolaget Stockholm Exergi där ny teknik senast 2025 ska kunna fånga in och lagra koldioxid för att nå minusutsläpp vilket är helt avgörande för att på sikt nå målet om en klimatpositiv stad.

Stadens klimatmål innebär störst utmaningar inom transportsektorn och där är behovet av insatser i närtid omfattande. Elektrifiering, ökad inblandning av biodrivmedel och effektivare fordon utgör framtiden. Förutom det självklara att stadens egen fordonsflotta ska ligga i framkant ska staden sätta upp tydliga och hårda krav vid upphandling av transporttjänster. Både för stadens eget klimatarbete men även för att ge marknaden tillit till att politiken är pådrivande. Gällande till exempel biogasmarknaden finns det oroväckande tecken på att företagen inte litar på att politikens miljömål främjar företag som vågar satsa på miljön. I detta arbete ska nämnden vara behjälplig genom sin expertkompetens inom biogasområdet. Det ligger även i stadens intresse att de nationella villkoren för biogas är goda.

Nämnden ska medverka i omställningen till eltransporter genom Elektrifieringspakten där staden och näringslivet krockar arm för att minska utsläppen från transportsektorn. För stockholmarna innebär det minskade utsläpp och friskare luft, samt bättre framkomlighet och minskat buller. Nämnden ska arbeta för fler samarbeten mellan staden och näringslivet för att hitta lösningar för en bättre stadsmiljö.

Nämnden ska understödja berörda nämnder med att skyfallsanpassa gator och torg med fokus på värmeböljor. Därtill behövs klimatanpassningsåtgärder i form av upprustning av vattenledningsnätet, reningsverk och dagvattenhantering. Utan klimatanpassning kan pågående samhällsutveckling leda till ökad sårbarhet i samhället, med stora framtida kostnader.

Nämnden ska överta ansvaret för tillståndsgivning vid utskänkning av alkohol från Socialnämnden. Syftet är att förenkla för restauranger och företag där tillsynen av livs-

medelslagstiftning och utskänkningstillstånd bör kunna utföras av en och samma förvaltning. I hanteringen ska nämnden ge snabb, korrekt och rättssäker service till Stockholms företagare. Stadens hantering av serveringstillstånd ska möjliggöra för Stockholm att vara en levande storstad med ett gott företagsklimat, i kombination med socialt ansvar.

Stockholm kan och ska gå före i arbetet med att höja produktionsnivåerna för svensk närodlad mat. Detta är särskilt viktigt i tider av krig och kriser i Sveriges närområde. Idag ligger den svenska självförsörjningsgraden på cirka 50 procent, en nivå vi behöver höja. Stockholm kan bidra genom goda möjligheter att producera betydligt mycket mer mat än vad som görs i nuläget. Politiken behöver göra allt den kan för att öka den närproducerade maten genom upphandling av svenskt och vilt. Det är exempelvis inte rimligt att svensk matproduktion har betydligt strängare krav än vad stadens egen matupphandling har att följa. Vi har under föregående mandatperiod kommit en bit på vägen där bland annat stadens matstrategi ska öka livsmedelsupphandlingar med krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning motsvarande svensk nivå. Men staden behöver anta än mer ambitiösa mål. Därför ska nämnden införa ett stadsövergripande mål om hundra procent svenskt vid matupphandling där så är möjligt. I praktiken innebär det att stadens upphandling av mat inriktar sig på det som är producerat enligt svenska produktionsregler, i synnerhet vad gäller kraven på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning samt närproducerat. Det innebär också att svenska livsmedel skall vara förstahandsvalet. Om en råvara kan produceras i Sverige, eller i Stockholm, så skall den svenskproducerade råvaran köpas in. Vi vill även att vissa råvaror ska ersättas av svenskproducerade alternativ, till exempel kan vi inom verksamheter ersätta utländskt ris med svenskt havreris. Det innebär däremot inte att vi ska stoppa inköp av livsmedel som inte produceras i Stockholm eller Sverige, exempelvis bananer eller kaffe. Men vi behöver kunna byta ut importerad mat med högre påverkan på klimatet mot närproducerad mat med hög miljö- och klimathänsyn. Ett effektivt sätt för Stockholm att ta ansvar för klimatet och en förstärkt självförsörjning.

Det finns många fördelar med viltkött som alternativ. Ur ett klimat- och hälsoperspektiv innebär köttet kortare transporter samt att köttet är fritt från antibiotika, färgämnen, nitrit och andra tillsatser. Därtill är köttet magrare och därmed nyttigare. Ur ett djurskyddsperspektiv är det också bra då vilt har levt i det fria. Stammar som växer ohämmat orsakar skador för jordbruk, trädgårdar, trafik samt offentliga platser, som exempelvis gäss som sprider bakterier på stadens badplatser. Eftersom de orsakar skador i grödor minskar också möjligheten till närodlade grödor om viltstammarna är för stora. Nämnden ska arbeta för att uppmärksamma viltköttets klimatmässiga fördelar inom stadens verksamheter och därmed bidra till fler upphandlingar av viltkött.

Jordbruksmark är en ändlig resurs och ett svenskt samhällsintresse. Bördig jordbruksmark ska inte bebyggas på så sätt att jordens bördighet påverkas och den bör inte heller nyttjas på så sätt att det i framtiden blir svårt att ställa om till att brukas som jordbruksmark. I de fall åkermark tas i anspråk för dessa ändamål ska det göras med yttersta återhållsamhet och endast när det är nödvändigt och alternativ plats ej är möjlig. Detta med syfte att bevara värdefull åkermark, samtidigt som vi möjliggör en god livsmedelsproduktion och högre självförsörjningsgrad i Stockholmsregionen. Nämnden ska inom ramen för sitt uppdrag att samordna stadens åtgärder inom miljöskydds- och naturvårdsområdet värna regionens åkermark genom att bygga högt, tätt, kollektivtrafiknära och på redan hårdgjorda ytor.

Genom satsningen Matstaden Stockholm ska nämnden sätta stadens konsumtion av mat i fokus och verka för en ökad kunskap och hållbarare och klimatsmartare livsmedelsval. Bland annat genom att upphandla 100 procent svenskt där det är möjligt, servera mer

viltkött i stadens verksamheter, låta alla skolbarn besöka en bondgård och införa enklare odlingskunskap på stadens förskolor. Matstaden Stockholm ska också verka för att främja näringslivet och öka möjligheterna till kulinariska matupplevelser inom stadens gränser. Bland annat genom stöd till en av världens största matfestivaler Smaka på Stockholm. Som ett led i att staden ska underlätta för stockholmarna att upptäcka nya smaker och klimatsmartare råvaror ska staden också verka för en permanent och säsongsbetonad matmarknad med bland annat närodlade grönsaker, viltkött, fisk och gårdskött.

Att minska matsvinnet är ett viktigt bidrag till klimatet, därför har FN som mål i Agenda 2030 att halvera det globala matsvinnet. Att producera mat som sedan slängs är ekonomiskt ohållbart och klimatvidrigt. Stadens verksamheter kan göra mycket för att bidra till att minska matsvinnet. Bland annat genom metoder så att rätt mängd mat tillagas. Exempelvis genom att på morgonen stämma av skolelevernas närvaro med skolköket så att rätt mängd mat tillagas – en metod kallad ”måltidsoptimering” som vi vill införa i alla stadens skolor senast 2026. Därtill bör de nationella reglerna för livsmedelsmärkning ändras. Bäst före-datum handlar egentligen inte om hur länge ett livsmedel är säkert, utan till vilket datum livsmedlet förväntas behålla sin kvalitet. Det förvirrar för många och leder i alltför många fall till att fullt ätbar mat slängs. Därför bör livsmedelsmärkningen ändras från ”bäst före” till ”minst hållbar till”.

En hållbar energianvändning innebär att minska klimatpåverkan, effektivisera användningen och att ställa om till mer förnybar energi. Stockholms tillväxt skapar en efterfrågan på mer energi samtidigt som stadens ökande täthet ger förutsättningar för energieffektiva bostäder och hållbara transporter. Nämnden ska driva på för att minska energianvändningen i såväl befintliga som nya byggnader. Genom investeringar i energieffektiviseringar och förnybar energiproduktion ska utsläpp minskas samtidigt som stadens långsiktiga kostnader sjunker. Nämnden ska utreda vilka energieffektiviseringar som ger störst effekt och följa utvecklingen av nya sätt att producera förnybar energi.

Ett växande Stockholm ställer krav på att vi bygger ut staden på ett hållbart sätt. Byggnader, transporter och systemlösningar ska utformas så att de minskar klimatbelastningen. Arbetet med miljöstadsdelar och hårda krav på energieffektivitet i nybyggnation ska ingå som centrala delar när staden utvecklas. Nämnden ska bidra till att Stockholm kan ligga i framkant gällande hållbart byggande, vilket innebär att få ner energianvändningen i byggsektorn. Nationella eller europeiska regler som försvårar strängare krav på energieffektivt byggande ska ifrågasättas. Att kunna ändra och påverka långsiktiga spelregler i svensk och europeisk lagstiftning är helt avgörande för att Stockholm ska kunna ligga i framkant i energiarbetet. Byggprojekt som ligger i framkant skapar erfarenheter som kan användas inom och utanför stadens organisation och därmed stärka tillväxten inom miljöteknikområdet och skapa arbetstillfällen. Därutöver signalerar byggbranschen att de vill att nationella och europeiska krav skärps för att möta branschens redan antagna arbetssätt vad gäller hållbarhet.

Nämnden ska verka för att stadens byggs hållbart genom förtätning av befintliga stadsdelar på redan hårdgjorda ytor och dra nytta av existerande infrastruktur. På så sätt kan vi värna grönytor och parker samt minska på behovet av bilresor när ny bebyggelse byggs i kollektivtrafikkära lägen. Nämnden ska också bidra till minskningar av biltrafiken genom förbättrad gång-, cykel-, och kollektivtrafik. Detta kommer att ställa hårda krav på att staden och regionen vågar utföra samhällsplanering och system med inriktning att gynna gång-, cykel- och kollektivtrafik framför biltrafik.

(C)
MHN:4

Våtmarker utgör livsviktiga miljöer för svensk artrikedom och biologisk mångfald. Därtill binder de koldioxid och spelar därmed en viktig roll i arbetet med att bromsa klimatförändringarna. Våtmarker kan även reglera vatten när det finns för mycket eller för lite av det i landskapet. Genom våtmarker kan dagvattnet samlas upp och renas innan det leds vidare. Under det senaste seklet har nästan en fjärdedel av Sveriges totala ursprungliga våtmarksareal försvunnit, vilket blivit särskilt tydligt i städerna. I Stockholm är många våtmarksarter, som groddjur och vadarfåglar, i en utsatt situation då deras livsmiljöer försvunnit eller splittrats upp i samband med stadens utbredning. Nämnden ska bidra i arbetet med att restaurera fler våtmarker i viktiga delar av stadens grönstruktur, till exempel på Järvafältet och södra Djurgården, för att på nytt få in och gynna våtmarksarterna i landskapet.

Nämnden ska bidra till stadens arbete med fler träd i staden. Stockholms stad är i dag hem till fler än tre miljoner träd. En rik mångfald av olika träd är en av våra viktigaste allierade i arbetet med klimatanpassning och för en bättre folkhälsa. Antalet träd i staden behöver dubblas, och vill särskilt satsa på redan bebyggda områden och de som har mycket trafik. Varje fällt träd ska ersättas av minst ett. Nämnden ska följa 3-30-300-regeln som innebär att alla stockholmare ska kunna se minst tre träd från sitt hem, sin skola och sin arbetsplats, stadskvarter ska ha minst 30 procent trädkrontäckningsgrad, och stockholmarna ska ha som längst 300 meter till ett grönområde.

Vårt mål om ett klimatpositivt Stockholm 2030 innebär kraftigt ökad etablering av solceller. Solens strålar tillför 10 000 gånger mer energi in till planeten än vad vi människor använder. Stockholms stad har installerat cirka 13 500 kvadratmeter solceller, framför allt på tak till stadens byggnader, som beräknas ge 1,3 miljoner kWh per år där den producerade elen används till stadens egna fastigheter. Arbetet med fler solceller på stadens tak ska fortsätta. Därtill ska nämnden underlätta för fler fastighetsägare att installera solceller. Exempelvis finns stadens solkarta där man enkelt kan se hur mycket solinstrålning ett tak har och hur stor potentialen är för sol och solvärme. Under kommande mandatperiod ska nämnden arbeta för att tredubbla solenergiproduktionen i Stockholm. Stadens alla stora fastigheter, exempelvis idrottsanläggningar, ska ha solenergiproduktion inom nästa mandatperiod. Därtill ska nämnden arbeta för att reformera nationella regelverk som försvårar för utbyggd solenergi, exempelvis genom att möjliggöra att dra elledningar mellan flera hus i syfte att kunna dra nytta av sol från en solpark eller tak som lämpar sig synnerligen väl för solceller. Idag får fastighetsägare med flera fastigheter som vill optimera solkraftsproduktionen genom att sätta upp solceller på fastigheten med bäst solläge inte själv föra över elen mellan fastigheterna utan elnätskoncession. Det hindrar fastighetsägare att uppföra större anläggningar på taken med bäst solläge. Likartade problem finns för bostadsrättsföreningar med solceller. Idag får bostadsrättsföreningar bara använda elen för fastighetselen eftersom de inte får sälja el till lägenhetsinnehavarna utan att vara elhandlare, vilket försämrar incitamenten till fler solceller på många av Stockholms alla tak. Nämnden ska vara pådrivande i arbetet för regelförenklingar på området.

Utbyggd vindkraft i Stockholmsregionen utgör en viktig pusselbit i Stockholms klimatambitioner. Enbart havsbaserad vindkraft kan fördubbla Sverige kapacitet att producera el. Nämnden ska bidra till att Stockholm tar på sig ledartröjan genom mer havsbaserad vindkraft i Östersjön, vilket i närtid ger oss möjligheten att förse Stockholm med grön förnybar energi samtidigt som vi minskar vår sårbarhet vid krig och kris genom att kraftigt öka andelen lokalproducerad el.

Teknikskiftet inom fordonsflottan måste skyndas på genom morötter för dem som är villiga att byta till miljöbil. Förmånliga parkeringsvillkor för miljöbilar och trängselavgifter som gynnar miljöbilar är viktiga delar i detta arbete. Beslut om trängselavgifter

samt hur intäkterna fördelas ska kunna fattas lokalt. Därutöver ska möjligheten finnas att miljödifferentiera trängselavgifter för att gynna exempelvis elbilar. En sådan avgift kan utformas och fungera på samma sätt som dagens trängselskatter och använda samma tekniska system. Det är idag bara Stockholm och Göteborg som har trängselskatter inom ett begränsat område, men för dessa städer skulle miljöstyrande trängselavgifter kunna vara ytterligare ett verktyg.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- tillsyn enligt miljöbalken, livsmedels-, foder-, strålskydds-, smittskydds- och tobakslagstiftningen
- prövning av tillstånd för de verksamheter som omfattas av nämnda lagstiftningar
- tillståndsgivning och tillsynsarbete vid utskänkning av alkohol
- miljö- buller och luftövervakning
- samordning av stadens åtgärder inom miljöskydds- och naturvårdsområdet
- stöd till stadens bolagsstyrelser och nämnder i deras klimat- och miljöarbete
- information om miljö- klimat- och hälsofrågor till stadens invånare och företag
- samordning för stadens inköp och upphandling av miljövänliga fordon

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden:

- staden ska proaktivt arbeta för en snabb stadsövergripande klimatanpassning med energieffektiviserande åtgärder för att möta dagens klimatnödläge och framtida utmaningar
- bidra till att förbättra stadens näringslivsklimat där medarbetarna har god kunskap om företagets vardag och behov
- genomföra kommunikationsinsatser i syfte att skapa engagemang och påverka beteenden för klimatsmarta val samt minska nedskräpningen
- i samarbete med berörda nämnder tillgängliggöra stadens naturreservat
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser arbeta för klimatsmart stadsbyggande, bland annat värna grönområden och åkermark genom att bygga smart, tätt och högt på redan hårdgjorda ytor i kollektivtrafiknära lägen
- tillsammans med berörda nämnder tillskapa en ekodukt över stambanan för att förbinda östra Älvsjöskogen med västra Älvsjöskogen
- bistå kulturnämnden i arbetet med att underlätta för stadens kultur- och nöjesliv, bland annat med att tillämpa stadens strategi för nattklubbar och livescener samt erbjuda vägledning i samband med myndighetsutövande bullerhantering
- ansvara för och stärka arbetet med klimatpakten och dess internationella nätverk
- säkerställa en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning genom mer sol- och vindkraft i Stockholmsregionen med målet att tredubbla solenergiproduktionen i Stockholm senast 2026
- verka för att staden når målet om att trafiken ska vara utsläppsfri i innerstaden år 2030, bland annat genom elektrifiering, teknikutveckling och minskad biltrafik i innerstaden samt arbeta för möjligheten att införa miljödifferenterade trängselavgifter
- tillsammans med berörda nämnder fortsätta arbetet med att genomföra lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster samt rena stadens vattendrag- och bottnar genom bland annat samarbeten med externa aktörer såsom ideella föreningar och båtklubbar

- leda arbetet med att implementera handlingsplanen för inrättandet av fler badplatser i staden, arbeta för god badvattenkvalitet vid stadens strandbad, samt genomföra handlingsplanen mot minskad spridning av mikroplast
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser verka för att miljökvalitetsnormerna för god ekologisk och kemisk vattenstatus uppnås senast 2027
- tillsammans med kommunstyrelsen inrätta en stadsövergripande vattenamiral med ett samlat ansvar för allt som rör stadens vatten
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser bygga ut stadens dagvattenledningar och utveckla Henriksdal till ett av världens mest effektiva reningsverk
- säkerställa att prioriterade skyfallsåtgärder genomförs
- förbättra informationen till allmänheten om stadens badvattenkvalitet och i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall AB öka informationen om närbräddningar mm genomförs och hur det påverkar vattenkvaliteten genom Kemikaliecentrum, säkerställa att kemikalieplanen och rekommendationen för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi uppfylls i byggprojekt
- minska barn och ungas exponering för skadliga kemikalier samt arbeta för giftfria förskolor och skolor
- skärpa tillsynen av avfall för att motverka fusk och nedskräpning
- följa stadens matstrategi, bland annat genom att utveckla arbetet med livsmedelsupphandlingar, i synnerhet vad gäller kraven på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen, utveckla arbetssätt för minskat matsvinn i stadens verksamheter med målet om halverat matsvinn senast 2026, samt främja den närproducerade maten med målet om hundra procent svenskt där så är möjligt
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och trafiknämnden ta fram en för staden övergripande strategi för stadsnära odling
- öka energi- och klimatrådgivningens utåtriktade arbete gentemot till exempel fastighetsägare, bostadsrättsföreningar och företag samt tillsammans med berörda nämnder och bolag utreda möjligheten till energilagring för överskottsel från stadens egen elproduktion
- öka insamlingen av matavfall hos restauranger, butiker och storhushåll för att uppnå stadens mål om matavfallinsamling och därmed bidra till ökad biogasproduktion
- upphandla mer viltkött i stadens verksamheter
- lansera satsningen Matstaden Stockholm för att stötta näringslivet, öka möjligheterna till smakupplevelser samt sprida kunskap kring livsmedel, klimat-smartare val och självförsörjning
- värna och utveckla fler våtmarker i staden
- med berörda nämnder utreda möjligheterna att identifiera zoner i områden där högre ljudnivåer kan tillåtas för ett levande nattliv
- tillsammans med berörda nämnder verka för att öka antalet träd i staden och ersätta varje träd som fälls med minst två nya samt införa 3-30-300-regeln som norm i stadens stadsplanering för att alla stockholmare ska ha nära till träd och grönområden

Servicenämnden

Stockholm ska vara en modern och innovativ stad som tillhandahåller god service till invånarna med långsiktigt ansvarstagande för gemensamma resurser. Stadens egna verksamheter ska ges goda förutsättningar att driva sina kärnverksamheter och servicenämndens administration ska präglas av effektivitet och hög servicenivå. Utveckling av stadens upphandlingsverksamhet ska prioriteras och upphandlingarna ska användas som ett medel att driva utvecklingen i innovativ och hållbar riktning. Uppföljning av ingångna avtal är en viktig del av detta arbete.

Servicenämnden ska inom ramen för sitt uppdrag arbeta med att effektivisera stadens administrativa funktioner. Detta ska leda till sänkta kostnader för stadens övriga nämnder eller bolag till förmån för kärnverksamheterna. Servicenämnden ska säkerställa en ändamålsenlig balans mellan kostnadseffektivitet, kvalitet och service. Finansiering och prissättning av servicenämndens tjänster ska utvecklas för att möjliggöra fortsatta effektiviseringsvinster. Ökad transparens i prissättning och fokus på uppföljning av administrativa kostnader möjliggör långsiktig effektivisering.

Kommunstyrelsens strategiska råd för verksamhet inom servicenämnden fattar beslut kring uppdrag och inriktning, som ligger till grund för nämndens arbete inom samtliga verksamhetsområden. Tillämpningsanvisningar gällande omfattning, inriktning och avgränsningar för funktionen utfärdas av stadsdirektören.

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar bland annat:

- ekonomiadministration
- löneadministration
- kontaktcenter Stockholm
- genomförande av centralupphandlingar samt upphandlingsstöd
- e-handelsstöd
- rekryteringsstöd
- förvalta stadens kontaktcenterplattform
- gemensam växel
- stöd i lokalplanering
- hyresförhandlingsfunktion
- beställningscentral persontransporter
- hantera kommunkoncernens handel av el i enlighet med elhandelspolicyn inklusive kommunkoncernens gemensamma inköpskategori för el
- kommunkoncernens gemensamma inköpskategorier för Måltider och livsmedel samt Inredning
- samordna kommunkoncernens arbete med beredskapslager

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden:

- vidareutveckla Kontaktcenter Stockholms service så att stockholmarna och de företag som vill verka i staden får ett snabbt och professionellt bemötande, en enklare och tydligare kanal för information och lättillgänglig kvalificerad service
- i samarbete med berörda nämnder se över kommunikationsvägar, resurser och arbetssätt för att förbättra information och kontaktvägar inom staden samt för stockholmarna och brukare i äldrefrågor

(C)
SN:2

- säkerställa att Kontaktcenters medarbetare har god kunskap om företagens vardag och behov
- effektivisera och utveckla kontaktvägar till att bli mer tydliga och ändamålsenliga för företag, inte minst genom digitalisering och innovation
- med stöd av arbetsmarknadsnämnden tillgängliggöra arbetsplatser genom att sociala klausuler eller sysselsättningskrav i stadens upphandlingar är norm, inte undantag
- tillsammans med berörda nämnder samverka kring International House och stärka möjligheten till kvalificerad arbetskraftsinvandring
- i samarbete med kommunstyrelsen och berörda nämnder påbörja viss drift av centralt omsättningslager för medicinskt skydds- och förbrukningsmateriel, livsmedel samt vissa förbrukningsmateriel i syfte att höja stadens beredskapsförmåga
- säkerställa att miljö- och klimatkrav inkluderas i inköpsprocessen
- fasa ut fossila bränslen i upphandlingar med särskilt fokus på transporter, entreprenader och maskiner
- främja närproducerad mat, bland annat genom upphandlingskrav samt möjlighet till torghandel
- upphandla mer viltkött i stadens verksamheter

Socialnämnden

I Stockholm ska alla ha friheten att forma och bestämma över sitt eget liv. Om livet förändras och människor hamnar i svåra situationer ska samhället finnas där och hjälpa både i stunden och för att komma vidare till en hållbar livssituation. Även om det personliga ansvaret för individens situation alltid är stort ska stödet finnas för den som behöver hjälp, särskilt när behovet är mycket stort. Stockholms stad har ett ansvar för de personer som bor i Stockholm och byråkrati och bristande helhetssyn ska aldrig ge negativa konsekvenser för den enskilda. Oavsett vem du är eller var i staden du bor ska du ha samma möjligheter, samma trygghet och samma service.

Det är extra allvarligt när barn far illa. Oavsett om det handlar om våld, psykisk ohälsa, försummelse eller ekonomiska svårigheter ska staden finnas där för att fånga upp de barn som på olika sätt behöver stöd. Socialtjänsten måste alltid skyndsamt hantera orosanmälningar som gäller barn och särskilt orosanmälningar som kommer från dem som möter barnen i deras vardag; förskola, skola och ibland polis och BUP. Tidiga och systematiska insatser är viktigt så barnen snabbt får det stöd de behöver. För att öka förtroendet för socialtjänsten behövs förtroendeskapande insatser i samarbete med civilsamhället. Våld mot barn kan inte i någon form accepteras och fler insatser behövs för att kartlägga och stoppa våld mot barn i hemmet. Nämnden ska också utforma rutiner och ramverk för att upprätta sociala utfallskontrakt, där flera aktörer, privata som offentliga, involveras för att gemensamt arbeta mot vissa bestämda målsättningar med möjlighet till finansiering både från staden samt andra aktörer.

Stockholms stad bedriver ett framgångsrikt arbete med ökad samverkan mellan skola och socialtjänst och andra myndigheter såsom polisen. Det arbetet ska fortsätta och utvecklas vidare genom en ökad samordning och utveckling mellan utbildnings- och socialförvaltningen för att vara fullt etablerat i alla stadsdelar. Inte minst är det centralt att säkerställa samverkan mellan socialtjänst och fristående skolor. Dessutom måste de skolsociala teamen få fler och bättre förutsättningar att göra direkta insatser för att möta unga som riskerar att fastna i kriminalitet och utanförskap. Vid behov bör socialsekreterare kunna placeras permanent på skolor eller mellan skolor i ett område.

Socialnämnden ska prioritera arbetet med att nå målet att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad. Nyckeln till att nå det målet är ett bra samarbete mellan alla delar av samhället, myndigheter och civilsamhället. En viktig del i det arbetet är att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet genom både akuta och förebyggande åtgärder. Vi vill öka resurserna till det tidiga och förebyggande föräldrastödet. Staden ska satsa på trygga boendemiljöer, se till att unga klarar skolan och tidigt ge stödinsatser till barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet. Stödinsatser till barn och unga ska komma in direkt när det finns misstanke om att de riskerar att hamna i kriminalitet och stöd till föräldrarna ska erbjudas. Staden måste också fortsätta arbetet med att strypa finansieringen till den organiserade brottsligheten genom att ta krafttag mot välfärdsbrott. Inga skattepengar ska gå till de kriminella gängen.

Staden ska ha nolltolerans mot hedersrelaterade brott. Arbetet ska intensifieras och kunskapen om hedersvåld och förtryck ska öka i Stockholms stad. Att förstå skillnaden mellan hedersvåld och annat våld i nära relationer är centralt för att nå resultat. För att öka kunskapen krävs att vi ger utbildning till all personal som jobbar med barn och unga så de kan upptäcka personer som lever i hedersrelaterat förtryck. Staden ska inrätta en särskild enhet som jobbar med frågan, särskilt riktat mot unga i grund- och gymnasieskolan. Stockholm ska kunna erbjuda ett långsiktigt stöd utifrån individens behov med

särskilt kontakts- och mentorskap. Staden ska öka stödet till Origo som är ett resurscentrum för hedersrelaterat förtryck och våld.

Våld i nära relationer kan se olika ut men oftast är det kvinnor som drabbas. Stockholm måste ge det stöd som gör det möjligt för kvinnor att lämna våldsamma relationer. Därför behöver staden utöka antalet beviljade förturer till stadens bostadskö och genom markanvisningar och ge privata aktörer möjlighet att bygga bostäder öronmärkta för kvinnor som flytt en våldsam relation, så kallade kvinnofridshus. Dessutom behöver staden ta över huvudmannskapet för den samordningsfunktion, Kompotten, som verkat för att tillgängliggöra bostäder för våldsutsatta i hela landet. Vi ska stärka långsiktigheten i stödet till kvinnojourerna och dess verksamhet. Staden ska fortsätta jobba och utveckla Relationsvårdscentrum (RVC) för individuellt stöd till alla samt införa stöd till unga som utsätts för våld i nära relation. Det är också viktigt att utöka förståelsen för och kunskapen kring dem som blir utsatta för psykiskt våld. Alla kvinnor i Stockholm ska veta vilka rättigheter de har och vilket stöd de kan få från samhället. Här väljer kvinnor själva vad de vill jobba med, vad de vill ha på sig, vem de vill leva med eller om de vill skiljas. Det är rättigheter som gäller alla i Stockholm.

En stor del i att motverka kriminalitet, otrygghet och utsatthet kräver att staden blir bättre och snabbare på att erbjuda stöd – både till de som riskerar att hamna snett, men framförallt till de drabbade. Centerpartiet vill därför ta krafttag mot våld i nära relationer och väsentligt stärka tidiga och effektiva insatser mot barn och unga som hamnat snett. Staden ska därför ta fram ett särskilt lämna-program för våldsdrabbade individer så att dessa på ett snabbare sätt kan ta sig ur dysfunktionella och farliga boendesituationer eller relationer. Samtidigt vill vi stärka stadens förebyggande arbete för att tillförsäkra att alla barn och unga som riskerar att eller uppvisar våldsbeteenden alltid möts av tidiga och kraftfulla åtgärder. Staden bör dessutom utveckla ett program som mer effektivt samordnar samhällets resurser i att hitta och avbryta vålds- och brottsspiraler. Dessutom vill vi stärka tryggheten i Stockholm genom att fördubbla antalet ordningsvakter i staden. Genom krafttag kan vi vända den utveckling vi sett de senaste åren och se till att fler hjälps från ett liv av utanförskap och kriminalitet, samtidigt som vi stärker och hjälper de utsatta.

Alla stockholmare oavsett funktionsförmåga ska ha samma möjlighet till delaktighet i samhället. Köerna till grupp- och serviceboenden måste bli kortare. Utbyggnadstakten av utbud när det gäller boende inom SoL och LSS behöver öka. Staden behöver bli bättre på att tillgodose den enskildes behov och det ska finnas större möjligheter att få sin önskan om boendeort eller stadsdel tillgodosedd. För att kunna uppfylla det behöver också fler aktörer bli en del av valfrihetssystemet. Det är också viktigt att Stockholms medborgare får välja mellan ett antal olika utförare i daglig verksamhet. Förutom den kommunalt drivna verksamheten ska därför många privata och idéburna verksamheter komplettera för att driva på metodutveckling, kvalitet och nyskapande. Alla i Stockholm har rätt till en meningsfull fritid och därför ska staden höja ambitionsnivån för att tillgängliggöra stadens gröna- och friluftsområden och erbjuda en mångfald av aktiviteter.

Hemlöshet är både en socialpolitisk och en bostadspolitisk fråga. Arbetet mot hemlöshet ska vara långsiktigt och prioritera förebyggande och stödjande insatser för att undvika att personer hamnar i hemlöshet. Barnfamiljer, äldre och personer som utsatts för våld i nära relationer utan bostad ska alltid vara prioriterade och erbjuds trygga och långsiktiga boendalternativ. I detta sammanhang är stadens egna bostadssociala resurs, SHIS Bostäder en viktig aktör. Stockholm ska fortsätta erbjuda tak-över-huvudet-garanti. Ett eget hem är ofta en förutsättning för återhämtning och ökad livskvalitet för den som

exempelvis lever i missbruk och hemlöshet. Stockholms stad ska därför fortsätta att utveckla konceptet ”Bostad först”. Särskilt fokus ska finnas på hemlösa barnfamiljer.

Stockholm ska ha ett välfungerande mottagande av nyanlända som möjliggör en snabb etablering och goda livsvillkor. Socialnämndens enhet Intro Stockholm är de som tar emot nyanlända som anvisats till Stockholms stad och introducerar dem till bostättning. De utgör en grund för att nyanlända får en sån bra start som möjligt i Stockholm. Därför är ett fortsatt arbete med dem och deras paraplyorganisation, Welcome house, en förutsättning för nyanländas etablering och inkludering i samhället. Samarbetet mellan socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden, stadsdelsnämnderna, SHIS och andra ansvariga myndigheter ska fortsätta och intensifieras för att Stockholms ska bli så välkomnande och integrerande plats som möjligt.

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar bland annat:

- Kommunövergripande frågor rörande:
  - stöd och service till personer med psykiska och fysiska funktionsnedsättningar
  - socialtjänstens barn- och ungdomsfrågor
  - insatser för barn och unga i öppenvård
  - missbruksproblematik
  - ekonomiskt bistånd inklusive samordning av stadens arbete med felaktiga utbetalningar och bidragsbrott
  - hemlöshet
  - våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck inklusive samordning av innehållet i stadens relationsvårdscentrum, avseende målgrupp och insatser, Origo - länsgemensamt resurscentrum för hedersrelaterat våld och förtryck
  - våldsbejakande extremism
  - samarbete med frivilligorganisationer inom det sociala området
  - drog- och brottsförebyggande arbete
  - dödsboudredningar
  - forsknings- och utvecklingsverksamhet inom socialtjänstens område
  - tillståndsgivning för försäljning av tobak och alkohol
  - familjerådgivning
  - jourverksamhet
  - skyddade boenden
  - uppsökande verksamhet
  - insatser för nyanlända, mottagande, bostättning och initial samhällsvägledning
  - boende och insatser för ensamkommande barn
  - boende för vuxna (hemlösa och personer med missbruksproblematik)
  - tak över huvudet-garanti
  - ansvar för hälso- och sjukvård upp till sjuksköterskenivå inom LSS-insatserna, daglig verksamhet och bostad med särskild service
  - samordning av planering av bostäder för personer med funktionsnedsättning inom stadsdelsnämndernas samverkansområden
  - kris- och katastrofberedskap samt beredskap för psykosocialt omhändertagande vid kris
  - stadsövergripande avhoppverksamhet
  - insatser till personer med spelmissbruk

- råd- och stödverksamhet och härbärgesplatser till utsatta EU-medborgare och tredjelandsmedborgare
- förvaltning och uppföljning av stadens avtal med SHIS Bostäder och samordnande part för stadsdelsnämndernas dialog med SHIS avseende målgrupp, behov och arbetssätt
- beställansvar för grupp- och servicebostäder LSS
- tillståndsgivning och tillstånd av försäljning av folköl, tobak, e-cigarett och påfyllnadsbehållare
- strategiskt ansvar för att omvärldsbevaka och leda implementeringen av välfärdsteknik och digitaliseringsarbetet inom individ- och familjeomsorgen och omsorgen om personer med funktionsnedsättning
- bidrag till ideella föreningar som bedriver verksamheter inom socialtjänstens område

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska nämnden:

- vidareutveckla det förebyggande arbetet samt tidiga och kunskapsbaserade insatser
- etablera ramverk för upprättandet av sociala utfallskontrakt, där staden och andra privata aktörer kan samverka för att uppnå vissa målsättningar
- i ökad utsträckning utvärdera effekterna av socialtjänstens insatser
- prioritera samverkan med förskolan, skolan, även de fristående skolorna, och polisen i arbetet med barn och unga
- utveckla samverkan mellan utbildnings- och socialförvaltningarna samt stadsdelsnämnderna för att stärka de skolsociala teamens arbete för att förebygga och möta elever som uppvisar riskbeteenden
- arbeta för att få fler familjer att bli familjehem, bland annat genom att se över kraven för att bli familjehem
- använda sig av allvarssamtal inom 24 timmar med unga förstagångsförbrytare med polis, socialtjänst, skola och föräldrar
- samlokalisera socialsekreterare och polis i alla stadens lokalpolisområden
- fortsätta intensifiera det uppsökande arbetet i stadens riskmiljöer i samarbete med polisen stadens ordningsvakter och fältassistenter
- utveckla och stärka samarbetet med civilsamhällets organisationer som bedriver kompletterande verksamhet till stadens socialtjänst
- kartlägga och ta fram en handlingsplan för att förebygga och stoppa att barn utsätts för våld i hemmet.
- erbjuda föräldrastödsprogram i förebyggande syfte, inklusive föräldrastöd som tar sikte på att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck samt utveckla föräldrastödsprogram som riktar sig till föräldrar vars barn är på väg in i kriminalitet
- inrätta en särskild enhet som arbetar med hedersrelaterat våld och förtryck och att förhindra barnnåttenskap, arrangerade äktenskap och uppfostringsresor och som arbetar uppsökande på skolor
- tillsammans med berörda nämnder utbilda all personal som arbetar med barn och unga så de kan upptäcka personer som lever under hedersförtryck
- tillsammans med berörda nämnder arbeta aktivt med information om vart personer som utsätts för hedersförtryck kan vända sig, till exempel med infoskyltar på toaletter

- verka för byggandet av ett nytt kvinnofridshus tillsammans med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden
- säkerhetsställa att våldsutsatta, brottsutsatta och vittnen erbjuds stöd och hjälp
- tillsammans med SHIS Bostäder och stadsdelsnämnderna tillgodose behovet av genomgångsbostäder för målgruppen våldsutsatta som tvingas flytta
- tillsammans med SHIS Bostäder och stadsdelsnämnderna tillgodose behovet av genomgångsbostäder för målgruppen våldsutsatta som tvingas flytta
- se över förutsättningarna att ta över huvudmannskapet för en nationell samordningsfunktion i syfte att tillgängliggöra bostäder för våldsutsatta i hela landet
- leda, samordna och utveckla samverkan med SHIS Bostäder för att analysera, följa upp och samordna de årliga behovsbedömningar av genomgångsbostäder för personer som är i behov av en tillfällig bostad eller mer varaktigt boende med visst boendestöd, och vidareförmedla dem till exploateringskontoret
- intensifiera arbetet för att stoppa felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott samt fortsätta att utveckla arbetet för att utbetalningar av ekonomiskt bistånd ska bli rätt från början
- vid ansökan om ekonomiskt bistånd informera om vilka utrednings- och åtgärdsrutiner som kan bli aktuella vid misstanke om fusk, så som hembesök, återkrav och polisanmälan
- arbeta för att utvidga arbetet med projektet Trefas till fler delar av staden
- tillsammans med berörda nämnder aktivt arbeta för att barnfamiljer inom SHIS genomgångsbostäder får bostadsvägledning och insatser som leder till en stabil bostadssituation och varaktig försörjning
- utveckla arbetet med konceptet "Bostad först" för att stödja personer ur hemlöshet
- utveckla och stärka samarbetet med civilsamhällets organisationer som bedriver kompletterande verksamhet till stadens socialtjänst
- tillsammans med berörda nämnder och Region Stockholm säkerställa likvärdig och välfungerande BUS-samverkan över hela staden
- samverka med skolan och följa upp och sammanställa skolresultat för placerade barn och unga
- arbeta för öka antalet vårdnadsöverflyttningar vid längre familjehemsplaceringar
- genomföra systematisk granskning av de HVB-verksamheter som används för placeringar av stadsdelsnämnderna, med fokus på att motverka välfärdsbrott och säkerställa tillräcklig kompetens hos verksamheternas personal
- tillsammans med stadsdelsnämnderna utreda behovet av en samordningsfunktion för placeringar av barn och unga
- tillsammans med stadsdelsnämnderna stärka det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer bland unga
- fortsatt stärka det uppsökande arbetet, stödet, och samverkan med andra aktörer mot människohandel, prostitution, så kallad "sugardejting" och sex som självskadebeteende, i synnerhet mot unga. Samarbetsavtalet mellan polisen och staden ska följas upp årligen.
- i samverkan med civilsamhället stärka insatser riktade till personer utsatta för prostitution som inte är folkbokförda i Sverige
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och bostadsbolagen fortsätta att arbeta vräkningsförebyggande
- tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla budget- och skuldrådgivning
- i samverkan med äldregruppen och SHIS Bostäder fortsätta utveckla arbetet med personer som är 65 år eller äldre, som lever i hemlöshet eller riskerar att

bli hemlösa och genom äldrelotsen vägleda dem till kontakt med socialtjänst och äldreomsorg

- samverka med arbetsmarknadsnämnden och genom Welcome House erbjuda nyanlända, både kommunanvisade, egenbosatta och deras anhöriga, en väg in och ett likställt initialt stöd
- stödja och samverka med berörda nämnder, samt följa upp, SHIS Bostäders bostadsvägledning för nyanlända så att etablering på bostadsmarknaden underlättas
- tillsammans med SHIS Bostäder stötta stadsdelsnämnderna i att utveckla kvaliteten inom mottagandet av och arbetssätten kring kvotflyktingar
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden, SHIS Bostäder och stadsdelsnämnderna fortsätta arbeta för att ungdomar som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd enligt Lagen om ny möjlighet till uppehållstillstånd för vissa ensamkommande unga får goda förutsättningar att etablera sig i samhället genom studier som kan leda till försörjning
- tillsammans med SHIS Bostäder och i samråd med kommunstyrelsen kontinuerligt utvärdera boende- och ersättningsmodeller för att säkerställa att SHIS kan uppfylla sitt bostadssociala uppdrag
- i samarbete med bostadsförmedlingen, bostadsbolagen och SHIS Bostäder tillhandahålla genomgångsbostäder för barnfamiljer som under lång tid levt i osäkra boendeförhållanden. Till det ska 150 lägenheter som bostadsförmedlingen årligen förmedlar vikas till genomgångsbostäder i SHIS Bostäders regi
- i samverkan med kulturnämnden reformera stadens stöd till AA-verksamheterna i syfte att flytta ansvaret från kulturnämnden till socialnämnden under 2024
- utreda långsiktiga behov och finansiering av kommunövergripande fritidsverksamheter för barn och unga med funktionsnedsättning
- utveckla arbetssätt där personer som riskerar hoppa av gymnasiet i högre utsträckning nås av tidiga insatser före skolavbrott. I arbetet ska även samverkan med fristående skolor stärkas
- utreda hur serveringstillstånd kan göra mer flexibla för att tillåta dryck utanför serveringsställen utan krav på särskilda uteserveringar
- tillsammans med relevanta nämnder och bolag leda arbetet i att utforma ett lämna-program för individer utsatta för våld i nära relationer

Stadsbyggnadsnämnden

En växande och attraktiv stad

Stockholm ska vara en växande och attraktiv stad som lockar människor, företag och besökare från hela världen. Stockholm ska bli ännu bättre på att få fram tillräckligt många bostäder i olika prisnivåer. Stockholm ska vara en stad med utbud av såväl exklusiva våningar som billiga första boenden och allt däremellan.

Bostadsbristen drabbar unga som ska flytta hemifrån och barnfamiljer som delar på sig men hotar också både Stockholms företagsklimat och utvecklingen som storstad. Bostadsmarknaden behöver mer rörlighet, fler och nya upplåtelseformer, bättre utnyttjande av de bostäder som redan finns och en stor nybyggnation. Miljömässig och social hållbarhet ska vara fundament i ett långsiktigt hållbart byggande där människor trivs och känner sig trygga i sitt bostadsområde.

Bostadsmarknaden i Stockholm ska fungera så bra att människor som söker en första bostad hittar en och att människor vars bostadsbehov förändras känner trygghet i att lämna sin bostad för att hitta en ny.

Stockholm ska byggas attraktivt, hållbart och tätt och vara en levande och socialt hållbar stad. Alla stadsdelar ska utvecklas med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, natur, kultur, idrottsytor, skolor och förskolor. Stadsutveckling som verktyg för att nå social sammanhållning ska tas tillvara. Staden ska utvecklas i dialog med de boende för ökad attraktivitet och trygghet i hela Stockholm.

Stadsbyggnadsnämnden ska aktivt arbeta för en hög takt i bostadsbyggandet och en socialt och från miljösynpunkt hållbar bostadsförsörjning, där stadens klimatavtryck minskar. Nämnden ska säkerställa att stadens utveckling sker utifrån kunskap och omsorg om befintliga värden och med kvalitet i byggande och gestaltning. I arbetet för effektiva planprocesser är även utvecklade medborgardialoger ett verktyg. Nämnden ska arbeta aktivt för att göra det offentliga rummet tryggare, mer attraktivt och levande.

I stadens alla vindsvåningar, källarutrymmen och underutnyttjade affärs- och fabrikslokaler finns stor potential till att inreda och skapa nya bostäder på kort tid. Nämnden ska ha ett tillåtande förhållningssätt till dessa. Staden ska också se över möjligheten och nyttan med att höja bostadsområden med en eller ett par våningar, i syfte att snabbt och enkelt skapa fler bostäder utan att ta mer grönyta i anspråk.

En stad med fler överkomliga bostäder

Stockholms stad har ett ansvar att möta upp rätten till bostad för kommunens invånare. Kostnaden för att bygga nya bostäder ökar och stora grupper som inte har råd att efterfråga nyproducerade lägenheter. Därför ska staden hitta sätt att erbjuda fler lägenheter med lägre hyra för att klara bostadsförsörjningen för alla.

Staden behöver rikta andel av bostäderna till resurssvaga hushåll genom behovsprövning, så kallad ”social housing”. Ett viktigt verktyg är att ställa villkor på en andel öronmärkta billigare bostäder när mark upplåts när mark upplåts. Stockholms stad ska samarbeta i tidigt skede med privata byggherrar som vill bidra till fler överkomliga bostäder. Vid nybyggnation ska bostäder riktade till resurssvaga hushåll integreras med andra former av bebyggelse för att minska segregationen. Stockholms stad ska vara mer flexibel med finansieringsprincipen för enskilda bostadsprojekt och istället se till nyttan för hela staden, inklusive målet om en hållbar bostadsförsörjning, när stadsutveckling genomförs.

Byggnormer ska ses över i samverkan med berörda myndigheter och de som inte är ändamålsenliga ska plockas bort. Det kan till exempel handla om att studentbostäder inte ska behöva ha samma krav på parkeringsplatser men också att det byggs lägenheter med något enklare standard som fler kan ha råd med. Även regelverk kring riksintressen, strandskydd eller kulturskydd fördröjar eller sätter käppar i hjulet för nybyggnation. Staden ska verka för en översyn av de riksintressen som påverkar bostadsbyggande i Stockholm och även pröva ifall bostäder kan vara ett eget riksintresse. Kulturskyddet bevarar många viktiga värden men är inte alltid ändamålsenligt. Staden ska verka för att kulturskydden blir till ett enhetligt skydd som är lättare att tillämpa.

En stad med ökat bostadsutbud och större rörlighet

Förutom fler överkomliga bostäder som sänker tröskeln in på Stockholms bostadsmarknad finns det också ett stort behov av att tillgängliggöra fler bostäder och göra det möjligt för människor att lättare byta boende om deras bostadsbehov ändras. Stockholm behöver alltså inte bara fler bostäder i olika prisnivåer, det behövs också bostäder för de som snabbt behöver en bostad men kanske under en mer begränsad tid.

Ett vanligt första steg in i ett boende är en hyresrätt. Tyvärr motsvarar tillgången på hyresrätter långt ifrån den efterfrågan som finns. För att få ett förstahandskontrakt krävs ofta ett decennielångt köande. Bristen på hyresrätter blir inte bara ett problem för dem som behöver någonstans att bo, det blir också ett problem för tillväxt och utveckling i Stockholm eftersom människor som vill komma hit för att jobba eller forska hindras att göra det. Staden ska därför bygga fler hyresrätter.

Hyresrätter och bostadsrätter ska kompletteras med fler upplåtelseformer såsom ägarlägenheter, hyrköp och kooperativa boendeformer där en hyresrättsförening kan äga fastigheten där hyreslägenheterna finns. Hyrköp är en modell som sänker trösklarna in på bostadsmarknaden för unga och andra som inte hunnit eller kunnat spara ihop till hela kontantinsatsen. Ett annat sätt att öka utbudet av bostäder är att fortsätta arbetet med att underlätta för villaägare att ordna med en uthyrningsdel av fastigheten eller att bygga ett attefallshus på tomten. Stockholm ska se bortom hyresrätten och bostadsrätten. Arbetet med bland annat kollektivboenden, ägarlägenheter, talangbostäder och moderna student- och seniorboenden ska fortsätta och växlas upp.

Staden ska samla ihop flera mindre detaljplaneområden och därigenom kunna korta processen genom att större markanvisningar kan ske samtidigt till ett antal mindre byggaktörer. På detta sätt kan också konkurrensen förbättras och fler aktörer bidra till Stockholms byggtakt.

En stad med blandade bostadsområden

Allt fler människor väljer att flytta till Stockholm och antalet stockholmare växer. När staden växer är det viktigt att den växer långsiktigt hållbart och att grunden läggs för en hållbar och miljövänlig livsstil. Staden ska planeras inte enbart för att få rum med så många bostäder som möjligt utan också för att bostadsområdena som växer fram ska ha god tillgång på förskolor, idrottsytor, grönområden och rum för kultur och möten.

Stockholm byggs hållbart genom att blanda olika boendeformer. Alla ska få plats i Stockholm och människor med olika erfarenheter ska kunna träffas i sin vardag. Staden ska verka för en blandning av upplåtelseformer och bostadsstorlekar i alla bostadsområden. Att blanda boendeformer är lika viktigt i ytterstaden som i innerstaden.

Dessutom brådskar behovet av att utveckla Stockholms miljonprogramsområden om vi på allvar ska kunna utmana segregationen. Via detaljplaner och byggrätter ska staden

säkerställa olika boendeformer som ger blandade områden. Staden ska också uppmuntra till subventionerade egna hemköp och strategiska ombildningar. Staden ska aktivt överbrygga segregeringande barriärer och bygga ihop olika stadsdelar med olika socioekonomiska grupper. Så bygger vi Stockholm långsiktigt starkt.

Stadsbyggnadsnämndens roll i förhållande till dessa mål

Stadsbyggnadsnämnden ska säkerställa ett hållbart samhällsbyggande och uppfylla stadens bostadsmål om 140 000 bostäder till 2030 med tillhörande infrastruktur och samhällsservice. Nämnden ska ha ett långsiktigt helhetsperspektiv då staden planeras.

Stockholm ska vara fossilbränslefri stad senast 2035 och stadens organisation ska vara fossilfri 2030. Nämnden ska bidra till att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt och som minskar transportbehovet.

I arbetet med att utveckla stadens näringslivsarbete är stadens myndighetsutövning central. Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser utveckla den gemensamma bilden av Stockholms stad. Utvecklingsarbetet ska utgå från ett näringslivsperspektiv. I detta arbete är NKI-mätningar viktiga verktyg. Samordning mellan nämnder med kontakter med näringslivet är prioriterat då målet är att staden ska uppfattas som tydlig, samordnad och serviceinriktad.

Stockholms ska, enligt modell från Nacka, införa en automatiserad och fullt digitaliserad kedja i bygglovsprocessen för enklare bygglov. Att kunna få bygglov och startbesked på fem minuter bidrar till att stärka incitamenten att inhämta erforderliga bygglov, öka kundnöjdheten samt förkorta ledtiderna även för mer komplicerade byggärenden genom att frigöra handläggningsresurser.

Samhällsplaneringen ska utformas klimatsmart och resurseffektivt med fysiska strukturer som gör det lätt att leva miljövänligt, minskar transportbehovet och integrerar stadsgrönka och ekosystemtjänster i den bebyggda miljön. I planprocessen ska metoder väljas för att främja social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. Stadsbyggnadsnämnden ska vara drivande i stadens arbete med Agenda 2030:s mål 11 Hållbara städer och samhällen tillsammans med exploateringsnämnden.

Nämnden ska i sitt arbete utgå ifrån ett hållbart investerings- och driftskostnadsperspektiv och säkerställa kostnadseffektiva lösningar. Nämnden ska säkra utrymmet för investeringar genom att göra prioriteringar i enlighet med investeringsstrategin och göra tidiga ekonomiska överväganden i planeringsprocessen. Nämnden ska utveckla processer där byggaktörers innovationskraft tas till vara och där handläggningstider kortas genom byggaktörsdrivna planprocesser. Åtaganden staden gjort inom ramen för 2013-års Stockholmsförhandling och Sverigeförhandlingens Storstad Stockholm har hög prioritet.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- övergripande fysisk planering för bland annat bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö, infrastruktur, klimatanpassning och skola
- myndighetsansvar för planprocess, detaljplaner, bygglov, bygganmälan och namngivning
- stadens fristående mättnings- och kartläggningsverksamhet
- inrättande och upphävande av naturreservat, kulturresevat och biotopskydd samt djur- och växtskyddsområden enligt miljöbalken
- beslut om bidrag till bostadsanpassning för personer med funktionsnedsättning enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag

- handläggning av ärenden om anmälan från allmänheten om otillgänglig miljö, så kallat enkelt avhjälpna hinder

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- delta i det av kommunstyrelsen ledda arbetet med en storsatsning på ytterstaden, med särskilt fokus på satsningen Järva stadspark, och som ett led i detta arbete revidera stadens översiktsplan
- tillsammans med berörda nämnder, bolagsstyrelser och andra berörda aktörer verka för fler bostäder, kontor och parkytor samt en ny tunnelbanestation i Marieberg
- verka för att tvärbanan förlängs med en ny sträckning från Kista, genom Tensta och Rinkeby, och slutligen till Vällingby, i samarbete med Region Stockholm och andra berörda aktörer
- verka för att bevara existerande parker och för att anlägga fler nya parker
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser arbeta fram en överdäckningsstrategi i syfte att överdäcka stadens spår- och trafikleder med bostäder
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser koppla ihop olika stadsdelar genom gångstråk, cykelvägar och kollektivtrafik
- tillsammans med trafiknämnden och exploateringsnämnden omvandla ett antal strategiska vägar i inner- och ytterstaden till stadsgator för att binda ihop staden
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser arbeta fram en strategi i syfte att verka för högre byggnader och i samband med detta föreslå regel-förenklingar som möjliggör högre byggnader
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, Norrmalms stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd utreda och genomföra en upp-rustning av Valhallavägen och Narvavägen för tryggare och säkrare gång- och cykelvägar, gräva ned parkeringsplatser samt fylla gaturummet med mer kultur, spontanidrott, odling och pop-up verksamheter och caféer i alléerna
- tillsammans med idrottsnämnden, exploateringsnämnden och Östermalms stadsdelsnämnd verka för en vinterpark på Gärdets sportfält med isbana och mobila isrinkar
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser verka för att Spårväg City dras vidare via Oxenstiernsgatan och Frihamnen till Ropsten
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser tillse att det finns minst en bastuflotte i varje stadsdel, verka för fler badstegar och klippbad, göra räddningsstegar även till badstegar samt anlägga fler strandbad i hela Stockholm
- bevara, rusta upp, utveckla och levandegöra Kastanjeparken
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser ta fram en stadsövergripande strategi för stadsnära odling samt verka för att omvandla delar av stadens gräsmattor till små odlingslotter samt öronmärka ytor för stadsodling och innovativa odlingslösningar
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser minska andelen hårdgjord gatuyta i Stockholm för att minska kostnader för klimatanpassningsåtgärder
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser införa 3-30-300-regeln som norm i Stockholms stadsplanering för att alla stockholmare ska ha nära till träd och grönområden
- underlätta för fler att hyra ut en del av sin bostad eller en tillbyggnad på tomten
- utveckla arbetssätt för att förbättra dialogen med medborgare i frågor som rör stadsbyggnad, med fokus på digitala arbetssätt, nya målgrupper och fler privata och lokala initiativ

- effektivisera Stockholms stads arbete med planer och bygglov för att snabbare få igång fler byggprojekt
- korta handläggningstiderna exempelvis genom byggaktörsdrivna planprocesser och genom att, där det är möjligt, låta bygglovsprocessen löpa parallellt med detaljplaneprocessen
- automatisera bygglovsprocessen för enklare bygglov
- identifiera och implementera nya digitala sätt inom ordinarie processer att involvera medborgare som normalt inte kommer till tals i stadsbyggnadsprocessen
- ansvara för näringslivskonsekvensanalyser vid utveckling av ytor nära eller i Stockholms verksamhetsområden samt delta i arbetet med platsutveckling av stadens renodlade verksamhetsområden och ge dessa långsiktiga förutsättningar för utveckling och ökning avseende antalet arbetsplatser tillsammans med berörd stadsdelsnämnd, exploateringsnämnden, trafiknämnden, Stockholm Business Region AB och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser
- i samarbete med berörda nämnder och myndigheter beakta totalförsvarets krav i all sin verksamhet och planera för beredskap och skyddsrum i stadsbyggnadsprocessen
- utreda möjligheterna till stärkt samverkan med näringslivet, fastighetsägare och övriga aktörer i stadsutvecklingen i syfte att nå en transporteffektiv, hållbar och framkomlig stad
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser fortsätta planeringen för en omvandling av Södertäljevägen närmast Liljeholmen från trafikled till urbant stråk. I enlighet med översiktsplanen ska Örbyleden och andra tilltänkta urbana stråk utredas där bostäder, arbetsplatser och verksamheter kan integreras med kapacitetsstark kollektivtrafik
- återuppta arbetet med Västra Valhallavägens programområde och tillsammans med trafiknämnden genomföra trafikminskande åtgärder för att sänka partikelnivåerna i området
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser bejaka privata initiativ som syftar till att tillskapa talangbostäder som underlättar för näringslivets rekryteringar
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser genomföra den särskilda satsningen hyresrättspush genom byggandet av fler privata hyresrätter
- vara en aktiv part i stadens samverkan kring att hitta platser för och möjliggöra boendelösningar för mottagandet av nyanlända
- öka insatserna för fler genomgångsbostäder med flexibel användning för prioriterade grupper
- ha en positiv hållning till alternativa boendeformer såsom kollektivhus och byggemenskaper
- möjliggöra byggrätter till fler aktörer och utöka utbudet av byggbar mark genom höjd planberedskap där mark planläggs före markanvisning
- ha en positiv hållning till initiativ för prickmarksskifte
- bidra till att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt samt arbeta för minskade koldioxidutsläpp från vägtrafiken genom elektrifiering, biodrivmedel och ett transporteffektivt samhälle. I arbetet ska nämnden främja mobilitetstjänster och tillämpa flexibla och gröna parkeringstal verka för att bygga högt, tätt och yteffektivt där det passar i stadsmiljön och därmed nyttja marken bättre för till exempel parker och grönytor och minska stadens klimatavtryck
- möjliggöra utvecklingen av laddinfrastruktur som kräver utrymmesplanering och bygglov

- ha en positiv inställning till solceller och arbeta för att stadens mål för solceller nås
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser stärka den regionala samverkan på klimatområdet med fokus på utvecklingen av kollektivtrafik, bebyggelseplanering, infrastruktur för elektrifiering samt arbetet med att stärka regionens attraktionskraft genom strategisk forskning och innovation
- ta fram en träbyggnadsstrategi samt lösningar för förnybar energi och ekosystemtjänster för att stimulera miljövänligt byggande
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser fortsätta utredningarna och inrätta naturreservat i Kyrkhamn, Fagersjöskogen och Storskogen/Ålstensskogen
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser fortsätta arbetet med kartläggning av stadens totala grönyta och ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO) för att kunna följa deras utveckling över tid
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser fortsätta utreda möjlig exploatering av Masthamnen med hänsyn till sjöfartens fortsatta behov och verksamhet, samt utveckling av Stadsgårdskajen mellan Slussen och Fotografiska i syfte att skapa en levande stadsmiljö
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser verka och förenkla för att externa aktörer kan anlägga kallbadhus eller andra bad- och poolanläggningar vid stadens kajer
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser samverka för att uppnå stadens vision om Slakthusområdet för att bland annat skapa ett modernt, levande kultur- och nöjesliv samt att öka antalet arbetsplatser i stadens södra delar
- stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden, kulturnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda möjligheterna att identifiera zoner i områden där högre ljudnivåer kan tillåtas för ett levande nattliv
- tillsammans med berörda nämnder delta i en arbetsgrupp som utgör en väg in och hjälper nattlivs-, nöjes- och kulturaktörer genom tillstånds-, planerings- och bygglovsprocesser
- tillsammans med trafiknämnden och kulturnämnden fortsätta arbetet med utveckla Kungsträdgårdens rekreations- och vistelsevärden som stadspark
- i planeringen beakta de åtaganden staden gjort inom ramen för statliga infrastrukturförhandlingar. För att säkerställa stadens åtagande inom 2013-års Stockholmsförhandling tillse att planeringen inom Farsta, Hammarbyhöjden-Björkhagen, Bagarmossen-Skarpnäck, Hagsåtra och Sköndal prioriteras och framtagna planprogram realiserar
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser bistå idrottsnämnden med att utreda och genomföra fler privata nyinvesteringar och reinvesteringar i idrottsanläggningar, där Gubbängen, Västertorp sim- och idrottshall och Brännkyrkahallen är prioriterade
- Kartlägga var tomrum finns runt om staden som kan användas antingen för nya bostäder eller för andra verksamheter så som idrott, kultur eller nya grönytor
- Tillsammans med berörda nämnder verka för att det byggs ett kvinnofridshus

Trafiknämnden

Transporterna är en av klimatpolitikens stora utmaningar. Mobilitet och transporter är grundläggande för att en storstad ska kunna fungera. Invanda mönster behöver brytas och ny klimatsmart teknik måste ges en självklar plats i vardagen. Innovativa och hållbara lösningar behövs för att möjliggöra sätt att elektrifiera transporterna och öka andelen resor med cykel och kollektivtrafik. Stockholm är en fantastisk stad men får också sin styrka genom sambanden med övriga länet, Sverige, Europa och världen. Många reser till och från Stockholm varje dag och många passerar även Stockholm på sin väg ut till resten av landet och omvärlden. Därför behöver staden aktivt arbeta för goda hållbara kommunikationer både regionalt, nationellt och internationellt och stärka sina insatser för att fortsatt kunna hantera den mängd resenärer och de transporter som anländer eller passerar Stockholm. I detta arbete har trafiknämnden en central roll. Staden har som mål att Stockholm ska vara en klimatpositiv stad senast 2030 och en fossilbränslefri stad senast 2035 – vilket kräver att utsläppen från fossildrivna fordon minskar snabbt. Staden ska ha som målsättning att fram till år 2030 minska utsläppen från transportsektorn med 80 procent jämfört med år 2010 och minska biltrafikarbetet med 30 procent från 2017 års nivå. Nämnden ska bidra till att skapa fysiska och digitala strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt.

Trafiknämnden har en viktig roll i att bidra till att Stockholm har ett välfungerande transportsystem med minimal klimatpåverkan. Den växande staden med högt bostadsbyggande ställer höga krav på planering och kontinuerlig utvärdering av åtgärder. Nämnden arbetar i enlighet med Framkomlighetsstrategin för ökad framkomlighet, som innebär att prioritet ska ges till kapacitetsstarka transporter och elektrifieringsåtgärder som minskar såväl bilberoendet som utsläppen av växthusgaser. Nämnden ska planera för förändringar i stadens infrastruktur och samtidigt prioritera att befintlig infrastruktur underhålls löpande.

Trafiknämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen bedriva ett aktivt samarbete med andra berörda aktörer för att kollektivtrafiken ska fungera bättre och drivas av el eller förnybara bränslen. Stadens vattenvägar bör nyttjas bättre med fler pendelbåtlinjer. Framkomligheten för nödvändiga, hållbara, transporter och bilresor behöver också säkras. Fler utsläppsfria zoner i Stockholm behövs och målet är en utsläppsfri innerstad 2030. Ska omställningen vara möjlig måste också fler välja att resa kollektivt.

Stockholm ska vara en levande, hälsosam och attraktiv stad som förenar tillväxt med ambitiösa klimatmål. Samtidigt som Stockholm underlättar för gående och cyklister krävs en omställning av den övriga fordonstrafiken, och elektrifiering är en av de mest centrala åtgärderna. Laddplatserna för elbilar behöver snabbt bli fler. Effekten i ett stort antal laddstolpar behöver öka kraftigt för att korta laddningstiderna och öka nyttjandegraden. Ägarskapet och ansvarsfördelningen för laddinfrastrukturen behöver ses över och effektiviseras. Informationsägarskap ska alltid finnas reglerat i avtal så att staden äger eller har tillgång till all data om hur, när och var fordon laddas för att kunna optimera fortsatta utbyggnaden. Staden ska och också göra det möjligt att ladda elfordon via gatubelysningen. En offensiv elektrifieringsstrategi behöver komma på plats. Samtliga p-platser ska på sikt bli laddplatser, vilket ska genomföras genom nära samverkan med näringslivet och nätägaren Ellevio.

I samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden ska nämnden fortsatt arbeta för att initiera åtgärder för att utsläppen från trafiken minskar genom framför allt elektrifiering av transportsektorn och en transporteffektiv samhällsplanering. Trafiknämnden ska i

samarbete med kommunstyrelsen och övriga berörda nämnder hålla ihop stadens samlade arbete med elektrifieringen av transportsektorn bland annat genom arbete med Elektrifieringspakten. Sammantaget ska arbetet bidra till att uppnå det nationella klimatmålet att minska växthusgasutsläppen från inrikes transporter med 70 procent till 2030 samt målet att Stockholm ska vara en fossilbränslefri stad senast 2035. Trafiknämnden ska vara drivande i stadens arbete med Agenda 2030:s mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur tillsammans med kommunstyrelsen. Nämnden ska införa miljözon klass 2 i hela innerstaden under 2024 och miljözon klass 3 i hela innerstaden från 2030 samt i hela staden senast år 2035.

Trafiknämnden ska tillsammans med övriga berörda delar av staden omvandla fler bilvägar till stadsgator. Levande gator där människor enkelt och tryggt kan ta sig fram som gående och cyklist. Stockholms gator måste anpassas så att det blir lättare att gå, cykla och åka kollektivt. I en stad som ger större plats för fotgängare och cyklister behöver också gaturummet utformas så att de kan ta sig fram säkert i attraktiva miljöer. Fler gator ska omvandlas till cykelgator, där bilar ska anpassa sin hastighet till cykeltrafiken. Gång- och cykelbron mellan Gamla stan och Slussen ska byggas inklusive rampen från nedre brofästet för att skapa kopplingar till Söder Mälarstrand och Stadsgårdsleden.

Arbetet med sommargånggator bör fortsätta och utvecklas till att omfatta fler gator och torgbildningar även i ytterstaden. Satsningen på vintergånggator som kan få extra belysning, dekoration och hållbar och klimateffektiv värme och möjliggör till exempel fler julmarknader men också fler vinter-uteserveringar ska utökas. Det ger också butiker och restauranger mer utrymme i gatumiljön, vilket kan bidra till att nya jobb och en mer företagervänlig stad. För lokala satsningar på förbättrad säkerhet för gående och cyklister samt upprustning av parker och torg och andra lokala satsningar finns medel avsatta i central medelsreserv.

Mikromobilitet, såsom elcyklar, elsparkcyklar och liknande lösningar, har en viktig roll att spela i framtidens Stockholm. När restiden för att mötas minskar blir Stockholm en tryggare och trevligare stad. Det här området präglas av entreprenörskap och nya lösningar. Det kräver dock ett tydligare regelverk för tillåtna uppställningsplatser och åtgärder som leder till att hyrda fordon parkeras korrekt och inte hindrar framkomligheten. Stadens planering måste fokusera på hela resan och underlätta för kombinationsresor, satsningar på goda bytesmöjligheter och bra parkeringsplatser för cyklar och elsparkcyklar.

Barns möjlighet att röra sig i staden är viktig för deras utveckling. Staden måste fortsätta arbetet med en säker trafikmiljö runt skolor och barns möjlighet att själva gå och cykla till skolan och andra fritidsaktiviteter. Barns cyklande behöver öka av både frihets- och hälsoskäl. Fler trafiklekplatser där barn och unga genom lek blir duktiga och säkra cyklister är en insats för att nå dit. Trafiknämnden ska även genomföra en pilotsatsning med att återinföra skolpolis för att fler barn och unga ska gå eller cykla till skolan.

Trafiknämnden ska genomföra åtgärder för att en ökad andel persontransporter ska ske med kapacitetsstarka trafikslag som gång, cykel och kollektivtrafik samtidigt som tillgängligheten för dessa trafikslag prioriteras så att behovet av biltransporter minskar. Rörlig trafik ska prioriteras i enlighet med stadens framkomlighetsstrategi och det offentliga rummet ska stärkas. Det är viktigt att nämnden deltar i arbetet med att utveckla en samlad produktionsplanering med utgångspunkt från kommunfullmäktiges mål för bostadsbyggandet, översiktsplanen samt utbyggnaden av kollektivtrafik.

Stockholm ska vara en trygg, säker, ren och välskött stad och standarden ska vara likvärdig i hela staden. Nedskräpningen ska minska och arbetet mot klotter ska stärkas.

Nämnden har ett stadsövergripande ansvar för utveckling av stadens parker och grönområden. Nämnden är även ansvarig för renhållning av gator och torg. I de stadsmiljöer som trafiknämnden ansvarar för ska nämnden genomföra åtgärder som skapar trygghet, social inkludering och allmän säkerhet. Entreprenörers arbete ska följas upp för att säkerställa att avtalade åtgärder genomförs och att en likvärdig standard erhålls i hela staden. Stadsmiljön ska vara tillgänglig för alla, oavsett funktionsförmåga. Nämnden ska arbeta utifrån ett jämställdhetsperspektiv och särskilt beakta behov hos barn och äldre samt inkludera medborgardialoger i sitt arbete, särskilt när det gäller att utveckla offentliga platser där många vistas och i anslutning till förskolor och skolor.

Trafiknämndens verksamhet ska vara ekonomiskt hållbar och skapa största möjliga nytta och mervärde för stockholmarna. Nämnden ska ta tillvara möjligheterna med digitalisering och teknikutveckling för att åstadkomma en effektiv verksamhetsutveckling. I digitaliseringsprojekt ska stadens centrala plattformar användas. Nämnden ska förbättra samordningen med exploateringsnämnden för att öka nämndens möjligheter att planera och påverka de investeringar som är en konsekvens av exploateringsverksamheten.

Under pandemin insåg många vilken roll Stockholms småföretagare spelar för jobben, men också för en levande stad. Därför ska de lättnader som infördes under pandemin bli permanenta. Det handlar exempelvis om nolltaxa för foodtrucks, torghandlare, utserveringar, marknader, fritidsaktiviteter och boxparks. Avgifter för ansökan, tillsyn och anmälningar för serveringstillstånd sätts till noll. För att öka intäkterna från reklamvitriiner på stadens mark ska andelen stadsinformation som visas sänkas från 50 till 25 procent.

Nämndens uppgifter

- huvudman för allmänna platser och väghållare enligt plan- och bygglagen
- skötsel av stads- och gatumiljön samt vissa parker (Kungsträdgården, Berzelii park, Norra Bantorget, Strömparterren och Järva friområde) och vattennära anläggningar såsom kajer, bryggor, slussar och dammar
- investeringar i gator och vägar samt ovan nämnda parker och anläggningar
- samordning och utveckling av stadsdelsnämndernas stadsmiljöverksamhet
- skötsel av stadens samtliga träd på gatumark
- markupplåtelser
- upplåtelse av torgplatser och tillsyn av torghandeln
- utveckling av stadens torg
- strategisk trafikplanering i staden
- utveckling av trafiksäkerheten
- trafik- och parkeringsövervakning
- kommunkoncernens gemensamma inköpskategori tekniska konsulter – bygg- och projektledning
- branddammar
- dammsäkerhet

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska nämnden:

- tillsammans med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden omvandla ett antal strategiska vägar i inner- och ytterstaden till stadsgator för att binda ihop staden, exempelvis Arenavägen, Johanneshovsvägen och Hägerstensvägen

- identifiera och överbrygga så kallade ”missing links” i cykelinfrastrukturen med tillfälliga och på sikt permanenta åtgärder för att skapa ett heltäckande och sammanhållet cykelvägnät av hög kvalitet
- tillsammans med Region Stockholm utreda en modell för att kunna byta boendeparkering mot rabatt på SL-kort
- förbättra underhållet av gång- och cykelbanor, inklusive bättre vinterunderhåll och tidigare sopning av grus
- fasa ut grus som halkbekämpningsmetod på cykelbanor
- genom öppna data tillgängliggöra snöröjningsinformation i realtid
- tillsammans med stadsdelsnämnderna säkerställa att promenadstråk är upplysta på kvällar och nätter samt lysa upp mörka och otrygga platser med belysning och ljusinstallationer
- skapa vintergågator och göra det kostnadsfritt att ha uteserveringar öppna på vintern
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser använda ytor som är öde under vinterhalvåret till pop-up ytor, vinteraktiviteter och evenemang
- delta i det av kommunstyrelsen ledda arbetet med en storsatsning på ytterstaden, med särskilt fokus på satsningen Järva Stadspark
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser anlägga tre trafiklekplatser i Stockholm, förslagsvis i Järvaområdet, Vårberg och Årstafältet eller ovanpå öppna p-hus i lämpliga lägen
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser verka för fler bostäder, kontor och parkytor samt en ny tunnelbanestation i Marieberg, tillsammans med Stockholms Region och andra berörda aktörer
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser nyttja forskning och ny teknik i syfte att skrämma bort och även fälla gäss vid stadens badplatser, samt i samarbete med berörda nämnder och bolagsstyrelser arbeta för att uppmärksamma viltköttets klimatmässiga fördelar inom stadens verksamheter och därmed bidra till fler upphandlingar av viltkött, bland annat vild gås
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser verka för att tvärbanan förlängs med en ny sträckning från Kista, genom Tensta och Rinkeby, till Vällingby, i samarbete med Region Stockholm och andra berörda aktörer
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser verka för att Spårväg City dras vidare via Oxenstiernsgatan och Frihamnen till Ropsten
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, Norrmalms stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd utreda och genomföra en upprustning av Valhallavägen och Narvavägen för tryggare och säkrare gång- och cykelvägar, gräva ned parkeringsplatser samt fylla gaturummet med mer kultur, spontanidrott, odling och pop-up verksamheter och caféer i alléer
- stadens kajer och vattennära platser ska levandegöras inom ramen för stadens kajstrategi
- utveckla arbetet med Levande kajer
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser omvandla Skeppsbron till en attraktiv och välkomnande mötesplats för fotgängare och cyklister, med promenadstråk som knyter an till Slussbron och nya Slussenområdet, tillföra mer grönska, lokaler, flytbryggor och bryggplatser för restaurangbåtar och fiskerbåtar, marknadsplatser för tillfälliga evenemang och lokala näringsidkare, en levande kaj, samt göra Skeppsbron till en av Stockholms sommargågator och minska utrymmet för bilar och parkeringsplatser
- tillsammans med berörda nämnder rusta upp Strandvägskajen samt levandegöra kajen i enlighet med kajstrategin
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser utreda gångbroar under Västerbron och Årstabron

- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser och Region Stockholm skapa ett pendelbåtsstopp vid Alviks och Ålstens bryggor samt på Stora Essingen
- tillsammans med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden tillskapa en piazza i kvarteret Yxan 4:s östra spets där Heleneborgsgatan och Högalidsgatan möts
- trafiksäkra gång- och cykelbanan längs Gröndalsbron och Gamla Essingebro
- trafiksäkra korsningar för cyklister och fotgängare
- göra om fler gator i innerstaden till cykelgator, exempelvis Honsgatan, Götgatan och Norrlandsgatan
- montera speglar på trafikljusen i riskfyllda korsningar för att undvika olyckor där högersvängande tunga fordon kör på cyklister och fotgängare
- skapa fler säkra cykelparkeringar, cykelboxar och Stockholmshagar, speciellt vid attraktiva och strategiska platser
- genomföra cykeltrimningsåtgärder och grön våg för cyklister på Sveavägen
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser omvandla delar av stadens gräsmattor till små odlingslotter samt öronmärka ytor för stadsodling och innovativa odlingslösningar när staden bygger för framtiden
- öka antalet bilfria gator och torg
- införa fossilfria zoner och en fossilfri innerstad senast 2030
- öka barns möjligheter att cykla till skolan och fritidsaktiviteter
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser införa 3-30-300-regeln som norm i Stockholms stadsplanering för att alla stockholmare ska ha nära till träd och grönområden
- genomföra en pilotsatsning med att återinföra skolpolis för att fler barn och unga ska gå eller cykla till skolan
- ta ett större ansvar för att personer med funktionsnedsättningar tryggt och lätt kan röra sig i Stockholm, tillsammans med berörda nämnder
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser tillse att det finns minst en bastuflotte i varje stadsdel, verka för fler badstegar och klippbad, göra räddningsstegar även till badstegar samt anlägga fler strandbad i hela Stockholm, samt öka användandet av stadens kajer och vatten på vintern genom bastuflottar och vinterbad och delta i arbetet med att implementera handlingsplanen för inrättandet av fler badplatser i staden
- tillsammans med berörda nämnder och bolag skapa en kajakförvaringsplats i Norra Djurgårdsstaden, i första hand längs Husarviken
- höja ambitionerna i renhållning och vinterväghållning
- prioritera lokala åtgärder som behövs för att nå målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad
- delta i stadens arbete med platssamverkan i syfte att skapa en trygg, säker och levande stad genom exempelvis platsaktivering och kulturverksamheter, samt bistå kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna i stadens kartläggning av trygghet och ordningsstörningar
- utveckla Levande Stockholm tillsammans med kulturnämnden, näringslivet, stockholmare, stadsdelsnämnderna och bostadsbolagen. Antalet sommar- och vinterplatser på gångstråk, gågator, torg och kajer ska öka och de kulturella inslagen i Levande Stockholm stärkas. Säsongen för sommarplatser ska förlängas. Exempelvis att göra Storängstorget till ett nytt sommartorg och stänga av delen av Lövängsgatan längs torget från biltrafik sommartid, samt Sättra Centrum
- möjliggöra för individer att ansöka om, och bidra ekonomiskt till, minnesmöbler runt om i staden samt uppdatera Möbelprogram Stockholm 2023 med tillägg om minnesmöbler

- utifrån handlingsplaner för skadedjursbekämpning, för minskat klotter, samt för minskad nedskräpning på land och i vatten genomföra en ambitionshöjning för ett rent, snyggt och tryggt Stockholm
- säkerställa att städning och tömning av offentliga papperskorgar samt klotter-sanering sker inom 24 timmar efter anmälan
- integrera tillgänglighetsperspektivet i verksamheten samt verka för att undanröja hinder för dem som tar sig fram till exempel i rullstol, med rullator eller barnvagn
- genom trädvård och slyröjning bidra till ökad trygghet, nyttjandegrad och trafiksäkerhet samt ökad framkomlighet gångbanor och cykelvägar
- säkerställa att organisation, planering och arbetssätt är näringslivsfrämjande, enkla och serviceinriktade och att medarbetare har god kunskap om företagets vardag och behov
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser utveckla och säkra stadens renodlade verksamhetsområden och ge dessa långsiktiga förutsättningar för effektivisering, utveckling och ökning avseende antalet arbetsplatser
- tillsammans med Region Stockholm prioritera busstrafiken i hela staden genom till exempel fler busskörfält, bättre trafikövervakning och ökad prioritering i trafiksignaler
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser utreda möjligheterna till stärkt samverkan med näringslivet, fastighetsägare och övriga aktörer i stadsutvecklingen i syfte att nå en transporteffektiv, hållbar och framkomlig stad, samt samverka med godstransportsbranschen för att främja hållbara transporter
- öka säkerheten och framkomligheten för cyklisterna genom att med en cykeljourstyrka snabbt avhjälpa enklare problem
- tillsammans med kulturnämnden och stadsbyggnadsnämnden fortsätta arbetet med att utveckla Kungsträdgårdens rekreations- och vistelsevärden som stadspark
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser och andra aktörer underlätta för närvaron av kultur i det offentliga rummet, med fokus på ytterstaden
- arbeta för att koppla samman ytterstadens stadsdelar med varandra och med omgivande kommuner, i synnerhet med bättre kollektivtrafik och sammanhängande gång- och cykelstråk
- samverka med berörda aktörer så att störningar från bygg- och infrastrukturprojekt minimeras
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser utreda utveckling av Stadsgårdskajen mellan Slussen och Fotografiska i syfte att skapa en levande stadsmiljö
- utreda en separat övergång över Stadsgårdsleden för permanent koppling mellan Katarinavägen och Stadsgårdskajen
- leda stadens arbete i samarbete med Stockholms Hamn AB och andra berörda för att samverka med Region Stockholms planering för kollektivtrafik på stadens vatten samt fortsätta dialogen med Region Stockholm för att tillskapa fler bryggor för pendelbåtar
- verka för en fossilfri organisation 2030 och fasa ut fossila bränslen i upphandlingar av transporter, entreprenader och arbetsmaskiner
- säkerställa avtalsvillkor som möjliggör uppföljning och redovisning av använd fossil och förnybar energi
- i samarbete med andra berörda nämnder och bolagsstyrelser delta i stadens samlade arbete med elektrifieringen av transportsektorn, redovisa arbetet i enlighet med målen för elektrifiering och tillsammans med kommunstyrelsen leda arbetet med Elektrifieringspakten

- fortsätta initiera åtgärder för att nå målet om att trafiken ska vara utsläpfsfri i innerstaden år 2030
- möjliggöra laddning på särskilda MC-platser med förmånlig parkering
- arbeta för innovativ gatuladdning och möjliggöra laddning via gatulyktstolpar, i syfte att underlätta för marknaden att skapa möjlighet för att alla gatuparkeringsplatser förutom korttidsplatser har laddmöjlighet senast 2030
- tillsammans med Stockholms Stads Parkerings AB säkerställa långsiktig arrendering av platser för infartsparkering, laddgator och andra parkeringsytor
- minska elförbrukningen och driftskostnaderna i stadens belysning
- arbeta för att nå miljökvalitetsmålet för frisk luft och att miljökvalitetsnormer för partiklar och kvävedioxid inte överskrids på stadens gator
- kommunicera förändringarna som införandet av miljözoner innebär till stockholmarna
- följa upp och utvärdera effekterna av miljözonerna
- tillsammans med berörda nämnder minska och bolagsstyrelser andelen hårdgjord gatuyta i Stockholm för att minska kostnader för klimatanpassningsåtgärder
- öka användningen av biokol i stadens växtbäddar
- främja utvecklingen av mobilitetstjänster och hållbara samåkningslösningar
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser arbeta med innovativa lösningar för bullerskydd, i synnerhet gröna bullerskydd, samt för att åtgärda vägbuller vid källan
- genomföra trafikminskande åtgärder för att sänka partikelnivåerna kring västra Valhallavägen så att arbetet med programområdet kan återupptas
- i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och Stockholms Stads Parkerings AB samt i samråd med Södermalms stadsdelsnämnd inleda utvecklingsarbete för Medborgarplatsen med fokus på att skapa goda flöden och aktivering av platsen
- genomföra trafikförbättringar för cyklister och fotgängare samt rusta upp stadsmiljön på Götgatan i samband med reoveringen av gatans tätskikt
- tillsätta en särskild arbetsgrupp tillsammans med regionen för omvandlingen av Götgatan under reoveringen av tunnelbanans tätskikt i syfte att undvika byråkratiska låsningar i likhet med Slussenprojektet
- utveckla och tillgängliggöra Djurgården som besöksdestination. I arbetet ska ingå att utreda olika alternativ för broanslutning, finansieringslösning för en sådan och att tillsammans med Kungliga Djurgårdens Förvaltning ta fram en modell för ett bilfritt södra Djurgården
- fortsätta att planera för en tät, kollektivtrafiknära samt promenad- och cykelvänlig stadsdel i den del av Frihamnen/Loudden där Trafikverket har infört ett motorvägsreservat i strid mot staden klimat- och stadsutvecklingsambitioner
- utveckla arbetet med geofencing för att utveckla systemen i hållbarhets- och säkerhetssyfte
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser tillgängliggöra trafikljus och andra installationer för fiberdragning, inklusive datakommunikation, som möjliggör montering av teknisk utrustning som sensorer
- använda Kista som testplats för utveckling av framkomlighet och Hornsgatan som en testbädd för trafikövervakning och regelefterlevnad
- upphandla fler hastighetskameror (ATK)
- stärka utvecklingsarbetet och efterlevnaden av TA-planer och tillgängliggöra dem digitalt samt höja viten för entreprenörer som inte efterlever TA-planen eller som försenar projekt
- Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med exploateringsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna, Stockholm Stadshus AB och Stockholm Exergi inventera hur mycket biokol som staden har behov av samt ta fram en

(C)
TN:8

plan för att etablera en storskalig anläggning för produktion av biokol som ska etableras senast år 2024

- tillsätta en extern haveriutredning för att analysera varför Västerbrons cykelbanor blev fullständigt undermåliga och för att förhindra liknande haverier i framtiden.

Utbildningsnämnden

Skolan ska vara grunden för att jämna ut sociala skillnader och ge alla möjligheten till egna livsval. Att klara skolan är den enskilt viktigaste faktorn för att våra barn ska kunna bygga sig ett bra liv. Därför behöver vi en skola där varje elev ges förutsättningar att lyckas. Utbildning är en av de centrala grundstenarna i vårt demokratiska samhälle och även en rättighet för alla barn.

Stockholms skolor ska vara de bästa i Sverige och bemöta varje elev utifrån elevens egna behov och förutsättningar så att varje individ når så långt den själv kan. Den som inte har lika lätt att lära ska få hjälp och stöd att utveckla sina kunskaper. Elevernas kunskapsutveckling ska vara i fokus för alla som verkar inom skolan. Den som har stor kapacitet att lära ska få utmaningar och stöd att nå ännu längre. Och den som behöver stöd om annat i livet påverkar skolarbetet ska få det av elevhälsan eller sociala insatser. Elevhälsan ska byggas ut och bli mer tillgänglig för alla elever.

Pedagogerna, lärarna och rektorerna är kärnan i skolarbetet och ska ha ett tydligt mandat att leda undervisningen och skolans arbete. Därför ska staden aktivt minska tiden de lägger på administration och annat utanför kärnan i uppdraget. Stockholms skolor ska erbjuda bra löner och villkor och utveckling i arbetet för att både attrahera nya lärare och få duktiga lärare att stanna kvar.

Införandet av valfriheten har varit en av de viktigaste reformerna i skolans historia och är något många idag tar för givet. Det fria skolvalet behöver utvecklas för att passa fler, blir mer transparent och ge dem som flyttat till Stockholm nära skolstart eller som inte tidigt satt sina barn i kö samma chans att få välja skola.

Staden ska införa ett gemensamt system där familjer ska söka till alla skolor inklusive friskolor vid samma tillfälle och att det ska vara möjligt att söka till fler skolor i prioriteringsordning för att minska risken att slumpen ändå får avgöra skolplaceringen. Principen för fördelning av platser till skolor med fler sökande än platser behöver ses över och fristående skolor som ansluter sig till skolvalssystemet ska inte kunna använda kötid som urvalsgrund.

Skolvalet ska bli mer transparent för familjerna och engagera fler till att vara aktiva i sina barns skolgång från förskola till gymnasiet. Utbildningsnämnden ska verka för att tillgången till jämförbar information om olika skolor och förskolor blir bättre. För att öka kvaliteten i skolan ska resurser sättas in där de gör mest nytta och kopplingen mellan varje skolas behov och resurstilldelningen bli bättre. Tilldelning av resurser och olika personalkategorier ska byggas på en lokal diskussion tillsammans med rektorer och deras medarbetare om de faktiska behoven på varje skola för att ge bästa effekt.

Barn som av olika anledningar behöver stöd för att klara skolan behöver få tidigare insatser för att inte riskera att misslyckas med skadad motivation och självkänsla som följd. Skolan behöver bli bättre på att hitta arbetssätt som gör det möjligt för elever med olika förmågor och behov av stöd att nå så långt som möjligt. Där vissa elever behöver möjlighet och tid att få arbeta längre med samma material, behöver andra fler närvarande vuxna eller en mer utmanande skolgång för att fortsätta vara fullt stimulerade och motiverade så de kan nå sin fulla potential. Stadens egna resursverksamheter i skolan ska fortsätta byggas ut och utbildningsnämnden ska även säkerställa att fristående resursskolor fortsatt kan vara en del av Stockholms skolutbud så länge elever och föräldrar behöver och väljer dem.

(C) UtbN:2

Stockholm ska bättre använda digitala former av undervisning för att möta fler elever flexibelt. Strukturer och systemstöd för fjärrundervisning för elever med särskilda behov och hemmasittare behöver byggas upp och utgå från tydliga pedagogiska principer för lärande i den miljön. Lovskola ger ytterligare möjlighet att ge alla elever med olika förmågor förutsättningar att nå så långt som möjligt och bör säkerställas i hela staden för mellan- och högstadiet. Det är utifrån den fortsatt höga andelen som inte klarar målen angeläget att fler elever och deras familjer motiveras att nyttja lovskolan där ett särskilt fokus bör vara läsande och språkutveckling i svenska för att långsiktigt stödja måluppfyllelse.

Stockholms stad ska vara fri från diskriminering och en trygg plats för samtliga elever. Därför är det av största vikt att utbildningsnämnden tillsammans med stadens skolor även fortsätta utvecklar arbetet mot antisemitism, antiziganism, rasism, islamofobi, homofobi och andra skadliga fördomar. Det är viktigt att stadens skolor kan möta och hantera förekomst av dessa fördomar i verksamheten, liksom i att möta olika former av våldsbejakande och extremism.

Stockholms stad bedriver ett framgångsrikt arbete med ökad samverkan mellan skola och socialtjänst och andra myndigheter såsom polisen. Det arbetet ska fortsätta och utvecklas vidare genom en ökad samordning och utveckling mellan utbildnings- och socialförvaltningen för att vara fullt etablerat i alla stadsdelar. Inte minst är det centralt att säkerställa samverkan mellan socialtjänst och fristående skolor. Dessutom måste de skolsociala teamen få fler och bättre förutsättningar att göra direkta insatser för att möta unga som riskerar att fastna i kriminalitet och utanförskap. Vid behov bör socialsekreterare kunna placeras permanent på skolor eller mellan skolor i ett område.

Staden ska tillhandahålla digitala tjänster inom skolan till elever, anställda och vårdnadshavare som stödjer, effektiviserar och underlättar det pedagogiska arbetet, administration och planering av såväl skolarbetet som familjernas livspussel. Tjänstutvecklingen ska utgå från användarnas egendefinierade behov i kombination med verksamhetens behov. Med hög säkerhet för integritetskänsliga uppgifter ska tjänstestrukturen så långt det är möjligt bygga på öppen data med väl definierade gränssnitt som gör utveckling av nya tredjepartstjänster möjliga.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- kommunens uppgifter som huvudman inom skolväsendet enligt skollagen eller annan författning för förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, fritidshem och fritidsklubb
- att styra och stödja Stockholms stads skolors arbete mot de nationella målen samt Stockholms stads mål om kunskaps- och resultatutveckling
- elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande insatser i stadens kommunala skolor
- stöd och vägledning vid skolval inklusive ett gemensamt system för skolval för alla skolor inom stadens gränser
- aktivitetsansvaret enligt skollagen, i samverkan med arbetsmarknadsnämnden, för ungdomar som inte fullföljt gymnasiet
- verksamhetsförlagd utbildning i skola
- insyn i fristående skolor i enlighet med skollagen samt att bevaka och hålla sig uppdaterad om fristående skolors planering och eventuella förändring i verksamheten
- godkännande och tillsyn av fristående fritidshem
- i samverkan med förskolenämnden ansvara för omsorg på kvällar, nätter och helger för barn fram till vårterminen då de fyller tretton år, inklusive hantering av ansökningar

- administration av bidrag till utomstående organisationer som bedriver verksamheter inom skolans område
- att i samråd med kommunstyrelsen och förskolenämnden söka statsbidrag som gäller de pedagogiska verksamheterna
- framtagande av en årlig rapport om trygghet och studiero i stadens skolor
- kommunkoncernens gemensamma inköpskategori Lokalvård

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska utbildningsnämnden

- främja alla barns och elevers utveckling och lärande och se till att alla barn och elever tidigt får lämpligt stöd för att nå sin fulla potential
- öka andelen elever som går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet
- öka andelen gymnasieelever som tar examensbevis inom tre år efter påbörjade studier
- särskilt prioritera att upprätthålla lärartäthet inom grundskolan under den särskilda period av höga kostnader som väntas under 2024
- säkerställa att alla barn och föräldrar i Stockholm gör ett välinformerat och obligatoriskt fritt skolval
- utveckla skolvalet med ett gemensamt kösystem för alla Stockholms skolor och med begränsad kötid
- koppla resurserna som går till skolorna tydligare till respektive skolas elevers behov oavsett driftsform
- införa syskonförtur till förskolan så att syskon till elever i grundskolan har förtur till tillhörande förskola
- utveckla fler metoder och kompetens för att tidigt identifiera barn i behov av särskilt stöd och sätta in rätt insatser
- utse en gymnasieskola för ett pilotprojekt för särskilda insatser och metodutveckling med syfte att förebygga och förhindra studieavhopp
- stärka språkutvecklingen i skolan för barn med dåliga språkkunskaper där modersmålet ses som en resurs
- öka arbetslivets närvaro redan i grundskolan för att ökad motivation och förståelse för vägen till olika yrken
- verka för fler yrkesprogram inom bristyrken i stadens egen eller fristående regi och att stadens egna yrkesprogram är attraktiva, håller hög kvalitet och leder till arbete
- verka för en dimensionering av gymnasieprogrammen som bättre motsvarar arbetsmarknadens behov och samarbeta med arbetsmarknadsnämnden och inom Storstockholms gymnasierregion för att fler elever söker yrkesutbildningar inom bristyrken
- erbjuda fler yrkesutbildningar i lärlingsform i samarbete med näringslivet
- ta med erfarenheterna från distansundervisningen under pandemin för att kunna erbjuda mer flexibilitet i framtiden när elever behöver
- fortsätta att bygga ut Stockholms stads egna resursverksamheter på alla tre nivåer och säkerställa att fristående resursskolor kan fortsätta vara del av skolbudgeten
- förstärka stadens centrala stöd till skolor utefter deras behov
- säkerställa att skolreformer tas fram och utvecklas i samarbete med förskollärare, lärare och rektorer för att vara förankrade och fungera i förskolorna och skolorna
- minska administrationen för förskollärare, lärare och rektorer och ge lärare tid och möjlighet att utveckla sitt arbete med kollegor och aktuell forskning

(C)
UtbN:4

- höja statusen på läraryrket genom konkurrenskraftiga löner och villkor för att säkra kompetensförsörjningen
- öka andelen behöriga förskollärare och lärare i stadens förskolor och skolor
- kartlägga lärares kompetens i läs- och skrivundervisning och vid behov stärka dessa för att säkerställa evidensbaserade metoder inom läs- och skrivundervisning och tidiga insatser till stadens elever
- särskilt säkerställa att alla skolor med årskurser F-3 har behöriga lärare som behärskar evidensbaserade metoder för läs- och skrivinlärning där prioritet ges till fortbildning där detta brister
- verka för att Stockholms stad går före med central rättning av nationella prov
- verka för tydligare och bättre riktlinjer med tydliga uppgifter och mandat för förstelärare
- säkerställa tydligare styrning för ämneskompetensfortbildning
- satsa på vidareutbildning till speciallärare
- som en del av ordinarie kvalitetsgranskning och uppföljning granska skolor med hög personalomsättning och vidta åtgärder
- införa digitala förstälärare
- göra en översyn av elevers tillgång till digitala verktyg i Stockholm, med utgångspunkt i elevens lärande, och ta fram en plan för att alla elever ska ha likvärdiga förutsättningar
- säkerställa att nya digitala verktyg som ersätter Skolplattformen minskar den administrativa bördan för personal, elever och vårdnadshavare
- utveckla stadens digitala system för skolan så de genom öppen data och tydligt definierade gränssnitt kan dra nytta av tredjepartsutveckling hos externa aktörer och innovationer
- säkerställa att elevhälsan finns representerad i alla skolors ledningsgrupp
- säkerställa att alla stadens skolor har en väl fungerande elevhälsa och elevhälsoteam med tillgång till alla funktioner; skolkuratorer, skolpsykologer, skolsköterskor och specialpedagoger
- öka utbytet av erfarenheter mellan stadens skolor för att gemensamt höja kompetensnivån i elevhälsoteamen
- bidra till att elevhälsans arbete i högre grad än idag sker i samverkan med andra aktörer i vård- och omsorgskedjan
- öka tillgängligheten till elevhälsan och skapa goda förutsättningar för elever att snabbt kunna få kontakt med och stöd av elevhälsan, bland annat genom digitala verktyg och en-väg-in
- få fler barn fysiskt aktiva och ge fler barn som mår dåligt fysisk aktivitet på recept
- verka för förbättrad luftkvalitet och låga bullernivåer i stadens skolor
- följa upp implementeringen av stadens strategi och struktur för stöd till elever med särbegåvning och deras skolor med målet att tydligare etablera best practice och sprida kunskap och arbetssätt till fler av stadens skolor
- i samarbete med SISAB arbeta för att öka trygghet och säkerhet samt motverka skadegörelse, klotter, nedskräpning och kriminalitet i stadens skolor
- systematiskt analysera och arbeta främjande för att öka elevernas studiero i alla skolformer och årskurser
- verka för att tillsammans med relevanta myndigheter genomföra satsningar som syftar till att bland barn och unga bygga förtroende för blåljusmyndigheter som polis, brandkår och ambulans, samt andra myndigheter, så som socialtjänsten
- motverka hedersrelaterat våld och förtryck och säkerställa att alla anställda kan identifiera och hantera elever som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck i enlighet med utbildningsnämndens handlingsplan

- samarbeta med stadens enhet mot hedersrelaterat våld och förtryck för att tidigt upptäcka och motverka hedersrelaterat våld och förtryck
- arbeta för att säkerställa att alla elever får de utmaningar de behöver i skolan och för att möta särskilt begåvade elevers behov
- utveckla samverkan mellan utbildnings- och socialförvaltningarna samt stadsdelsnämnderna för att stärka de skolsociala teamens arbete för att förebygga och möta elever som uppvisar riskbeteenden
- utveckla samordning och informationsöverlämning vid övergång från förskola till grundskola i syfte att skapa goda förutsättningar för trygghet och pedagogisk kontinuitet
- tillsammans med stadsdelsnämnderna genom vidareutbildning säkerställa att all pedagogisk personal kan utföra yrket på ett tryggt, säkert och professionellt sätt med tillräckliga språkkunskaper
- i samverkan med kommunstyrelsen utveckla och stärka arbetet mot våldsbejakande extremism och olika former av rasism, till exempel antisemitism, samt säkerställa att skolans medarbetare har kunskap om hur frågor gällande våldsbejakande extremism ska hanteras och bemötas
- se till att skolorna ökar sin kompetens om HBTQ-frågor i samverkan med interna och externa aktörer och fortsätta arbetet med att certifiera skolornas verksamheter inom HBTQ-området med centralt fokus på de skolor där behoven bedöms vara störst
- underlätta för att elever kommer i kontakt med föreningslivet i anslutning till skoldagen och i samarbete med idrottsnämnden särskilt samarbeta med lokala idrottsföreningar
- vid beställningar av skollokaler som inkluderar idrottshall tillse att dessa som regel byggs fullstora
- säkerställa att samtliga idrottshallar i staden tillgängliggörs för civilsamhället och nyttjas maximalt
- höj ersättningen per upplåtelse tillfälle till de skolor som hyr ut sina skolidrottslokaler till föreningslivet
- fördjupa samarbete och dialog med fristående skolor i syfte att säkerställa ett bra utbud av skolor för alla elever i staden
- fortsätta arbetet för att Stockholms skolgårdar bättre rustas för att främja idrott och rörelseinriktad lek, med särskilt fokus på mer naturmaterial och grönytor genom en bättre fördelning mellan grönytor och hårdgjord yta
- erbjuda alla elever i årskurs 4–9 som riskerar att inte nå kunskapsmålen lovskola, inklusive simundervisning
- motivera fler elever med familjer att använda sig av lovskolan
- tillse att lovskolan ges ett särskilt fokus kring läsande och språkutveckling i svenska
- fortsätta insatserna tillsammans med idrottsnämnden för ökad simkunnighet i samverkan med skolor och föreningsliv, med särskilt fokus på de elever som inte klarar godkänt i ämnet ”idrott och hälsa”
- tillsammans med idrottsnämnden erbjuda alla förskoleklasser i staden vattenvaneträning och förberedande simskola
- verka för att stadens skollokaler blir mer energieffektiva och intensifiera arbetet under kommande år
- servera mer viltkött i samtliga skolor, med målet att köttet ska ha ett så lokalt ursprung som möjligt
- samverka med Stockholm Business Region i insamlandet av från näringslivet relevant information om behov och anpassning av dimensionering av platser i skolor med internationell inriktning eller kursplan för att stödja rekrytering av talang till Stockholm och Sverige och i förlängning kunna behålla den

(C)
UtbN:6

- tillsammans med socialnämnden utveckla arbetssätt där personer som riskerar hoppa av gymnasiet i högre utsträckning nås av tidiga insatser före skolavbrott. I arbetet ska även samverkan med fristående skolor stärkas
- utreda hur skolorna arbetar med att tidigt identifiera elever med behov av särskilt stöd, som exempelvis elever med NPF-diagnoser, och föreslå åtgärder på hur skolornas arbete på området kan utvecklas samt hur likvärdigheten kan öka
- arbeta för att berörda personalkategorier på samtliga skolor ges möjlighet till kompetensutvecklingsinsatser för att höja kunskapsnivån i fråga om barn med NPF-diagnoser
- med stöd av representanter från minoriteter samt experter genomföra åtgärder från kartläggningen "Antisemitism i Stockholms skolor"
- tillsammans med relevanta nämnder samordna stadens deltagande i 250-årsjubileet för Judiskt liv i Sverige och gå in som samverkandepartner i firandet i Stockholm år 2025

Äldrenämnden

Stockholm har blivit en bättre stad, där fler lever längre och friskare liv. Samtidigt har detta inneburit att gruppen äldre blivit mer heterogen och idag inkluderar människor i ett brett åldersspann med olika bakgrund, utbildning, intressen, färdigheter, kultur och boendemiljö. Det är därför vi värnar om valfriheten inom omsorgen och mångfalden av stöd och service som ska finnas till gagn för äldre. Det ska vara lätt att utveckla sina intressen, leva ett gott liv och umgås med vänner och bekanta i Stockholm, även i hög ålder.

Med stigande ålder försämras dock hälsan av funktionsnedsättningar och sjukdomar. Det för med sig att behovet av omsorg och vård ökar kraftigt. Därtill upplever allt fler sig som ensamma och uppfattar detta som ett lidande - en ofrivillig ensamhet. Här måste samhället finnas för att alla ska känna en trygghet vid åldrandet.

Under pandemin har mycket ljus riktats mot äldreomsorgen och även om pandemin blottat brister i äldreomsorgen så har den också visat på de fantastiska insatser personalen som jobbar med våra äldre gör och att Stockholm snabbt lyckades ta svåra men viktiga beslut. Lärdomar från pandemins utmaningar ska bidra till att omsorgen utvecklas och personalen stärks. När äldreomsorg väl behövs ska den vara av god kvalitet med respekt för varje individs enskilda behov och önskemål. Inte minst ska ingen äldre berövas sin integritet och värdighet i livets sista delar.

För att säkerställa kompetensförsörjning i takt med fler och en ökande andel äldre i Stockholm behöver staden arbeta på flera fronter. Det handlar bland annat om att öka karriärmöjligheter för dem som arbetar inom omsorgen, både för att fler ska stanna kvar och för att locka fler till yrket. Det gäller också att se till att de som trivs och vill utvecklas har möjlighet att validera sina kunskaper och uppmuntras till att vidareutbilda sig. Inom ramen för vuxenutbildningar och SFI finns ytterligare potential att skapa snabba vägar till jobb genom kombinationsutbildningar och arbetsplatsförlagd undervisning. I ett lite längre tidsperspektiv måste fler ungdomar lockas till att välja vårdyrket.

Det är också viktigt att de som arbetar inom omsorgen får arbeta på toppen av sin kompetens och att de har goda möjligheter att avancera inom yrket. Staden bör därför se till att höja kompetenskraven på personalen i en takt som är hållbar och går i takt med resultaten på de kompetenshöjande insatserna som görs. De som vidareutbildat sig ska känna sig trygga med att deras insats värderas högt och leder till löneökning och kompetensbaserade arbetsuppgifter. Vi vill vidare utreda hur ett språktillägg skulle kunna utformas för dem som talar något av våra nationella minoritets- eller något invandrar-språk, såsom arabiska, persiska, somaliska och spanska, vilket skulle stärka äldreomsorgens förmåga att möta dessa grupper.

Chefens närvaro och synlighet är avgörande inom vård och omsorg. Som anställd inom verksamheten ska man känna sig trygg i att organisationen leds målmedvetet och säkert samt att de i chefsposition aktivt arbetar med vidareutbildning för både medarbetare och sin egen del. Att fånga upp medarbetare i behov av stöttning och dem som visar framfötterna och vill utvecklas är av stor vikt för att säkra kompetensförsörjningen och bidrar till att fler stannar inom yrket. Av samma anledning bör äldreomsorgen inkluderas i stadens kvalitetsutmärkelser. Dessutom måste staden se till att stärka insatserna för att fler ska vilja fortsätta arbete under längre tid, exempelvis genom att se över friskvårdsbidragen för äldre medarbetare, utforma en stanna kvar-bonus och ge utökade möjligheter för den som så önskar att bidra med sina erfarenheter till yngre medarbetare.

Många av de insatser och det stöd som staden tillhandahåller är biståndsbedömda. I dessa processer ska den enskilde stå i centrum och dennes behov och önsknings ha stort inflytande. För att detta ska vara möjligt krävs bland annat att all information om vilket stöd som finns ska vara lättillgänglig och lättbegriplig. Finns anhöriga ska dessa få möjlighet att delge sin upplevelse av den äldres behov, speciellt i fall där det finns tecken på demens eller annan kognitiv svikt. Anhöriga bär ofta ett stort ansvar för den äldre och de behöver stöd och information om vilka insatser som finns för avlastning. Biståndsbedömningen måste också ha sådan kvalitet att den bedöms som rättssäker och rättvis – oavsett hur och var bedömningen sker.

Både för äldre som är i behov av biståndsbedömda insatser och de som klarar sig på egen hand är det viktigt att staden möjliggör ett rikt socialt liv och aktivt arbetar med att minska ofrivillig ensamhet. De satsningar som gjorts under benämningen *Kultur för äldre* bör fortsätta och utvecklas för att nå fler, då forskningen tydligt visar att kulturaktiviteter oavsett form är bra för hälsan. Genom samarbeten och stöd till civilsamhället ska Stockholm fortsätta erbjuda ett stort utbud av samlingsplatser och aktiviteter som riktar sig till äldre. Här krävs att utbudet tillgängliggörs och att förfarandet förenklas. Det senare gäller även de kulturarbetare som önskar bidra med exempelvis musik och teater, så att dessa enkelt kan medverka. Dessutom ska initiativ att arrangera aktiviteter vid högtider och som når dem med hemtjänst lyftas. De upphandlade sociala besöken ska fortsätta och i de fall det handlar om ungdomar ska dessa erbjudas utbildning och inspirationskvällar för att få information om karriärmöjligheterna inom äldreomsorgen och vilka utbildningsvägar som finns.

I ett alltmer digitaliserat samhälle kan gruppen äldre hamna utanför. Att kunna ta del av information, förstå och delta i beslut som berör en själv och ta del av aktiviteter är avgörande för ens välbefinnande. Gruppen äldre får inte lämnas utanför utan måste få hjälp att nyttja fördelarna med digitaliseringen. Det är också väsentligt att underlätta för äldre att kunna ta del av de demokratiska beslutsprocesserna eller själva vara aktiva politiskt även i de fall man har funktionsnedsättning. För en positiv utveckling av äldreomsorgen bör staden också utveckla samarbetet med forskningsinstitutioner, inklusive Äldrecentrum, så att man snabbare når fram till tillämpbara evidensbaserade metoder.

I arbetet som rör äldre tar frågor som fokuserar på att svara mot en sviktande hälsa upp en stor del av resurserna, men det är minst lika avgörande att fokusera på att bibehålla en god hälsa och arbeta förebyggande med hälsofrämjande insatser. Med subventioner av träningskort, stöd till föreningslivets insatser för äldres hälsa, ett fortsatt Matlyft och Friskvård på recept kan allt fler äldre bibehålla god hälsa längre upp i åldrarna. Staden bör också i det sammanhanget sträva efter att utveckla sitt samarbete med regionen i form av egenvårds-aktiviteter.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- samordning av planeringen av vård- och omsorgsboenden, servicehus och korttidsboenden inom stadsdelsnämndernas samverkansområden
- central samordning och hanteringen av korttidsplatser
- uppföljning, utvärdering och utveckling av äldreomsorgen i syfte att säkerställa hög kvalitet
- uppföljning av myndighetsutövningen inom äldreomsorgen i syfte att säkerställa likställigheten i hela staden
- inspektion av stadens äldreomsorg oavsett utförare
- kvalitetsobservation av stadens äldreomsorg oavsett utförare
- bidragsgivning till ideella organisationer inom äldreomsorgen

- samarbete med Region Stockholm i gemensamma frågor samt inom Stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum
- övergripande utbildning, fortbildning och kompetensutveckling av medarbetarna i äldreomsorgen
- stadens jourverksamhet inom äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning
- hantering av ansökningar om trygghetslarm samt installation och larmmottagning
- köhanteringssystemet för vård- och omsorgsboenden samt servicehus
- genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen om valfrihet (LOV)
- förvaltning av stadsövergripande avtal avseende hemtjänst, dagverksamhet samt vård- och omsorgsboende enligt LOV
- genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling för korttidsplatser för äldre samt förvaltning av avtal där stadsdelsnämnder så önskar i samarbete med servicenämnden och berörda stadsdelsnämnder genomföra stadsövergripande upphandlingar å stadsdelarnas vägnar
- leda och samordna utvecklingen av äldreomsorgen i samarbete med stadsdelsnämnderna inom områdena digitalisering, karriärvägar och utbildning
- årligen till nämnden redovisa en sammanställning av arbetsmiljöarbetet inom äldreomsorgen

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden:

- tillsammans med berörda nämnder utforma friskvård för äldre, genom subventioner, stöd till föreningsliv och en utökning av friskvård på recept
- se över Kultur för äldre för att undersöka hur det kan nå fler
- ta fram en strategi för att se till att äldre ska få samma tillgång till samhällsinformation som andra medborgare
- dra lärdomar från pandemin för att se över vilka digitala hjälpmedel som kan minska den sociala isoleringen och öka delaktigheten i samhället för äldre
- tillsammans med kulturnämnden möjliggöra för att utnyttja bibliotekens lokaler för kurser i att smarta telefoner, datorer och annan informationsteknologi.
- förtydliga information till anhöriga om vilket stöd de själva och den äldre kan få och hur biståndsprocessen går till
- se över om det finns insatser som inte bör ligga under biståndsbedömning utan som kan ha andra, enklare, urvalskriterier, exempelvis ålder, ensamboende m.m. i syfte att förenkla för både den enskilde och biståndshandläggaren
- värna valfriheten och mångfalden i äldreomsorgen
- utveckla arbetssätt så att äldre får större inflytande över biståndsprocessen och vilken hjälp de behöver
- äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med att införa ramtid fullt ut
- fortsätta digitalisera äldreomsorgen för ökad trygghet, valfrihet och delaktighet
- verka för att hitta ny och behålla kompetens inom omsorgen, det ska vara en prioritering i alla led inom omsorgen och möjligheten till fortlöpande utbildning ska vara lättillgänglig
- tillsammans med berörda nämnder möjliggöra för vård- och omsorgsboende att ha serveringstillstånd
- fungera som kunskapsbank med goda exempel på hur livskvaliteten för äldre kan öka genom mat, utomhusvistelser och aktiviteter. Goda exempel ska spridas mellan boenden och stadsdelar

- erbjuda korta utbildningar och inspirationskvällar för unga som sommarjobbat eller som genom ungdomsbesök jobbat inom äldreomsorgen, med syfte att locka fler att utbilda sig inom omsorgsyrken
- utvärdera de insatser som gjorts för kompetenshöjning och se över hur kraven på utbildad personal och språkkunskaper ser ut och i vilken takt kraven kan höjas utifrån kompetensförsörjningens läge
- bidra tillsammans med berörda nämnder till att stadens stadsplanering görs så att äldre lätt och tryggt kan ta sig runt i staden,
- samverka för att staden tar ett samlat grepp för ökat byggande av äldrebostäder genom att förkorta och förenkla planprocessen, tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser
- säkerställa att äldres och pensionärsföreningars kunskaper och åsikter tas till vara
- verka för att staden i högre grad behåller erfaren och äldre personal
- tillsammans med andra nämnder stödja föreningar som genomför riktade aktiviteter mot äldre
- samverka med region Stockholm för att utreda hur äldres egenvård kan stärkas
- i samråd med Storstockholms brandförsvaret initiera informationsinsatser riktade till äldre i syfte att minska brandolyckor
- fortsätta utvecklingen av en nämndövergripande struktur i arbetet mot välfärdsbrott med fokus på riktade kontroller genom tillämpning av riskprofiler och en ökad grad av dokumentation och informationsdelning

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämndens uppgift är att garantera rättstrygghet för personer som inte själva kan sköta sin ekonomi, bevaka sin rätt eller sörja för sin person. Nämnden har därför ansvar över att utöva tillsyn över godmanskap och förvaltarskap. Insatserna ska vara av hög kvalitet och trygga för den enskilde. För att uppnå detta är en väl fungerande tillsyn av ställföreträdarna grundläggande. Handläggningen ska vara rättssäker och effektiv. Nämnden ansvarar även för tillsyn och kontroll över alla föräldrar i Stockholms stad som förvaltar underåriga barns tillgångar. Syftet med tillsynen är att förhindra att barn, eller myndiga personer som inte själva kan ta tillvara sin rätt, missgynnas ekonomiskt eller rättsligt. Rekryteringsarbetet av gode män och förvaltare är av stor vikt för att säkerställa att de stockholmare som är i behov av en förmyndare också får det.

Nämndens uppgifter

Överförmyndarnämndens uppdrag är reglerat i föräldrabalken. Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- rekrytering och byte av gode män och förvaltare
- tillsyn och arvodering av gode män och förvaltare
- information och utbildning av gode män och förvaltare
- särskilt stöd för rekrytering och arvodering av särskilt förordnade vårdnadshavare till ensamkommande flyktingbarn

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska utbildningsnämnden

- prioritera arbetet med att korta handläggningstider
- driva fler rekryteringskampanjer för rekrytering av ställföreträdare med olika metoder och utvärdera utfall
- fortsätta arbetet med att se över hur utbildningen av gode män kan förbättras med fokus på effektiva utbildningsinsatser
- samarbeta med relevanta aktörer så att även ideella krafter tas tillvara samt fortsätta den dialog som inletts med funktionshinderrådet
- samverka med arbetsmarknadsnämnden i inrättandet av stadens förvaltarenhet
- fortsätta arbetet med att ta fram metoder och nyckeltal för att mäta kvalitet, tillgänglighet, bemötande, rättssäkerhet, effektivitet samt huvudmännens och ställföreträdarnas uppfattning om verksamheten
- utveckla den interna kontrollen i syfte att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande lagstiftning och kommunstyrelsens anvisningar och säkerställa att den är aktiv och integrerad i organisationen. I detta arbete ska särskilt beaktas eventuell kritik från granskningsmyndigheter såsom länsstyrelsen och Justitieombudsmannen
- fortsätta arbetet med att systematiskt förbättra arbetssituationen och arbetsmiljön för de anställda, med målet att nämnden ska vara en dynamisk, professionell och uppskattad arbetsplats
- bistå arbetsmarknadsnämnden med inrättande av stadens förvaltarenhet
- fortsätta att driva ett långsiktigt och hållbart förändringsarbete mot en effektivare och mer ändamålsenlig organisation
- åtgärder ska vidtas för att säkerställa rättssäkerheten gentemot huvudmannen och löpande följa upp ärendeflöden
- rekryteringsarbetet ska utvecklas för att säkerställa att de stockholmare som behöver god man eller förvaltare också kan få det

Central medelsreserv

I Central medelsreserv: 1. Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov reserveras 5 mnkr.

I Central medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov reserveras 737,2 mnkr främst för följande ändamål:

- Beredskapslager
- Ordningsvakter
- Platssamverkan
- Lokala åtgärdsprogram, vatten
- Biologisk mångfald
- Kemikaliesmart förskola
- Förvaltarenhet
- Miljö- och klimatsamordnare
- Högtider och evenemangsdagar i fokusområden
- Kulturpark Snösätra
- Sommarkoloniverksamhet inkl. LSS-kollo
- Förskola – bidrag för hög hyra
- Särskilda boenden för äldre
- Särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning
- Socialnämnden – SHIS lägenheter
- Sommarbarn
- Placeringsmedel för socialtjänsten
- Ytterstadssatsning fritidsverksamhet
- Ökad vattensäkerhet strandbad
- Oförutsedda behov

Vidare reserveras 567,7 mnkr i Central medelsreserv: 3. Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar inom förskola, fritidshem, grundskola, gymnasieskola, vuxenutbildning, grund- och gymnasiesärskola, svenskundervisning för invandrare (sfi), flyktingmottagande, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, intäktsbortfall som en följd av pandemin, kommunalt bostadstillägg för funktionsnedsatta, arbetsmarknadsnämnden samt arvoden med mera inom överförmyndarnämnden samt ej aktiverbara utgifter.

I Central medelsreserv: 4. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter har utgifter om 550 mnkr reserverats för planerings- och genomförandeprojekt avseende investeringar för exempelvis följande ändamål:

- Förändringar mellan åren i redan beslutade investeringsprojekt som inte kan finansieras genom omprioriteringar inom nämndens investeringsplan
- Nya prioriterade investeringsprojekt som inte kräver genomförandebeslut av kommunfullmäktige, genom att de inte är av strategisk vikt eller principiell karaktär
- Klimatmiljard, inklusive ytterligare medel för klimatanpassning
- Trygghetsinvesteringar
- Hästa gård
- Parklekar
- Lokala åtgärdsprogram, vatten
- Biologisk mångfald
- Naturreservat
- Stockholm vid vattnet
- Strandbad, badstegar, bastuflostrar mm

CM:2

- Större investeringar på parkmark till följd av erosionsproblematik mm.
- Förverkligande av fler medborgarförslag

Finansförvaltning

Mnkr	Budget 2023	Budget 2024 KS	Budget 2024 (C)
Pensioner, arbetsgivaravgifter	-10 007,0	-11 067,5	-11 067,5
Pensionsersättning, personalförsäkrings-pålägg från nämnderna mm	8 483,6	9 070,0	9 070,0
Anslagsfinansierad del av pensioner/arbetsgivaravgifter mm	-1 523,4	-1 997,5	-1 997,5
Skatteintäkter och begravningsavgifter	59 554,4	63 767,4	62 689,6
Utjämning och fastighetsavgift	-6 239,7	-6 206,6	-6 206,6
Utdelning	1 440,0	1 120,0	1 120,0
Finansiellt resultat exklusive utdelningar	-589,4	-600,1	-600,1
Disposition begravningsavsättning	-9,5	11,8	11,8
Summa finansiering verksamhetens nettokostnader	50 211,1	54 155,8	54 842,7
Interna ränteersättningar	1 093,6	2 252,8	2 252,8
Finansiering investeringsplan			
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	0,1
Avskrivningar	2 057,1	2 547,9	2 547,9
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	600,0
Upplåningsbehov	4 272,4	6 483,3	6 420,8
Summa finansiering investeringsplan	6 529,6	9 231,3	9 568,8
Plan Kapitalkostnadernas andel av stadens nettokostnader (%)	6 %	6%	6%

Under Finansförvaltningen redovisas de samlade kostnaderna för pensioner och arbetsgivaravgifter, stadens skatteintäkter, intäkter för fastighetsavgifter med mera. Finansförvaltningen tillgodogörs interna ersättningar för pensioner och personalomkostnadspålägg från nämnderna. Här upptas finansiellt resultat, aktieutdelning samt interna ränteersättningar från nämnder för investeringar.

Exploateringsinkomster vid markförsäljning, motsvarande det bokförda värdet, tas upp under exploateringsnämnden. De samlade budgeterade investeringsinkomsterna framgår av investeringsplanen.

Pensioner, arbetsgivaravgifter m.m.

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Pensioner		
Utbetalningar pensioner	-1 266,2	-
Pensionsavgifter	-1 405,2	-
Särskild löneskatt (24,26 %)	-648,1	-
Förändring av pensionssskuld (inkl särsk löneskatt)	-1 408,0	-
Summa	-4 727,5	
Övriga personalkostnader	-100	
Arbetsgivaravgifter (inkl avtalsförsäkring)	-6 240,0	
Ersättningar från nämnderna för pensioner och personalförsäkring		9 070,0
Summa	-11 067,5	9 070,0
Anslagsfinansierad del av pensioner/ arbetsgivaravgifter mm	-1 997,5	

Pensioner

Här redovisas stadens samlade kostnader för pensioner för så väl aktiv som pensionerad personal. Staden redovisar pensionskostnader enligt blandmodellen. Pensionsavtal för födda 1985 och tidigare är delvis förmånsbestämt. Sedan den 1 januari 2023 gäller avgiftsbestämda avtalet AKAP-KR för anställda inom staden. Pensionsskulden avser förmånsbestämd ålderspension och avtalspension. Skulden beräknas enligt beräkningsmodellen, RIPS 21. Den del av skuldförändringen som avser ränta budgeteras under finansiella kostnader.

Arbetsgivaravgifter

Stadens nämnder betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalomkostnadspålägg, som läggs på lönesumman. För arbetstagare födda 1958 och senare har detta beräknats till 46,4 procent för 2024. Pålägget består av följande poster: Lagstadgade arbetsgivaravgifter om 31,42 procent, avtalsförsäkringar om 0,13 procent och kalkylerade kostnader för avtalspension om 14,8 procent. Pålägget för personer födda 1957 och tidigare uppgår till 16,0 procent. Riktlinjen är att förändrade arbetsgivaravgifter eller avtalsförsäkringar, som beslutas om året innan budgetåret, ska påverka personalomkostnadspålägg, som tas ut budgetåret.

Skatteintäkter och begravningsavgifter

Mnkr	Skatteunderlag/ skattesats/avgift	Intäkter
Förskott efter uppräknat skatteunderlag 2022:	353 379,9	62 689,6
Utdebitering	17,74	
Begravningsavgift	0,065	229,7
Summa skatteintäkter och begravningsavgifter		62 919,3

Skatteunderlag och skatteberäkningar

Prognosen över skatteunderlaget för 2024, det vill säga kommuninvånarnas förvärvsinkomster under 2022, är uppräknad med en bedömning av utvecklingen under inkomst-åren 2023 och 2024. Gällande prognos utgår från Sveriges Kommuner och Regions bedömning den 24 augusti 2023. Skatteunderlaget beräknas öka med 4,9 procent år 2023 och 3,8 procent år 2024. Stadens skatteinkomster är beräknade på en skattesats om 17,74 kr.

Begravningsavgift

Begravningsverksamheten finansieras genom en särskild avgift som tillgodogörs staden på samma sätt som skattemedel. Begravningsavgiften uppgår till 6,5 öre av uppräknat skatteunderlag (6,5 öre 2023).

Utjämning och fastighetsavgift

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Inkomstutjämning	-6 706,6	
Kostnadsutjämning	-907,9	
Regleringspost		1 895,4
LSS-utjämning	-1 878,9	
Fastighetsavgift		1 358,3
Summa	-9 493,4	3 253,7
Netto utjämning och fastighetsavgift	-6 239,7	

Utjämningsystemet

Kommuner och regioner garanteras genom inkomstutjämnningen 115 procent av medel-skattekraften i riket. Stockholms stad och andra kommuner som har en skattekraft över den s.k. garantinivån betalar en inkomstutjämningsavgift till staten. Det slutliga utfallet av inkomstutjämnningen kommer att fastställas under december månad 2023.

LSS-utjämning

LSS-utjämnningen utjämnar för kostnadsskillnader i kommunernas LSS-verksamhet. Kostnadsutjämningsystem för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) infördes 2004. Gällande prognos för LSS-utjämnningen utgår från SCB:s prognos i juni 2023.

Fastighetsavgift

Från och med år 2008 har den statliga fastighetsskatten ersatts av en kommunal avgift. Fastighetsavgiften baseras på ett taxeringsvärde med ett högsta tak som justeras årsvis. Detaljerade regler utfärdas av Skatteverket.

Utdelning

Flertalet av stadens bolag ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB. Vissa bolag i koncernen erlägger koncernbidrag till moderbolaget Stockholms Stadshus AB, som i sin tur tillskjuter bidrag till mottagande bolag. Utdelning till staden sker från moderbolagets egna kapital. I budget föreslås en preliminär utdelning om 1 300 mnkr från Stockholms Stadshus AB. Det slutliga beloppet beslutas i samband med tertialrapport 2 och därtill eventuellt hörande extra bolagsstämma för Stockholms Stadshus AB. Vid ordinarie årsstämma 2024 beslutas inte om någon utdelning från koncernen.

Mnkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Räntenetto	381,6	577,1	557,5	494,1
Övriga finansiella intäkter	0,7	1,3	1,3	1,3
Övriga finansiella kostnader	-29,0	-33,3	-33,3	-33,3
Finansiella kostn pensionsskuld inkl löneskatt	-942,6	-1145,3	-468,9	-280,8
Finansiellt resultat exklusive utdelningar	-589,4	-600,1	56,6	181,3

Kommunstyrelsen agerar genom stadsledningskontoret som kommunkoncernens samlade finansfunktion. Samtliga upplånings- och placeringsbehov sker genom stadsledningskontorets internbank. Finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad anger ramar för finansverksamheten i kommunkoncernen, det vill säga Stockholms stad, Stockholms Stadshus AB och dess majoritetsägda bolag samt stadens övriga helägda bolag. Finanspolicyn ska fastställas av kommunfullmäktige årligen och revideras vid behov. En riskkontrollfunktion övervakar att de finansiella riskerna håller sig inom de ramar och regler som finns angivna i finanspolicyn. Enligt finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad ska staden och samtliga bolag erhålla upplåning och placering med villkor motsvarande kommunkoncernens externa finansieringskostnad med utrymme för en marknadsmässig kreditmarginal och eventuell omkostnadsersättning. Övriga finansiella intäkter utgörs i första hand av ersättning som tas ut i samband med att staden går i borgen. Enligt gällande regler för stadens borgenshantering ska staden vara restriktiv avseende nya borgensåtaganden. Övriga finansiella kostnader utgörs i huvudsak av kostnader för rating, syndikerat låneavtal (betalningsberedskap) och marknadsprogram samt bankavgifter. Den del av pensionsskulden som är att betrakta som en finansiell kostnad inklusive löneskatt redovisas under finansiella kostnader.

Begravningsfond

Begravningsverksamheten finansieras genom en begravningsavgift. Överskott/underskott inom verksamheten avsätts centralt för balansering av resultat, som återförs till avgiftskollektivet.

Internränta

Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta i samband med budget. Staden eftersträvar en internränta som är relativt stabil och som reflekterar kommunkoncernens genomsnittliga finansieringskostnad de kommande åren. Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta för 2024 till 2,8 procent, (2,2 procent 2023). Räntan för bostadsrättsinnehav motsvarar internräntan.

Kommunfullmäktige fastställer därutöver kalkylräntan för enskilda projekt till 5,0 procent.

Räntan för markinnehav motsvarar avgäldsrentan för tomträtter, som uppgår till 3,0 procent (3,0 procent 2023).

Kapitalkostnadsberäkning

Vid beslut om ny-, om- och tillbyggnadsprojekt gällande lokaler och bostadslägenheter med kostnadsbaserad hyresberäkning, och med SISAB, Micasa och fastighetsnämnden som hyresvärd, baseras dessa på en mer långsiktig kapitalkostnadsberäkning. Den del som avser kostnaden för en kapitalskuld beräknas med en bestämd procentsats, en kalkylberäkningsprocent. Kalkylberäkningsprocenten ska gälla vid bedömning av ett projekt i samband med beslut och därefter vara fast för detta specifika projekt i samband med uppföljning under hela genomförandetiden. Hyresofferter från berörda bolag och fastighetsnämnden ska avseende kapitalskulden kompletteras med denna kalkylberäkningsprocent.

Följande, förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för Finansförvaltningen, beslutas i denna budget

- Ram för kommunkoncernens totala externa upplåning samt ram för utlåning till och borgensteckning för bolagen fastställs i Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad.
- Kommunkoncernen ska i samband med den årliga översynen av finanspolicyn uppdatera de finansiella risklimiterna utifrån aktuella finansiella förutsättningar.
- Kommunalinkomstskatt utdebiteras med kronor 17:74 per skattekrona för att fylla stadens uttaxeringsbehov för 2024.
- Begravningsavgift utdebiteras med 6:50 öre per skattekrona för 2024.
- Beslut om den faktiska storleken på utdelningen från koncernen Stockholm Stadshus AB fattas av kommunfullmäktige i tertialrapport 2, 2024.
- Internräntan fastställs till 2,8 procent för 2024.
- Övriga förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för Finansförvaltningen.

Stockholms Stadshus AB

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagskoncernen ska under perioden prioritera affärsmässiga och nödvändiga infrastruktuurinvesteringar som är nödvändiga för en snabbt och hållbart växande stad. Bolagskoncernen har en viktig roll i att driva stadens arbete med att minska klimatutsläpp och att genomföra klimatanpassningsåtgärder samt är en betydande aktör i stadens övergripande hållbarhetsarbete i enlighet med stadens mål.

Kommunkoncernens stora investeringsvolym medför ett ökat ansvar för bolagen med fokus på styrning, effektivitet, kostnadsmedvetenhet och prioriteringar i de stora projekten samt kontinuerlig översyn av befintligt bestånd för att identifiera strategiskt lämpliga objekt att avyttra. Inhyrningar ska föregås av en risk- och konsekvensanalys. Det är angeläget med en balans mellan egen finansiering och upplåning så att den finansiella stabiliteten inte äventyras. Det är även angeläget att ersättningsinvesteringar inte trängs ut av nyproduktionsprojekt. Omvärldsfaktorer såsom räntekostnadsnivåer och byggkostnadsutveckling innebär finansiella risker som måste bevakas för att planerade projekt ska kunna genomföras med rimliga avkastningskrav och utan att generera nedskrivningsbehov.

Bolagskoncernen ska ha en aktiv fastighetsförvaltning och utveckla fastighetsbestånden långsiktigt för att nå en bättre struktur när det gäller standard, geografiskt läge och åldersfördelning. Takten i bostadsbyggandet ska vara hög för att nå målet om 140 000 bostäder år 2010–2030 och bolagen i koncernen ska aktivt verka för blandade bostadsområden genom olika upplåtelseformer och lägenhetsstorlekar. I en tid av ekonomisk osäkerhet kan koncernen, som offentligt styrd och finansierad, bidra till att hålla produktionstakten uppe och hålla bostadsmålen inom räckhåll.

Bolagen har fortsatt ett särskilt uppdrag att minska administrativa och indirekta produktionskostnader och att utföra sitt uppdrag effektivt utifrån respektive bolags förutseende och verksamhet.

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB:s uppgifter

Koncernen Stockholms Stadshus AB omfattar merparten av Stockholms stads aktiebolag. Stockholms Stadshus AB är moderbolaget i koncernen som består av 16 aktiva dotterbolag eller underkoncerner, samt ett intressebolag.

Styrelsen för Stockholms Stadshus AB, koncernstyrelsen, ska fatta de principiella beslut som krävs för att kommunfullmäktiges mål ska nås. Dotterbolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB ska kontinuerligt följa större investeringsprojekt med särskilt fokus på projekt med långsiktiga effekter för stadens tillväxt, ekonomi och omställningen till en hållbar stad, samt bidra till stadens långsiktiga strategi att renodla fastighetsägandet i samband med översyn av stadens fastighetsbestånd. Möjligheterna att tillsammans med fastighetsbolagen överföra fastigheter mellan bolag som ur ett nyttjandeperspektiv bör utvecklas för annat ändamål, ska prövas kontinuerligt.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB:s uppgifter

Stockholms Stadshus AB har en sammanhållande funktion för huvuddelen av Stockholms stads aktiebolag och ska leda bolagskoncernen. I kommunfullmäktiges direktiv ingår att svara för övergripande utveckling, strategisk planering, löpande översyn och omprövning, utöva ekonomisk kontroll och uppföljning, samt att utveckla styrformer och samspelet mellan ägare, koncernledning och dotterbolag. Moderbolaget följer upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser, i samverkan med stadsledningskontoret. Moderbolaget ska inom ramen för kommunstyrelsens uppsiktsplikt återföra väsentlig och strategisk information till kommunstyrelsen.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- tillsammans med kommunstyrelsen leda arbetet med att flytta ut stadens förvaltningar och bolag, från innerstad till ytterstad
- säkerställa effektiva processer i bostadsbyggandet samt att samhällsservice och övrig stadsutveckling i enlighet med stadens målsättningar planeras i tidiga skeden
- utreda en sammanslagning av de tre bostadsbolagen inklusive konsekvenser för hyresgäster och personal
- leda och följa upp arbetet med strukturförändringar i fastighetsägandet för att renodla och effektivisera stadens fastighetsbestånd
- medverka till ökat samarbete mellan kommunkoncernen och näringsliv samt civilsamhälle för en mer innovativ stadsutveckling, flerdimensionella fastighetsbildningar och snabbare processer
- svara för koncernens övergripande arbete för att nå målet om en klimatpositiv stad år 2030 samt att stadens egen organisation ska vara fossilfri år 2030
- tillsammans med kommunstyrelsen utveckla kommunkoncernens strategiska planering och uppföljning för en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning
- stötta och driva på för att stadens bolag ska intensifiera sitt arbete med energi-effektivisering, samt för att kommunkoncernens installation av egen elproduktion ska öka
- tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden säkerställa en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning genom mer sol- och vindkraft i Stockholmsregionen med målet att tredubbla solenergiproduktionen i Stockholm senast 2026
- bidra till målet att öka solenergiproduktionen i Stockholm genom att bygga mer på stadens egna tak
- pröva marknadens intresse av att förvärva och driva Stockholmsmässan AB, samt i samråd med berörda nämnder verka för att området kring mässan och Älvsjö centrum stadsutvecklas inklusive ett idrottskluster på Sjöängen
- verka för utvecklad best practice vid nybyggnation och bistå bostadsbolagen i arbetet att bygga fler överkomliga hyresbostäder med hyror som unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga

Bostadsbolagen

Stadens bostadsbolags grundläggande uppgift är att bidra med bostadsförsörjning i ett växande Stockholm, idag präglad av segregation. Det handlar om två centrala inriktningar om att verka för blandade bostadsområden med olika upplåtelseformer samt en större andel överkomliga hyresbostäder med rimliga hyror. För att åstadkomma detta ska bolagen bygga fler hyresbostäder, arbeta för att öka rörligheten i beståndet för att korta bostadsköerna samt avyttra bostäder i områden där hyresrätten dominerar.

Segregation är en viktig förklaring till en rad sociala problem i form av exempelvis gängkriminalitet och långtidsarbetslöshet. Segregationen har många orsaker men som själva begreppet signalerar handlar problemet delvis om en rent fysisk separation, att människor lever åtskilda och där möten mellan olika människor försvåras. Stadens bostadsbolag som utgör en stor aktör i många av stadens utsatta områden kan bidra till att minska segregationen, dels genom att bygga fler hyresbostäder och bygga ihop stadsdelar, dels genom att verka för en stor mix av boendeformer.

Ofta pekas starka socioekonomiska områden, som domineras av bostadsrätter och äganderätter, som ett problem. Där behövs också hyresrätter för att staden ska kunna blandas. Men motsvarande hantering behöver också finnas för de ytterstadsområden som domineras av hyresrätter. Dessa områden behöver också blandas med olika upplåtelseformer. Men just detta förefaller vara en stor farhåga för det nuvarande vänsterstyret som har stoppat stadens utveckling mot mer blandade områden. Det är viktigt att bygga nytt och fler hyresrätter, men det kommer inte att räcka för motverka bostadssegregationen, då behöver stadens bostadsbolag även se över sitt befintliga bestånd och aktivt verka för blandade bostadsområden genom olika upplåtelseformer och lägenhetsstorlekar.

Som en del i arbetet med att motverka segregationen ska bolagen påbörja och medverka i utvecklandet av Järvafältet genom att bygga Järva stadspark. Ett långsiktigt stadsutvecklingsprojekt genom investeringar i nya bostäder, kollektivtrafik, idrott, kultur och grönområden. Inriktningen ska vara en dubbling av antalet bostäder genom att bygga högt, tätt, klimatsmart och skapa en mer tillgänglig park. Fler bostäder skapar underlag för fler företag och jobb, stadsliv och en tryggare del av Stockholm. Målet är att Järva inte bara ska vara ett område att bo i utan också ett område många vill besöka.

Bolagen ska samverka mer gällande olika renoveringsmodeller. Idag uppstår ovälkomna situationer när renoveringsnivåer ibland går i otakt mellan bolagen och skillnaden i minimumstandard blir för stora. Det resulterar i lägre rörlighet av hyresgäster mellan bolagen vilket utgör ett hinder för en friskare bostadsmarknad i staden. En överenskommen minimumstandard för bolagens lägenheter skulle kunna öka rörligheten av hyresgäster mellan bolagen. Att mellan varje hyresgäst göra en översyn och eventuella åtgärder för att nå upp till fastställd minimumstandard vore ett bra sätt att uppmuntra fler hyresgäster att våga byta hyresvärd. Bolagen ska även sträva efter att ha liknande modeller för hur renoveringar påverkar hyran. Inför standardförbättringar eller andra ändringsåtgärder, ska bolagen informera hyresgästerna i god tid. Ambitionen ska vara att hyresgästerna själva ska kunna välja mellan olika upprustningsnivåer utifrån en obligatorisk basnivå där olika val får olika konsekvenser för hyran.

Att skapa trygga och levande områden handlar också om att utveckla lokala centrum, inte minst i ytterstadsområden. Det är oacceptabelt att lokala företagare tvingas stänga för att tryggheten inte kan upprätthållas. Ansvaret ligger förstas på många aktörer i samhället som polis, kommun och staten i övrigt, men även stadens bostadsbolag tillsam-

(C) Bo-bolagen:2

mans med övriga fastighetsägare har ett stort ansvar. Bostadsbolagen ska därför intensifiera stads- och centrumutvecklingen med särskilt fokus på ytterstaden där bolagens ägande är utbrett. Syftet ska vara att skapa trivsel, trygghet och säkerhet för boende och företagare.

Stadens tre egna bostadsbolag har liknande verksamheter och många gemensamma mål. Mål som genomsyras av att medverka till att tillgängliggöra bostäder i Stockholm för olika behov. Bolagen har vidare ett betydande ansvar för att möta efterfrågan genom att bidra till nyproduktion av hyresbostäder, uppgifter som kräver starkt ekonomiskt rustade organisationer som ständigt bör se över kostnader och organisering.

De tre bostadsbolagen startades i olika omgångar under 1930- och 40-talen. Bostadsmarknaden har sedan dess genomgått stora förändringar och idag har de tre bolagen fler likheter än olikheter i sina respektive uppdrag. Dagens ekonomiska omständigheter och reglerna på bostadsmarknaden talar för att Stockholms stadshus AB bör se över organiseringen av de tre bostadsbolagen genom en sammanslagning. Hänsyn ska särskilt tas till kostnadseffektivitet gällande drift och fastighetsförvaltning med energieffektiviseringar och klimatsatsningar i centrum. En sammanslagning ska därtill stärka den ekonomiska utvecklingen och göra det nya bolaget till en än mer drivande bostadsaktör i Stockholm för att möta efterfrågan på fler överkomliga bostäder i Stockholm.

Det parallella arbetet som idag utförs av tre bostadsbolag, i form av tids- och kostnadskrävande processer från markanvisning till att byggnaderna står färdiga, ska kunna rationaliseras via ett bolag. Förutsättningarna för att hålla nere både tidsåtgång och kostnader kan då förbättras. Bolagen kan också undvika tidigare stötestenar i form av resurskrävande geografiska omfördelningar av fastigheter när ett helhetsperspektiv blir naturligt. Med ett bostadsbolag kan hyresgästerna även i fortsättningen vända sig till Bostadsförmedlingen men slippa byta hyresvärd vid eventuellt bostadsbyte. Mot bakgrund av detta ska Stockholms stadshus AB, som ägare till de tre bostadsbolagen, utreda en sammanslagning av de tre bostadsbolagen inklusive konsekvenser för hyresgäster och personal.

Bolagens uppgifter

- bygga och förvalta bostäder och bidra till stadens bostadsförsörjning
- medverka till en fungerande bostadsmarknad i Stockholm
- vara självständiga och drivande aktörer för en rörlig och tillgänglig bostadsmarknad i Stockholm
- verka för fler bostäder och god ekonomisk avkastning där vinsterna ska användas för att säkerställa att det finns ett varierat bostadsutbud i hela staden
- aktivt arbeta för att motverka segregation i staden
- bygga överkomliga hyresbostäder med hyror som unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- säkerställa hög kvalitet i underhåll och service
- arbeta för ökad tillgänglighet för äldre och personer med funktionsnedsättning vid nyproduktion och renoveringar
- verka för social hållbarhet genom att aktivt främja fler överkomliga bostäder för de mest behövande och aktivt verka för att minska våld i hemmet
- tillsammans med berörda nämnder och styrelser, medverka till åtgärder för ökad trygghet och attraktivitet i stadsmiljön

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolagen

- bidra till målet om att inte ha några utsatta eller särskilt utsatta områden i Stockholm
- motverka segregation genom att verka för blandade bostadsområden, bygga ihop stadsdelar, bygga fler hyresbostäder, öka rörligheten i det egna beståndet samt avyttra bostäder i områden där hyresrätten dominerar
- påbörja och medverka i utvecklandet av Järvafältet genom att bygga Järva stadspark
- stärka hyresgästernas möjlighet att påverka grad av standardhöjning i samband med upprustning
- samverka med socialnämnden kring vräkningsförebyggande åtgärder och ha en nollvision för vräkningar av barnfamiljer
- bidra till stadens gemensamma arbete om att förmedla försöks- och träningslägenheter, Bostad Först, förturslägenheter och skyddade boenden för våldsutsatta
- skapa förutsättningar för flexibel lokalanvändning samt förenkla och möjliggöra upplåtelse för civilsamhälle och kulturliv samt levandegöra bottenvåningar för att öka trygghet och trivsel
- intensifiera arbetet mot oriktiga hyresförhållanden, olovlig andrahandsuthyrning och bostadsrelaterade bedrägerier
- ta ett socialt ansvar kring sina fastigheter genom att exempelvis samverka med det lokala civilsamhället och näringslivet
- verka för att studentbostäder byggs, både permanenta och temporära
- tillsammans med berörda nämnder fortsätta utveckla arbetet med Stockholmshus samt verka för byggandet av fler kollektivhus och andra alternativa boendeformer
- successivt förse alla sina parkeringsplatser med laddinfrastruktur senast 2026
- utveckla infrastruktur för matavfallsinsamling i och bidra till att uppnå stadens mål för matavfallsinsamling
- genomföra energieffektiviserande åtgärder samt utnyttja nya tekniker inom miljö- och klimatområdet såsom energilagring för överskottsel från bolagets elproduktion i syfte att nå ett hållbart och energieffektivt bestånd
- vid nybyggnation och renovering utgå från att hustak ska nyttjas, antingen med solceller eller med gröna tak samt bidra till att fler fastigheter får påbyggnationer på taken, exempelvis genom extra våningar eller radhus
- utreda en sammanslagning av de tre bostadsbolagen inklusive konsekvenser för hyresgäster, personal och förutsättningarna för fler hyresbostäder
- verka för att bolagen får tydligt ökad rätt avhysa hyresgäster där kriminell verksamhet utgår från bostaden och utöka arbetet inom ramen för befintlig lagstiftning
- säkerställa nyproduktion av bostäder även när det generella byggandet har en konjunkturell nedgång

(C)

Bo-bolagen:4

AB Svenska Bostäder

Bolagets uppgift

- bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning
- dotterbolaget AB Stadsholmen äger och förvaltar fastigheter av stort kulturhistoriskt värde vilket inbegriper att förena kulturarvet med affärsmässighet samt ett levande stadsliv
- skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster för goda hyresgästrelationer

Ägardirektiv för 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- upprätthålla boendekvaliteten och de kulturhistoriska värdena i AB Stadsholmens bestånd
- bevara den tidigare panncentralen på Halmstadsvägen i Björkhagen

AB Familjebostäder

Bolagets uppgift

- bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning
- skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster för goda hyresgästrelationer

Ägardirektiv för 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar
- skapa permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper

(C)

Bo-bolagen:6

AB Stockholmshem

Bolagets uppgift

- bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning
- skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster för goda hyresgästrelationer

Ägardirektiv för 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar, vilket bland annat innebär byggande av modulbostäder
- skapa permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper
- i samarbete med Kulturhuset Stadsteatern utveckla kulturhusverksamheten i Skärholmen

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Micasa Fastigheter i Stockholm AB ansvarar för att tillhandahålla och skapa fler väl-skötta, trygga och tillgängliga bostäder till stadens äldre och personer med funktionsnedsättning samt till stadens prioriterade grupper. Bolaget ska prioritera underhållsåtgärder i fastigheter med stora underhållsbehov. Bolaget ska öka sin egenfinansieringsgrad.

Det är angeläget att bolaget har en ledande roll i stadens äldreboendeplanering och -försörjning. Bolaget ska bidra till att uppfylla stadens bostadsmål för personer över 85 år. Bolaget ska också med berörda nämnder och andra parter delta i planeringen för boenden inom bolagets målgrupp. Plan för nybyggnad av seniorboenden anger inriktningen för det fortsatta arbetet med boendeformen. All nyproduktion ska ske kostnadseffektivt. Bolaget ska bidra till att stadens kostnader för lokaler hålls så låga som möjligt.

Bolagets uppgifter

Micasa Fastigheter i Stockholm AB äger, anskaffar, bygger och förvaltar, vård- och omsorgsboenden, servicehus, seniorbostäder, LSS-boenden och bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Bolaget ska skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt.

Ägardirektiv för 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- utifrån stadens tillgänglighetsdefinition tillsammans med bostadsbolagen fortsätta att inventera bostadsbeståndet
- genomföra nyproduktion, ombyggnationer och renoveringar på ett sätt som undviker fördyringar
- i samarbete med Bostadsförmedlingen i Stockholm AB se till att resultatet av tillgänglighetsinventeringen är sökbart för bostadssökande
- fortsätta arbeta för att utöka gemensamhetsytor och efter beställning aktivitetscenter vid befintliga och tillkommande seniorboenden i staden
- fortsätta arbeta för att uppnå en hög servicegrad
- beakta förbättring av hörselmiljöer i samband med underhåll och renovering
- fortsätta bygga seniorbostäder och tillsammans med Stadshus AB, kommunstyrelsen och äldrenämnden fortsätta att se över bolagets strategi för utbyggnad av seniorbostäder utifrån stadens definition och behov, i enlighet med Boendeplanen
- bidra till att uppnå stadens mål för matavfallsinsamling
- prioritera och åtgärda klimatrelaterade risker såsom effekter av skyfall och värmeböljor
- delta i stadens fortsatta arbete med LCA (Livscykelanalys) i byggprocessen och miljö- och hälsoskyddsnämndens utredning av kravnivå för byggmaterials klimatpåverkan
- fortsätta arbetet med att energieffektivisera, bland annat med hjälp av digitala verktyg för energistyrning och energilagring samt genom ökad egen energiproduktion
- med stöd av miljö- och hälsoskyddsnämnden, fortsätta arbetet med en utfasning av direktverkande el för uppvärmning och föreslå elbesparande alternativ
- fortsätta att verka för att utöka antalet solceller vid nybyggnation såväl som på befintliga fastigheter

(C)

Micasa:2

- verka för att fler byggnader uppförs i trämaterial
- öka andelen återbrukat material vid ny- och ombyggnation
- utveckla arbetet med att integrera äldreboendeplaneringen och behovssituationen i arbetet med underhållsplaneringen
- fortsätta arbeta för att skapa tillgängliga gröna, trygga och trevliga utemiljöer för såväl boende som personal i och omkring fastigheterna
- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning för att skapa utrymme för investeringar samt genomföra försäljningar av fastigheter som staden inte har behov av
- tillsammans med äldregruppen inkludera konsekvensanalyser med användandet av kvantitativ forsknings- och scenariometodik i boendeplaneringen samt involvera äldre mer i planeringsarbetet
- fortsätta att medverka i arbetet för ökad andel externt ägande av vård- och omsorgsboenden i samråd med berörda stadsdelsnämnder och efter noggrann analys ur ett långsiktigt driftkostnadsperspektiv, om ekonomiskt fördelaktigt, överlåta ett pågående vård- och omsorgsboendeprojekt, i planeringsskede, till extern byggaktör, för tredjepartsuthyrning till staden
- i samband med behov av periodiskt underhåll av särskilda boenden noga värdera investeringsutgifterna med tillkommande hyreseffekter i förhållande till behovet av fastigheten och vilka andra alternativ som finns
- minska administrativa och driftkostnader med 1% och öka satsningen på underhåll med motsvarande belopp
- fortsätta att tillsammans med bostadsbolagen bistå äldregruppen och stadsdelsnämnderna med införandet av smarta lås i bolagets seniorbostäder och i bostadsbolagens bestånd

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB

Bostadsmarknaden i Stockholm ska fungera så bra att människor som söker en första bostad hittar en och att människor vars bostadsbehov förändras känner trygghet i att lämna sin bostad för att hitta en ny.

Bostadsförmedlingens uppgift är att svara för reguljär bostadsförmedling, evakuering och förmedling av förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter, förmedling av lägenheter till stadens bostadsbolags internköer samt förmedling av kategoribostäder såsom student- och seniorboenden. Bolaget ska vara ett aktivt verktyg i den sociala bostadspolitiken.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB ska medverka till en effektiv bostadsförmedling och förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid. Bostadsförmedlingen i Stockholm AB ska vara öppen för alla. I de fall det finns intresse från fastighetsägare i kringliggande kommuner ska bostadsförmedlingen därför kunna förmedla bostäder även i Stockholms arbetsmarknadsregion. Bolaget ska med sin verksamhet trygga en väl fungerande regional marknadsplats för hyresrätter. För att få tillgång till flera försöks- och träningslägenheter behöver privata fastighetsägare lämna fler lägenheter till bolaget för förmedling.

Bolaget ska fortsätta med och utveckla förtursverksamheten för våldsutsatta. Alla som har rätt till förtur ska få det. Man ska aldrig känna att man inte får den hjälp man behöver för att lämna en våldsam relation och därför är det viktigt att förtursverksamheten fungerar.

Barnfamiljer som lever i osäkra boendeförhållanden är ytterligare en prioriterad målgrupp. Bostadslösa barnfamiljer ska inte placeras på vandrarhem eller hotell utan erbjuds trygga och långsiktiga boendalternativ och i detta arbete är Bostadsförmedlingen en viktig aktör.

Ägardirektiv för 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- fortsätta att stärka kontrollen av intyg i syfte att säkerställa rättssäkerheten inom förmedlingsprocessen
- bidra i arbetet med att underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden
- öka antalet inlämnade lägenheter från privata fastighetsägare/förvaltare
- bidra till stadens mål om att förmedla försöks- och träningslägenheter inklusive Bostad Först
- i fortsatt samverkan med bostadsbolagen, SHIS Bostäder, stadsdelsnämnderna och socialnämnden säkerställa att minst 150 genomgångsbostäder tillhandahålls och kommer barnfamiljer som under lång tid levit i osäkra boendeförhållanden tillgodo
- i samarbete med socialnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens bostadsbolag samverka kring oriktiga hyresförhållanden på bostadsmarknaden
- i samarbete med bostadsbolagen säkerställa tillgången till skyddade boenden för våldsutsatta
- säkerställa att personer som är utsatta för våld i nära relationer och har rätt till förtur får tillgång till det

(C)
SSBF AB:2

- säkerställa att personer med stora behov av anpassningsåtgärder i hemmet erbjuds förtur till anpassade lägenheter
- säkerställa att de skyddade boenden som idag har lägenheter i stadens bostadsbolag kan byta dessa mot jämförbara lägenheter när verksamheten av skyddsskäl så kräver
- underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden
- utveckla bostadskön i syfte att göra fler bostäder överkomliga i synnerhet för resurssvaga hushåll
- utreda möjligheterna att utveckla kösystemet i Stockholm utan lagändringar, exempelvis genom att införa krav på behovsprövning eller skapa en aktiv kö där möjligheten att säga nej flertalet gånger försvinner
- verka för att fler privata fastighetsägare ska ansluta sig till stadens egna bostadsbolags sänkta inkomstkraV för hyresgäster
- tillsammans med socialnämnden, stadsdelsnämnderna och andra relevanta nämnder utveckla ett lämna-program för våldsutsatta individer

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

SISAB ska tillsammans med förskolenämnden och utbildningsnämnden ha en ledande roll i planeringsarbetet för fortsatt utbyggnad av skolor och förskolor i Stockholm. I detta arbete är deltagandet i SAMS (samordnad skolplanering i Stockholm) en viktig del. Planeringsprocessen av bostäder, förskolor, skolor, idrotts- och samlingslokaler behöver samordnas och vara prognossäker.

SISAB ska tillsammans med utbildningsnämnden, förskolenämnden, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden och övriga berörda nämnder säkerställa att planering av nya områden sker med hänsyn till behovet av nya förskolor och skolor samt att skol- och förskolebyggnationen förenar ändamålsenlighet och kostnadseffektivitet. Befintliga lokalresurser ska nyttjas fullt ut.

Bolagets uppgift

Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga, kvalitativa, miljömässigt hållbara, flexibla och kostnadseffektiva lokaler för stadens förskole- och skolverksamhet. Stockholms skolor ska vara trivsamma, säkra och trygga platser för såväl elever som personal.

Ägardirektiv för 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- säkerställa att all nyproduktion, ombyggnationer och renoveringar sker kostnadseffektivt ur ett kommunkoncernperspektiv
- genomföra nyproduktion, ombyggnationer och renoveringar på ett sätt som undviker fördyringar
- föreslå ett reviderat samverkansavtal utifrån principen att kommunala kostnader för skolpliktsansvaret inte ska belasta elever vid kommunala skolor
- prioritera energieffektiviseringar i alla dess former, exempelvis genom att fasa ut all uppvärmning genom direktverkande el
- bistå idrottsnämnden och utbildningsnämnden i arbetet med att möjliggöra lek, rörelse och idrott i samband med och efter skoldagen
- bidra till arbetet med att Stockholms skolgårdar ska rustas för att främja idrott och rörelseinriktad lek i syfte att tillvarata utemiljöer på bästa sätt
- verka för att stadens förskolegårdar ska vara tillgängliga och kvalitativa, med zoner för olika aktiviteter och med naturliga inslag och grönska
- arbeta för en god inomhus- och utomhusmiljö avseende ljud, ljus, temperatur och luftkvalitet i stadens skolor och förskolor
- tillsammans med idrottsnämnden och utbildningsnämnden medverka till att tillgängliggöra samtliga skolidrottshallar för idrotts- och föreningsverksamhet
- fler skolor och förskolor ska ha tillagningskök och verka för detta i samband med renoveringar och nybyggnation
- fortsätta det aktiva arbetet med att öka tryggheten och förebygga kriminalitet på skolgårdar och ytor i anslutning till bolagets fastigheter

Stockholm Vatten och Avfall AB

Stockholm Vatten och Avfall AB ska med fortsatt miljöprofil säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm samt ombesörja avloppshantering av god kvalitet med så liten miljöpåverkan som möjligt. Bolaget ska arbeta för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshanteringen utan att miljöbelastningen ökar samt säkerställa teknik och metodval för läkemedelsrening av avloppsvatten. Bolaget ska verka för att förebygga uppkomsten av avfall, samt verka för en effektiv och hållbar avfallshantering och återvinning i staden för att uppnå målet om ett resurssmart Stockholm. Avgifterna för allmänna vattentjänster ska sättas på en nivå som motsvarar och säkerställer en långsiktigt hållbar finansiering av verksamheten, det vill säga för säker dricksvatten- och avloppshantering och ökat underhåll av VAnätet. Stockholm Vatten och Avfall AB förväntas, sett över tid, inte redovisa någon ekonomisk vinst.

Avfallsförbränning kan vara ett effektivt och miljövänligt sätt att ta om hand om avfall som inte längre kan återvinnas, men det bör alltid vara det sista alternativet i enlighet med EU:s avfallshierarki. Materialet bör återvinnas så många gånger som möjligt innan det slutligen förbränns. Bolaget ska arbeta utifrån EU:s avfallshierarki samt driva på för ett närmare samarbete mellan staden och förpackningsindustrin.

Bolagets uppgifter

- Bolaget levererar dricksvatten och renar avloppsvatten i Stockholms stad och Huddinge kommun, samt ansvarar för avfallshanteringen i Stockholms stad.
- Bolaget äger och driftar ledningsnäten för vatten och avlopp, samt pumpstationer och vattenreservoarer i Stockholm och Huddinge.
- Bolaget driver stadens miljöstationer och ansvarar för Stockholms återvinningscentraler.

Ägardirektiv 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- stärka resiliensen i Stockholms ordinarie dricksvattenförsörjning, samt för vattenförsörjning vid nödsituationer
- delta i arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för rent vatten för att uppnå god ekologisk och kemisk status och vid genomförandet prioritera åtgärder som bidrar till stadsutveckling
- arbeta med att stärka den biologiska mångfalden i enlighet med lokala åtgärdsplanerna för en god vattenstatus och Handlingsplanen för biologisk mångfald
- sprida information för att fler stockholmare ska förstå och vilja delta i stadens arbete för en bättre miljö inom vatten och avfall
- utveckla omhändertagandet av dagvatten för att uppnå stadens dagvattenstrategi
- tillgängliggöra permanenta punkter för dricksvatten i anslutning till stadens lokaler, till exempel vid stadens idrottsanläggningar
- arbeta för ett klimatanpassat Stockholm med fokus på åtgärder som förebygger skyfalls- och värmerelaterade risker
- informera allmänheten om när bräddningar har skett och vad de har för praktiska implikationer för stadens befolkning.
- arbeta för att minimera spridningen av PFAS i stadens dricksvatten och främja miljöteknik som renar dricksvatten på bland annat PFAS, PFOS och PFAA. förbereda införandet av matavfallsobligatoriet för privatpersoner genom förberedande kommunikationsinsatser mot de som omfattas av obligatoriet.

(C)
SVOA:2

- öka insamlingen av matavfall hos restauranger, butiker och storhushåll för att uppnå stadens mål om matavfallinsamling och därmed bidra till ökad biogasproduktion
- främja installationen och nyttjandet av biokonverterade fettavskiljare i syfte att minska antalet konventionella tömningar och tunga transporter i staden
- informera allmänheten om den mobila miljöstationen
- fortsätta arbetet med en ny sorteringsanläggning för avfall i Högdalen
- verka för ökad produktion av biogas
- i samarbete med exploateringsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna, Stockholm Stadshus AB och Stockholm Exergi inventera hur mycket biokol som staden har behov av samt ta fram en plan för att etablera en storskalig anläggning för produktion av biokol som ska etableras senast år 2024
- utreda möjligheten att kommersialisera produktionen av renat avloppsslam från reningsverken för att skapa en ny intäktskälla
- skapa förutsättningar för ökat återbruk genom olika typer av mobila återvinningscentraler
- arbeta för en fossilfri organisation 2030 genom att fasa ut användningen av fossil energi och öka produktionen av förnybar energi
- fortsätta arbetet med energieffektivisering med fokus på effekttoppar
- stödja berörda nämnder i det stadsövergripande arbetet med skadedjursbekämpning
- underlätta möjligheten för ökad textilinsamling i dialog med stadens näringsliv och ideella sektor
- utreda olika möjligheter för att styra vattenförbrukningen mot en mer resurssnål användning
- stärka bolagets ekonomiska hållbarhet genom ökad precision i kostnadsbedömningar och kostnadskontroll i bolagets projekt
- slutföra utredning om övertagande av befintliga sopsugsanläggningar på stadens mark
- arbeta utifrån EU:s avfallshierarki
- arbeta för att utveckla alternativa metoder för mer fastighetsnära insamling av förpackningar i samarbete med förpackningsindustrin

Stockholms Hamn AB

Bolagets uppgifter

Bolaget ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för sjöfarten, besöksnäringen och regionens varuförsörjning för att därigenom främja regionens utveckling och hållbara tillväxt samt där tillhörande landinfrastruktur för att nå största nytta i investeringarna.

Verksamheten ska stimulera och vara ett föredöme för ett miljövänligt transportarbete. Särskild vikt ska läggas vid klimatsmarta transporter vid den nya Stockholm Norvik Hamn. Stockholms Hamn AB ska medverka till att målen nås om en fossilbränslefri stad 2035. Att minska utsläppen från fartyg som ligger i hamn i staden är därför angeläget.

Ägardirektiv 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- bistå trafikinämnden i samverkan med Region Stockholms planering för utökad kollektivt resande på stadens vatten samt verka för upprustning av relevanta bryggor och bidra aktivt till investeringar i mer pendelbåtsinfrastruktur
- tillsammans med berörda nämnder verka för att skapa förutsättningar för fler småbåtshamnar, gästhamnar och daghamnar
- tillsammans med berörda nämnder verka för implementering av Kajstrategi för Stockholms stad
- fortsatt stimulera och underlätta elanslutning av färjor och kryssningsfartyg i hamn
- medverka till att stadens innerstadskajer utvecklas till en viktig del av den levande stadsmiljön
- bidra till aktiveringen av fler kajer bland annat genom tillskapandet av fler badplatser, bastuflottar mm i Stockholm
- skapa goda förutsättningar för att kryssningstrafiken fortsatt ska kunna utvecklas och vara en del av tillväxten för regionen tillsammans med Stockholm Business Region AB
- medverka till att stadens mål om bostadsbyggande uppfylls samtidigt som den rörliga sjötrafiken och möjligheten att utveckla hamnverksamheten för transport- och besöksnäring värnas
- arbeta för en fossilfri organisation 2030 genom att fasa ut användningen av fossil energi och genomföra åtgärder för att bidra till fossilbränslefri sjöfart
- fortsätta arbetet med energieffektivisering och utveckling av den egna produktionen av energi genom förnyelsebara källor såsom exempelvis sol
- med beaktande av stadens klimat- och miljömål, möta efterfrågan hos kunder att möjliggöra för pendelbåtar och skärgårdstrafik att ansluta till el och fjärrvärme vid kaj
- samverka i trafiknämndens uppdrag med elektrifiering av transportsektorn, bland annat genom elektrifieringspakten
- tillsammans med berörda nämnder verka för en utveckling av Stadsgårdskajen mellan Slussen och Fotografiska i syfte att skapa en levande stadsmiljö
- tillsammans med berörda nämnder verka för exploatering av Masthamnen med hänsyn till sjöfartens fortsatta behov och verksamhet
- i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden fortsätta arbetet med att mäta luftpåverkan från de färjor som är i hamn i Stockholm

(C)

Stohab: 2

- aktivt delta i arbetet med internationella miljööverenskommelser och standardiseringar
- tillsammans med Stockholm Business Region marknadsföra Stockholm som destination på de finländska och baltiska marknaderna
- fortsätta arbetet med att utveckla och förädla bolagets fastigheter samt effektivisera driften av byggnader och anläggningar
- avyttra fastigheter som inte är strategiskt viktiga för staden

AB Stokab

Stockholm ska vara en innovativ och smart stad. Ett driftsäkert och säkert fibernät stimulerar en positiv utveckling för Stockholm genom att bidra till goda förutsättningar för IT-utvecklingen i regionen. Stokab ska fortsätta utveckla stamnätsinfrastrukturen, inklusive noder och knutpunkter, för att klara den framtida ökade generella efterfrågan och garantera tillgången på konkurrensneutral svartfiber. Den fortsatta utbyggnaden av fibernätet skapar förutsättningar för klimatsmarta lösningar och att digital delaktighet kan ske i hela staden, vilket sker i takt med efterfrågan och utifrån bedömningar av marknadens utveckling och krav. Framväxten av en allt mer uppkopplad värld kombinerat med 5G, förväntas också leda till ett behov av en mer utbyggd digital infrastruktur. Bolaget ska ha fortsatt hög egenfinansieringsgrad.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att bygga, hyra ut samt underhålla ett passivt och säkert fibernät i Stockholm.

Ägardirektiv 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- verka för en ökad driftsäkerhet och säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar
- ansvara för att fibernätet byggs ut och förätas för att möta framtida efterfrågan inom 5G och IoT (Internet of Things)
- fortsätta att i samarbete med kommunstyrelsen stödja arbetet med att utveckla Stockholm som en innovativ och smart stad
- vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL och andra aktörer för att främja framkomligheten

Stockholms Stads Parkerings AB

Stockholm Parkerings anläggningar ska leda till minskad gatuparkering, öka framkomligheten i staden samt verka för att parkeringskapacitet utnyttjas optimalt. Bolaget ska initiera förslag och finansiera nya garage för detta syfte, genom nyproduktion. Garagen ska också möta behoven i nya stadsutvecklingsområden. Bolaget ska även arbeta med hållbar mobilitet och främja delningsekonomier. I syfte att stimulera användningen av elbilar ska laddningsmöjligheter installeras i bolagets anläggningar. Bolaget ska öka sin egenfinansieringsgrad.

Bolagets uppgift

Bolaget bygger och driver parkeringsanläggningar som verkar på den kommersiella marknaden samt anläggningar som har som enda syfte att avlasta gatunätet.

Ägardirektiv för 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- fortsätta att arbeta med att öka trygghet och trivsel för kunderna
- tillgodose behovet av ett ökat antal parkeringsplatser vid in- och utfartsparkeringar, bland annat genom samverkan med exploateringsnämnden, AB Storstockholms Lokaltrafik och berörda grannkommuner
- arbeta med hållbar mobilitet där cykel, nya mikromobilitetslösningar och parkeringsplatser för bilpool i attraktiva lägen är en integrerad del
- fortsätta utbyggnaden av laddningsmöjligheter i bolagets anläggningar samt inrätta laddgator på nya ytor som arrenderas från trafiknämnden, med målet att dubblera utbyggnaden av elbilsladdning
- fortsätta utbyggnaden av laddinfrastruktur enligt stadens målsättning om 100 procent laddplatser i egna anläggningar till år 2026, 100 procent laddplatser i driftade anläggningar och ytor i innerstaden till år 2030 samt 100 procent laddplatser i driftade anläggningar och ytor utanför innerstaden till år 2030
- Stockholms Stads Parkerings AB ska i samarbete med fastighetsnämnden, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, SISAB och Micasa Fastigheter i Stockholm AB ta fram affärsmodeller för utbyggnaden av laddinfrastruktur
- Stockholms Stads Parkerings AB ska i samarbete med fastighetsnämnden, trafiknämnden och AB Familjebostäder genomföra pilotprojekt med innovativ gatuladdning i syfte att på sikt tillhandahålla gatuladdning i enlighet med stadens mål
- Stockholms Stads Parkerings AB ska i samarbete med exploateringsnämnden och i samråd med stadsbyggnadsnämnden utreda att tillämpa p-köp även vid förtätning
- arbeta för att tillhandahålla laddmöjligheter i gatumiljö
- samverka i trafiknämndens uppdrag med elektrifiering av transportsektorn, bland annat genom Elektrifieringspakten och mot målet att trafiken ska vara utsläppsfri i innerstaden till 2030
- inom ramen för svenskt och europeiskt klimatkontrakt 2030 arbeta med utvecklade samarbeten, innovativa arbetssätt och en ökad externfinansiering från staten och EU för att åstadkomma en snabbare klimatomställning
- skapa fler säkra cykelparkeringar, cykelboxar och Stockholmshagar, speciellt vid attraktiva och strategiska platser
- leda stadens arbete med mobilitetshubbar, med stöd av miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden samt berörda fastighetsägande nämnder och bolag

- delta i stadens planarbete för att möjliggöra en minskning av antalet gatuparkeringar och öka andelen parkeringar på tomtmark
- tillsammans med trafiknämnden ta fram och säkerställa långsiktig arrendering av platser för infartsparkering, laddgator och andra parkeringsytor
- utveckla en affärsmodell för driftade anläggningar i syfte att förse dem med laddplatser i enlighet med de övergripande laddmålen
- utreda Vehicle to Grid tillsammans med branschen och relevanta aktörer
- arbeta för kapacitetsstark och säker cykelparkering i direkt anslutning till Centralstationen
- genomföra prisjusteringar när marknaden så medger
- pröva möjlighet och lämplighet för trästomme i kommande projekt ovan jord
- utreda hur Stockholms Stads Parkerings AB kan underlätta uppförandet av laddinfrastrukturparkeringsplatser i samband med nyproduktion, till exempel genom parkeringsköp eller 3D-fastighetsbildning

Kulturhuset Stadsteatern AB

Kulturhuset Stadsteatern finns för alla stockholmare där yttrandefriheten och den konstnärliga friheten utgör grunden. Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet ska bli angelägen för fler med särskilt fokus på människor i de grupper som idag sällan tar del av verksamheten. Genom att samspela med nya och externa aktörer ska verksamheten nå ut till fler stockholmare, förstärka sin betydelse för alla stockholmare samt utveckla attraktiva koncept som kan bidra till att bredda bolagets finansiering. Kulturhuset Stadsteaterns hela verksamhet såväl i city som i ytterstaden ska värna och utveckla sin roll som öppna och inbjudande hus. Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet ska präglas av ett sammanhållet värdskap med bra service, ett välkomnande bemötande, inkluderande på flera språk och god tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Bolaget ska också värna och utveckla sin verksamhet i Skärholmen, Vällingby, Husby samt den breda Parkteaterverksamheten.

Bolagets uppgifter

Kulturhuset Stadsteatern ska erbjuda verksamhet i form av teater-, dans- och scenkonst, musik, konst, design, film, litteratur, samtal/debatt, bibliotek och annan kulturell verksamhet av hög kvalitet samt ansvara för stadens fristadsprogram.

Ägardirektiv för 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- arbeta för att nå nya grupper, samtidigt som befintlig publik värnas
- arbeta för att utveckla verksamheten riktad mot målgruppen barn och unga
- utveckla samarbetet med externa aktörer, det fria kulturlivet samt internationella verksamheter
- förbättra det ekonomiska resultatet genom ökade intäkter och breddad finansiering, samt verka för att koncernbidraget går till att skapa så mycket konstnärlig och publik verksamhet som möjligt

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Bolagets uppgifter

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ska tillhandahålla och utveckla ändamålsenliga arenor för evenemangsverksamhet av god kvalitet.

Målet för verksamheten är att stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och aktivt bidra till utvecklingen av Stockholm som en ledande, klimatvänlig och inkluderande upplevelsestad. Utveckling och modernisering av bolagets äldre arenor är under utredning.

Ägardirektiv för 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- arbeta för ökad trygghet och säkerhet i arenaområdet och arenorna
- fortsätta att följa utvecklingen av nationella och internationella arenor och arbeta med utveckling av arenorna och arenaområdet för att bibehålla och stärka Globenarenornas attraktions- och konkurrenskraft
- delta i utvecklingen av Globenområdet och säkerställa arenornas fortsatta betydelse inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden i samarbete med staden och med andra intressenter i området
- säkerställa att renoveringen av Globen utförs enligt de krav som ställs på berörda entreprenörer och uppfyller de önskemål som framförts av föreningar och andra aktörer som ska nyttja arenan
- stärka och utveckla samarbetet med de idrottsföreningar som är hyresgäster på arenorna
- arbeta för att arenaområdet och arenorna har en hög tillgänglighet för olika grupper av besökare
- fortsätta arbeta med energieffektivisering och förnybar energi
- arbeta tillsammans med Stockholms Stadshus AB, kommunstyrelsen och exploateringsnämnden med att utreda och utveckla bolagets befintliga markinnehav, så att avyttring kan genomföras
- tillsammans med berörda nämnder undersöka möjligheten att tillfälligt aktivera den gamla Söderstadiontomten, till exempel genom en tillfällig idrottsyta, i väntan på att byggandet på platsen kommer igång
- utveckla arenorna affärsmässigt med målet om en självfinansierad verksamhet

Stockholm Business Region AB (SBR)

Stockholm Business Region leder tillväxt- och utvecklingsarbetet av lokal näringslivs-utveckling. Stockholms roll som plats för huvudkontor ska stärkas. Bolaget ska främja och utveckla Stockholm som en av Europas tio största besöksdestinationer, med god tillgänglighet. Stockholm ska vara en ledande, klimat- och miljömässigt hållbar och inkluderande evenemangs- och upplevelsestad med ett brett och tillgängligt kulturutbud. Bolaget verkar för att få fler internationella och nationella evenemang till Stockholms stad.

Hur Stockholm uppfattas av omvärlden har stor betydelse för viljan att besöka, flytta till och investera i vår stad och region. Stockholm har en position som en etablerad världsstad med ett gott rykte. Det innebär också att förväntningarna på Stockholm är höga. För att fortsätta vara en internationellt konkurrenskraftig och företagsvänlig plats ska bolaget stärka arbetet med långsiktig och strategisk platsattraktion.

För att underlätta för medborgare som startar eget ska bolaget utveckla stadens Starta Eget-rådgivning till ett centrum för entreprenörskap och uppdragsarbete. Alla ska kunna få kortare rådgivning vid etablering av en egen verksamhet, samtidigt som centret aktivt vänder sig till nyanlända och arbetslösa som är intresserade av att starta företag. Centret ska erbjuda administrativt stöd, utbildning, nätverk och mentorskapsprogram för entreprenörer och även stötta den växande gruppen frilansare, inte minst inom kreativa näringar, på en arbetsmarknad i förändring. Bolaget ska tillsammans med berörda nämnder följa upp och främja de insatser som bäst ger livskraftiga företag och verksamheter över tid.

Stockholm är en av världens bästa platser för start-ups, särskilt inom tech. Inkubatorn Sting, som Stockholms stad är med och finansierar, är ett av Europas mest omfattande supportsystem för startups och bör utvecklas. Fler sektorer bör ges samma goda förutsättningar där Life Science bör ha en tydlig ställning.

Stockholms stad behöver bli bättre på att ha en god dialog med Stockholms företagare och aktivt verka för minskat regelkrångel och minskad administrativ börda vid kontakt med staden. De kommuner som enligt Svenskt Näringslivs ranking har bäst företagsklimat har en sak gemensamt, bra kommunikation mellan kommun och näringsliv.

Bolaget ska arbeta efter tre övergripande mål:

- Stockholm ska vara en världsledande hållbar evenemangsstad
- Stockholm ska vara norra Europas främsta hub för start-ups och huvudkontor, särskilt inom tech
- Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat med goda förutsättningar både för nyetablerade, små och stora företag i hela staden
- Stockholm med kringregion ska ha hög attraktionskraft för internationella och nationella investeringar

Bolagets uppgifter

- samordna och utveckla staden och regionen gentemot näringslivet och investerare

Ägardirektiv för 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- utveckla ett centrum för entreprenörskap och uppdragsarbete där starta eget-rådgivning är en del
- särskilt arbeta mot ytterstaden för att fler ska starta eget och tillsammans med andra aktörer, så som Sting, Almi, och privata initiativ, stötta de som påbörjat entreprenörskap
- tillsammans med berörda nämnder och näringslivet och arbetsgivare möjliggöra för fler prao-platser och att alla elever erbjuds stöd i att hitta en prao-plats
- bistå arbetsmarknadsnämnden i att utveckla befintliga forum mellan staden och näringslivet för att tillgodose näringslivets behov av kompetens
- bistå arbetsmarknadsnämnden i att stärka stadens arbete för att säkra kompetensförsörjningen i såväl näringsliv som offentliga verksamheter, bland annat genom utvecklad internationell talangattraktion
- bistå utbildningsnämnden i insamlandet av från näringslivet relevant information om behov för dimensionering av platser i skolor med internationell inriktning eller kursplan för att stödja rekrytering av talang till Sverige och kunna behålla den
- stödja stadsdelsnämnderna i arbetet med att varje stadsdel ska ha en upphandlingsansvarig som har en dialog med lokala företag
- främja stadens dialog med det lokala näringslivet för att främja förutsättningar för lokalt företagande, särskilt i en tid av ekonomisk osäkerhet i omvärlden
- bistå kommunstyrelsen och andra nämnder och bolag i arbetet med att alla stadens verksamheter som möter företag ska ta bort regelkrångel och stödja arbetet med att införa lättnader för näringslivet
- inom ramen för SBA-samarbetet stödja och stärka stadens myndighetsutövning och service till de lokala företagen genom utveckling av NKI och NUI
- marknadsföra Stockholm lokalt, nationellt och internationellt, som en attraktiv, hållbart växande och innovativ storstad för entreprenörer, investerare, besökare och talanger
- inom ramen för SBA-samarbetet främja utländska investeringar och etableringar av såväl små som stora företag i Stockholmsregionen samt bistå befintliga utlandsägda företag att bibehålla och utveckla sin konkurrenskraft
- tillsammans med kulturnämnden och kulturaktörer stärka stadens kulturliv samt dess attraktions- och konkurrenskraft
- bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination och stärka samarbetet med regionen och kommuner i länet kring besöksnäringens utveckling
- verka för att få fler internationella och nationella evenemang till Stockholms stad
- vid genomförande av internationella och nationella evenemang i Stockholm samverka med idrotts- och kulturföreningar för att öka synergi och långsiktigt stärka förutsättningar för föreningslivet

S:t Erik Försäkrings AB

Bolaget ska svara för att det finns en effektiv riskfinansiering av anläggningar och verksamheter ägda av staden och närstående bolag. Bolaget ska förbättra riskhanteringen för samtliga berörda enheter inom kommunkoncernen. S:t Erik Försäkrings AB ska vara det bästa och mest kostnadseffektiva alternativet för stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Bolagets uppgift

Bolaget ska förmedla försäkringslösningar och minimera kommunkoncernens försäkringskostnader.

Ägardirektiv för 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- stödja det olycks- och skadeförebyggande arbetet i kommunkoncernen med fokus på försäkringsbara risker samt risker som omfattas av lagen om skydd mot olyckor
- medverka och teckna samtliga sakförsäkringar som stadens nämnder och bolagsstyrelser har behov av
- optimera den försäkringsrisk som bolaget själv tar i förhållande till fastslagen risknivå
- genom premiesättning säkerställa att skademinimerande och riskförebyggande arbete premieras
- i samverkan med stadens nämnder och bolagsstyrelser och i samråd med Storstockholms brandförsvär stärka det förebyggande strategiska arbetet för att minska antalet brand- och vattenskador
-

S:t Erik Markutveckling AB

Bolaget ska fortsätta att löpande pröva förslag till förvärv av fastigheter i syfte att främja stadens långsiktiga stadsutveckling. Under perioden inriktas verksamheten på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling. Bolaget ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden fortsätta att söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens framtida behov. Bolaget ska öka sin egenfinansieringsgrad.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter/aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser.

Ägardirektiv för 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden söka strategiska projekt och förvärv för stadens framtida behov
- löpande pröva förslag till förvärv av bolag och fastigheter i syfte att främja den långsiktiga stadsutvecklingen
- vid behov stödja fastighetsnämnden och stadens övriga nämnder och bolagsstyrelser
- i samband med försäljning och utveckling av fastigheter erbjuda fastighetsförvaltningstjänster åt andra aktörer inom staden
- göra en översyn av vilka byggnader inom bolagets bestånd där solcellsinstallationer skulle kunna vara möjliga i syfte att öka andelen förnybar el och samtidigt minska framtida driftskostnader och/eller öka byggnadens/fastighetens värde
- inrätta ett kampsportscenter i den nya multihallen i Ulvsunda

Mässfastigheter i Stockholm AB

Bolagets uppdrag är att marknadsföra Stockholm som en av norra Europas främsta mötesplatser och maximera de ekonomiska bidragen till regionen. Stockholmsmässan ska upplevas som en naturlig mötesplats för näringslivet, stockholmare och besökare. Bolaget ska med egna vinstmedel utveckla och underhålla anläggningen och företagets produkter.

Bolagets uppgift

Bolagets uppgift är att utveckla, arrangera och genomföra mässor, kongresser, konferenser och evenemang för hela regionens bästa. Stockholmsmässan är uppdelad i två skilda bolag, Mässfastigheter i Stockholm AB som förvaltar och utvecklar fastigheter, och Stockholmsmässan AB som är ett genomförandebolag av mässor, kongresser, konferenser och evenemang. Stockholmsmässan AB är ett helägt dotterbolag till Mässfastigheter i Stockholm AB.

Ägardirektiv för 2024

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- strategiskt bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination i samarbete med Stockholm Business Region och marknadsföra Stockholm som norra Europas främsta mötesdestination
- bidra till exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämndens planering av Älvsjö med målsättningen att ge förutsättningar för en omfattande stadsutveckling i området tillsammans med en framtida mötesplats
- säkerställa att bolagets verksamheter är socialt och miljömässigt hållbara, i vilket ingår att inte tillåta arrangemang från företag som inte följer de internationella konventioner och avtal som Sverige har undertecknat
- förbättra bolagets lönsamhet och ekonomiska resultat
- söka strategiska partnerskap för att stärka Stockholmsmässan AB:s marknadsposition
- arbeta för att nå stadens mål för hantering av matavfall
- arbeta för energieffektivisering i lokaler och fastigheter som bolaget förvaltar
- arbeta för att solceller installeras på Stockholmsmässans tak

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

Stockholm Exergi Holding AB

Verksamheten i Stockholm Exergi AB ska bedrivas affärsmässigt på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med finansiella och andra mål. Därutöver har staden som ägare ett intresse av att säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden. Verksamheten ska vara inriktad på att uppnå en stark miljöprofil. Stockholm Exergi Holding AB ska möta kundernas och samhällets krav på en fortsatt omställning till hållbar och prisvärd värme. Stockholm Exergis värme, kyl- och elproduktion ska, i linje med stadens mål för ett fossilbränslefritt Stockholm, fullt ut vara baserad på återvunna och förnybara insatsvaror till senast 2035. Bolaget ska vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag för att främja framkomligheten.

Bolagets uppgift

Bolaget har i uppdrag att bedriva verksamhet inom fjärrvärme och fjärrkyla i Sverige, samt annan därmed förenlig verksamhet. Stockholm Exergi Holding AB är holdingbolag till Stockholm Exergi AB. Verksamheten bedrivs i det senare bolaget.

Inriktning för stadens ägande

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- fortsätta att utveckla fjärrvärmenätet i Stockholmsområdet för att kunna erbjuda fler invånare fjärrvärme
- arbeta för en fortsatt utbyggnad av fjärrkyla i Stockholm
- fasa ut användandet av alla fossila bränslen till förmån förnybara bränslen
- fortsätta planeringen och processen för ett nytt kraftvärmeverk i Lövsta med koldioxidavskiljning och säkerställa de tillstånds- och affärsmässiga förutsättningarna för projektet
- etablera världens första öppna fjärrvärmenät i syfte att återvinna energi i stor skala
- skala upp produktionen av biokol på affärsmässiga grunder
- fortsätta planeringen och processen för att skapa förutsättningar för en fullskalig anläggning och investering i avskiljning och lagring av koldioxid med sikte på en storskalig anläggning i drift 2026
- utreda potentialen för energiåtervinning från bland annat VA-nätet tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall AB
- hitta lösningar för framtidens eleffektutmaningar i Stockholm tillsammans med externa aktörer
- säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden
- arbeta för att sammanlänka produktions- och distributionskapaciteten tillsammans med andra fjärrvärmeaktörer, i syfte att optimera miljö-, energi- och ekonomisk nytta
- elproduktion med fossil olja och gas ska inte användas om det inte krävs för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner

Stockholms stads organisering i kommunalförbund

Storstockholms brandförsvaret (SSBF)

Förbundets uppgifter

Enligt lagen om skydd mot olyckor är det kommunens ansvar att svara för räddningstjänsten inom kommungränsen. Stockholms stads brand- och räddningsverksamhet är sedan den 1 januari 2009 organiserad tillsammans med nio andra kommuner i kommunalförbundet Storstockholms brandförsvaret, SSBF. Kommunalförbundet omfattar Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Förbundet ska fullfölja medlemskommunernas uppgifter inom gällande lagstiftning.

Konkret innebär det att förbundet svarar för tillsyn, information, rådgivning och sotningsverksamhet samt att bedriva räddningstjänst utifrån kommunernas ansvar enligt lagen om skydd mot olyckor. Det som ligger kvar på medlemskommunerna är samordningen för det totala arbetet enligt lagstiftningen.

Medlemskommunerna kan därutöver teckna särskild överenskommelse om att förbundet kan biträda kommunen i den omfattning som önskas inom lagstiftningsområdena:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- plan- och bygglagen (1987:10)
- övrig lagstiftning eller tjänsteområde där kommunalförbundet besitter särskild kompetens.

SSBF är juridiskt sett ett eget kommunalförbund med egen organisation och uppföljning som leds av en förbundsledning. Ledningen består av elva ledamöter och elva ersättare från medlemskommunerna, varav Stockholms stad har två ordinarie ledamöter och två ersättare. Som stöd till förbundsledningen finns ett beredningsorgan samt samrådsgrupper med representation från medlemskommunerna. Beredningsorganet utgörs av kommundirektörer från respektive medlemskommun och ska ha särskilt fokus på styrning av ekonomi och verksamhet. Förbundets budget ska endast kunna beslutas av ledningen efter beredning av kommundirektörerna. Samrådsgrupperna är ekonomischefsforum och säkerhetschefsforum.

Syftet med inrättandet av SSBF var att ge medlemskommunerna högre kvalitet på brand- och räddningstjänsten till en lägre kostnad. Detta kan ske genom att förbundet ger förutsättningar för flera samordningsfördelar såsom ledningsfunktion, mindre sårbar organisation med större bredd vad gäller specialfunktioner samt bättre planering av personalresurser. En målsättning för förbundet är att skapa förutsättningar för samverkan med angränsande förbund för att på sikt kunna ingå i ett regionalt brandförsvaret. SSBF ska arbeta nära Samverkan Stockholmsregionen. Därutöver ska Stockholm arbeta för att Storstockholms brandförsvaret genom utbildning, övning och resurser kan hantera kemiska, biologiska och radiologiska och nukleära händelser.

Kommande år blir det viktigt att räddningstjänsten utvecklar sin förmåga att verka under höjd beredskap och krig på egen hand, med förstärkning från civilpliktiga och vid behov också andra grupper av organiserade frivilliga såsom FRG och frivilliga försvarsorganisationer. Storstockholms brandförsvaret bör aktivt delta i MSB beredskapsvecka med aktiviteter riktade mot invånarnas möjligheter att klara sin egen försörjning av mat, vatten och värme i sju dagar.

Stockholms stads kommunala stiftelser

SHIS Bostäder

SHIS Bostäder är Stockholms stads bostadssociala resurs. Verksamheten är unik för Stockholm och någonting att vara stolt över. SHIS Bostäder är mer än bara tak över huvudet och genom att erbjuda samtliga hyresgäster boskola och bostadsvägledning hjälper SHIS Bostäder individer att utvecklas med målet att ta sig vidare till den reguljära bostadsmarknaden.

SHIS Bostäder erbjuder bostäder för nyanlända, våldsutsatta och personer som av olika skäl står utanför den reguljära bostadsmarknaden. Den maximala boendetiden inom samtliga boendeformer är fem år. Kontraktstiden för nyanlända begränsas initialt till två år med möjlighet till förlängning. SHIS Bostäder är tillfälliga och stort fokus ska läggas på insatser som hjälper människor vidare in på den ordinarie bostadsmarknaden. Under förra mandatperioden stärktes samarbetet med arbetsmarknadsnämnden och arbetet med att erbjuda boskola och bostadsvägledning fördjupades. Detta arbete måste fortsätta med full kraft för att fler stockholmare ska komma i egen försörjning och hitta en hållbar boendesituation.

Samverkan med stadens övriga nämnder behöver stärkas. Stadsdelsnämnderna ska i högre grad bedriva samhällsvägledning och ha mobila medborgarkontor i fastigheterna. Samarbetet med arbetsmarknadsnämnden ska öka inom alla boendeformer för att fler hyresgäster ska komma ut på arbetsmarknaden och få bättre möjlighet att flytta vidare till eget boende. Genom ett utökad samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden och föreningar kan fler hyresgäster få ta del av fritidsaktiviteter och nyanlända integreras snabbare.

Civilsamhället är en viktig samarbetspart. Det finns ett enormt engagemang kring SHIS Bostäder från lokalsamhällen och föreningar. SHIS Bostäder ska samarbeta med lokala föreningar, och initiativ som tas av boende i områdena kring fastigheterna ska uppmuntras. Integration sker på riktigt när människor från olika bakgrunder möts.

SHIS Bostäder erbjuder även Mellanboende för personer som varit utsatta för relationsvåld. Det är en viktig del av verksamheten som har utökats under den senaste mandatperioden. Boendena har blivit fler och fått en större spridning över staden. SHIS Bostäder kan vid behov snabbt skala upp antalet lägenheter. Det är ett arbete som behöver fortsätta. Dessutom bör SHIS nyttjas för att bättre få fram mellanboende till våldsdrabbade mellan olika stadsdelar.

SHIS Bostäder har under den föregående mandatperioden utökad samarbetet med privata fastighetsägare genom exempelvis blockförhyrningar. Det arbetet ska fortsätta. Att ge hyresgästerna möjlighet att bo i blandade kvarter och bostadsområden ger stora mervärden. Privata fastighetsägare kan i många fall erbjuda andra vägar till bostadsmarknaden och ge möjligheter till tillsvidarekontrakt som inte finns i de bostäder som erbjuds av stadens bostadsbolag.

Stiftelsens uppgifter:

- tillhandahålla bostäder åt personer som, av olika skäl, inte har tillträde till den ordinarie bostadsmarknaden
- tillhandahålla tillfälliga bostäder åt anvisade nyanlända stockholmare
- tillhandahålla bostäder åt våldsutsatta genomföra boskola och fördjupad bostadsvägledning

Nettokostnader (exkl. kapitalkostnader)

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Centerpartiets förslag till budget

NETTOKOSTNADER (exkl. kapital- kostnader)

Mnkr	Förslag till budget 2024 KS	Förslag till budget 2024 (C)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-1 537,1	-1 441,1	96,0
Revisorskollegiet	-33,2	-33,2	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	-62,7	-62,7	0,0
Stadsdelsnämnderna	-25 228,3	-25 066,2	162,1
Arbetsmarknadsnämnden	-1 051,1	-1 032,8	18,3
Exploateringsnämnden	3 110,3	3 118,3	8,0
Fastighetsnämnden	1 112,9	1 134,5	21,6
Förskolenämnden	-3 056,7	-3 042,6	14,1
Idrottsnämnden	-1 049,5	-1 051,7	-2,2
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-1 189,4	-1 168,5	20,9
stadsarkivet	-74,8	-73,1	1,7
Kyrkogårdsnämnden	-213,0	-213,0	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-162,3	-162,5	-0,2
Socialnämnden	-1 419,4	-1 389,7	29,7
Stadsbyggnadsnämnden	-175,5	-155,6	19,9
Trafiknämnden	-107,1	-39,6	67,5
Utbildningsnämnden	-20 387,1	-20 413,0	-25,9
Äldrenämnden	-244,2	-223,6	20,6
Överförmyndarnämnden	-79,9	-77,9	2,0
SUMMA	-51 848,1	-51 394,0	454,1
Avskrivningar (-)	-2 547,9	-2 547,9	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-791,2	-737,2	54,0
Prestationsreserv	-907,7	-567,7	340,0
Pensionsavgifter (-)	-1 997,5	-1 997,5	0,0
TOTALT	-58 092,4	-57 244,3	848,1

CESAM-BILAGA

Förändringar mellan kommunfullmäktiges budget 2023 och 2024

Kommunstyrelsen m.m.	2
Revisorskollegiet	3
Valnämnden	4
Stadsdelsnämnderna: Förskoleverksamhet	5
Stadsdelsnämnderna: Barn, kultur och fritid	6
Stadsdelsnämnderna: Äldreomsorg	7
Stadsdelsnämnderna: Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	8
Stadsdelsnämnderna: Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri	9
Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet	10
Ekonomiskt bistånd	11
Arbetsmarknadsåtgärder	12
Arbetsmarknadsnämnden	13
Exploateringsnämnden	14
Fastighetsnämnden	15
Förskolenämnden	16
Idrottsnämnden	18
Kulturnämnden: kulturförvaltningen	19
Kulturnämnden: stadsarkivet	20
Kyrkogårdsnämnden	21
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	22
Servicenämnden	23
Socialnämnden	24
Stadsbyggnadsnämnden	25
Trafiknämnden	26
Utbildningsnämnden	27
Äldrenämnden	29
Överförmyndarnämnden	30

Bilaga 2:2

Kommunstyrelsen m.m.

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 584,7	47,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Avvisad uppräknings	11,3	
Färre konsulter, särskilt inom IT	50,0	
Generell effektivisering	33,3	
Minskade kostnader externa kommunikationstjänster	9,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Digitaliseringsutskott - genomlysning av avtal, utredningskapacitet	-3,0	
Samordning för återuppbyggnad och fler vänortsavtal i Ukraina	-1,0	
Nordic Ukraine Forum	-0,1	
Sveriges bästa företagsklimat 2025	-2,5	
Matstaden Stockholm	-1,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-1 488,7	47,6

Revisorskollegiet**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-36,9	3,7
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-36,9	3,7

Bilaga 2:4

Valnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-62,7	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-62,7	0,0

SDN: Förskoleverksamhet**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-5 882,1	394,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Avvisad generell uppräknings	7,3	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Förstärkt matupphandling av svenskt ursprung och mer viltkött	-5,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-5 879,8	394,5

Bilaga 2:6

SDN: Barn, kultur och fritid

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-514,2	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	5,1	
Omprioritering fritidsverksamhet	31,0	
 <i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Trygga fritidsgårdar med hög kvalitet	-10,0	
Stärkt lokalt civillsamhälle och föreningsliv	-5,0	
Sommarbarn, uppstart	-2,5	
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-495,6	0,0

SDN: Äldreomsorg**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-9 892,7	265,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Avvisad generell uppräknig	10,0	
Volymjustering enligt demografisk prognos	155,1	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Generösare biståndsbedömning	-25,0	
Förstärkt matupphandling av svenskt ursprung och mer viltkött	-5,0	
Föreningsstöd för att minska social isolering	-3,5	
Språksatsning för anställda inom äldreomsorgen	-4,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-9 765,1	265,5

Bilaga 2:8

SDN: Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-4 991,2	27,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Avvisad generell uppräknings	10,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Höjd assistansersättning	-4,6	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-4 985,8	27,5

SDN: Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-2 967,9	36,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Avvisad generell uppräknings	10,0	
Bryt-upp-program	6,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Lämnprogram för våldsutsatta vuxna och barnfamiljer	-8,0	
Fler och tidigare insatser från socialtjänsten	-20,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-2 979,9	36,9

Bilaga 2:10

SDN: Stadsmiljöverksamhet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-307,9	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	3,1	
Förslag för effektivare och säkrare slyröjning	1,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Kapacitetsstarka, komprimerande och solcellsdrivna sopkärl i yterstaden	-2,0	
Motionsspår och friluftsliv	-1,5	
Förstärkt skötsel av naturreservat	-3,0	
Fler träd	-2,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-312,8	0,0

SDN: Ekonomiskt bistånd**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-1 228,6	32,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Ingen ökning manuell handläggning	10,5	
Färre felaktiga utbetalningar	11,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Minst en handläggare mot välfärdsbrott (ek. bist., lss, mm) i varje stadsdel	-11,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-1 218,1	32,0

Bilaga 2:12

SDN: Arbetsmarknadsåtgärder

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-227,5	27,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	2,3	
Avvisad generell uppräknings	2,2	
Antal feriejobb enligt plan	15,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Fler stadsdelsmammor	-2,0	
Pilotprojekt feriejobb för 13-15-åringar	-3,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-213,0	27,4

Arbetsmarknadsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 219,4	168,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Avvisad uppräknings	4,0	
Generell effektivisering	12,2	
Avvisade satsningar	4,1	
Avvisad utvidning av egen regi	10,0	
Minskade kostnader konsulter och externa kommunikationstjänster	1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Bättre kunskaper i svenska hos personal i förskola och äldreomsorg	-3,0	
Från avhopp till arbete	-8,0	
Feriejobb för 13-15-åringar, samordning och utveckling	-2,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-1 201,1	168,3

Bilaga 2:14

Exploateringsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-175,3	3 285,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	1,8	
Avvisad uppräknings	1,5	
Planering som ryms inom ram	7,5	
Minskade kostnader konsulter och externa kommunikationstjänster	1,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Uppstart Järva stadspark	-2,0	
Modell för markanvisning med krav på social housing	-1,5	
Förstärkt arbete platser för idrottsytor	-0,8	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-167,3	3 285,6

Exploateringsnämnden: Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-7 150,0	2 150,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
Spårväg City, förberedande planeringsarbete	-3,0	
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-7 153,0	2 150,0

Fastighetsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-632,1	1 745,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	6,3	
Avvisad uppräknings	6,1	
Tidigarelagd avveckling konsultkostnader	3,5	
Tidigare utökade uppdrag	7,7	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Permanent förstärkning civil beredskap, skyddsrum	-2,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-610,5	1 745,0

Bilaga 2:16

Fastighetsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 812,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
<u>Tillägg i utökad investeringsplan, se bilaga 3</u>		
Sjöängens idrottskluster	-15	
Ytterligare sex 11-spelsplaner	-40	
Trygghet idrottsanläggningar	-5	
Föreningslokaler, toaletter mm i anslutning till idrottsplatser	-20	
Särskild idrottssatsning på ytterstaden, inkl Husby simhall	-60	
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-1 952,0	0,0

Förskolenämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-3 306,0	249,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering central förvaltning och administration	13,1	
Avvisad uppräknning central förvaltning	1,0	
Förstärkning tillsyn och övergripande kvalitetsarbete	6,3	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Tillsyn och kvalitetsarbete oavsett driftsform	-6,3	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-3 291,9	249,3

Bilaga 2:18

Idrottsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 362,6	313,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	13,6	
Avvisad uppräknings	11,4	
Bokningssystem	10,3	
Simsatsning bara för ytterstaden	6,0	
Energikostnader	20,0	
Minskade kostnader konsulter och externa kommunikationstjänster	2,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Föreningsstöd ytterstaden inkl nattfotboll	-5,0	
Ambitionshöjning generellt föreningsstöd	-5,0	
Ökat stöd till föreningar med egna lokaler	-2,5	
Föreningsstöd till utbildning och rekrytering av ledare	-3,0	
Simsatsning för förskoleklasser i hela staden	-12,0	
Tillgängliggöra fler skolidrottshallar för föreningslivet	-3,0	
Högre energikostnader - tänd planerna	-30,0	
Bokningssystem enligt underlag till budget	-5,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-1 364,8	313,1

Kulturnämnden: kulturförvaltningen**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kulturförvaltningen		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 287,8	98,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	12,9	
Avvisad uppräknig	4,2	
Avvisad generellt höjd ram	27,8	
Minskade kostnader konsulter och externa kommunikationstjänster	2,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Wall Street Stockholm	-2,0	
Förstärkt kultur- och nattlivslots - inga kulturaktörer i kläm i stadens byråkrati	-3,0	
Riktade insatser barn & unga i ytterstaden, bibliotek och kulturskola	-21,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-1 266,9	98,4

Bilaga 2:20

Kulturnämnden: stadsarkivet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Stadsarkivet		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-110,6	35,8
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Avvisad uppräkning	1,7	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-108,9	35,8

Kyrkogårdsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-241,5	28,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-241,5	28,5

Bilaga 2:22

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-268,4	106,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	2,7	
Avvisad uppräknings	2,6	
Utredning som ryms inom ram	1,6	
Minskade kostnader konsulter och externa kommunikationstjänster	2,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Klimatanpassning, tidigareläggning och ambitionsökning	-5,0	
Serviceinriktad tillsyn	-1,5	
Matstaden Stockholm	-2,0	
Strategi för mer stadsnära odling	-0,6	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-268,6	106,1

Servicenämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	0,0	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	0,0	0,0

Bilaga 2:24

Socialnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 754,5	335,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Effektivisering central administration	17,3	
Avvisad uppräknings	17,4	
Bryt-upp-program	2,0	
Islandsmodell	5,0	
Kommunalt HVB-hem	5,0	
Provtagning av droger i avloppsvatten	1,0	
Minskade kostnader konsulter och externa kommunikationstjänster	2,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Lämnaprogram för våldsutsatta vuxna och barnfamiljer	-8,0	
Inrätta enhet som jobbar uppsökande mot hedersrelaterat våld och förtryck för barn i grundskoleålder	-3,0	
Övertagande av huvudmannaskap samordningsfunktion för att tillgängliggöra fler bostäder för våldsutsatta i hela landet	-2,0	
Samverkan med förskola och skola för tidiga insatser	-2,0	
Utökad granskning placeringar - hvb och familjehem	-5,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-1 724,8	335,1

Stadsbyggnadsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-445,5	270,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	4,5	
Avvisad uppräknings	4,4	
Externa konsulter, konjunkturell effekt	4,0	
Automatiserad bygglovsprocess, halvårseffekt	8,0	
Minskade kostnader konsulter och externa kommunikationstjänster	1,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Bygglovsrobot	-0,5	
Träbyggnadsstrategi	-0,5	
Överdäckningsstrategi	-0,5	
Uppstart Järva stadspark	-1,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-425,6	270,0

Bilaga 2:26

Trafiknämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 802,4	1 695,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	18,0	
Avvisad uppräknings	14,0	
Planering som ryms inom ram	3,5	
Effektivare och säkrare slyröjning	2,5	
Minskade kostnader konsulter och externa kommunikationstjänster	5,0	
Miljözon	2,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Extern haveriutredning, Västerbron	-1,0	
Spårväg city	-1,6	
Tillgängliggöra snöröjningsdata	-0,3	
Fler sommargångator i ytterstaden	-2,0	
Fler träd och alléer	-1,5	
Dubblad utbyggnad elbilsaddning	-1,6	
Konsekvensanalys och vidare utredning miljözon 3	-1,0	
Kommunikation om miljözoner inkl miljözon 2 i innerstaden 2024	-0,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Ökade reklamintäkter, mindre stadsinformation		32,0
(C) förslag till budget 2024	-1 766,9	1 727,3

Trafiknämnden: Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 467,0	80,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
Missing links cykelinfrastruktur	-15,0	
Götgatan, utökad utredning för gång och cykel	-10,0	
Trafiksäkra korsningar, inkl speglar	-5,0	
Trafiklekplatser	-2,0	
Fler träd och alléer	-10,0	
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-1 509,0	80,0

Bilaga 2:28

Utbildningsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-20 684,1	297,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Effektivisering, central administration	11,5	
Minskade kostnader konsulter och externa kommunikationstjänster	3,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Höjd schablon fritidshem	-9,4	
Samordning Ung Företagsamhet	-1	
Upprättande av en gemensam plattform för skolval	-1,5	
Fortsatt utbyggnad av särskilda undervisningsgrupper	-15	
Förstärkt matupphandling av svenskt ursprung och mer viltkött	-12	
Förstärkt arbete mot rasism, antisemitism, antiziganism, islamofobi, våldsbejakande extremism mm	-2	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-20 710,0	297,0

Utbildningsnämnden: Investeringar**Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-100,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
Tillgängliggöra alla skolidrottshallar för föreningslivet	-2,5	
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-102,5	0,0

Bilaga 2:30

Äldrenämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-254,2	10,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Avvisad uppräkning	2,7	
Generell effektivisering	2,5	
Effektivisering administration	9,6	
Utvecklingsarbete	1,5	
Nyckelfri hemtjänst, avslutad projektorganisation	5,0	
Minskade kostnader konsulter och externa kommunikationstjänster	1,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Automatiserad biståndsbedömning	-1,0	
IOP med Volontärbyrån	-0,8	
Brottsförebyggande arbete gentemot äldre	-0,4	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-233,6	10,0

Överförmyndarnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-79,9	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	2,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
(C) förslag till budget 2024	-77,9	0,0

Investeringsplan

Investeringsplan för vissa av stadens nämnder

Särskild redovisning av investeringsplanen i Centerpartiets förslag till budget gällande Fastighetsnämndens idrottsinvesteringar. Totalt utökas idrottsinvesteringarna med 862,5 miljoner under planperioden jämfört med finansborgarrådets förslag.

Mnkr	2023	2024	2025	2026	2027
Fastighetsnämnden					
Långsiktig investeringsplan, idrottsinvesteringar	-370	-400	-400	-400	-400
Utökade investeringsplan, idrottsinvesteringar	-340	-816	-1277,5	-1682,5	-1127,5
varav Kristinebergshallarna	-25	-90	-150	-150	-60
varav simhallsupprustning Eriksdal och Vällingby	-150	-220	-430	-600	-505
varav Bällsta IP*	-100	-345	-350	-315	-150
varav Sjöängens idrottskluster		-15	-55	-55	
varav ytterligare sex 11-spelsplaner		-40	-50	-30	
varav trygghet idrott		-6	-2,5	-2,5	-2,5
varav föreningslokaler, toaletter mm		-20	-20	-20	-20
varav särskild satsning på ytterstaden, inkl Husby simhall		-60	-180	-380	-340
varav kompensationsinvesteringar	-65	-20	-40	-130	-50
Investeringsplan, idrottsinvesteringar totalt (C)		-1216	-1677,5	-2082,5	-1527,5
Investeringsplan, idrottsinvesteringar totalt, KS		-1076	-1630	-2010	-925
Skilnad, (C) - KS		140	47,5	72,5	602,5

* Uppskattning för 2023 eftersom enskilda projekt i utökad investeringsplan inte längre särredovisas i finansborgarrådets förslag till budget